

## הישיבה המאתיים וחמישים-וחמש של הכנסת התשיעית

יום רביעי, ח' אב תשל"ט (1 אוגוסט 1979)  
ירושלים, הכנסת, שעה 09:02

### א. שאילתות ותשובות

זאת ואמרת, אם ילד נמצא בפנימיה הוא אינו מנותק מן המשפחה, הוא בא לחופשו, יש הרצאות. מה קרה לך? בגיל 14 הילד הזה הוא עדיין במשפחה של 6-7-8 ילדים. אין למשפחה הרצאות עליו אם הוא במוסד?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:  
שמעתי שתי שאלות. שאלת מה קרה לי ושאלת עוד שאלה. על מה אתה רוצה שאענה?

יחזקאל זכאי (המערך):  
זו כולה שאלה אחת.

הד"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
אדוני השר, תענה על איוז שאלה שאתה רוצה.

יחזקאל זכאי (המערך):  
להבהיר את השאלה?

הד"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
השאלה די ברורה.

יחזקאל זכאי (המערך):  
אני מבקש שהשר יענה על שאלה אחת ולא על שתיים.

הד"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
הוא יבחר.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:  
לאחר שחברי הכנסת זכאי אמר שזאת שאלה אחת אני אענה על שאלה אחת כפי שהבנתי אותה. לא קרה לי שום דבר, שלומי טוב. חבר-הכנסת זכאי, קיצבת המשפחה אף פעם לא באה לממן באופן מלא את החזקתו של ילד במשפחה. קיצבת המשפחה באה לסייע, כאשר חלק מן הסיוע הזה ניתן בצורה אחרת, בצורה חינוכית, על-ידי המדינה במסגרת של פנימיה. חלק מן הקיצבה הזאת מורד וזאת התשובה לשאלה.

3460. הגברת השתתפות הממשלה באחזקת ילדים במעונות יום

חברת-הכנסת א. נמר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ב באדר תשל"ט (21 במארס 1979):

לאור פירסומים בעתונות על הגברת השתתפות הממ"שלה בהוצאות לאחזקת ילדים במעונות יום, אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם ידועה זו נכונה?
2. אם כן, במה תבטא הגברת השתתפות הממשלה באחזקת ילדים במעונות יום?
3. בכמה תעלה התמיכה בתקציבי אירגוני הנשים המגהלים כ-90% ממעונות הילדים?
4. בכמה תעלה השתתפות המשרד בשכר המעון

הד"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
הנני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. אני מתכבדת להזמין את שר העבודה והרווחה להשיב על שאילתות.

2968. תוצאות שינוי בחוק הביטוח הלאומי בעניין קיצבאות הילדים

חברת-הכנסת י. זכאי שאל את שר העבודה והרווחה ביום ג' בשבט תשל"ט (31 בינואר 1979):

על-פי התיקון לחוק הביטוח הלאומי תופחת נקודת קיצבה למקבלי קיצבת הביטוח הלאומי אשר ילדם או ילדיהם שוהים בפנימיות הממומנות על-ידי תקציב המדינה או הסוכנות היהודית או הרשויות המקומיות.

אבקשך להשיב לי:

1. האם יובא בחשבון אותו חלק בקיצבאות ילדים שהיה מנוכה בצורת הנחות במס או בתוספת שכר לשכירים אלמלא היו מוענקות קיצבאות הילדים?

2. מה יעלה בגורלם של אותם ילדים שגשלו לפנימיות עקב מצבה הקשה של משפחתם ואשר בעקבות תיקון זה עלולים הוריהם להוציא משם?

3. מה יעלה בגורלה של משפחה שלה ישיה עד עשרה ילדים ושרק אחד או שניים מהם שוהים בפנימיה? הרי מצבה של המשפחה הוא גרוע ביותר מבחינה כלכלית ומבחינת הריוור גם למרות קיצבאות הילדים.

4. מה יש בדעתו של שר העבודה והרווחה לעשות בעניין הנדון?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:  
לשאלה 1. לא. כיוון שהפתחת נקודת הקיצבה נועדה לכסות חלק מהשתתפות ההורים בהחזקת ילדם בפנימיה.

לשאלות 2, 3 ו-4: הסכום הנגבה כיום מההורים בעד החזקתו של ילד בפנימיה הוא 340 לירות. החניך מקבל בפנימיה דיוור, מזון, לבוש, ספרים, עזרי לימוד, שירותי גקיון, כביסה, דמי נסיעה ועוד. מכאן שעיקר הוצאות החזקתם של ילדים אלה הוא על המדינה. הפחתת נקודת הקיצבה החלה בחודש ינואר 1979. עד כה לא נתקלנו במקרים של הוצאת ילדים מפנימיות מסיבה זו. לאור זאת איננו סבורים שיש מקום לשינוי ההסדרים הקיימים.

הד"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
שאלה נוספת לחברת-הכנסת יחזקאל זכאי.

יחזקאל זכאי (המערך):  
אדוני שר העבודה והרווחה, מה קורה לך? הרי ההוצאות על ילד מתחילות בדרך-כלל אחרי גיל 14.

יש לעשות עוד רבות לפיתוח נושא מעונות הילדים ונעשה כמיטב יכולתנו להשגת משאבים נוספים למען קידומו.

3865. ביצוע החוק המחייב יום לימודים שבועי לנוער עובד

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזילינו שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

בשנת 1972 נתקבל בכנסת תיקון חוק עבודת הנער המבטיח יום לימודים שבועי לנערים שחוק החניכות אינו חל עליהם. בחוק נקבעה הוראה המחייבת את ביצוע החוק תוך חמש שנים. נוכח העובדה שמאז עברו כבר תשע שנים ונוכח החשיבות שבהקניית השכלה ומקצוע לנערים אשר מסיבות שונות לא יכלו להמשיך בלימודים יסודיים ושבהימצאות נוער שאינו עובד ואינו לומד במסגרת לימודית, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. כמה נערים עובדים נהנים כיום מיום לימודים שבועי כמתחייב מהחוק?
2. כמה מהם נערים וכמה נערות?
3. באילו ענפי עבודה מועסקים הנערים הלומדים?
4. האם הצליח משרדך להקנות לכל הנערים העובדים יום לימודים שבועי?
5. אם לא, מה הן הסיבות לכך?
6. כמה נערים עובדים עדיין לא נהנים מהחוק ולא מממשים את זכותם?
7. האם משתפים המעסיקים פעולה ומקפידים על ביצוע החוק?
8. האם הוגשו תביעות משפטיות נגד מעסיקים המסרבים לשחרר את הנערים ליום לימודים אחד בשבוע? אם לא, מדוע?
9. האם קיימים בתי-ספר מיוחדים לנערים אלה? אם לא, היכן מתקיימים הלימודים?
10. האם קיימת תכנית לימודים מותאמת למסגרת זו?
11. אם לא, האם שוקדים על הכנת תכנית כזאת?
12. האם נוקט משרדך צעדים המתאימים להשלמת ביצוע החוק ולהכללת כל הנערים העובדים במימוש הזכות שהוקנתה להם בחוק?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ן:

לשאלות 1 ו-2: 12,500 נערים עובדים. 25% מתוכם נערות.

לשאלה 3: בענפי החקלאות, התעשייה, המסחר ושיירות אוכל, שירותים פיננסיים ועסקיים, שירותים ציבוריים וקהילתיים.

לשאלות 4 ו-5: לא עלה בידינו עד כה להקנות יום לימודים שבועי לכל הנערים העובדים. קיימים קשיים בביצוע החוק בגלל מחסור מתמשך במשאבים להרחבת הפעילות, ללימוד מעמיק של הנושא ולביצוע נסיונות חדשניים. ראוי לציין כי הנערים שבהם מדובר נשרו ממסגרות לימודיות סדירות, הם אינם יציבים בעבודה והם חסרי מוטיבציה בכל הקשור בלימודים. אנו פועלים בקרב נוער זה במקומות העבודה והמפגש השכונתי תוך נסיון לשלבו בפעילות הלימודית הפורמאלית.

המשולם על-ידי האם העובדת מחוץ למשק ביתה והאם הוראה מעגל הזכאיות ליהנות ממוענק זה?

5. האם גדל מספרן של אמהות במצוקה שתזכינה לסידור ילדיהן במעונות יום, ואם כן — באילו תנאי מיוון?

6. מה יהיה סך כל תקציב משרד העבודה לשנה זו למעונות יום לילדים? כמה מסכום זה יוקצב לילדי אמהות העובדות מחוץ למשק ביתן וכמה לילדי אמהות במצוקה?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ן:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1 ו-2: הדיעה אינה נכונה.

לשאלה 3: אירגוני הנשים מקבלים פיצוי שוטף עקב ההתייקרות החלות במשק.

לשאלה 4: בימים אלה בוחן משרדנו את הנתונים על העלויות החזקות ילדים במעונות לשנת הלימודים הבאה. טרם סוכם הצעות המחירים והקריטריונים לשנת הלימודים תש"ם.

לשאלה 5: לא גדל מספרן של אמהות במצוקה שילדיהן סודרו במעונות יום בהשוואה לשנת 1978.

לשאלה 6: תקציב משרדנו להשתתפות בהחזקת ילדים במעונות יום מסתכם בשנת 1979 ב-334 מיליון לירות. 140 מיליון לירות הוקצבו לילדי אמהות עובדות ו-194 מיליון לירות לילדי אמהות במצוקה.

3627. טיפול משרד העבודה והרווחה במעונות היום חברת הכנסת ת. אשל שאלה את שר העבודה והרווחה ביום י"ב באייר תשל"ט (9 במאי 1979):

משרד העבודה והרווחה כולל את היחידות שהיו ממונות בעבר על מעונות היום. או נכללו יחידות אלה במשרד העבודה ובמשרד הסעד, כאשר משרד העבודה דאג למעונות לילדי האמהות העובדות ואילו משרד הסעד — לילדי המשפחות הנוזקות.

האם יוכל השר לענות לשאלות אלה:

1. האם קיימת במשרדך מדיניות אחידה לגבי פיתוח מעונות ילדים?
2. אם כן, מהו הטעם להמשך הטיפול הנפרד?
3. האם הפרדת האוכלוסיה הצרכנית היא בהתאם למדיניות האינטגרציה?
4. האם מבטיחה הפרדה ניצול אופטימאלי של כוח האדם והמשאבים הכספיים?
5. אם לא, מה הם הנימוקים להמשך המצב?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ן:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1 ו-2: קיימת מדיניות אחידה של המשרד לגבי פיתוח מעונות ילדים, תוך התייחסות לאוכלוסיות היעד השונות שלחן ניתנים שירותים אלה. בהתאם לכך הטיפול הוא פונקציונאלי בשתי האוכלוסיות העיקריות שבטיפול משרדנו.

לשאלה 3: מעון הילדים הוא תחילתה של האינטגרציה כבר בגיל הרך. בכל המעונות מתחנכים ילדים מכל אוכלוסיות היעד תחת קורת גג אחת.

לשאלות 4 ו-5: קביעת מדיניות וסטנדרטים אחידים על-ידי הנהלת המשרד מבטיחה, להערכתנו, ניצול יעיל של המשאבים העומדים לרשות המשרד. עם זאת

### 3870. פעולות הסעד בגליל

חברת הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

בעתון "הארץ", מיום 25 במאי 1979, כותב ירח טל כי מנכ"ל משרד העבודה והרווחה, מר גורלניק, שהוא חבר בוועדת המנכ"לים לעניין פיתוח הגליל, הודה כי בתחום הסעד אין למשרדו פתרונות לעיירות בגליל. שאלותי לכבוד השר:

1. האם ההודעה דלעיל נכונה היא?
2. מה היא הסיבה להזנחת הגליל בתחום הסעד?
3. האם יש בכוונת כבודו לפעול לשינוי המצב, איך ומתי?

תשובת שר העבודה והרווחה י. כ"ץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1, 2, 3: מנכ"ל משרד העבודה והרווחה לא אמר ש"אין למשרד פתרונות בתחום הסעד לעיירות בגליל". משרדנו פועל למתן עדיפות לעיירות אלו אך מדיניות זו נתקלת בקשיי ביצוע עקב מחסור בתקציב ובכוח אדם.

3955. הקריטריונים למתן הטבות לכוה אדם מקצועי בישובים השונים.

חברת הכנסת א. נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

נמסר לי כי ישוברים שיש בהם בעיות חברתיות חריפות כאור עקיבא, אור יהודה, בית דגן ולוד אינם יכולים להציע תמריצים לעובדים סוציאליים כי הם אינם נכללים ברשימת הישובים הנהנים מהטבות בגיוס כוח אדם. בעדיפות שנייה ושלישית נכללים ישוברים כגון נתיבות, מגדל העמק ובית שמש הסובלים ממח"ס חמור בכוח אדם מקצועי. לעומת זאת ישוברים שבהם אין מצוקה חברתית בולטת נכללו בעדיפות ראשונה, לדוגמה: אופירה, קצרין ומעלה אפרים.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. על-פי אילו קריטריונים נקבעת דרגת העדיפות של הישוב ומה היא חלוקת הישובים על-פי כל הקריטריונים?
2. באילו מקומות בארץ יש תקנים לא מאוישים של עובדים סוציאליים ותקנים המאוישים על-ידי עובדים לא מקצועיים? וכמה בכל אחד מן המקומות?
3. האם מכביד מחסור זה על העבודה הנעשית במקומות?
4. אם כן, מה יש בדעת השר לעשות למען תיקון המצב?

תשובת שר העבודה והרווחה י. כ"ץ:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1 ו-2: א) הקריטריונים המגדירים מקום ישוב כעיר, פיתוח, כפי שנקבעו לפני שנים מספר, הם: 1. איזור גיאוגרפי התואם את מדיניות פיזור האוכלוסיה; 2. אוכלוסיה המורכבת ברובה מעולים שהגיעו לארץ אחרי 1948. לדעתנו אין הקריטריונים הנ"ל מספיקים ואף אינם הולמים את הנתונים המאפיינים כיום את ישובי הפיתוח. כידוע פועלת עתה ועדה בין-משרדית אשר תפקידה להמליץ על קריטריונים נוספים

לשאלה 6: אנו אומדים את מספרם ב-5,000 בני נוער לערך. הערכה זו אינה כוללת נערים בוגרי 11 שנות לימוד המועסקים בעבודה זמנית עד גיוסם לצבא.

לשאלות 7 ו-8: קיימות בעיות בקרב חלק מהמ"עסיקים בקשר לחובת שיחזור הנערים ליום לימודים מאחר שלדעתם פוגע הדבר בעבודה הסדירה. בהתמדה עם הבעיות שנתקלנו בהן בביצוע החוק איננו סבורים שרצוי להרבות באמצעי האכיפה שהחוק מקנה. אמצעים אלו עלולים להביא לנשירה מהעבודה של הנער או להפסקת העסקתו על-ידי המעביד.

לשאלה 9: בכמה מקומות בארץ קיימים בתי-ספר מיוחדים לנערים אלה. עקב מחסור במשאבים הוקמו גם מגמות המופקדות על הנושא במסגרת בתי-הספר לחניכים והמרכזים להכשרה מקצועית שבפיקוח המשרד.

לשאלות 10 ו-11: כן, האגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית במשרדי שוקד להתאים תכניות לימודים לאור כלוסיית הנערים העובדים. במסגרת זאת פותחו לאחרונה: תכנית מאתמאטיקה לחניכים, יחידות פיתוח חשיבה ותכנית עבודה ללימודי עברית וחברה. כמו כן פותחה, בשיתוף עם החטיבה המקצועית בהסתדרות הנוער העובד והלומד, פעילות חינוכית חברתית.

לשאלה 12: ראי תשובתי לשאלות 4—11 לעיל.

3954, 3866. העסקת קטינים ערבים במפעל בקריית-ארבע

חברת הכנסת ש. פוליראנו שאל את שר העבודה והרווחה ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

"ביומן השבוע" ששודר בטלוויזיה ב-1 ביוני 1979 נאמר כי קטינים ערבים מועסקים בעבודה במפעל בקריית-ארבע.

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

האם יפעיל השר את סמכותו נגד אותו מפעל העובר על החוק האוסר העסקת קטינים?

חברת הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר העבודה והרווחה

ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

"ביומן השבוע" ששודר בטלוויזיה ב-1 ביוני 1979 נמסר כי מפעלים בקריית-ארבע מעסיקים ילדים ערבים בגיל רך.

אבקשך להשיב לי:

א. האם ידוע לך על הפרת חוק זה?  
ב. אם כן, מה עשית או מה הינך מתעתד לעשות בנדון?

ג. המוכן הינך להורות לשירות התעסוקה לפעול על-פי סמכותם כחוק ולהביא את האשמים והאחראים לכך לדיון?

שר העבודה והרווחה י. כ"ץ:

בעקבות השאילחות הנדונות נערכה בדיקה במקום על-ידי קצין מטה עבודה באזור יהודה ושומרון ועובדי יחידתו. נמצא כי במפעל אחד הועסקו עשרה נערים שהם תלמידי בתי-ספר בחופשה וגילם הוא מתחת למותר. בעל המפעל נדרש להפסיק את העסקתם. לאור הנ"ל נערך משרדנו לנקיטת פעולות פיקוח והסברה מתאימות ובמידה שהתופעה לא תיפסק יינקטו צעדים משפטיים.

ד. אם התשובות לשאלות א—ג הן שליליות, מדוע מאושרות הפועלות הללו לביצוע רק בתנאי שמפעיליהן נמנים עם בני ערב?

היו"ר ש. ארבל: אלמזולינו:  
שר העבודה והרווחה ישיב לשאלתה 3999 של חברת הכנסת אמרי רון. הוא איננו התשובה עוברת לפרוטוקול.

זאב כ"ן (המערך):  
אפשר לבקש את תשובת כבוד השר לשאלתה 3999?

היו"ר ש. ארבל: אלמזולינו:  
בבקשה.

שר העבודה והרווחה י. כ"ן:  
לשאלות א, ב, ג: לא.

לשאלה ד: עם זאת חוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א—1951, אוסר העסקת עובדים ביום המנוחה השבועי שלהם, אשר לגבי יהודים הינו על-פי החוק יום השבת.

4059. מחסור בעובדי נוער ועובדים סוציאליים בבתי-הספר בקריית-שמונה

חברת הכנסת א. נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

נמסר לי כי בקריית-שמונה אין עובדות נוער בעשרה מתוך שנים-עשר בתי-ספר וכי ללשכה לשירות תים חברתיים במקום אין תקנים לקליטת עובדים סוציאליים שיאיישו את הנדרש בכל בתי-הספר.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם ידיעות אלו נכונות?
2. אם כן, מהו מספר תקני העובדים הסוציאליים המוקצבים למוסדות חינוך בקריית-שמונה?
3. לפי מה נקבעו תקנים אלו?
4. מה הוא התקן לעובדים סוציאליים במוסדות חינוך בכל הארץ?
5. מה יש בדעת השר לעשות כדי להתגבר על המחסור החמור בעובדי נוער ובעובדים סוציאליים במוסדות החינוך בקריית-שמונה?

תשובת שר העבודה והרווחה י. כ"ן:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1 ו-2: הידיעות נכונות בחלקן. הלשכה לשירותים חברתיים הקצתה שישנה תקנים של עובדים סוציאליים לבתי-הספר בקריית-שמונה. כיום מאוישים רק שלושה מבין התקנים בעובדות כשירות לעבודה סוציאלית, וזאת בגלל מחסור בעובדים אלה. במסגרת התקנים הנוספים מועסקות שלוש עובדות ומניות שיעברו עד לאיש המשרות בעובדים המתאימים.

לשאלות 3 ו-4: הקצאת תקנים למוסדות חינוך נעשית על-פי שיקול דעת מנהל הלשכה ובהתאם לצרכים הכוללים במקום. לא בכל לשכה נקבעים תקנים מיוחדים לעובדי מוסדות חינוך. לעתים ממלא עובד סוציאלי תפקידים בתחומים השונים אשר באחריות הלשכה. כיום פועלים 350 עובדים סוציאליים במוסדות חינוך ברחבי הארץ.

לסיווגן של ערי פיתוח ומתן תמריצים בהתאם לכך; ב) מאחר שהרשימות המפורטות של ישובי הפיתוח וסיווגם ומצבת התקנים הבלתי מאוישים של עובדים סוציאליים בישובים השונים הן ארוכות לא אוכל לפרטן בשאלתה זו ואני מעבירן במישרין לחברת-הכנסת אורה גמיר.  
לשאלה 3: כן.

לשאלה 4: המשרד פועל לצימצום המחסור בעובדים סוציאליים בדרכים אלה: א. הכשרת עובדים סוציאליים במסגרת קורס הסבה בבתי-הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטאות; ב. הכשרת עובדים סוציאליים במסגרת המכון להכשרת עובדים סוציאליים שלד המשרד; ג. מתן מילגות לתלמידים לעבודה סוציאלית באוניברסיטאות ובמכון להכשרת עובדים סוציאליים תמורת התחייבות לעבוד בשירותים סוציאליים; ד. מתן תמריצים מיוחדים לעובדים סוציאליים המתחייבים לעבוד ולגור בערי פיתוח; ה. לאחרונה באנו בדברים עם אוניברסיטת בן-גוריון ומצעת בתי-הספר לעבודה סוציאלית כדי להיערך לפתיחת בית-ספר לעבודה סוציאלית במסגרת אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

3998. עבודה בשבת במפעל בפתח-תקווה  
חברת-הכנסת ש. לזרינין שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ו בסיון תשל"ט (21 ביוני 1979):

בתשובה לשאלתה שלי מס' 3584 אודות עבודה בשבת במפעל סבריהוט בע"מ בפתח-תקווה ענית כי נתת הוראה לבדוק את התלונה הנ"ל.

- אודה לך אם תשיב לי:
1. מה העלתה הבדיקה?
  2. אילו צעדים ננקטו נגד בעלי המפעל אם הוברר כי אכן עברו על חוק שעות עבודה ומנוחה?

תשובת שר העבודה והרווחה י. כ"ן:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1 ו-2: בדיקות חוזרות שנערכו על-ידינו במפעל בחודשי אפריל מאי העלו כי הועסק עובד אחד בכל משמרת ביום המנוחה השבועי. מאחר שבידי המפעל היתר להעבדת שני אנשים בכל משמרת ביום המנוחה השבועי לא היה מקום לנקיטת צעדים משפטיים.

3999. הפעלת איטובופים בשבתות על-ידי המועצות האזוריות

חברת-הכנסת א. רון שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ו בסיון תשל"ט (21 ביוני 1979):

פעולות התרבות, הטילוים והספורט של המועצות האזוריות מתקיימות בעיקר בשבתות וזאת כמשך שנים רבות. במכתב למועצה אזורית מגידו שנשלח על-ידי מר א. מייכום, מקפח עבודה ראשי במשרדך, נאמר: "אבקשם להפסיק ללא דחייה העבדתם של שכירים יהודים בימי השבת".

- אבקשך להשיב לי:
- א. האם מחייבת מדיניות משרדך את הפסקת פעולות הספורט האזוריות בשבתות?
  - ב. האם מחייבת מדיניות משרדך את הפסקת פעולות התרבות האזוריות בשבתות?
  - ג. האם מחייבת מדיניות משרדך את השבתת הצעדות והטילוים המאורגנים על-ידי המועצות האזוריות בשבתות?

חברת ל"ח, ישיבה רנ"ה  
— שאילתות ותשובות —

סביר שיסייע לנפגעים אורחיים שנפגעו במלחמת השיח-  
רור בתקופה שלפני הקמת המדינה. בכך יושלם בהצ-  
לחה משא-ומתן שנמשך תקופה ארוכה לפתרון בעיה  
חברתית ואנושית שהעיקה על כולנו.

הר"ר ש. ארבל—אלמזולינו :  
תודה רבה.

שכנאל טולידאנו (התברעה לשינוי ויזמה):  
האם מותר לשאול כמה זה יהיה מבחינת תקציבית?  
אולי אסור לי לפי התקנון אבל אני מאוד רוצה לדעת.

הר"ר ש. ארבל—אלמזולינו :  
אני מאוד מצטערת, לא ניתן עכשיו להשיב על  
שאלה כזאת.

דב שילנסקי (הליכוד):  
גברתי הירשבת-ראש, האם אני יכול לבקש משר  
העבודה והרווחה להשיב לשאלתות שלי שהועברו  
לפרוטוקול בהדדרי ?

הר"ר ש. ארבל—אלמזולינו :  
אני מאוד מצטערת, אבל כבר מסרתי את רשות  
הדיבוח לשר הבריאות. אני מאוד מצטערת, אתה איתרת,  
אבל התשובות הועברו לפרוטוקול ותוכל לקרוא.

3523. תלונה על נתיחת גופה שלא כחוק  
חבר-הכנסת מ. פרוש שאל את שר הבריאות ביום 1/  
בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):

בעתון "המדיע", מיום כ"ו באדר תשל"ט (25  
במארס 1979), פורסם כי המנוחה ר. ט. ע"ה, שהיתה  
ידועה כאשה חרדית מובהקת ממשפחה מיוחסת, נותחה  
לאחר מותה בבית-החולים "רמב"ם" בחיפה בד' באדר  
(3 במארס 1979), וזאת למרות פניות המשפחה לרופאי  
המחלקה הפנימית בבית-החולים בדרישה שלא לנתחה  
לאחר הפטירה ועל-אף הבטחה מפורשת שניתנה להם  
בעניין זה.

אודה לכבודו אם ישיב לי :

1. האם הידיעה הג"ל נכונה?
2. אם כן, האם נעשתה הנתיחה בהתאם לדרישות  
החוק?
3. אם לא, מי הוא/הם האחראים לביצוע זה שלא  
כחוק?
4. האם מוכן כבודו להורות על נקיטת צעדים מת-  
אימים נגד האחראים?
5. מה יש בדעת כבודו לעשות כדי למנוע מקרים  
דומים בעתיד?

תשובת שר-הבריאות א. שושטק :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-5: בשאלתה ציינת רק ראשי התיבות של  
המנוחה — ר. ט. — וכן את תאריך הנתיחה, 3 במארס  
1979. ברישומי בית-החולים לתאריך זה לא נמצאה  
נתיחה של אשה שראשי תיבות שמה מתאימים לאמור  
בשאלתה.

3566. ידיעה על נתיחת גווייה שלא כחוק

חבר-הכנסת ש. לורינין שאל את שר הבריאות ביום כ"ו  
בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

לשאלה 5: משרדנו משתתף במתן מלגות ותמריצים  
להכשרת תלמידים כעובדים סוציאליים במסגרת מכללת  
תל-חי המסונפת לאוניברסיטת חיפה ופועלת בקריית-  
שמונה.

4213. חוסר במקומות עבודה בעפולה

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר העבודה והרווחה  
ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

העיר עפולה סובלת באופן חמור מחוסר במקומות  
עבודה.

שאלתי לכבוד השר :

1. האם מרדע כבודו לכך?
2. מה יש בדעת כבודו לעשות כדי לפתור בעיה זו?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ן :  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1 ו-2: א. יש בעפולה ובסביבתה מלאי  
מספיק של מקומות עבודה. נכון הוא שבעפולה גופה לא  
מזויים די מקומות עבודה בשביל תושביה אולם בסבי-  
בתה, בטווח של כ-15 קילומטר, קיים ביקוש ניכר  
ליזיים עובדות; ב. לפי הידוע לנו נוקט משרד התעשייה,  
המסחר והתיירות בפעולות להפניית תעשיות לעיר  
עפולה; ג. שירות התעסוקה במשרדי דיווח לי כי כל  
מפוטרי מפעל "פריסטון" בעפולה סודרו בינתיים בעבודה  
וכן נמצאה עבודה חילופית ל-61 עובדים מבין 97  
העובדים שפוטרו עקב סגירתו של מפעל הסוכר בעפולה.  
שירות התעסוקה מטפל בימים אלה במציאת תעסוקה  
לאותם העובדים ממפוטרי מפעל הסוכר שטרם סודרו  
בעבודה וכן ל-22 תושבי עפולה הנמנים עם מפוטרי  
מפעל "סולתם" ביקנעם.

4215. הסדר תגמולים לנפגעים אורחים במלחמת  
השיחור

חברת-הכנסת ש. ארבל—אלמזולינו שאלה את שר  
העבודה והרווחה ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי  
1979):

בשאלתה שהגשתי אליך בעניין נפגעים אורחים  
במלחמת השיחור בתקופה שלפני הקמת המדינה שאלתי  
אם בדעת השר להגיש הצעות להסדר תגמולים גם לנפ-  
געים אלה. בתשובת השר מיום 26 ביולי 1978 נאמר כי  
"הנושא נבדק זה וזמן רב אולם לא נמצא לו עד כה  
הסדר. עם זאת לא ירד הנושא מסדר-היום ואנו ממשי-  
כים לחפש פתרון הולם להסדר תגמולים גם לנפגעים  
אלה".

לאור פניות חוזרות ונשנות של אורחים אלי בנושא  
זה הנני מבקשת מכבוד השר להשיב לי :

האם מאז מתן התשובה לשאלתה הג"ל הרשגה  
התקדמות בטיפול בנושא ומה הוא הפתרון ההולם להסדר  
התגמולים לנפגעים אלה?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ן :

גברתי הירשבת-ראש, בקורת רוח ניתן לי להשיב  
על שאלתה זו: אני שמח להודיע שסיכמנו באורח עקרו-  
ני עם האוצר את דבר כריתת הסכם על-פי סעיף 200  
לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) תשכ"ח—1968,  
בדבר מתן גימלה למי שנפגע בתקופה מיום ההחלטה  
על הקמת המדינה ועד להכרזתה. הצעת הסכם בנדון  
תובא על-ידינו בהקדם להתייעצות בוועדת העבודה  
והרווחה של הכנסת. אנו מצפים כי בכך יובטח הסדר

קיימים מקרים שהשלנות או הונחה של רופאים גורמות לבזק גוסני קל או תמור (והיו גם מקרי מוות) של חולים הנמצאים בטיפולם.

אודה לשוא אם יואיל להשיב:

1. כמה תלונות היו במשך שנת 1978 על נזקים ופגניים אשר נגרמו באשמת הונחה או רשלנות של הרופאים המטפלים?
2. האם נבדקו התלונות? כמה מהן היו מוצדקות?
3. האם קיימים נוהלים של בירור גלוי על תלונות מסוג זה?
4. אילו אמצעים נוקט משרדכם כאשר מתברר כי התלונה על טיפול רשלני הונחה היתה מוצדקת?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- 1.— כל התלונות בדבר הונחה או רשלנות של הרופאים המטפלים, שמספרן הגיע לכמה עשרות, נבדקו וחלקן נמצא מוצדק.
3. קיימים נוהלים ברורים לטיפול בתלונות הציבור, ובכלל זה תלונות על הונחה או רשלנות בטיפול רפואי. תלונות אלה נבדקות ביחידה לסניות הציבור על-ידי צוות מקצועי שווה תפקידו המגדיר.
4. כאשר יש חשד לטיפול רשלני או הונחה מתמנית ועדה מקצועית אשר בוחנת את כל פרטי המקרה. עם תום החקירה ולאחר קבלת החלטת המנכ"ל מעבר החומר לחוות דעת משפטית. יש מקרים לא מצטיינים שבהם עומדים האחראים לדין ואף נשקלת האפשרות של ביטול או שלילת רשיון עבודה או ביטול תעודת הממחה שלהם. כמו כן מוצאות לעתים הנחיות למוסדות הבריאות כנוצאה מהלקחים שהופקו.

4117. מידת ההימנעות של העובדים בלשכת שר הבריאות

חברי-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הבריאות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

העתונאית מירה אברך מספרת במדורה ב"דיעות אחרונות" על מקרה שלולא הציביע על חוסר תפקוד אפשר היה לראותו כמשעשע ביותר, מקרה שלדאבוננו חוזר בצורה זו או אחרת במשרדי ממשלה רבים. לפי התיאור טילפן רופא למשרד של כבודו לאחר שכבודו יצא ממנו לרגל התחייבויותיו הציבוריות. בהעדר כבודו מהמשרד ביקש המטפלן את המנהל הכללי. התברר כי המנהל הכללי יעזוב את העבודה שבוע לאחר מכן וכי הוא כבר אינו מקבל שיתות. כי חשב המשרד במלואו אים, כי סגן החשב בחופשה וכי העוור נמצא בחוץ-לארץ. ביאשוש שאל הרופא את המרכזנית בהומור אם אפשר "לגמור ענייני" עם השוער, הו ענתה באדיבות: מצטערת אדוני, לשוער אין סמכות.

שאלותי לכבוד השר:

1. האם היה באמת מצב כזה במשרדו?
2. מה יעשה כבודו כדי שמצבים כאלה לא יחזרו?

שר-הבריאות א. שופטק:

1.— הדברים שנמסרו לעתונאית מירה אברך הם בדויים על-ידי מי שמסרם.

חברי-הכנסת שילנסקי, האם יש לך שאלה נוספת?

בעתון "המדיעה" מיום כ"ו באדר תשל"ט (26 במאוס 1979) פורסם כי המנוחה א. ע. ע"ה, שהיתה ממשפחה חרדית מובהקת, נותחה בבית-החולים רמב"ם בחיפה לאחר מותה אף שהתנגדות המשפחה החרדית לכך היתה ברורה לרופאים.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. אם כן, האם נעשתה הנתיחה בהתאם לדרישות החוק במקרים אלו?
3. אם לא, מי האחראים לביצוע הנתיחה שלא כחוק?
4. האם מוכן כבודו להורות על גקטת צעדים מתאימים נגד האחראים?
5. מה יש בדעת כבודו לעשות כדי למנוע מקרים דומים בעתיד?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

5.— בשאלתה ציינו ראשי התיבות של שם הנפטרת — א. ע. — ולא צויין תאריך הפטירה או הנתיחה. בהעדר נתונים מפורטים יותר לא ניתן היה לאתר את שם הנפטרת ולבדוק את המסמכים.

3830. תנאי העבודה של אחיות בריאות הקהילה

חברי-הכנסת א. יגורי שאל את שר הבריאות ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

בעתונות הובלט לאחרונה כי מצב האחיות העוסקות בבריאות הקהילה הוא מדיאג, ידיעות אלה מתאימות גם להכרתי האישית את הנושא.

רצוני לשמוע מכבוד השר:

- א. האם גם לדעתו מחייב מצבן של 8,000 האחיות העוסקות בבריאות הקהילה טיפול דחוף?
- ב. האם מוכן משרדו לשקול תוספת "מיתקני שדה" בשעור שיענה על דרישות האחיות ולא יפלה אותן לרעה לעומת אחיות בתי-החולים?
- ג. כדי ששירות חיוני זה לא ייהרס, האם אין הצדקה לתוספת מעונות לאחיות אמהות שילדיהן לא הגיעו לגיל 5 שנים?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- א. בהסכם השכר של האחיות יש הטבות שכן ניכרות לכלל ציבור אחיות בריאות הקהילה ואין כל צורך בטיפול דחוף בנושא זה.
- ב. לאור המצב השורר בתי-החולים היתה המגמה המרכזית בהסכמי השכר להעדיף את אחיות בתי-החולים אף כי דאגנו גם לשיפור ניכר בשכרן של כלל האחיות.

ג. אין לחשוש כי שירות חיוני זה ייהרס. אחיות בריאות הקהילה מקבלות 300 לירות לחודש בעד אחזקת ילדים במעונות. כאמור לעיל, היתה מגמה של העדפת מה של אחיות בתי-חולים ומגמה זו באה לידי ביטוי גם בתוספת גדולה יותר של דמי מעונות לאחיות אלה.

4012. הטיפול בתלונות על רשלנות של רופאים

חברי-הכנסת מ. קצב שאל את שר הבריאות ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

חוברת ל"ח, ישיבה רנ"ה  
— שאילתות ותשובות —

דב שילנסקי (הליכוד):  
לא, זה כבר ברור.

זו היא המאשרת תרופות, הן מיובאות והן מתוצרת הארץ, ושיוקוליה הם בעיקר רפואיים תוך הסתמכות על הומר ראייות בדבר הפעילות של התרופות. במידה שקיים עיר-עור כלשהו לגבי סיווגה של תרופה מסויימת הרי שיש ניהול פנייה מסודר לקבלת פטור, כאשר הפונה נענה לחיוב או לשלילה תוך 48 שעות כפי שאויין לעיל.

ג. תרופות יבוא שמסוגן אינן מיוצרות בישראל או שמסוגן אינן ננות תחליף מתוצרת הארץ לא התייקרו כתוצאה משינוי סיווג התרופות.

4175. פירסומים של משרד הבריאות הסותרים מגמות של חוקים

חבר-הכנסת ש. לורינין שאל את שר הבריאות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

בפירסומים של משרדך במסגרת "בקו הבריאות" נאמר כי "אחד הצעדים ההכרחיים הוא הרחבת שירותי הייעוץ לתיכנון המשפחה, לאור הסיכונים המיוחדים הקשורים בשיעורי ילודה גבוהים" וכי "הבדיקה שלאחר המוות עוזרת לקיים רפואה טובה, היא מונעת שגיאות חזרות".

מכיוון שבעצם הימים האלה פועל משרדך לתיקון חוק ההפלות וחוק האנאטומיה והפאתולוגיה ומכיוון שהפירסומים הנ"ל מהווים תעמולה נגד תיקון החוקים, אודה לך אם תשיב לי:

האם תורה לאחראים על הפירסומים במשרדך להפסיק את הפירסומים מן הסוג הזה העומדים בסתירה לכוונה לתיקון החוקים הנ"ל?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הפירסום במסגרת "קו הבריאות" אינו מהווה תעמולה נגד תיקון החוקים על-ידי הכנסת אלא יש בו הבעה של דעות שונות המקובלות בעולם הרפואה, שכן ייעוץ בתיכנון המשפחה מהווה בדרך כלל גורם להקטנת מספר ההפלות. גם המאמר על בדיקות לאחר המוות אין בו אלא ציון של הדעה המקובלת בכל עולם הרפואה על ערכן של בדיקות אלה.

4178. מריניות משרד הבריאות בעניין נתיחות המתים חבר-הכנסת מ. פרוש שאל את שר הבריאות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

בעתון "המדיע" מיום כ"ט בסיון תשל"ט (24 ביוני 1979) פורסם כי חל מפנה שלילי ביחס פקיד משרד הבריאות הממונים בכל הנוגע לפניות קרובים למניעת נתיחות מתים. בעוד שבעבר הורו המנכ"לים של משרד הבריאות לא לתת את מי שאיננו מעוניין בכך וסייעו בעניינים כאלה גם מחוץ לשעות העבודה הרגילות הרי שעתה, לאחר שהתחלפו הפקידים, מסרבים החדשים לעזור ואינם מוכנים להורות לא לבצע נתיחות. הם מפנים את הקרובים האבלים והשבורים, הנלחמים תוך זעזוע וכאב למען שיחרור גופת יקירם מנתיחה, לפקיד קופת חולים.

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם הידיעות והפרטים שבפירסום הנ"ל הם פסונים?

2. אם כן, האם מוכן הינך להורות לפקידים הממונים על עגות כבעבר על כל פנייה בעניין זה בחיוב?

4119. סירוב בית-חולים שאינו תורן להעניק טיפול חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר הבריאות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

בעקבות אסון מותה של אזרחית כתוצאה מהתפרצות בקבוק של משקה תוסס, אבקש את השר להשיב לי: 1. האם נכונה הידיעה שבהיותה פצועה טולטלה המנוחה מבית-חולים אחד לשני ומשני לשלישי וכי השניים הראשונים לא קיבלו לטיפול בנימוק כי אינם "תורנים"?

2. מה עושה משרדך כדי למנוע תופעות חמורות של מניעת טיפול מפצועה בנימוקים אדמיניסטרטיביים?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. בעקבות אסון מותה של אשה מהתפוצצות בקבוק "טמפה" מותנה על-ידי המנהל הכללי ועדה שכללה שני רופאים מומחים ומשפטן. ועדה זו בדקה כל פרטי המקרה והגיעה למסקנה כי "חברי הוועדה לא מצאו ליקויים בנהלי קבלת מקרים דחופים בבית-החולים יפו על כל אנפיו או בבתי-חולים אחרים". חברי הוועדה קבעו כי "שרשרת של מקרים מצערים כגון פציעתה דווקא בעורק ראשי ותיוני של הגוף, טילטולה למכונת ואי הגשת עזרה ראשונה במקום ומיידית עם פציעתה, גודל החתך וצורתו הביאו למותה המצער של הפצועה".

4174. ייקור תרופות מיובאות

חבר-הכנסת ח. קופמן שאל את שר הבריאות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

משרד הבריאות הורה להנהלת המכס לשנות את סיווג התרופות החל מ-1 באפריל 1979. התרופות שבהן מדובר אינן מיוצרות בישראל ואף אינן בשימוש בבתי-חולים וזאת בשל סיבה תקציבית ואף שחולים רבים נזקקים להן. אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:

א. האם מדע משרדך להשלכות שיהיו לשינוי הסיווג וייקור חלק ניכר מסוגי התרופות המיובאות בשיעור של 20% ויותר?

ב. האם יודע כבוד השר כי שינוי הסיווג נקבע בשל נחיות מינהלית של עובדי משרד הבריאות?

ג. אילו צעדים מתכוון כבודו לנקוט כדי למנוע ייקור תרופות שאינן מיוצרות בישראל?

תשובת שר-הבריאות א. שופטק:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. רק תרופות יבוא המיוצרות גם בארץ או שיש להן תחליף מתוצרת ישראל מתוייבות במכס עד 18%, וזאת במסגרת המדיניות הממשלתית להגנת תוצרת הארץ. מדיניות זו נקבעת על-ידי משרד התעשייה, המסחר והתיירות והנהלת המכס. המנהל הכללי של משרד הבריאות מופקד רק על הסיווג של התרופות בהשוואה לתוצרת הארץ.

ב. מטעמו של המנהל הכללי פועלת ועדה מקצועית המורכבת ממומחים ידועי שם בכל תחומי הרפואה. ועדה

שרי-החינוך והתרבות ז. המר :  
בתכניות של שירים ישראליים ברשת ב' וברשת ג' משובץ חומר כזה. בעבר אף שידרו תכניות מיוחדות לריקודי עם ובהגים, בעיקר ביום העצמאות, ייחודי לכך מסגרת מכובדת. לקראת התיכנון החדש של משדרי הראדיו יוצע לשדר בקביעות שעה של ריקודי עם.

כיום אין חלוקה מובהקת לדיסקו ולפופ. ברשת ג' משדרים מוסיקה פופולארית קלה. ביום שידור אפיני אחד של רשת ג' משודרות בממוצע 5 שעות המיוחדות רק לשירים ולפזמונים ישראליים ו-14 שעות של מוסיקה פופולארית קלה שגם בהן כל שיר שלישי או רביעי הוא שיר עברי. המושג מוסיקה פופולארית כולל שירים ופזמונים ישראליים מכל הזמנים, לרבות דיסקו, מעט ג'אז ומעט "פופ מתקדם". רשת א' אינה משדרת כלל דיסקו ופופ. רשת ב' משדרת מעט מאוד דיסקו ופופ, וזאת בעיקר בין השעות 08:00 ו-10:00.

#### 4122. פירסומים מגמתיים ברשות השידור

חברי-הכנסת ח. קופמן שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

ביום 27 ביוני 1979 (ב' בתמוז תשל"ט) מסר בכנסת חבר הכנסת מסיעת המערך עמוס הדר לפירסום מכתב שכתב אל יושב-ראש מפלגת העבודה, חברי-הכנסת שמעון פרס, ובו הוא קובל על חתרנות המערך תחת הממשלה גם בנושאי בטחון וצבא. מכתב זה היה למעשה תשובה למתקפתו של חברי-הכנסת יוסי שריד נגד הצבא — בקשר להניית הקצין עלי-ידי הרמטכ"ל — יום קודם לכן. מכתבו של חברי-הכנסת שריד קיבל פירסום מעל גלי האתר, הטלוויזיה, הראדיו והעתונות ואילו למכתבו של חברי-הכנסת הדר לא ניתן פומבי בטלוויזיה ובראדיו.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי :

1. מדוע נענתה רשות השידור הממלכתית ללחצו של חברי-הכנסת יוסי שריד?
2. מדוע לא יתנו פומבי למכתב המגן על צה"ל מול מכתב, שניתן לו פירסום נרחב ושכל מגמתו היא לבגוד את צה"ל?

תשובת שרי-החינוך והתרבות ז. המר :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: על אגשי רשות השידור לא הופעל כל לחץ בעניין המכתב.

לשאלה 2: המכתב לא שודר בראדיו ובטלוויזיה מסיבות שונות: בראדיו, מחמת קצר בתקשורת לא הגיע המכתב לידי הכתבים; ובטלוויזיה, מכיוון שהוא נדחה בלחץ אירועים רבים שנסקרו באותו יום.

#### 4124. מסקנות משרת השידור על אלון מורה

חברי-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

בתקופה האחרונה גוברת בציבור התחושה כי הטלוויזיה הישראלית משרתת את איובי ישראל. הסערה שהוקמה בעקבות האשמות השר אריאל שרון כי הדיווח של רפיק חלבי בקשר לאלון מורה היה לא נכון לעומת הדממה וחוסר ההתנצלות כשהתברר שאכן השר שרון צדק וההגנה שניתנה לכתב זה מעוררים בלב רבים תמיכה על מהות הטלוויזיה הישראלית בכללותה. תמיתה זו הובעה בעתונות עלי-ידי רבים. בחרתי לבסס את שאלותי

3. מה יש בדעתך לעשות כדי לקצר את הפרוצדורה הדרושה לשיחורו גופה המועמדת לנתיחה כאשר קיימת בקשת קרובים לכך, וזאת במטרה להקל על סבל המשפחה?

תשובת שרי-הבריאות א. שופטק :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במדיניות משרד הבריאות בנדון לא חל כל שינוי.

2. הטיפול במקרים מעין אלה אינו בידי פקידים אלא בידי רופאים והגישה היא של התחשבות ברצון המשפחה. מנכ"ל משרד הבריאות אף הבהיר לאחרונה במכתב לאגודה להגנת כבוד האדם כי ישמח לסייע במידת האפשר בשעת הצורך.

3. בתי-החולים עושים כיום כמיטב יכולתם, בתנאים הנוכחיים, כדי למלא את הבקשה.

#### 4254. טיפול המשרד במפגע בתי-הזיקוק

חברי-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבריאות ביום כ"א בתמוז תשל"ט (16 ביולי 1979):

תושבי שכונות באזור חיפה הביאו לידיעתי כי לאחרונה החמיר המפגע האקולוגי הנגרם מבתי-הזיקוק וכי עשן כבד, המכסה אזורים רבים, גורם לתופעות לואי המתבטאות בכאבי ראש ובבחילות בקרב התושבים.

אבקש את כבוד השר להשיב לי :

מה עושה משרדכם כדי למנוע מפגע זה?

שרי-הבריאות א. שופטק :

לאחר קבלת המידע על המפגע של עשן שהיה מבתי-הזיקוק נערכו התצפיות המתאימות על-ידי צוות הלשכה ובעקבותיהן נשלח ב-8 ביולי 1979 מכתב להנהלת בתי-הזיקוק, המציין כי פליטת העשן השחור מהורה עבירה על החוק למניעת מפגעים, תשכ"א—1961, וכי עליהם להפסיק לאלתר את הפליטה הזאת. בשבועיים שעברו מאז ההודעה לא נפסקה פליטת העשן ואי לכך הוצאה לבתי הזיקוק אתראה שנייה.

4085. שידור שירים המתאימים לריקודי עם בראדיו ובטלוויזיה

חברי-הכנסת י. יצחקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

עם ישראל שואף לגיבוש חברתי ותרבותי. כידוע ריקודי עם מהווים בסיס לגיבוש זה בבתי-הספר ובתנועות הנוער.

אבקש מכבוד השר להשיב לי :

1. האם משדרת רשות השידור שירים המתאימים לריקודי עם?

אם כן, כמה פעמים ביום? באילו שעות?

אם לא, האם אין כבוד השר חושב שיש לשדר בשעות קבועות שידורים מיוחדים של ריקודי עם?

2. כמה שעות משדרים שירי דיסקו ופופ בראדיו?

כמה שעות משדרים שירי דיסקו ופופ בגל א'?

כמה שעות משדרים שירי דיסקו ופופ בגל ב'?

3. כמה שעות משדרים שירי דיסקו בטלוויזיה?

דב שילנסקי (הליכוד):

פה לא היה מדובר בעניין פשוט אלא בעניין המוח שקיבל פרסומת בכל העולם. עלי-ידי כתב טלוויזיה נעשה גוק למדינת ישראל. מה הן המסקנות שהטלוויזיה או כבדו מסיקים לאחר שגוק כזה נגרם לעם ישראל?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
לשרוף את הטלוויזיה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
כמה התלטות שנתקבלו פה באמת הויק לעם ישראל.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

אני חושב שהשתדלתי לענות לשאלה זו בתשובות 7-8. אני יכול רק לחזור ולומר שהמנכ"ל והוועד המנהל של רשות השידור הם שיכולים לטפל בנושא, כלומר לא בנושא הקונקרטי הזה אלא בנושאים מעין אלה בעתיד, ואני מאמין שהם יטפלו בהם.

4184. עצמאות שהוצא מכית העלמין ביריחו

חברי הכנסת מ. פרוש שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

בעתון "המדיע" מיום כ"ה בסיון תשל"ט (20 ביוני 1979) פורסם כי "עצמות קדושי עליון שהוצאו מתוך קברותיהם מוחזקים במחסני המחלקה הארכיאולוגית של אוניברסיטת תל-אביב לצרכי מחקר... ולמרות ההבטחות מסרבים החוקרים להעביר את העצמות לקבורה בבית הקברות העתיק ביריחו".

מכיוון שכתב שוב שהשאלה שלי ולפניותי אליך בעבר הבטחת שהעצמות יוחזרו לקבורה ועד כה טרם ברצו הדבר, אודה לך אם תשיב לי:

1. האם מוכן היגך להורות לחוקרי המחלקה הארכיאולוגית של אוניברסיטת תל-אביב להחזיר ללא דיחוי את העצמות לקבורה בבית-העלמין העתיק ביריחו?  
2. האם מוכן היגך להוציא הוראת קבע לחוקרי הארכיאולוגיה בישראל ולמדענים חוקרים הבאים מחוץ-לארץ שאין להוציא עצמות מקברים לצרכי מחקר, ולכל "צורך" אחר?

תשבת שר-החינוך והתרבות ז. המר:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: העצמות הועברו לידי מחלקת הקבורה במשרד הדתות.

לשאלה 2: חוק העתיקות כיום איננו מאפשר להוציא הוראת קבע כזאת. בכל אופן אראה לבדוק אפשרות לפתור את הבעיה באופן הראוי.

4186. הקרנת סרט בעל סגנון גם בטלוויזיה

חברי הכנסת י. תמיר שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

רצ"ב מכתב של עולה חדש מברית-המועצות שנת-פרסם ב"במחנה" ביום 6 ביוני 1979. במכתב קובל העולה על שידור סרט ישראלי, הבא לתאר את התווי בצבא והמלא במלות גידוף וניבול פה, בטלוויזיה. בקשה לגאמר בו אבקש את השר להשיב לי:

1. מהי ההצדקה של שידור דברי גידופים והבלטת סגנון התבטאות גם בטלוויזיה ובראדיו?

2. כיצד עולים שידורים אלה בקנה אחד עם קיום חוק רשות השידור?

על מאמר שצורף, של העתונאי אורי פורת, שהרי לאחר שהרוחות נרגעו במקצת אני חושב שאפשר לדון בנושא ביתר קור רוח.

שאלותי הן:

1. האם הנאמר בכתבה נכון בחלקו או בשלמותו?  
2. האם נכון כי יוסף לפיד, מנכ"ל רשות השידור, קבע כי בוויכוח בין שרון לבין חלבי בשאלה אם היו האדמות שהופקעו באלון מורה מעובדות או לא מעובדות צדק השר שרון ב-95% ואילו רפיק חלבי צדק ב-5% בלבד?

3. אם התשובה לשאלה 2 אינה חיובית, מה היו המסקנות?

4. כצופה בטלוויזיה (וחושב אנוכי את עצמי לצופה סביר) התרשמתי מן הכתבה כי הופקע שטח מעובד ופיר-רה: האם באמת נמצא כי שטח כזה הופקע? אם לא, האם לא היתה במקרה זה הטעיה?

5. האם לדעת השר יכולה טעות כזאת, עד כדי מתן תמונה הפוכה, לגמרי, להיחשב כטעות בתום לב?

6. אם לדעת השר יכולה טעות כזאת להיחשב כטעות בתום לב, האם אין בכך חוסר מקצועיות ממדרגה חמורה, חוסר הבנה מינימאלית וחוסר יכולת למלא תפקיד של כתב טלוויזיה המדווח על עניינים כה חשובים למדינת ישראל?

7. מה הן המסקנות שכבדו הוציא מהמקרה העגום הנ"ל?

8. מה יעשה כבדו כדי שמקרים כאלה לא יחזרו בעתיד?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לשאלות 1-6: אני מבקש לצטט את הדעת מנכ"ל רשות השידור בנושא זה, שאמרה כדלקמן: "באדמה שנתפסה באלון מורה יש מטע של כ-50 עצי זית ומספר חלקות קטנות של תירס. ההערכה היא כי השטח המעובד משתרע על לא יותר מ-5% מתוך 600 עד 800 דונאם שנתפסו לצרכי ההתנחלות. בגלל המיפוי הלקוי קשה לאתר בדייקנות את השטח שנתפס. כך מסתבר מהדו"חות שהגישו לי (כלומה למנכ"ל) היום, בגפרד, מנהל החדשות של הטלוויזיה חיים יבין-ודובר רשות השידור משה עמירב, שסיירו באלון מורה ביום ו' האחרון בחב-רתם של עזר שר החקלאות תא"ל (מ"ל) אורי בר-און ונציגי המתנחלים. נכון היה איפוא מה ששידר הכתב רפיק חלבי בכתבה בטלוויזיה ביום ו' לפני שבוע כי נתפסה אדמה מעובדת. אולם הביטוי שהשתמש בו "הישוב הראשון שהוקם על אדמה ערבית מעובדת" היה בו כדי ליצור רושם מוטעה, כאילו עלתה ההתנחלות על אדמה שהיא כולה מעובדת שעה שלפחות 95% ממנה היא אדמת טרשים. רושם זה התחוק עלי-ידי צילומי רקע בכפר רוג'ייב של קרקע מעובדת, שלגביה לא הובהר כי לא נתפסה, בעוד שהמצלמות לא הראו את אדמת הטרשים עליה הוקמה ההתנחלות ברובה המכריע. היתה זאת טעות אך לא יסוד להאשמות החמורות כאילו רפיק חלבי שיקר בכתבתו על אלון מורה". סוף ציטוט.

לשאלות 7-8: אני מאמץ את המסקנות שהוציא מנכ"ל רשות השידור בנושא זה והדאגה לטיבם של השידורים בעתיד מוטלת אף היא עלי.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

רשות לשאלה נוספת, לחברי-הכנסת דב שילנסקי.

4189. המושבים הנכללים בתכנית הרווחה  
חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות  
ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

אודה לשר אם ישיב לי:

1. כמה מושבים נכללים בתכנית הרווחה של משרד  
החינוך והתרבות?

2. לאילו מחוזות שייכים המושבים הנ"ל ומה הוא  
מספר הילדים בכל אחד מהם?

3. מה היו הקריטריונים לבחירת אותם מושבים?

4. אילו תכניות העשרה אחרות מקיים המשרד  
במושבים, באילו מושבים, ומה הוא תקציבה של כל  
אחת מן התכניות הללו?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לשאלה 1: כ-110 מושבים במסגרת תכנית הישר-  
בים ו-103 מושבים במסגרת פרויקט המושבים הממומן  
מתכנית הרווחה אך מופעל על-ידי אגף הנוער במשרד.

לשאלה 2: המושבים הנכללים בתכנית הישובים  
שייכים למועצות האזוריות האלה: מעלה יוסף, מרום  
הגליל, מבואות חרמון, מרכז הגליל (דרושים), גור, מודי-  
עים, השרון הצפוני, באר טוביה, עותה, שפיר (בית-הספר  
אבן שמואל), חוף אשקלון (בית-הספר משען) ולכיש  
(בית-הספר תלמים). בפרוייקט המושבים כלולים המוש-  
ב, לפי מחוזות: צפון — 32, חיפה — 5, מרכז — 26,  
ירושלים — 16 ודרום — 24. אין לנו נתונים על מספר  
התלמידים.

לשאלה 3: אחוז התלמידים טעוני הטיפוח; מושבי  
קו העימות בצפון; מידת נחשלות בתי-הספר האזוריים  
המקבלים תלמידים ממושבים אלה.

לשאלה 4: תכניות ההעשרה והתכניות הרגילות  
נקבעות ומבוצעות על-ידי צוותי ההיגוי המקומיים  
הזו מפורטות בחברות תכניות הרווחה לשנת הלימודים  
תשל"ט של המועצות האזוריות מדיעיים; מרום הגליל  
מעלה יוסף אשר נשלחו או יישלחו לשואלת בנפרד.  
במסגרת פרויקט המושבים התקציב מיועד להעסקת  
ענ"קים — עובדי נוער וקהילה — 100,000 לירות למושב,  
פלוס תקציב הפעלה המיועד לצידוד ריחוט למועדון  
המקומי. תכנית האג"ר (הדרכת אמהות) תיכנותית  
לגיל הרך) מופעלת כמעט בכל המושבים.

4191. סיום בנייתו של בית-ספר מקיף ערבי באזור  
רמלה

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות  
ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

בשטח שבין לחד לרמלה נמצא בשלבי בנייה אחר-  
נים בית-ספר מקיף לתלמידים ערבים. במבנה הרשקעו  
עד עתה 17 מיליון לירות לשלב א' של הבנייה — 18  
כיתות לימוד, אולם התעמלות, סדנאות, מעבדות וספרייה.  
בביקור במקום נמסר לי כי פיתוח חצר בית-הספר הוערך  
ב-3 מיליון לירות. אולם מתקצבות רק 500,000 לירות  
ואין גם תקציב לרכישת ציוד לבית-הספר. המבנה הובטח  
למסירה למערכת החינוך ב-1 לספטמבר 1979. על-פי  
המצב במקום אין סיכוי כי הבטחה זו אכן תקויים.

אבקש תשובת השר:

1. האם האינפורמציה שציינתי לעיל אכן נכונה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לשאלה 1: מרשות השידור נמסר לי שהטלוויזיה  
הישראלית שידרה את הסרט שהוצג בבתי-הקולנוע  
בארץ מתוך שיקולה של הרשות שהסרט הוא בנורמה  
מקובלת בחברה הישראלית.

לשאלה 2: דעתי נוחה מכך שלפי חוק רשות השי-  
דור אינני קובע את התכניות אולם דעתי אינה נוחה  
מהכרעה זאת של רשות השידור.

החיר ש. ארבל-אלמוזילנו:

רשות לשאלה נוספת, לחברת-הכנסת יוסף תמיר.

יוסף תמיר (הליכוד):

עד כמה שזכור לי חוק רשות השידור, יש בו  
הצהרות מסוימות על הכוונות והמטרות שלשמן הוקמה  
הרשות. האם לדעת השר הדברים המובאים בזה עולים  
בקנה אחד עם הרוח של כוונות החוק?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

אמרת שדעתי לא נוחה מהכרעה זו של הוועד  
המנהל אבל הוספתי שאני גם מקבל את העובדה שהוועד  
המנהל הוא המכריע ולא אני מתערב בדבר. אולם,  
כאמור, אני אישית מסכים לדעתו של חבר-הכנסת תמיר.

4187. התמיכה הכספית שנותן משרד החינוך והתרבות  
למוזיאונים בארץ

חברת-הכנסת מ. קצב שאול את שר החינוך והתרבות  
ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

מוזיאונים רבים מקבלים תמיכה כספית ממשרד  
החינוך והתרבות.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. כמה מוזיאונים קיימים בישראל וכמה מהם  
מקבלים תמיכה כספית?

2. מה הם הקריטריונים למתן תמיכה כספית למו-  
זיאון?

3. מה הוא הסכום המיועד בתקציב משרד החינוך  
והתרבות לתמיכות במוזיאונים?

4. מדוע לא מקבל מוזיאון הלוחמים והפארטיזא-  
נים תמיכה כספית ממשרד החינוך והתרבות?

5. האם יש בדיעת השר לתמוך במתן תמיכה כספית  
גם למוזיאון הלוחמים והפארטיזאנים?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: עדיין אין הגדרה חוקית למוזיאון, קיי-  
מים כ-150 מוסדות המגדירים עצמם כמוזיאונים. כ-40  
מהם מקבלים תמיכה כספית.

לשאלה 2: מוסד בעל אוסף משלו, פתוח לקהל,  
בעל עובדים מקצועיים, פעילות ומחקר, פעילות יוצרת  
לילדים ולמבוגרים, תערוכות מתחלפות, פירסומים  
שונים וכדומה, ניהול תקין, השתתפות גופים נוספים  
בתקציב והכנסות עצמאיות.

לשאלה 3: כ-35 מיליון לירות.

לשאלה 4: לא ידוע לנו לאיזה מוזיאון מתכוון  
השואל.

לשאלה 5: משרדנו עומד להביא לאישור הכנסת  
את חוק המוזיאונים שבוודאי ישנה את תמונת התמיכה  
במוזיאונים. לא נראה לנו שבשלב זה רצוי להכניס  
שינויים ברישימה הקיימת והעומדת ממילא להשתנות.

חברת ל"ח, ישיבה רנ"ה  
— שאילתות ותשובות —

4194. יישום מסקנות ועדת כנסת בעניין חינוך המפגר חברי-הכנסת י. יצחקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

בתאריך 21 בדצמבר 1977 הוגחו על שולחן הכנסת ההמלצות והמסקנות בעקבות ההצעה לסדר-היום בנושא "בית-תינה" בנתניה: א. מדיניות הממשלה לגבי מפגרים; 1. הוועדה ממליצה למשרד החינוך והתרבות לאמץ מדיניות של שילוב הילד המפגר במידת הגנתו לגבי הילדים הרגילים שבשכונה, בבתי-הספר ובמוסדות החינוך האחרים; 2. הוועדה סבורה כי בשלב זה אין להמשיך את הנסיון של שילוב בתי-הספר באחריות משרד החינוך והתרבות בתוך המוסדות למפגרים הנמצאים באחריות משרד העבודה והרווחה. הוועדה למדה כי שילוב זה לא עלה יפה עד כה וכי איש מהצדדים אינו מעוניין בהמשכו; 3. לפיכך ממליצה הוועדה לנסות ולשלב את המפגרים, ככל שניתן, ברשת החינוך המיוחדת הקיימת בקהילה ליד המוסד. בדרך זו יצא המפגר ליום לימודים במסגרת מתאימה מחוץ למוסדות.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

האם יושמו המסקנות וההמלצות הללו?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

המדיניות המומלצת נקוטה במשרד החינוך והתרבות מזה שנים. יחד עם זאת יש לציין שמדיניות חינוכית מעשית בנושא זה מבוססת על ארבעה גורמים לפחות: 1. הבנת החברה הרגילה את צרכי המפגר ונכונותה לסייע; 2. יכולת מסגרות החינוך הרגילות לקלוט מפגרים באופן חיובי המתנה קודם כול בציון ובתפיסה נכונה של השילוב; 3. דאגה לאיכות הטיפול במפגר. שילוב המפגר במסגרות רגילות שיגיע בטיפול בפרט המפגר אינו עדיף על הטיפול במסגרות מיוחדות; 4. הקצאת משאבים למען הפעלת מיטב האמצעים החינוכיים והטיפוליים המאפשרים רק או השתלבות במסגרת חינוכית רגילה.

לעניות דעתנו הפעלת בתי-הספר במעונות למפגרים היא פעולה המחייבת על-פי חוק חינוך חובה וכל עוד אחראי משרד החינוך והתרבות על ביצוע חוק זה אין מקום לטענה ש"איש מהצדדים אינו מעוניין בתמיכה" לגבי שילוב בית-הספר במעון. יש להדגיש שמשרד החינוך והתרבות כנס לפעול במסדות על-פי דרישה מפורשת וחד-משמעית של נציגי ההורים, שרצו להעביר את הצד החינוכי של המוסדות ממשרד העבודה והרווחה למשרד החינוך. המלצת הוועדה, שאין להמשיך את הנסיון של שילוב בתי-הספר באחריות משרד החינוך והתרבות בתוך המוסדות למפגרים הנמצאים באחריות משרד העבודה והרווחה, אינה מתחשבת בעובדה שעד לפני שלוש שנים לא נעשתה כל פעולה חינוכית למען הילדים המפגרים במוסדות. יש להתגבר על הבעיות שישטח ולהביא לשיחוף פעולה פורה ולא לחסל את האפשרות למתן טיפול חינוכי, אשר כבר היום אנו זוכים לראות פירותיו. לכן הטענה ש"איש מהצדדים אינו מעוניין בהמשך שילוב בית-הספר במעון" אינה נכונה.

גם מצדנו רצויה הקליטה של כל חוסה המסוגל לכך — לאחר איבחון ובדיקה — בבית-הספר מחוץ למוסד, אם אמנם קיימים כאלה באזור ואם "הרשות השולחת" — משרד העבודה והרווחה — תדאג להסעה ולליווי מתאימים. לגבי חוסים שאין אפשרות להוציאם מתחום המוסד אנו חותרים להפעלת כיתות מתאימות

2. האם מודע השר לעובדה כי אם מלאכת בניית בית-הספר לא תסתיים במועד יעמוד המבנה בשממונו ומיליונים רבים של לירות ירדו לטמיון?

3. מה יש בדעת השר לעשות כדי לסיים את בניית בית-הספר, לצידו ולאפשר את תחילת הלימודים בו ב-1 בספטמבר הקרוב?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לכל השאלות: לפי התקדמות העבודה יש סיכוי שהבניין של בית-הספר יהיה מוכן בראשית שנת הלימודים תש"ם. בניית בית-הספר היתה אמורה להסתיים כבר באוקטובר 1978 אך הקבלנים עבדו בעצלתיים. לצערנו עיריית רמלה לא מימשה את הוכוליות שיש לה על-פי החוזה לדרוש פיצויים מהקבלן בגין פיגורים בבנייה ודחיית מסירת המבנה. לקראת הפעלת בית-הספר החדש אישר משרדנו הקצבות שונות לרכישת ריהוט וציוד לבית-הספר, כדלהלן: סך 500,000 לירות מתקציב הפיתוח של המשרד לשנת 1979/80 לצידו בסיסי של המגמות הטכנולוגיות לבנים ולבנות; סך 100,000 לירות מתקציב הפיתוח לרכישת ריהוט; סך 258,000 לירות מתקציב הציוד לחטיבות ביניים חדשות לרכישת סדנה פוליטכנית לבית-הספר. כמו-כן נתבקשה המחלקה לאוש"מ (אספקה ושירותים משקיים) לתקצב על-ידי מפעל הפיס סכום כסף המיועד לפתיחת מבנים חדשים של בתי-ספר בתש"ם ל-20 חדרי לימוד. ההקצבות הנ"ל הן בהלוואות.

היו"ר ש. ארבל: אלמזלינו:

אדוני השר, בביקור במקום נמסר לי שהסכומים שהוקצבו על-ידי המשרד אינם מתאימים ליוקר הגדול שחל בתחום הבנייה. לכן החשש שלהם הוא שלא תהיה שום אפשרות לסיים את בניית בית-הספר עד תחילת שנת הלימודים. מה ניתן לעשות?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

קודם כול אני מוכרח למסור פה את מה שנמסר לי על-ידי אנשים העוסקים בנושא זה במשרד החינוך והתרבות, ולי נאמרה שלקראת שנת תש"ם יש כל הסיכויים שבית-הספר יבנה. באשר למצוקות התקציב, הן אינן קשורות רק לבית-ספר זה אלא הן עומדות וקיימות וצריך לחשוב איך להתמודד אתן. בעיית העלויות לעומת התקציב אינה קיימת רק לגבי בית-ספר לוד-רמלה.

4192. נשק חדיש למלואי טיולים

חברי-הכנסת ב. צ. רובין שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

נדע לי כי בטיולים של בתי-ספר ניתן למלווים נשק מיושן ביותר שאינו מאפשר הגנה יעילה על התלמידים.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם ידעה זו נכונה?
2. אם כן, האם יינקטו צעדים כדי לאפשר מתן נשק טוב יותר למלווי טיולים?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לכל השאלות: הנשק למלווי הטיולים ניתן על-ידי משרתת ישראל והיא הרשות המוסמכת לקביעת טיב הנשק ויעילותו. ביקשתי לבדוק אם אמנם צריך ואם אפשר לשפר בעניין זה.

מאוד רמתו של בית-הספר ותדמיתו הפנימית והחיצונית שופרה ביותר. מושב זה נמצא בלבו של אזור המאוכלס ביישובים ערבים וניתוקו מהסביבה הוא קשה ומכביד. באמצעים המושקעים בו אין די ואין כדי לקדם במידה מספקת את אוכלוסיית התלמידים.

אבקש תשובת השר:

1. האם ניתן לכלול את מושב שער אפרים בפרוייקט הרווחה של משרד החינוך והתרבות?
2. אם לא, מדוע, ומה הם התמריצים האחרים שמשרד החינוך והתרבות מוכן להעניק למערכת החינוך במושב זה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לכל השאלות: מושב שער אפרים אינו כלול בין 80 היישובים הנכללים בתכנית הרווחה. עם זאת, בגלל מצבו הקשה של המושב, מממנת תכנית הרווחה את הפעלת תכנית האתגר — הדרכת אמהות תיכנותית בגיל הרך — במושב זו השנה התרבותית. התכנית מקיפה 30 אמהות לילדים בגילים 4—6. משרדנו מכיר במצבו הקשה של המושב מבחינה תרבותית — ולא מבחינה כלכלית — אולם בגלל הקיצוצים בתכנית הרווחה ומדיניות המשרד הגורסת אי הרחבה של מספר היישובים הכלולים בתכנית זו לא ניתן לכלול מושב זה בתכנית הרווחה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

שאלה נוספת לחברת-הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (המעריך):

אדוני השר, מי מחליט לגבי המושבים ובאילו מהם תופעל תכנית הרווחה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

משרד החינוך והתרבות. כך אני מתאר לי. אני מתאר לי שלגבי סוגים שונים של טיפולים במושבים זה געשה בהתייעצות עם תנועת המושבים. כלומר, המחליט הוא משרד החינוך והתרבות אבל נדמה לי שהדברים נעשים בתיאום עם התנועות המיישבות ועם הגורמים החינוכיים שבהן.

4197. קיפוח "החינוך העצמאי" בבאר שבע

חברת-הכנסת מ. פרוש שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

בעתון "המדעי" מיום כ"ד בסיון תשל"ט (19 ביוני 1979) פורסם כי המישה בתי-ספר נבנו בשכונות החדשות של באר שבע אך אף לא אחד מהם לא הוקצה בשביל "החינוך העצמאי", ההורים שואלים מדוע מכריחה אותם העירייה לשלוח את ילדיהם לבתי-ספר חילוניים או, אם אין הם רוצים בכך, לשלוח את הילדים למרחקים בכלי רכב. בעתון "המדעי" מיום כ"ה בסיון תשל"ט (20 ביוני 1979) פורסמו פרטים נוספים על קיפוח "החינוך העצמאי" בבאר שבע.

אודה לך אם תשיב לי:

1. מדוע לא הוקצה אף לא אחד מבתי-הספר שבנו בשכונות החדשות, שרבים מתושביהן רוצים בחינוך תורני כמו זה של "החינוך העצמאי" בשביל בניהם, לרשות מערכת חינוך זו?
2. כמה כיתות נבנו בשביל "החינוך העצמאי" בבאר שבע בכל אחת מחמש השנים האחרונות?

לכולם, וזאת כאשר משרד העבודה והרווחה ידאג לתנאים מינימאליים, כחדרי כיתות ועוררות טיפוליות. אנו מתנגדים להצעה שמשרד העבודה והרווחה יפעיל את מסגרות החינוך הרשמיות במסודות וזאת מן הסיבות האלה: משרד העבודה והרווחה לא הפעיל מסגרות כאלה, בכל השנים שהוא יכול היה לעשות זאת, לפני שמשרד החינוך הפעל בעניין; לרשות משרד החינוך והתרבות עומדים כוחות הוראה המוכשרים לנושא והידע המקצועי הנדרש; יש להבחין, גם מבחינת המסגרת, בין טיפול סיעודי גרידא לבין טיפול חינוכי מקיף. משרד החינוך והתרבות מבצע, לדעת כל הגורמים, באמצעות אנשיו עבודה טובה והחשובה במסודות והוא מוכן להמשיך בכך ביתר הנפנה.

4195. יישום המלצות של ועדת כנסת פעניין מקדש קרישנה

חברת-הכנסת י. יצחקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

בתאריך 15 בנובמבר 1978 הונחו על שולחן הכנסת המלצות והמסקנות דלהלן בנושא: ריכוז קטנים במקדש קרישנה בתל-אביב: הוועדה סבורה כי יש צורך להגביר את חינוך הנוער לאורחות פעילה, טובה ותורמת באמצעות תנועות הנוער וחינוך חברתי אחר כדי שתרפעות שוליות כאלה לא יקנו לעצמן אחיזה בקרב.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

האם יושמו המלצות והמסקנות הנ"ל?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

נפתחו מחנות קיץ שבהם משתתפים כ-12,000 בני נוער, המכשירים את עצמם לתפקידים מרכזיים כמנהיגים גימ עיריים בקהילות ולתפקידי התנדבות בקהילות. תוגברה פעולת 22 המכוניים הצינוריים היחידים וכמעט כל כיתות י"א וחלק מכיתות י"ב יצאו לסמינארים יחידים-צינוריים חברתיים-ערכיים; מתקיימות פעולות הסברה במסגרת שעות המחנך בבתי-הספר העל-יסודיים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

רשות לשאלה נוספת, לחברת-הכנסת יצחקי.

יצחק יצחקי (הליכוד):

רציתי לשאול: מהו משקלן של מסקנות והמלצות ועדה של הכנסת בעיני המשרד? איך מעריך המשרד את מסקנות הוועדה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

אני חושב שהוא לומד אותן, שוקל אותן ומתייחס אליהן. חלק מהדברים מתקבלים וחלק מהדברים, לפי דעת המשרד, צריך אולי לעשותם אחרת, אבל בדרך כלל יש למסקנות אלה משקל של המלצות חשובות.

4196. סיוע המשרד למערכת החינוך במושב שער אפרים חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

המועצה האזורית ותנועת המושבים עשו נסיונות לסגור את בית-הספר המקומי במושב שער אפרים, שבו 104 תלמידי כיתות א'—ח' הלומדים בתשע כיתות, ולצרף תלמידיו לבית-הספר ב"תנובות". המושב הוא רשות חינוך מקומית והוא התנגד לכך ולכן לא בוצע האיחוד. השנה — תשל"ט — לאחר חילופי מנהל התקדמה

4257. מצב חדרי השירותים בבתי-הספר

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"א בתמוז תשל"ט (16 ביולי 1979):

בביקורי בבתי-ספר רבים נוכחתי לדעת כי מצב האחזקה והגקיון של חדרי השירותים הוא ירוד ביותר וכי נמצאים בהם ברזים דולפים, אסלות שבורות וזוגיות מנופצות. התרשמתי גם כי כמעט דרך קבע חסרים בהם נייר טואלט, מגבות (בד או נייר) ופחי אשפה.

מאחר שהחינוך להיגיינה בכלל ובאקלים כשלגה במיוחד הוא אחד הנושאים הנלמדים בבתי-הספר, אבקש את תשובת השר:

1. האם מדוע המשרד למצב זה?
2. אם כן, מה היא הסיבה למצב ההיגייני הירוד של השירותים במספר כה רב של בתי-ספר?
3. האם קיים פיקוח על ההיגיינה בבתי-הספר?
4. אם כן, מהו טיבו, על-ידי מי הוא נערך ובאיזו תכיפות?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לשאלה 1: משרדנו מדע לעבודה שחלה ירידה מסוימת ברמת התחזוקה של מוסדות החינוך, בעיקר בשל המצוקה הכספית. עם זאת יהיה זה עוול לעשות הכללות בנושא זה מאחר שהוא בטיפולן של הרשויות המקומיות ומבין מאליו שברוב הרשויות שומרים על מצב התחזוקה גאות למרות הקשיים.

לשאלה 2: האמור לעיל מתייחס בראש וראשונה למצב התחזוקה הכללי ולא למצב ההיגייני שהוא באחר-ריות משרד הבריאות. אין ספק שהמצב הכספי נתן את אותותיו גם בתחום זה.

לשאלות 3-4: הפיקוח ההיגייני על בתי-הספר נתון בידי האחיות המועסקות על-ידי משרד הבריאות, אשר תייבות לרות למנהל בית-הספר על כל תקלה הקשורה באחזקה של השירותים. עם זאת גם מנהל בית-הספר, תבה המורים וצוות השרתים וכן רשות החינוך המקומית אינם פטורים מדאגה לנושא. היתה לי גם שיחה עם אנשים מהמעצה לארץ ישראל יפה בנושא זה של השירותים והחלטנו על טיפול מיוחד בו.

הח"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (המערך):

אדוני השר, אולי היה כדאי לשקול לבקש או להוריות למנהל המורים — בהנחיות של חוזר המבכ"ל או בדרך אחרת — שיקפידו במיוחד על נושא השירותים בבתי-הספר?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

כפי שאמרת, כינסתי כמה מראשי המשרד למצוא דרכים, כפי שאת מציעה או דרכים נוספות, כדי שהשיירות יהיו ראויים לשימוש.

4258. נתונים על התלמידים העריבים בלוד ורמלה

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"א בתמוז תשל"ט (16 ביולי 1979):

אודה לשר אם ישיב לי:

1. כמה ילדים עריבים לומדים בגני הילדים בלוד וכמה ברמלה? כמה לומדים בכל אחד ממקומות אלה

3. מדוע קופח החינוך העצמאי בבאר שבע לעומת החינוך הממלכתי והממלכתי-דתי בהקצבות, במבנים ובשירותים?

4. האם לדעת משרדך יש בהקמת שני צירפים ל-70 ילד הלוטמים בשלוש כיתות כדי לספק את הצרכים הקיימים, וזאת כאשר מאות הורים רוצים לרשום את בניהם לרשת החינוך זו?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול):

במערכת החינוך היסודי בבאר שבע היו בתשל"ט 17,021 תלמידים, מזה 657, שהם 3.8%, ב"חינוך העצמאי". הילדים שנרשמו ל"חינוך העצמאי" נמצאים בשני בתי-ספר: תלמוד-תורה "בית-יעקב", בבית-ספר אחד יש 289 תלמיד ב-13 כיתות, כלומר, ממוצע של 22.2 תלמיד בכיתה; ובבית-ספר ששיכון ד' 366 תלמיד ב-17 כיתות, כלומר, ממוצע של 21.5 תלמיד בכיתה. אצוין כי הממוצע בחינוך הממלכתי בבאר שבע הוא 31.3 תלמיד בכיתה ובחינוך הממלכתי-דתי — 26.5 תלמיד בכיתה. טבעי הוא, לאור השיעור הנמוך שהרשת מהווה באור-כלוסיית התלמידים, שלמוסדות אלה נוסעים ומסועים ילדים מכל העיר.

לפי מצב זה ניתן לקלוט עוד מספר ניכר של תלמידי-יום בכל אחד משני בתי-הספר האלה. בתנאי המצוקה של תקציב הפיתוח במשרדנו אין בשנה זאת הצדקה להקים מבנה חדש ל"חינוך העצמאי". עם זאת נבקש מהעירייה לאתר מגרש מתאים בשכונה י"א, המתוכננת לגידול ולהרחבתו, בעתיד, כדי להשאיר אופציה פתוחה להקמת בית-ספר נוסף ל"חינוך העצמאי" אם התנאים יחייבו זאת.

4255. הסעת תלמידים בתנאי צמיחות

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"א בתמוז תשל"ט (16 ביולי 1979):

נמסר לי כי במסגרת הסעת תלמידים לבית-הספר הממלכתי ערבי ב' בלוד מוכנסים עד 150 תלמידים לאוטובוס וכי למרות התראות מנהל בית-הספר והורים רבים נמשך מצב זה ללא הצעת פתרון לו.

אבקש על כך תשובת השר:

1. האם אינפורמציה זו נכונה?
2. אם כן, מה ייעשה כדי להפסיק איכלוס כה צפוף ומסוכן של תלמידים באוטובוס אחד?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לשאלה 1: לא. תנאי ההסעה של תלמידי בית-הספר הממלכתי הערבי ב' בלוד אמנם היו קשים בראשית שנת הלימודים. לבית-הספר מוסעים 240 ילד בשני אוטו-בוסים כאשר אוטובוס אחד נוסע פעמיים, דהיינו, המספר הממוצע של התלמידים בהסעה אחת הוא 80 ילד. ייתכן שבמשך השנה היו פה ושם שיברשים בשל תקלות או איחור בהגעת האוטובוס אך הדבר, כמוכבן, לא היה מתוכנן.

לשאלה 2: אירגון ההסעות הוא בטיפולה ובאחריותה של הרשות המקומית ואילו המשרד רק מממן את חלקה. הגדול את ההוצאה ומפקח על הסידורים במידת האפשר. לקראת שנת לימודים תש"ם תינתן תשומת-לב לאירגון ולסדרי ההסעה הנ"ל ובמידת הצורך יידרש שגם האור-טובוס השני יסע פעמיים.

שרי החינוך והתרבות ז. המר :

לכל השאלות: בחוזה המנהל הכללי, חוזר מיוחד א' תשל"ל, פורסם פירוש "תקנים לבנייה ולריהוט של בתי הספר היסודיים", ובכלל זה תקן גודל חדר המורים בבית הספר יסודי. לפיו גודל חדר המורים בבית הספר יסודי בן 12 כיתות יהיה 32 מ"ר גטו. בבית הספר בן 18 כיתות יהיה גודל חדר המורים 45 מ"ר גטו. החדרים כוללים פינת תה ומלתחה. נכון שבמקרים אחדים, ובכללם בתי הספר בלוד, נראה חדר המנהל גדול ומרווח אולם לרוב משמש חדר זה גם לספרייה או לאחזקת הציוד האורגני, קולי, מכשירי ההמחשה וכו'. במקרים אחרים משמש חדר המנהל גם את המזכירות. יש גם שהמורים נאלצים להסתפק בחור קטן יחסית, וזאת כדי שלתלמידים יהיה מקום מרווח יותר. הפיקוח על בתי הספר במשרדנו משתדל לדאוג שעל אף מצוקת הדיוור יועמד לרשות המורים חדר מתאים. עם זאת המשרד מעדיף לאפשר למנהל בית הספר לנצל את חדרי הספח לפי הבנתו וש"י קוליו. יצויין כי בכל בנייה חדשה נבנים חדרי המורים לפי תקן משרד החינוך.

באשר ללוד, גודל כל אחד מחדרי המורים הוא כ־12 מ"ר.

4263. נזקי בתי הספר מאלימות התלמידים

הכרת הכנסת ש. ארבלוי אלמזלינו שאלה את שר החינוך והתרבות ביזם כ"א בתמוז תשל"ט (16 ביולי 1979):

בעתונות פורסם שהשנה נגרמו לבתי הספר נזקים הנאמדים בעשרות מיליוני לירות כתוצאה ממעשי אלימות של תלמידים ונערים.

נוכח הגזק החמרי הגדול שיש בתופעה זו מצד אחד וההשפעה האנטי-חינוכית מצד שני, רצוני לשאול את כבוד השר :

1. האם קיים אומדן של הגזק שנגרם לבתי הספר והרכוש כתוצאה ממעשי האלימות בשנת הלימודים שהסתיימה?

2. בכמה נאמדות ההוצאות של משרד החינוך והתרבות והרשויות המוניציפאליות לתיקונים שיש לבצע כתוצאה ממעשי החרש?

3. אילו אמצעים נקט משרד החינוך והתרבות ואילו עומד הוא לנקוט בעתיד כדי לבלום תופעות שליליות אלה?

שרי החינוך והתרבות ז. המר :

לשאלות 1—2: התקציב לתיקון נזקים הנגרמים מאלימות הוא התקציב הרגיל לאחזקה ולשיפוצים של מערכת בתי הספר הניתן על-ידי הרשויות המקומיות. אין לפיכך הפרדה בין סכומים המוצאים לתיקון נזקים הנגרמים מאלימות ובין תיקונים הנובעים מבלאי סביר של בתי הספר. לאור זאת אין בידינו נתונים מדויקים על הגזק הכספי הנגרם לבתי הספר כתוצאה מאלימות. אולם משרדנו יערוך בראשית שנת הלימודים תש"ם סקר מיוחד שיענה, בין היתר, גם על שאלה זו.

לשאלה 3: אנו מעבדים עתה תכנית פעולה שתכלול הערכות של המשרד ושל מנהלי בתי הספר לבלבלי תופעות האלימות בבתי הספר ולטיפול נכון בה.

בבתי ספר יסודיים, בחטיבות הביניים ובבתי ספר על-יסודיים?

2. האם יש תכנון וניהול משותף של שתי מערכות החינוך בלוד וברמלה?

3. אם כן, מה טיבו, לאילו גילאים הוא מתייחס וכיצד הוא מנהל?

4. האם קיים מחסור בבתי ספר לילדים ערבים בלוד וברמלה?

5. אם כן, לאילו גילאים וכמה כיתות?

6. מה היא תכנית הפיתוח של מערכת החינוך הערבי בלוד וברמלה ולמתי היא מתוכננת?

7. האם קיימים בלוד וברמלה מוסדות חינוך לילדים ערבים, שאינם בבעלות משרד החינוך והתרבות?

8. אם כן, אילו וכמה ילדים לומדים בהם?

שרי החינוך והתרבות ז. המר :

בכל אחת מהערים לוד ורמלה ישנם בתי ספר יסודיים ובתי ספר תיכון אחד ממשלתיים. ברמלה קיימים גם שני בתי ספר עדתיים — אחד לילדים בכיתות ג' — ד' ושני לילדים בכיתות ה'—ז' — שאינם בבעלות משרדנו.

בלוד: בגן חובה — 204 תלמיד; בבתי הספר היסודיים — 1,365 תלמיד; בבית הספר התיכון — 119 תלמיד.

ברמלה: בגן חובה ממשלתי 114 תלמיד, ובעדתי — 76 תלמיד; בבתי הספר היסודיים הממשלתיים 1,165 תלמיד, בעדתי — 314 תלמיד; בבית הספר התיכון הממשלתי — 123 תלמיד.

קיים אגד ערים לענייני חינוך משותף לשתי הערים. במסגרת אגד זה מטופל בית הספר התיכון המשותף שייפתח בתחילת שנת הלימודים תש"ם. עם פתיחתו יתפנו בכל אחת מן הערים חמישה חדרי לימוד לבתי הספר היסודיים. כן תימסר בתחילת תש"ם חידת גנים תקנית לשתי כיתות ג' בלוד. שתי הערים מכינות עתה תכנית מיפוי עדכנית של צרכי מערכת החינוך לטווח הבינוני ולטווח הארוך.

4260. גודל חדרי מורים בבתי הספר הערבים

הכרת הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"א בתמוז תשל"ט (16 ביולי 1979):

בביקורי בשניים מבתי הספר הערביים בלוד ראיתי כי חדר המורים בשני בתי הספר הוא עלוב וצפוף; שטחו אינו עולה על שישה מ"ר בבית הספר שבו מלמדים כ־36 מורים, ובבית הספר השני הוא כולל שני חדרונים לאוכלוסיה של יותר מ־40 מורים. חדר המנהל בשני מוסדות אלה הוא גדול ומרווח.

אבקש את תשובת השר :

1. האם קיים תקן לגבי גודל חדר המורים?

2. אם כן, מה הוא?

3. האם התריע המפקח בפני מנהלי בתי הספר על האבסורד והעלבון שבהעמדת פינה עלובה לרשותם של עשרות מורים וחדר מרווח וגדול לרשות המנהל?

4. אם כן, מה היתה תגובת המנהלים?

5. אם לא, האם מוכן השר להנחות את המפקח לעשות כן?

בתאריכים 28 במאי 1979 ו-4 ביוני 1979 ביקרה האו"ר חתית כמיליא בדה במשרד החוץ בירושמה בירושלים כדי להחתים תעודה מהמחלקה הקונסולארית. השומרים לא הרשו לה להיכנס לתוך הבניין וכשהתלוננה בפני האחראי על השומרים במקום, מר מנחם שפריר, הוא אמר לה שזאת המדיניות הבטחונית של משרד החוץ.

אי לכך הנני שואל את כבוד השר:

1. האם קיים במשרד החוץ נוהל שלפיו אסורה כניסתם של אזרחים ערבים לבניינה?
2. מה הם הקריטריונים שלפיהם ניתנים היתרי כניסה לבנייני משרד החוץ לאזרחי המדינה?

שר החוץ מ. דיין:

לדברי המבוא: א. נמסר לנו כי בקשר למקרה נושא השאלתה אירע משנה בשיקול הדעת; ב. גורמי המשרד הורו לכל השומרים לאפשר את כניסתו של כל אזרח ישראלי למשרד.

לשאלה 1: התשובה שלילית.

לשאלה 2: ראה תשובתי לשאלה 1.

4043. הגשת אוכל שאינו כשר באירוע של קונסוליה ישראלית

חברת הכנסת ח. דרוקמן שאל את שר החוץ ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

"ביום ירושלים" ערכה הקונסוליה הישראלית באט-לאנטה שבג'ורג'יה קבלת פנים שאליה החמנו רבים מאנשי הקהילה היהודית במקום. בבואם לקבלת הפנים הורברה להם שהאוכל המוגש איננו כשר ונקל לשער את מפתח נפשם ואכזבתם הגדולים.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

- א. האם אין מעשים מסוג זה גורמים נזק למדינת ישראל?
- ב. האם ישנו הוראות חד-משמעיות לגבי הכשרות בבניגיונות ישראל בחוץ-לארץ?
- ג. האם יתן שר החוץ הוראה לקונסוליה באטלאנטה להתנצל בפני הקהילה היהודית על מעשה זה?
- ד. מה יש בדעת השר לעשות כדי שמקרים כגון אלו לא יישנו בעתיד?

שר החוץ מ. דיין:

למבוא השאלתה ולשאלה א: בבירור עם הקונסול הכללי באטלאנטה הועלה כי התפריט באירוע הנדון בוסס על אוכל חלבי ופארווע ועל יין ישראלי כשר. הקונסוליה כיבדה ומכבדת את חוקי הכשרות.

לשאלה ב: התשובה חיובית.

לשאלה ג: התשובה, נוכח האמור לעיל, שלילית.

לשאלה ד: נציגויות משרד החוץ בחוץ-לארץ מורדות לחובה להגיש מזון כשר בכל אירוח.

4084. תגובת משרד החוץ על בחירת נשיא גרמניה חברת הכנסת ד. רוזוליו שאל את שר החוץ ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

לאחר שקצין ה.ס.ס. לשעבר, קארל קארסטנס, נבחר לנשיא גרמניה רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם תגיבה הממשלה באופן רשמי על בחירת זון?
2. אם כן, מה היתה התגובה?

4264. גילוי תופעות של גזענות בקרב בני נוער חברת הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"א בתמוז תשל"ט (16 ביולי 1979):

ביום 2 ביולי 1979 הציג פרופ' אריה לוי, מאוניברסיטת תל-אביב, תוצאות של מחקר בין-לאומי משווה על בני נוער. בין היתר נאמר במחקר זה כי 17% מבין בני הנוער בישראל, גילאי 14-15, אשר השתתפו במדגם, סבורים כי לבני מיעוטים יש להעניק פחות זכויות מאשר לאזרחים אחרים וכי 46% מהם חרשים שלקומוניסטים יש להעניק פחות זכויות.

אבקשך להשיב לי:

- א. האם יש בדעת השר להתייחס לממצאים המורים אלה המורים על תופעות של גזענות בקרב הנוער?
- ב. מה יש בדעת השר לעשות בנדון במסגרות החינוכיות?

תשובת שר החינוך והתרבות ז. המר:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: המסקנה של חברת הכנסת גרוסמן מתוצאות המחקר, כאילו הוא מורה על תופעה המורה של גזענות בקרב הנוער, אינה מדויקת ואינה נחנת תמונה שלמה על המצב.

במסקנות המחקר נאמר: "תופעה הכוללת בעקבות רבה היא שהמגמה הליברלית הולכת ומתחזקת עם העלייה בגיל... שיפור גבוה של תלמידים תומך בשוויון זכויות לנשים ואף בשוויון מלא לבני המיעוטים" (עמ' 133). כמו-כן נקבע שמבין כל הקבוצות החברתיות "יוצאי ישראל הם הליברלים ביותר" (עמ' 150), דבר שוודאי אינו מעיד על כשלון החינוך בישראל בנושא זה. למרות הדאגה מן שמיעוט מגלה עמדות אחרות הרי שערכי המחקר מדגישים כי "מהשאלה נשמע בעיקר החיוב. כלומר רוב רובו ומניינה של הנוער הלומד בישראל הוא בעד חירויות האזרח, בעד שוויון יעד תודע. כמו-כן ניתן לשער שתמיד ובכל חברה ימצאו יוצאי דופן שהינם צרי אופק, חסרי בטחון ובעלי דעות קדומות הנוקטים לשער לעזאזל בכדי להשליך עליו את כל אשר אינו אוהב בעצמם ובתוכם" (עמ' 177). ערכי המחקר אף מדגישים את התנאים המיוחדים של מדינת ישראל, מעשי החבלה התכופים וכו', שאינם מצדיקים את עמדות המיעוט הנ"ל אך אינם מצדיקים השוואה מוחלטת לעמדות נוער בארצות אירופה.

משרד החינוך עושה למען חינוך לערכי סובלנות, שוויון ודמוקרטיה במסגרות שונות: בתכניות הלימודים באזרחות, במדעי החברה, בחינוך התברתי ובשיעורי המחנך. כיוון זה יורחב עוד יותר במסגרת התכניות הנמצאות בהכנה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילינו:

אני מזמינה את כבוד שר החוץ להשיב על שאילתות. אני רוצה בהודמנות זו לקדם בברכה את שר החוץ להחלמתו ולשובו לעבודה תקינה.

שר החוץ מ. דיין:  
תודה רבה.

4042. רשות הכניסה לבניין משרד החוץ לאזרחים ערבים חברת הכנסת ת. טובי שאל את שר החוץ ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

קראו ראשי שתי המעצמות לכל המדינות שלא הצטרפו עדיין לאמנה הבין-לאומית לאי-הפצת הנשק הגרעיני להצטרף במהרה לאמנה זו למען חוק את הדו-קיום בשלום והבטחון הבין-לאומי.

הגני שואל את כבוד השר :

1. האם דנה ממשלת ישראל בפנייתם של ראשי שתי המעצמות בנושא הגני' ?
2. מה היא עמדתה של הממשלה כלפי קריאה זו?
3. האם דנה הממשלה בנושא של הצטרפות ישראל לאמנה נגד הפצת הנשק הגרעיני?
4. מדוע לא תצטרף ישראל לאמנה זו?

שר-החוקי מ. ריין :

הממשלה אינה רואה כרגע סיבה לשנות מן המדיניות שהיתה נקוטה בנושא זה על-ידי כל הממשלות עד כה.

### ג. המלצת ועדת הכנסת להסיר חסינות מחבר-הכנסת שמואל פלאטו-שרון בגין עבירות נגד חוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב), תשכ"ט—1969

בעלי השפעה בממשל, וזאת במגמה להטריד או גם להכניסם לבתי-כלא כדי למנוע את נוכחותם בבית-הנבחרים וכדי להרתיע נבחרים אחרים מלתקוף את הממשל. עם קום מדינת ישראל ראו מחוקקיה הראשונים של המדינה לנכון לאמץ את העקרון הזה, על כל צרה שלא תבוא. תפקידה של ועדת הכנסת הוא איפוא לבדוק אם אמנם קיים חשש שלפיו מבוקשת נטילת החסינות על-ידי היועץ המשפטי לממשלה מנימוקים פוליטיים ולא מפני שהגיע לידיו חומר ראיות המתייב, לפי מיטב הכרתו, את העמדתו של חבר הכנסת לדין בגלל עבירה פלילית כלשהי. אף-על-פי-כן נהגו ועדות הכנסת להתעניין בתוכן הראיות. לעניות דעתי הטעם לכך הוא רצונה של הוועדה לבדוק אם אמנם התנהלה החקירה בצורות ובדרכים המקובלות לגבי כל אורח, ללא שהיתה בחקירה משום אפליה לרעת חבר הכנסת בגלל היותו חבר הכנסת. העין בחומר הראיות אין פירוש כי ועדת הכנסת רשאית לשים את שיקוליה המשפטיים לגבי טיב החומר במקום שיקוליו של היועץ המשפטי או בית-המשפט. אני מתכבד לטעון כי השאלה אם מסקנותיו של היועץ המשפטי, מניתוח החומר, נכונות או בלתי נכונות, אינה מעניינה של ועדת הכנסת. תפקידה של ועדת הכנסת הוא לוודא כי חבר הכנסת לא הופלה לרעה לעומת אזרחים אחרים. עם כל הכבוד לבעלי השקפות שונות בגדון אני טוען שבשום פנים אין מטרת סעיף 4 לחוק חסינות חברי הכנסת להעניק זכות יתר לחבר הכנסת. בשום פנים אין המטרה לחלק את אזרחי ישראל לשני מחנות: מחנה אחד, שהוא מיעוט, ובו חברי הכנסת הזכאים למעמד של כעין אצולה; ומחנה שני הכולל את כל יתר תושבי המדינה — ובהם אנשים דגולים ביותר — שהם בבחינת מעמד נחות. להיפך, מטרת החסינות היא, לעניות דעתי, למנוע אפליה נגד חבר הכנסת בגלל היותו חבר הכנסת ואין מטרתה להעניק לו זכויות יתר. ועדת הכנסת, לאחר ששמעה את טענות הצדדים, באה ליד מסקנה כי היועץ המשפטי לממשלה לא הביא את בקשתו מתוך מגמה פוליטית והוועדה מציעה איפוא לקבל את בקשתו של היועץ המשפטי ליטול את החסינות מחבר-הכנסת שמואל פלאטו-שרון.

3. אם לא, מדוע לא נעשה הדבר?

4. האם יש בדעת המשרד להפיץ חומר הסברה בנושא זה?

תשובת שר-החוקי מ. ריין :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שאלות 1—2: התשובה שלילית.

שאלות 3—4: עמדת ישראל בקשר לנאצים ידועה היטב לכול, לרבות לממשלת גרמניה.

4181. הצטרפות ישראל לאמנה נגד הפצת הנשק הגרעיני

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר החוקי ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

בהדדנה משותפת של ראשי ברית-המועצות וארצות-הברית לאחר קבלת הסכם סאל"ט 2, ב-18 ביוני 1979,

הידיד ש. ארביילי-אלמוזלינו :

אני מודה מאוד לשר החוקי על התשובות. מאחר ששרי התחבורה והפנים לא הגיעו כדי להשיב על שאילתות נצטרך לעבור לסעיף ב' בסדר-היום: חוק מס מעסיקים (תחזר מס בשל יצוא) (הוראת שעה), תשל"ט—1979, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אבל יושב-ראש ועדת הכספים איננו, נעבור, אם כן, לסעיף י"א בסדר-היום: המלצת ועדת הכנסת להסיר חסינות מחבר-הכנסת שמואל פלאטו-שרון בגין עבירות נגד חוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב), תשכ"ט—1969. את ההמלצה יביא יושב-ראש ועדת הכנסת. רשות הדיבור לחבר-הכנסת יצחק ברמן.

יצחק ברמן (י"ר ועדת הכנסת):

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, זו הפעם השנייה לצערי, תוך פרק זמן קצר יחסית, שהוטל עלי מטעם ועדת הכנסת להביא לאישור הכנסת הצעה בדבר נטילת חסינות של חבר הכנסת.

לאחר דיונים שנמשכו במשך עשר ישיבות החליטה ועדת הכנסת להמליץ בפני הכנסת לקבל את בקשת היועץ המשפטי לממשלה ליטול את החסינות מחבר-הכנסת שמואל פלאטו-שרון על עבירות בגין חוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב), תשכ"ט—1969. עותק של כתב האישום הומצא לחברי הכנסת.

כפי שכבר הודגש לא אחת אין בנטילת החסינות משום תמיכה בהשקפתה של התביעה לעניין האשמות שהיא מייחסת לחבר הכנסת ואין בה משום הבעת דעת כלשהי לגבי ערכו המשפטי של חומר הראיות הנמצא בידי התביעה. מטרתה של החסינות ומקורה ההיסטורי יסודם במישור אחר, שונה בתכלית. מוסד החסינות בא להגן על בית-הנבחרים מפני התערבות שרירותית מצד הממשל בפעולתו התקינה. כידוע התפתח מוסד החסינות בראשית תולדותיו של הפארלאמנט כשהיה עליו להי-אבק בנסיבות מצד מלכים ושרים להצר את צעדיו ולהשפיע על החלטותיו על-ידי לחץ ואיומים על חבריו. להצדקת קרן החסינות נטען בשעתו כי ממשלות הרביקו אשמות שזואו בעלי נטיות שלא היו רצויות לאנשים

חוברת ל"ח, ישיבת רני"ה

מחברת הכנסת שמואל פלאטו-שרון בגין עבירות נגד חוק  
— הבחירות לכנסת (נוסח משולב); (דיון) —

בות ראשית של הוועדה לעיין היטב בחומר לפני שהוועדה תקבל כל החלטה. אך יושב-ראש ועדת הכנסת, חברי הכנסת ברמן, טוען שתפקיד הוועדה הוא לקבוע רק אם הפרופ' זמיר כן בבקשתו או לא. ועדת הכנסת החליטה באופן הרשמי ביותר על הצבעה שאינה אבל תוך שעה נבצע היושב-ראש להציע פסולים ואיפשר הצבעה פרמבית. זאת כדי להקטין את הסיכויים שלי לזכות בוועדה. זהו מעשה בלתי חוקי ואני לא אעבור עליו בשתיקה.

רבותי, חברי הכנסת, אתם יודעים שהחומר של פרופ' זמיר איננו מצדיק את המלצת הוועדה. אבל במקום להמליץ על תיקון חוק הבחירות הוא מבקש להעביר את תפקיד המחוקק לבית-המשפט ולהעמיד במבחן את מערכת הבחירות של חברי הכנסת פלאטו-שרון.

רבותי, חברי הכנסת, אתם יודעים את המצב ואני קורא לכם להצביע לפי מצפונכם. אבל אם תצביעו לפי שיקולים פוליטיים או אישיים אני אפעל בכל כוחי כדי להוכיח שנעשה לי עוול, ולא רק לי אלא גם לרבות אורחי המדינה שאני מייצג בבית הזה. תודה.

## דיון

שרשים בארץ ולדעתם נטע זר בנוף הכנסת. הוא מצטייר כאיש המעורר התנגדות בקרב הציבור הרחב, בין משום הסיפורים על עברו והרקע של הסתבכותו בצרפת, בין משום עשרו הרב והסיפורים הקשורים לצורה שבה השיג את עשרו ובין משום הצורה שבה הוא חי והסגנון שבו הוא מפתח יזמות. הוא אינו אהוד על כלי התקשורת ואת הצלחתו רואים כפגיעה בכבוד המדינה. אנשים רבים היו רוצים שלא לראותו בכנסת. הוא נבחר לכנסת משתי סיבות: האחת, התנגדות בקרב הציבור להסרתו לצרפת כאשר אביר-אדוד לא הוסגר לישראל; השנייה, משום שניצל את אישיותו הרצון הקיימת בקבוצות שוליות בשכבות שונות על-ידי פיזור הבטחות, שאולי היו גם הבטחות שואו, ועל-ידי העסקת פעילים בשכר.

אבל משום שהוא אובייקט קל לניגוח, משום שהוא קרקע פורה לביקורת, תאם עלינו לשכוח שזאת היתה והינה עדיין הנורמה המקובלת והמותרת לפי חוק הבחירות, שאולי הוא פגום אבל לא על גופו ואישיותו של חברי הכנסת פלאטו-שרון צריך לתקן אותו, משום שהחוק הנה מאפשר ואיפשר למפלגות שונות וגדולות לעשות אותם דברים שהוא עשה? מי היה מצו להגיש תביעה להסרת חסינות של חברי כנסת שפעלו בשם מפלגות גדולות? אינני בא להטיל ספק בטוהר כוונותיו של היועץ המשפטי. אני חושב שלא היה לו מגיעים פוליטיים אבל אני סבור שהיה לו שיקול מוטעה, ואינני סבור שעלינו רק לשאול את עצמנו האם היה לו שיקול מוטעה או לא.

אמר כבר בהזדמנות אחרת חבר הכנסת לשעבר מר פרי: יש צורך למדוד ולשקול על רקע האווירה הציבורית את התביעה לנטילת חסינות; חבר הכנסת לשעבר יחזן בדר אמר בקשר לנטילת חסינות שצריך לשקול אם כל המקרה ראוי להגיע לנטילת חסינות. והעובדה שבועדת הכנסת הצביעו שמנה אנשים בעד עריכת הצבעה חשאית ורק ארבעה הצביעו נגד הסרת החסינות בהצבעה הגלויה, שנערכה בסופו של דבר, אומרת דרשני.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
רשות הדיבור לחברי הכנסת שמואל פלאטו-שרון.

שמואל פלאטו-שרון (פיתוח ושלוס):  
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להודות לחברי הכנסת אמנון לין, אמל נסראלדין, שלמה יעקב גרוס ובן-ציון רובין. תודה רבה לכם על אומץ לבכם. אתם יודעתם, כמו כל חברי הכנסת, שמערכת הבחירות שלי היתה חוקית ולכן הצבעתם בהתאם להגיון, לצדק ולמצפון.

רבותי, חברי הכנסת, הבית הזה קיבל תמיד את המלצות ועדת הכנסת בנושא הסרת החסינות. גם ועדת הכנסת עצמה שימשה תמיד חותמת גומי בידי היועץ המשפטי לממשלה. חובתי למסור לכם כמה עובדות חמורות ביותר. עשרים חברי הכנסת באו לשמור את הפרופ' זמיר אבל לשמיעת דברי פרקליטי לא באו יותר משלושה חברי הכנסת, וזאת אולי מתוך אדישות כלפי תפקידם בוועדה או אולי מתוך התנגדות אישית לעובדה שפלאטו-שרון הוא חבר הכנסת. דבר אחד בטוח הוא: חברים רבים בוועדת הכנסת הפרו התחיי-

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:  
חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון. רשות הדיבור לחברי הכנסת אליקים בדיאן. אני מזכירה לחברי הכנסת שרשות הדיבור היא לחמש דקות ואני מבקשת לדייק.

אליקים (נוסחב) בדיאן (הליכוד):  
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני בא כאן להתנגד להסרת חסינות של חברי הכנסת פלאטו-שרון. אינני מכיר את חברי הכנסת פלאטו-שרון יותר מכל חבר כנסת אחר. אני יכול, ככל חבר כנסת אחר, לעשות מלאכה קלה לעצמי ולהסתתר מאחרי האנונימיות של ההצבעה החשאית, מה גם שאינני חבר ועדת הכנסת ולא נאלצתי לגלות את דעתי בנדון. אני גם ער לכך שהוועדה על-ידי כמה מעמיתיי בכנסת שמשום תדמיתו השלילית של חברי הכנסת פלאטו-שרון בציבור ובכלי התקשורת אני מסתכן בהופעה שלא תוסיף לי פרופ' לאריות ואף תזיק לי. למרות זאת יש דברים שלדעתי אסור שלא ייאמרו כאן בטרם תוסר או לא תוסר חסינותו של חברי הכנסת פלאטו-שרון.

תמצית טיעוני, רבותי חברי הכנסת, היא זו: אני משוכנע שאם תוסר היום חסינותו של חברי הכנסת פלאטו-שרון לא יהיה זה משום שרוב חברי הכנסת שיצביעו ישתכנעו שיש ראיות מספיקות על עבירות פליליות או פליליות לכאורה בקשר עם היבחרו לבית זה, אם לשפוט אותן האזשמות על רקע הנורמה הכללית המקובלת במשך שלושים שנות בחירות לכנסת. אני משוכנע שאם תוסר חסינותו הרי זה משום שרוב חברי הכנסת שיצביעו בעד הסרת חסינותו סבורים שהאיש פלאטו-שרון, על כל מה שהוא מסמל, אין מקומו בכנסת וזאת הדרך הנוחה, לדעתם, לתקן את המעוות של בחירתו ולהיפטר ממנו. משום שאני משוכנע שזאת תהיה הסיבה אני חייב לומר את מה שאני אומר לכם. בעיניכם, בעיני אותם חברי כנסת שיצביעו ובעיני חלק גדול מהקהל, מצטייר חברי הכנסת פלאטו-שרון כדמות מזווה — כך הוא גם הופיע היום בכנסת — העברית שלו משובשת, איש ללא

יחד עם זה עומדת ומזדקרת התופעה העגומה הזו: חזיון המעורר מחשבות רבות שהיה בבחירות לכנסת התשיעית והוא נושא בחירתו של האדוק פלאטו-שרון לכנסת. בחירתו של חבר-הכנסת פלאטו-שרון לכנסת, בחירתו של אדם שלא היה לו כל עבר של פעילות פוליטית וציבורית, שהיה משולל כל עורף ציבורי ופוליטי, בעל עבר כזה כפי שיש לאדון פלאטו-שרון המבוקש על-ידי ממשלת צרפת בגלל עבירות כלכליות ומעש נזכרות, בחירתו של אדם שמערכת הבחירות שלו התבססה על פעילות נוסח ההאשמות והראיות שבהתאם להן החליט היועץ המשפטי להביאו לדיון — כל הפרשה הזאת היתה כתם על פני הדמוקרטיה והיא הבליטה מחלה רצינית בחברה הישראלית.

איני יסוד לחשוד ביועץ המשפטי שהוא ביקש להסיר את חסינותו של חבר-הכנסת פלאטו-שרון מתוך נקמות פוליטית או משיקולים פסולים. האמת שיש לומר אותה היא שבמערכת הפוליטית הקיימת תחת השלטון הפוליטי והמשטר החברתי הקיים יכול המשקל לנטות רק כלפי העדפתו של חבר-הכנסת פלאטו-שרון ולא לפגיעה או לנקמה פוליטית בו.

את ההאשמות שלפיהן מבקש היועץ המשפטי את הסרת חסינותו של חבר-הכנסת פלאטו-שרון הוא יצטרך להוכיח בבית-המשפט. בית-המשפט ישפוט ולא אנו בכנסת. אבל עובדה היא שהאשמות אלה בזמנן, אחרי הבחירות, הסעירו את הציבור והעלו זעקה ציבורית נגד השיאים החדשים של השחיתות והשחתת המידות שבמערכת הבחירות בישראל.

בזמן הדיון על הפנייה להסרת החסינות לצורך העמדתו למשפט של חבר-הכנסת פלאטו-שרון הושמעו טענות שהמעשים וההאשמות שבעוונם מביאים את חבר-הכנסת פלאטו-שרון למשפט נעשו על-ידי כל המפלגות הקיימות בישראל ועל-ידי עסקניהן. לפי טענות אלה צריך להעמיד את כולם לדיון. אנו דוחים את הדיבור על כל המפלגות, מפלגתנו-סיעתנו דוחה הכללה כזאת. אם מישור רצון להכליל כדי להגן על עצמי אנו, על כל פנים, מחוץ לכלל הזה. אלה המעלים את הטענה שזאת תגרום העמדתו של חבר-הכנסת פלאטו-שרון לדיון בהאשמות על פעילות משחיתת ומשחיתת במערכת בחירות להעמדת עסקנים ופעילים של מפלגות אחרות לדיון — וזה כדי לפסול את התביעה של היועץ המשפטי — הם בעצם רק מחזקים את נכונות התביעה. הלוואי שהיה בכוחו ובכילתו של היועץ המשפטי לחשוף את המשחיתים והמאיימים למיניהם על הבוחר במערכות הבחירות בישראל, להביא אותם לדיון, לסייע למאבק הציבורי לטוהר המידות בבחירות ולשחרר בוחרים ישראלים רבים ממכת השחוד, השחיתות והאוימים. מי שצריך להעמיד אותי לדיון על אותה פעילות שבגללה מובא חבר-הכנסת פלאטו-שרון למשפט יועמד לדיון, ויהיה מי שיהיה, אנו נחוק את ידי היועץ המשפטי בכיוון זה.

תמכתי בוועדת הכנסת בפניית היועץ המשפטי להסיר את חסינותו של חבר-הכנסת פלאטו-שרון כדי להעמידו לדיון. אני וחברי בכנסת שביקשנו להקיע זאת נתמוך בהמלצת ועדת הכנסת להסיר את החסינות במקרה הקונקרטי ולצורך משפט קונקרטי, תוך שישכנע שבכך מחזקים את המאבק להגנת הדמוקרטיה הפארלא-מנטארית הקיימת בישראל נגד המנסים לקעקע אותה ואת המאבק הציבורי להבטחת חופש הבחירות בישראל.

היור"ר ש. ארבל-אלמוזלנו:  
 אני מבקשת לסיים. אתה מדבר כבר שלוש דקות מעל הזמן הגמור. זה 50% מעבר לזמן.

אליקים (נוסחב) בדיון (הליכוד):  
 מי שחשוב — — —

היור"ר ש. ארבל-אלמוזלנו:  
 אני מבקשת לסיים.

אליקים (נוסחב) בדיון (הליכוד):

מי שחשוב שעל-ידי משפט תיפתר הבעיה אינו אלא שוגה. ייתכן שכפי שחבר-הכנסת פלאטו-שרון נכנס לכנסת על רקע של משפט בצרפת והרצון שלא להסגיר הרי שאם יוכח בבית-המשפט — אם הוא אמנם יועמד בפני בית-משפט — שהוא אינו אשם אן, על רקע המדיניות הזו, הוא אולי ייבחר שוב לכנסת, ולא רק הוא אלא עוד משהו, ברשימה אישית ולא על-פי שיקול אובייקטיבי בקשר למעשיו, הצלחתו או אי-הצלחתו בכנסת. לכן אני חרשב — — —

היור"ר ש. ארבל-אלמוזלנו:

כאן אני מבקשת להעמיד נקודה. אני מבקשת לא לרשום את המשך דבריו של חבר-הכנסת בדיון בפרוטוקול. הודעתי שישות הדיבור היא לחמש דקות. הוועדה החליטה על חמש דקות.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
 למה שלא יתנו לו לדבר? אני לא מבין.

היור"ר ש. ארבל-אלמוזלנו:

היושב-ראש החליט על חמש דקות. רשות הדיבור לחבר-הכנסת תופיק טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, לא בקלות מס-כימה סיעתנו להסיר חסינות מחבר הכנסת ולהעמידו למשפט. בדרך כלל ראינו בחסינות חברי הכנסת חסינות מפני פגיעות והתנכלות הרשות המבצעת, חסינות למען מילוי תפקידים הציבוריים של חברי כנסת כחברי בית-הנבחרים של העם. בחסינות הזאת ראינו דבר חשוב מאוד לקיום הדמוקרטיה הפארלאמנטארית. לכן מדאגים אנו בתקופה האחרונה מהתנגרות המסע המסופח נגד חברי הכנסת ונגד חוק החסינות. האוירה העכורה שיוצרים נגד חסינות חברי הכנסת, תוך סילוף החסינות וניצול דמאגוגי בעניין החסינות בפני עבירות תנועה, מסוכנת היא לדמוקרטיה הפארלאמנטארית ולחירויות הדמו-קרטיות בישראל. המטרדה של תעמולה מכוננת זו את הכנסת עצמה ופגיעה במעמדה ובסמכותיותה. זה חלק מתהליך אנטי-דמוקרטי המטיל את צלו הכבד על המדינה.

אבל לא במישור זה נמצאת פרשת חסינותו הפנייה להסרת חסינותו של חבר-הכנסת פלאטו-שרון. היא לא באה על רקע פעילותו במילוי תפקידו כחבר כנסת אלא באשמת עבירות מתן שוחד במערכת הבחירות לכנסת התשיעית. חברי הכנסת, פנייתו של היועץ המשפטי להסרת חסינותו של חבר-הכנסת פלאטו-שרון היתה מבוססת על שיקולים משפטיים ועל חומר ראיות המאפשר את העמדתו למשפט בהאשמות אודות עבירות קונקרטיות. על יסוד זה שמענו בוועדה את היועץ המשפטי ואת פרקליטיו של חבר-הכנסת פלאטו שרון.

חוברת ל"ח, ישיבה רנ"ה

— המלצת ועדת הכנסת להסיר חסינות מחבר-הכנסת שמואל פלאטו-שרון בגין עבירות נגד חוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב) (דיון) —

שמצה, הס-ותחלילה, של אנטישמיות בתוכנה. מכל אלה אני רוצה להימנע ואת כל אלה כדאי שהכנסת תמצא דרך לבטא.

היז"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אורי אבנרי, אחרון המשתתפים בדיון.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מקווה שחבר-הכנסת משה שמיר שייכנע את אחרוני המהמסים בצורך להצביע בעד הסרת החסינות של חבר-הכנסת פלאטו-שרון. כל מלה שהוא אמר מצביעה על הצורך להסיר את החסינות הנדונה.

גברתי היושבת-ראש, נאמר שסנהדרין שהרגה אחת לשבע שנים נקראת קטלנית; כנסת שנאלצה להסיר חסינות ולו של חבר כנסת אחד הרי היא מבישה. והנה הכנסת התשיעית נקראת זו הפעם השנייה, להסיר חסינות של חבר הכנסת, ויש אומרים שעוד הרי נטויה.

אני מבקש להבחין הבחן היטב בין שתי סוגיות: אחת, האם צריך להסיר את חסינותו של חבר-הכנסת פלאטו-שרון מטעמים משפטיים; שנייה, אפיו המיוחד, האישי, של חבר-הכנסת פלאטו-שרון, אין בין זה לבין זה דבר. השאלה שאנחנו צריכים להציב לעצמנו היא: האם היינו, בגסיבות הנתונות, מצביעים בעד הסרת חסינות של כל חבר כנסת אחר ויהא הפופולארי ביותר בכנסת. אני משיב בלא היסוס: כן. הכנסת אינה קיימת כדי לשפוט. איננו יושבים כאן כרשות שיפוטית, כמג בית-הלורדים האנגלי, למשל. כל המקדינו כאן הוא לקבוע האם פעל היועץ המשפטי על-פני הדברים, בלי משוא פנים פוליטי; האם אין כאן אקט של התנכלות מבחינה פוליטית והאם אין כאן פגיעה בנכס הפארלאמנט טארי החשוב הזה של החסינות.

גברתי היושבת-ראש, כל המתנגד להסרת החסינות חייב לטעון לפני הכנסת שיש כאן משוא פנים של היועץ המשפטי. מי שאינו טוען כך אינו יכול להתנגד להסרת החסינות באשר רק בית-המשפט מוסמך לקבוע אם חבר הכנסת המסויים אשם על-פי כתב האישום או וכאי. זה התגיון הפשוט של הדברים.

נאילה כח (בנא"י) :

למה ועדת הכנסת דנה בנושא כל-כך הרבה זמן אם זה עניין של משוא פנים? למה מצאו כל חברי הכנסת לנכון להקדיש כל-כך הרבה ישיבות לנושא זה?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

שאלה טובה מאוד. אני רק יכול לומר שאילו אני הייתי חבר ועדת הכנסת הייתי מתנגד בהחלט שחברים ייכנסו בעבי הקורה של ההאשמות עצמן. אין זה תפקיד, לא של ועדת הכנסת ולא של מליאת הכנסת, לשים את עצמן במקום בית-המשפט.

בדיון הזה אי-אפשר להתעלם מהתופעה המיוחדת הזאת של חבר-הכנסת פלאטו-שרון. אחרי שאמרתי שהייתי מצביע בעד הסרת החסינות גם אילו היה מדובר בכל חבר אחר בבית הזה אני חייב לומר שחבר-הכנסת פלאטו-שרון הוא נטע זר בכנסת של ישראל. עצם בחירתו היא תופעה מדאגיה בחיים הפארלאמנטאריים של ישראל. אני חושב שאין מקום בכנסת הישראלית לאדם המבוקש בתום לב על-ידי משטרה וזה בעוון עבירות

היז"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת משה שמיר, ואחריו — לחבר-הכנסת אורי אבנרי.

משה שמיר (בנא"י)

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אינני מדבר בשם סיעה או כל השקפה מאוחדת אחרת. אני מדבר בשמי-אני, באופן אישי. הואיל ואני מתנגד להסרת חסינותו של חבר-הכנסת פלאטו-שרון אינני רוצה להסתיר את מאחורי העובדה שהצבעה היא חשאית. אני רוצה להגיד את הדברים קבל עם ועדה, אולי מתוך הסיכוי המרנין שאקבל עוד תעודת הצטיינות בצורת השמעה מגורמים מסויימים שכל השמעה מצדם היא לי תעודת הצטיינות.

אלה הם דיני נפשות, חברי, חברי הכנסת, ואני שואל בכל הצדק ובכל ההגשת הכנות: האם יש במדינה עין רואה על מעשי המפלגות? האם יש במדינה עין משגחת על מעשי הבחירות ועל מערכות הבחירות בישראל? התשובה היא: לא. אין עין רואה ואין עין משגחת וכל מפלגה תעשה ככל אשר תרצה כאשר מידת חופש הרצון לעשות ככל שהיא רוצה הולכת וגדלה ככל שישנה התרת חוקות של הצמרת אשר למעלה. ורק כאשר קורה שמי שהו, לא על-ידי מערכת המדינה, לא על-ידי מבקר המדינה, לא על-ידי הפרקליטות ויומנתה, לא על-ידי המשטר ויומנתה, לא על-ידי הכנסת או אחת מוועדותיה ויומנתה אלא ביוזמה של מישנו — צדיק בעיני דואי — בין אם זה עתון, בין אם זו אישיות, בין אם זו מפלגה, רק לפי יזמה זו היתה שם במקרה עין רואה. והגדולה בעיניים הרואות לבבות תבחן מדוע דווקא היתה עין רואה על העניין הזה, אבל אין עין רואה על כל מעשינו, לא שלנו ולא של כל גוף ציבורי אחר. ואנו עושים מעשינו במחשך ובאור כרצוננו.

רבותי חברי הכנסת, אני חדש בתים הפוליטיים. כאשר אני רואה מצד אחד את ההוי הפוליטי שלנו במפלגות, בכנסת ובסניפים ובכל מקום, משיכונים ומפלגות עולים גדולים ונסיעות ועד העניין הקטן של הפתק היומי-יומי, אני קובע במלוא האחריות: לעומת הווי החיים הפוליטיים שלנו חבר-הכנסת פלאטו-שרון הוא כבשה תמימה. כל המערכת הפוליטית שלנו — ואני כבר לא מדבר על השוחד לבודד אלא על המערכת הפוליטית כולה — על כל מפלגותיה, לרבות המפלגה הצעירה שבאה לכנסת עם סיסמת הטוהר והדמוקרטיה, היא מערכת של חנופה לבוחר והיגררות אחרי הגמון והשפל ביותר ביצרי לב האדם והאזרח. כולנו חוטאים בזה. אני חושב שבתוך אלה, בימים האחרונים ובשנה האחרונה, נורק אל העם הזה השוחד החמור והמסוכן ביותר שנורק לעם מאז ומתמיד, שוחד של אשליית רמייה כאילו הולכים להביא לו שלום ושלווה בעוד שמסכנים את קיומו ומביאים עליו, חס ותחילה, את הנוראה במלחמות ובתנאים הקשים ביותר.

לבסוף, גברתי היושבת-ראש, בכל הפרשה הזאת, בכל ההיטפלות המיוחדת לחבר-הכנסת פלאטו-שרון, יש יותר משמץ של זרות, התנכרות ורחייה כלפי היהודי הבא אלינו מרחוק. הזרות הזאת קיימת בתת-המודעות שלנו. ופעם בפעם אנו נוהגים להאפשר בצורה מכוונת ערת כאשר כלפינו, כאשר שם ניתנה האפשרות, מתגלים בתוכנו גילויי חשדנות, אי-סובלנות וחפזון להוציא משפט לפני המשפט שאמרו להוציא משפט. ויש שמץ

חיים דרוקמן  
 גדעון האוזנר  
 עמוס הדר (הורביץ)  
 יגאל הורביץ  
 מנחם הכהן  
 בנימין הלוי  
 שלמה הלל  
 זבולון המר  
 מאיר וילנר  
 עזר ויצמן  
 מרדכי וירשובסקי  
 זרת ורהפטיג  
 זאב ורטהיימח  
 תופיק זיאד  
 הלל זיידל  
 יחזקאל זכאי  
 מיכאל חריש  
 תופיק טובי  
 שמואל טולידאנו  
 אסף יגורי  
 יגאל דין  
 גד יעקבי  
 יצחק יצחקי  
 גאולה כהן  
 יגאל כהן  
 מאיר כהן  
 יגאל כהן-אורגה  
 קלמן כהנא  
 אברהם כץ  
 זאב כץ  
 ז'ברהם כץ (עוז)  
 איתן לבני  
 דוד לוי  
 שלמה לורינץ  
 אמנון לין  
 חנא מוויס  
 יצחק מודעי  
 אליהו מיראל  
 רוני מילוא  
 אברהם מלמד  
 משה ל. מרון  
 ירוחם משל  
 עקיבא נוף  
 אורה נמיר  
 משה נסים  
 אמל נטראלדין  
 מנחם סבירור  
 זידאן עטשי  
 משה עמאר  
 מאיר עמית  
 נפתלי פדר  
 יחזקאל פלומין  
 שמואל פלאטו-שרון  
 מאיר פעיל  
 מנחם פרוש  
 שמעון פרס  
 יצחק פרץ  
 גדעון פת

שרש עמק קלון, אדם שלא התייצב למשפט במדינת חזק  
 דמוקראטית, שנמלט למדינת ישראל ושהפך את הכנסת  
 של ישראל לעיר מקלט לעבריינים ולחשודים בעבירות.

לאחרונה, גברתי היושבת-ראש, לטענה המזוהה  
 הזאת, ש"כולם עושים זאת", על שם האופרה המפור-  
 סמת. זוהי טענה פסולה מכל פסול. האם יכול לבוא  
 רוצח לבית-המשפט ולטעון: גם אחרים רצחו? האם יכול  
 גנב לבוא לבית-המשפט ולטעון: יש גנבים רבים אחרים?  
 אם אדם אשם בעבירה על-פי החוק הוא אשם כיחיד.  
 אין לכך כל קשר למעשיהם של אחרים. בית-המשפט,  
 במשפט הזה שייערך, יקבע סוף סוף קביעות ברורות  
 מה מותר ומה אסור במערכת הבחירות. אם כתוצאה מכך  
 יבוטלו נהוגים פסולים הנהוגים בידי אחרים הרי זה  
 דאי טוב. אין זה משחרר את חברי-הכנסת פלאטו-שרון  
 מהחשדות המוטחים נגדו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

תם הדיון. אנחנו ניגשים להצבעה. ההצבעה היא  
 חשאית. כל חבר כנסת קיבל פתק הצבעה. הוא יכתוב  
 אם הוא בעד הסרת החסינות או נגדה. מזכיר הכנסת  
 יקרא את שמות חברי הכנסת וכל אחד מתבקש להכניס  
 את המעטפה לקלפי.

(מזכיר הכנסת נ. לורך קורא בשמות חברי הכנסת):

אהרן אבוחצירא  
 חמאד אבו-רביעה  
 אליעזר אבטבי  
 אבא אבן  
 אורי אבנרי  
 יהודה מאיר אברמוביץ  
 אהוד אולמרט  
 מרדכי אלגרבל  
 יגאל אלון  
 שולמית אלוני  
 שלמה אליהו  
 עדיאל אמוראי  
 יעקב ז'אק אמייה  
 שפיק אסעד  
 שושנה ארבל-אלמוזלינו  
 יורם ארידור  
 שמחה ארליך  
 משה ארנס  
 תמר אשל  
 מנחם בגין  
 אליקים (גוסטב) בדיאן  
 יוסף בורג  
 צ'רלי ביטון  
 יהודה יעקב בן-מאיר  
 חיים בר-לב  
 יצחק ברמן  
 עוזי ברעם  
 דוד גולומב  
 דוד גלס  
 שלמה יעקב גרוס  
 חייקה גרוסמן  
 פסח גרוסר  
 שרה דורון  
 משה דיין  
 מיכאל דקל

חוברת ל"ח, ישיבה רנ"ה  
— המלצת ועדת הכנסת להסיר חסינות מחבר-הכנסת שמואל פלאטו־שרון בגין עבירות נגד חוק  
הבחירות לכנסת (נוסח משולב) (דיון); שאילתות ותשובות —

פנחס שיגמן  
דב שילנסקי  
משה שמיר  
אליהו שפיזח  
אריאל שרון  
יוסי שריד  
אברהם שריר  
מאיר תלמי  
יוסף תמיר  
שמואל תמיר

מרדכי צפורי  
חיים קופמן  
חיים קורפו  
משה קצב  
יצחק רבין  
יהושע רביגוביץ  
בן-ציון רובין  
אמנון רובינשטיין  
דניאל רוזוליו  
יוסף רום  
אמרי רון  
זלמן שזבל  
אליעזר שוסטק  
משה שחל  
דוד שטרן  
שרה שטרן-קטן

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

האם יש חבר-כנסת ששמו לא נקרא?

ובכן, חברי הכנסת, אני מבקשת את חברי-הכנסת  
אמנון לין, עוזי ברעם ואליעזר אבטבי, כחברי ועדת  
הקלפי, למנות את הקולות.

### ג. שאילתות ותשובות

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
מי יחליט על קיום בחירות, המועצה עצמה או שר  
הפנים?

שר-הפנים י. בורג :

המועצה האזורית צריכה להחליט על הבחירות לפי  
שיקול דעתה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
ולמשרד הפנים אין דעה?

שר-הפנים י. בורג :

למועצה האזורית יש קצת אוטונומיה.

3547. העלאת תיקרת מס עסקים עירוני

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הפנים ביום ז'  
בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):

כידוע לפני שנים מספר נקבעה התיקרה למס עסקים  
עירוני ל-20 אלף לירות. נוכח האינפלציה הדוהרת  
ולאחר שהמסים העירוניים הועלו ב-80% לערך רק בשנה  
האחרונה, האם מוכן כבר השר ליוזם את העלאת  
תיקרת מס העסקים העירוני?

שר-הפנים י. בורג :

בימים אלו שוקלים משרד האוצר ומשרד הפנים  
הצעה שהוגשה להם על-ידי הוועדה הממלכתית לענייני  
השלטון המקומי בדבר המרת מס עסקים במס מקומי  
על בסיס הערך המוסף. ייתכן שגם זה יוטל כבר במשך  
שנה זו. מכיוון שגם עסקים אינו מוטל בצורה יעילה  
וצודקת התנגדה הכנסת בעבר לפיתוחו. משרדי האוצר  
והפנים עשו, על כן, מאמצים להמרתו במס אחר. אם לא  
יהיו לכך תוצאות תישקל הצעה להעלאת התיקרה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות לשאלה נוספת, לחבר-הכנסת תופיק טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
מדוע ניתנת התשובה לשאלתה שהוגשה בחודש  
אפריל רק עכשיו, אדוני השר?

שר-הפנים י. בורג :

קיוויתי שאפשר יהיה לתת תשובה מדויקת יותר

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

נעבור בינתיים לשמיעת תשובות לשאלות. אבקש  
את כבוד שר הפנים להשיב על שאילתות של חברי  
הכנסת.

3508. פעילות הוועדה המקומית של כפר סנדלה

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הפנים ביום כ"ז באדר  
תשל"ט (26 במארס 1979):

ב-1974 הוקמה בכפר סנדלה ועדה מקומית לפי צו  
משרד הפנים. הוועדה המקומית קשורה למועצה אזורית  
גלבע אך אין לה נציג בה. לוועדה גם אין כל תקציב  
שהיא.

הגני שואל :

1. מדוע אין לוועדה המקומית של סנדלה נציג  
במועצה האזורית גלבע?

2. מדוע לא נתקיימו לוועדה המקומית סנדלה  
בחירות עד כה והאם קיימת תכנית לעריכתן ומתי?

3. האם קיים תקציב לוועדה המקומית סנדלה? אם  
כן, מה הוא גדלו?

שר-הפנים י. בורג :

לשאלה 1: אין ועד מקומי בכפר סנדלה כי לא  
מונה ולא נבחה ועד כזה.

לשאלה 2: הנושא נשקל על-ידי המועצה האזורית  
והיא תכריז על הבחירות לפי שיקול דעתה כדין.

לשאלה 3: לאור שתי התשובות דלעיל התשובה  
היא שלילית. תושבי הכפר סנדלה מקבלים שירותים  
מהמועצה האזורית יורעאל שבתחומה הם נכללים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות לשאלה נוספת, לחבר-הכנסת טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
האם כלול הכפר סנדלה במועצה אזורית גלבע?

שר-הפנים י. בורג :

הוא כלול במועצה אזורית יורעאל.

**שר-הפנים י. בורג :**  
לשאלה 1: איחוד הטיפול בנושאי איכות הסביבה בידי שר אחד משמעותו העברת סמכויות המצויות ומופ"עלות במשרדים שונים ובידי שרים אחרים, משרד הפנים מוכן לקבל סמכויות ואחריות בנושאי איכות הסביבה. לאחרונה אף הגיעו לגדל סיכום וגיבוש ההסדרים של העברת הטיפול בנושא מניעת זיהום הים בשמנים ממשרד התחבורה למשרד הפנים.

לשאלה 2: במשרד הפנים התגבשה הדעה כי יש לפעול לביטול הסמכויות המקובלות המשותפות של משרדים שונים בקשר לטיפול במפגעי עשן, רעש ופסולת. כאשר יועברו הסמכויות תוכל לברא ביתר שאת לדידי ביטוי פעולת משרד הפנים גם בשלבי התיקון המוקדם וגם בשלבי טיפול במטרדים קיימים. יחד עם זאת פרעל המשרד כבר היום ככל יכלתו לטיפול במטרידים קיימים וזאת במסגרת התקציבית המוגבלת ותוך סיוע רב בנושאי הפיקוח והאכיפה מצד הרשויות המקומיות.

לשאלה 3: הממשלה תטפל בהעברת נושאי איכות הסביבה ברות החלטת הכנסת בכל נושא גופו הן במי שר החוקי הן במישור המינהלי.

3594. הטיפול בבעיית זיהום האוויר  
חבר-הכנסת א. רובינשטיין שאל את שר הפנים ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

על-פי הדין וחשבון מס' 5 של השירות לשמירת איכות הסביבה אין כל התקדמות במניעת זיהום אוויר ממפעלי תעשייה קיימים וכן מהתחבורה הציבורית ובעיקר מאוטובוסים. פולטי עשן, נושא מניעת זיהום אוויר מסור בידי משרדך על-פי החוק למניעת מפגעים, תשכ"א ותקנות למניעת מפגעים (זיהום אוויר מכלי רכב).

אבקש להשיב לי :

1. מה הן הפעולות שנקטו בשנת 1978 כדי לשפח מצב זה של העדר לחימה בזיהום האוויר שעליו מצביע הדין וחשבון?
2. כמה דו"חות הוגשו בשנת 1978 נגד אוטובוסים מזהמי אוויר?
3. האם קיימת במשרד הפנים מדיניות שמטרתה לבלום את העלייה בזיהום האוויר וליצור מערכת אכיפה יעילה?
4. האם פרעל השר לצירית יתר תיאום עם משרד התחבורה, בין היתר בעניין הקמתה של מבדקה למדידת זיהום אוויר אשר תאפשר מבחני אבטיפוס ובדיקות נרחבות של רכב בניו?

**שר-הפנים י. בורג :**

לשאלה 1: א. הורחבה רשת הניטור הארצית ופרט לחיפה ישנן היום תחנות לניטור אוויר בירושלים, תל-אביב, באר שבע ואשדוד. בקרוב תצטרפה התחנות שסביב תחנת הכוח חדרה; ב. הוקמו יחידות סביבתיות בתשע עיריות ורשויות בארץ ובין תפקידיהן ניתן לציין את הפיקוח על התעשיות המזהמות את האוויר; ג. הוכנו תקני פליטה, Emission Standards, ממיתקני תעשייה בשביל התמצות חנקן, התמצות גפרית, חלקיקים בארובות, אבק מרחף, אבק פוספאטים לעופרת, ואכ"י פתם תתבצע השנה; ד. ותכנו צווים אישיים המסדירים את הפעלתם של כמה מפעלי תעשייה מזהמים, כמו מפעל המלט "נשר", מפעל הפוספאטים באשדוד ומח-

בנוגע למס ערך מוסף על בסיס מקומי. תקוותי זו לא נתמלאה ולכן האיחור. עם חבר הכנסת הנכבד הסליחה.

3548. תשלום שלא כרין בעד פירסום בעתונים  
חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר הפנים ביום ז' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):

לפי מיטב ידיעתי מחייב סעיף 1/10 לפקודת העתונות כל עורך עתון לפרסם חינם הודעה רשמית הנשלחת אליו לפירסום על-ידי שר הפנים.

שאלותי הן :

- א. מדוע שילם שר הפנים בעד ההודעות שפורסמו בעתונים בקשר לבחירות לעיריות ולמועצות המקומיות?
- ב. מדוע לא גשלה עדיין תשובה על שאלה דומה שנשלחה למשרדך מטעם האיגוד המפרסמים בישראל בתחילת אוגוסט 1978 וזאת כאשר בנובמבר 1978 הודיע יועצך המשפטי כי תוך שבועיים תישלח תגובה?

**שר-הפנים י. בורג :**

לשאלה א: 1. פקודת העתונות היא פקודה מאנדא-טורית משנת 1933. סעיף 10 בו נתן בזמנו סמכויות לנציב העליון לדרוש מעתון לפרסם הודעות רשמיות מטעם הממשלה, סמכות זו הועברה אל שר הפנים לאחר קום המדינה. 2. למיטב הבנתי אין חובה להשרת כל סעיף זה והמדינה לא למעשה אינה משתמשת בו מזה עשרות שנים. ההסדר המקובל הוא שלשכת העתונות מעבירה לעתונות את פירסומי הממשלה חמורת תשלום, אם כי בהנחה.

לשאלה ב: איגוד המפרסמים הישראלי אכן פנה אלי ובמשך הזמן התנהלו בעל-פה שיחות אחדות בין נציגו לבין היועץ המשפטי של משרדי. האיגוד פנה גם לבית-המשפט הגבוה לצדק בעניין זה ועתירתו נדחתה.

3557. איחוד הטיפול במפגעים הסביבתיים  
חבר-הכנסת א. רובינשטיין שאל את שר הפנים ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

ב-14 בנובמבר 1977 נתקבלה בישיבה מיוחדת של הכנסת התשיעית החלטה האומרת, בין היתר: "הכנסת מציינת שהפיצול הבין-משרדי בטיפול הסביבתי ובסוגיית זיהום האוויר חייב להיפסק. הדבר מחייב קביעת ריכוז כל העניינים הסביבתיים בידי שר אחד". החלטה זאת לא מומשה על-ידי הממשלה וזלת שינויים קלים במצב ששרר, כתוצאה מכך נמשכת הכפילות המיותרת בתחומים רגישים וחיונים כטיפול בזיהום אוויר, ברעש, בפסולת מצקה ובביוב, דבר המביא לפגיעות חמורות באיכות הסביבה ולביזבזו משאבים. גם הדין וחשבון מס' 5 של השירות לשמירת איכות הסביבה מצביע על כך שמטרי זיהום אוויר ורעש מתעשייה ומכלי רכב לא צומצמו עקב הסיבול במנגנוני הפיקוח והתיאום.

אבקש את כבוד השר להשיב לי :

1. מדוע לא אוחד עד כה הטיפול בנושאי איכות הסביבה בידי שר אחד כפי שהכנסת המליצה?
2. מה היא המדיניות של הממשלה כיום נוכח התמרת מפגעי עשן, רעש ופסולת וחולשתה של מערכת הפיקוח?
3. האם יש בדעת הממשלה לאחד בזמן הקרוב את הטיפול בנושאי איכות הסביבה, והאם הרעיונות כבר גובשו לידי הצעת חוק או שינוי אירגוני מתאים?

המדינה במחירים המאושרים על-ידי החשב הכללי. הכנת אלפי מתנדבים בימי רגיעה לקראת מלחמה היא משימה קשה וההשתלמויות השונות הן אחד האמצעים התשובים לכך; 3. באופן עקרוני לא מתוכנן שחניך ישתתף באותו קורס כמה פעמים אלא במקרים של צורך ברי-ענון. ייתכן שבגלל טעות אדמיניסטרטיבית שוגרו על-ידי רשויות מקומיות אותם אנשים בפעם שגיה לאותו קורס. ניתנה הנחיה להקפיד ולהימנע ממקרים כאלה.

לשאלה 4 ו-5: רשות פס"ח היא אחת מהרשויות היי-עודיות של מל"ח הממוגת באופן מלא במסגרת המערך הכללי של מל"ח בהתאם להחלטות הממשלה. זאת כדי שהטיפול באוכלוסייה האזרחית שנפגעה במלחמה ייעשה על-ידי הרשויות המקומיות ולא יוטל על הצבא. נושאי פס"ח היו בומנם בתחום האזרחי של הג"א והם הופרדו מגוף זה לאחר הקמת המערך של משק לשעת חירום, מל"ח. המשמר האזרחי הוקם מלכתחילה בנפרד מהג"א בשל אפיו ההתנדבותי.

לשאלה 6: את ההצעה שיש לה יתרונות ומגבלות יש לבחון עם צה"ל, מערכת הבטחון והרשויות המקומיות. ועדת זנבר הקימה צוות מומחים הודן בנרשאי הבטחון והחירום של הרשויות המקומיות.

3603. פעולות הנעשות בעיריית חיפה בקשר לפרשת בית "יד לבנים"

הברי-הכנסת מ. וירשובסקי שאל את שר הפנים ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

מפירסומים בעתונות ומחומר, שהגיע לידי, עולות עובדות תמוהות באשר למתרחש בעיריית חיפה סביב נושא בית "יד לבנים", להלן כמה מהן: האדריכל דוד ינאי שהיה אדריכל הפרוייקט על-פי בחירת ועדת מכרזים פוטר מעבודתו שלא על-פי התלטת מוצעת העיר; הממון ליצוג המשפטי של עובדי העירייה הנאשמים בפרשה זאת הוצא מתוך תקציב הפיתוח של בית "יד לבנים" כשההתקשרות עם עורך-הדין ליפשיץ נעשת על-ידי העירייה ללא חווה או מפרט מדוייק המגדיר את ההוצאה הכספית שלה העירייה מתחייבת; בקשתה של חברת המוצעה, ד"ר יהודית גאות, לראות את המסמכים הקשורים בהתקשרות העירייה לעורך-הדין ליפשיץ הוש"ב ריקם.

אבקש להשיב לי:

- א. האם נתן השר הוראה לבדוק נושאים אלה?
- ב. מה הם ממצאי הבדיקה?
- ג. אם הידיעות המופיעות בשאילתה, בעתונות ובי-מכתבה של ד"ר יהודית גאות הן נכונות מה יש בדעת השר לעשות במקרה ספציפי זה?
- ד. אילו הנחיות יש בדעת השר להוציא כדי למנוע בעתיד הישנות מקרים כגון זה?

שר-הפנים י. בורג:

לשאלה א: הוריתי לגורמי הפיקוח והביקורת במש"ר לברוק את הנושאים השונים הקשורים לבניית "בית הלוחם" ובית "יד לבנים".

לשאלות ב-ג: 1. בנושא הפסקת שירותי האדריכל על-ידי הנהלת העיריה נערך עתה משפט. העניין תלוי ועומד בבית-המשפט; 2. הוצאות ההתקשרות של העירייה עם משרד עורכי דין מומנו מתקציב הפיתוח של "יד לבנים". היה מקום מבחינה מינהלית להסדרת העניין

צבת תמרה. בעניין זה — כמו בג' לעיל — משתף משרד הפנים פעולה עם משרד הבריאות, שגם הוא ממונה על חוק כנוביץ.

לשאלה 2: מספר האוטובוסים שנשלחו לבדיקה חוזרת על-ידי משרתת ישראל בשנת 1977/78 הוא 277. עד כמה שידוע לא נרשמו דריחות.

לשאלה 3: כן. אחת הפעולות הננקטות כעת היא הכנת חקיקה חדשה אשר תפריד את הסמכויות ותאפשר למשרד להפעיל את מדיניותו ללא תלות בגורמים אחרים. הפעולות של המשרד משתרעות על פני מגוון רחב הכולל את שלבי התיכנון ומניעת היווצרות התנאים לזיהום ואת שלבי הפיקוח, האכיפה והטיפול במקורות מזהמים קיימים.

לשאלה 4: כן. עמדת המשרד היא כי את הבדיקה יש להקים בהשתתפות כמה גורמים ממשלתיים במשרד התחבורה, במשרד הפנים ובמשרד האנרגיה ועם גורמים מחקריים ומדעיים. נושא מניעת זיהום האוויר מסוה רק בחלקו בידי משרד הפנים שכן על חוק כנוביץ ועל חקיקה אחרת בעניין ממונה גם שר הבריאות ובנוסף לכך אחראי גם שר התחבורה בנושא זיהום האוויר מרכב.

3599. איחוד גופים המטפלים בבטחון הפנים

הברי-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

בהודמנויות שונות העליתי בפני כבודו הצעה לאחד את הג"א, המשמר האזרחי, פס"ח (פינוי, סעד, חללים), מל"ח (משק לשעת חירום) ומשמר הישובים. תמיד נענה יתני כי העניין נמצא בדיון. לאתרונה הוברר לי כי לפחות בין שניים — הג"א ופס"ח — אוחזו התפקידים במלואם אך הגופים והמנגנונים נשארו נפרדים. יתר על כן, בעוד שהג"א ממשיך להיות גוף עירני הרי שפעילותו של פס"ח רדומה לגמרי ואם נעשות פעולות הן כדי "להוכיח קיום" והן אינן מעוררות כבוד בעיני המתנדבים.

שאלותי לכבוד השר:

1. מה הוא תקציב פס"ח?
2. כמה אנשי מנגנון בשכר מעסקים על-ידי פס"ח?
3. האם נכונה הידיעה כי לקורסים של פס"ח, המת-קיימים בדרך כלל בתי-מלון שכרגיל הם מקומות נופש, מגיעים לעתים אותם האנשים כמה פעמים לאותו קורס?
4. האם יפעל כבודו כדי למוג את כל הגופים הללו לגוף אחד תחת פיקוד אחד?
5. אם לא, האם יש בדעת כבודו למוג בשלב ראשון את פס"ח והג"א?
6. אם לא, האם יש בדעת כבודו לשנות את הקשר המיוחד הקיים כיום בין מל"ח ופס"ח כאשר מכל הגופים הללו הזיקה של שניים אלה זה לזה היא המועטה ביותר?

שר-הפנים י. בורג:

לשאלה 1: תקציב פס"ח לשנת 1979 — לא כולל שכר עבודה — הסתכם ב-780 אלף לירות.

לשאלה 2: לפס"ח יש בכל הארץ סך הכול 13 משרות תקינות.

לשאלה 3: 1. חלק מהקורסים של פס"ח מתקיימים בבתי-מלון בתקופות שאינן עונות קיץ; 2. קורסים אלה מתקיימים במקומות שבהם מתקיימים קורסים אחרים של

הפעלת סעיף 28 לחוק התיכנון והבנייה; 5. לגבי בקשתה של הגב' נאות לראות מסמכים מסוימים ברצוני לציין שבנושא "בית הלחם" מתקיימת — כידוע — חקירה משטרתית. מטבע הדברים הוא שבחקירה כזאת נתפסים מסמכים. מרבית המסמכים שהגב' נאות ביקשה לעיין בהם מצויים בתיקי העירייה שנתפסו כאמור. עם זאת ניתן לגב' נאות לעיין באותם מסמכים שהיו בידי העירייה.

לשאלה ד: הוריתי לגורמי הבקרה לבדוק את הנושא ואיני רואה צורך להוציא הוראות נוספות.

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו :

רשות לשאלה נוספת, לחבר-הכנסת וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (התנעה לשינוי ויומזה):  
האם ימשיך משרד הפנים לעקוב אחרי הנעשה ב"בית הלחם"?

שר-הפנים י. בורג:  
התשובה חיובית.

#### ד. המלצת ועדת הכנסת להסיר חסינות מחבר-הכנסת שמואל פלאטו-שרון בגין עבירות נגד חוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב), תשכ"ט—1969 (המשך הדיון)

(נוסח משולב), תשכ"ט—1969. מספר המשתתפים בהצבעה היה 92. בעד נטילת החסינות — 61 קולות; נגד — 30 קולות; 1 — פסול. ובכך הכנסת החליטה ליטול את חסינותו של חבר-הכנסת שמואל פלאטו-שרון.

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו :

אדוני שר הפנים, אבקש את סליחתך, אני רוצה להודיע לכנסת על תוצאות ההצבעה בעניין המלצת ועדת הכנסת להסיר את חסינותו של חבר-הכנסת שמואל פלאטו-שרון בגין עבירות נגד חוק הבחירות לכנסת

#### ה. שאילתות ותשובות

3605. בעיות הקרקע של תושבי בית-ג'ן

חבר-הכנסת מ. עמאר שאל את שר הפנים ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

המועצה המקומית בית-ג'ן מתלבטת בבעיות המפורטות להלן ופניותיה המרובות אליך ואל משרדך למתן פתרונות או לעזרה לקראת השגת פתרונות היו עד עתה לשווא: א. אזורים המגורים המותחמים בתכנית בניין ערים הם מצומצמים ביותר. נוסר לי כי כארבעים אחוז מן התושבים בונים מחוץ לאזורים אלה. יש צורך דחוף בהרחבה מתוכננת של אזורים המגורים כדי שלחץ המצוי את לא יגרם לעיוותים בתיכנון העתידי; ב. בשטח הגן הלאומי הר מירון ישגן חלקות קרקע שהן בבעלות תושבי בית-ג'ן אשר נהגו מימים ימימה לעבדן ולזרען בעל-הממונים על רשות הגנים מתנכלים להם עתה ונראה כי יש לקבוע הסדר שיאפשר עיבדי בעל באותן אדמות. אציין כי אין בכך משום פגיעה בגן הלאומי; ג. יש הכרח דחוף בבניית בית-ספר יסודי במקום אולם אין למועצה קרקע לבנייה ואילו ברשות מינהל מקרקעי ישראל יש קרקע שניתן לבנות עליה את בית-הספר. התערבות נציגי משרדך בנושא זה עשויה לפתור את בעיית הקרקע לבית-הספר.

אבקש להשיב לי:

1. האם נכון הינך לבדוק ולברר את פרטי הנושאים המובאים לעיל?

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו :

אנו ממשיכים בשאילתות ותשובות. אבקש את שר הפנים להשיב על שאילתה מס' 3604 של חבר-הכנסת משה עמאר.

3604. הרחבת אזור המגורים של חורפיש

חבר-הכנסת מ. עמאר שאל את שר הפנים ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

פניותיה של המועצה המקומית חורפיש למשרדך בנושא הרחבת אזור המגורים של הישוב לא נענו עד כה. הצפיפות בשטח המתחם כאזור מגורים גורמת לכך שמחסר ברירה נאלצים תושבים לבנות בשטחים בלתי מתוכננים והתוצאות ידועות.

אבקש להשיב לי:

1. האם נכון הינך לבדוק ולברר נושא זה?  
2. האם נכון הינך להורות על נקיטת הפעולות הנדרשות לתיכנון הרחבת אזור המגורים ולביצוען בהקדם האפשרי?

שר-הפנים י. בורג:

לשאלות 1 ו-2: הנושא נבדק ואכן בוועדת בניין ערים הגליל המרכזי הוחלט על הרחבת תחום הבנייה והומלץ על כך בפני הוועדה המחוזית. ההרחבה נמצאת עתה בהליכים חוקיים של בדיקה וביור. בוועדה המחוזית.

בעתון "המדיעה" מיום כ"ז בניסן תשל"ט (24 באפריל 1979) פורסמה פרשת "התעללות מזועזעת בשני בחורי ישיבה על-ידי משטרת ירושלים." אחד מהם אוש-פו ב"הדסה". בידיעה נאמר כי מונה קצין בודק לחקור את העניין.

אודה לך אם תשיב לי:

1. מה היו מסקנות הקצין הבודק?
2. האם נקטו צעדים נגד השוטרים האחראים למקרים הנ"ל?
3. מה יש בדעת כבודו לעשות כדי למנוע מקרים דומים בעתיד?

שרי-הפנים י. בורג:

שאלות 1-3: לבדיקת המקרה המתואר בשאלתה מונה קצין משטרה בכיר, עד למועד צאת הכנסת לפגרה טרם נסתים הביור. ברצוני להבהיר כי בעת קיום הפרות סדר אלימות מסוג האירועים בכביש רמת גאלצים אנשי המשטרה להפעיל כוח במטרה לשמור על קיום הסדר הציבורי. עם זאת למותר לציין כי אני ומש"טרת ישראל מסתייגים מכל התנהגות חריגה ושימוש בכוח שלא לצורך.

3620. מתן הקלות שיאפשר בניית דירות קטנות בכפר סבא

חברת-הכנסת ח. קופמן שאל את שר הפנים ביום י' באייר תשל"ט (7 במאי 1979):

מתכנית "כולבוטק", שבעריכת מר גדעון לב-ארי, אשר שודרה בטלוויזיה בתאריך 6 במארס 1979, נודע שקבלני כפר סבא בונים דירות רווחה ששטחן הוא מינימום 100 מ"ר. לטענתם של הקבלנים נוצר מצב זה בשל המספר הקטן יחסית של יחידות הדירה המאושרות לדונאם. ידוע לי שקריטריונים אלה נקבעו בשל גורמי צפיפות דיוור ואיכות חיים.

אודה לשר אם ישיב לי:

האם לא רצוי שבתקופה זו של מחסור בדיוור עממי תינתנה הקלות שלפיה יוגדל מספר היחידות לדונאם כך שהקבלנים יוכלו לבנות דירות ששטחן פחות מ-100 מ"ר?

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

אבקש את שר הפנים להשיב לשאלתה מס' 3620, של חברת-הכנסת חיים קופמן, הוא אינגו באלום.

שרי-הפנים י. בורג:

אני מוכן בכל זאת לקרוא את התשובה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

בבקשה.

שרי-הפנים י. בורג:

נא ראה תשובתי לשאלתה מס' 3445 של חברת-הכנסת אסף יגורי.

3621. עיכובים במתן רישיונות בנייה בנתניה

חברת-הכנסת מ. דקל שאל את שר הפנים ביום י' באייר תשל"ט (7 במאי 1979):

בעתון "מעריב" מיום כ' באדר תשל"ט התפרסמה הידיעה כי קבלנים בנתניה טוענים שבניית כ-2,500 דירות בעיר, הוקפאה, בגוף הידיעה נאמר שמאיתים תקי

2. האם נכון הינד להורות על נקיטת הפעולות הנ"ד רשות כדי לעזור ולהסדיר באופן נאות את הנושאים האלה?

שרי-הפנים י. בורג:

שאלות 1 ו-2: אין בסמכות משרד הפנים לטפל בנושאים שהם בתחום טיפולה של הרשות לשמורות הטבע או בנושאי עיבוד קרקעות. התכנית החדשה של בית-ג'ן כוללת איתורי שטחים שיספקו את דרישות צרכי הציבור לטוות של 20 השנה הקרובות.

3610. הפגרת צעיר שנמלט מרומניה לארצו

חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר הפנים ביום כ"ז בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

ב-15 באפריל שנה זו פורסם בהרחבה כי צעיר בן 22 שנמלט מרומניה וביקש מקלט בישראל או בכל מדינה דמוקרטית אחרת שאליה יוכל להגיע גורש מהארץ והוחזר לרומניה.

שאלותי הן:

1. מדוע לא ניתן לו לשהות בישראל עד שימצא דרך לצאת למדינה אחרת?

2. מאימתי מסגירה מדינת ישראל אזרחים הנמלטים ממדינות קומוניסטיות בלא שהיתה דרישת הסגרה ובלא שהוכח כי האיש הוא עבריין פלילי?

3. האם נקבל כחוקי, אנושי וסביר אם מדינות דמוקרטיות יסגירו למדינות קומוניסטיות אזרחים ממוצא יהודי שברחה מאותן מדינות וביקשו מקלט?

שרי-הפנים י. בורג:

שאלות 1-3: האדם הנזכר בשאלתה הגיע לישי-ראל כנוסע סמוי על סיפונה של אניה ישראלית שהגיעה מרומניה. האיש לא היה יהודי, לא היו בידיה מסמכי נסיעה ועל-פי מידע שנתקבל במשטרה הוא מוכר כעבריין וכאדם בלתי יציב. ככל הידוע לא ביקש האיש מקלט פוליטי בישראל. הוא לא הוסגר ולא גורש אלא כניסתו לישראל סורבה ורב החובל נתבקש על-ידי המשטרה להתזיירו לארצו באניה שעל סיפונה הוא הגיע. זאת בהתאם להוראות חוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

רשות לשאלה נוספת, לחברת-הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

התוספת הזאת, "הוא מוכר כעבריין וכאדם בלתי יציב", מגיין צצה וכיצד גיליתם זאת לפני שבדקתם את העניין והכרתם וידעתם מי האיש?

שרי-הפנים י. בורג:

אני צריך לסמוך על החומר שנמסר לי. אני מוכן לבדוק את חומר זה ומקורותיו ניתנים לפירסום.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

תודה. בעתיד יכול לקרות שיגרשו כך יהודים ממדינות אחרים.

3618. פגיעה של המשטרה בכחורי ישיבה

חברת-הכנסת מ. פרוש שאל את שר הפנים ביום י' באייר תשל"ט (7 במאי 1979):

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויומה):  
גברתי היושבת-ראש — — —

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חבר-הכנסת רובינשטיין, אני רוצה להגיד לך שהתשובות לשתי השאלות שלך הוקראו כאן בהעדרך לפי בקשת חבר-הכנסת מרדכי וירשובסקי.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויומה):  
כן, אני יודע, תודה.

3698. אי ביצוע פסקי דין בדבר הריסת מבנים בלתי חוקיים על-ידי עיריית תל-אביב

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר הפנים ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

בעתון "הארץ" פורסם שלמרות מצבה הכספי הקשה החליטה באחרונה עיריית תל-אביב לוותר על ביצוע כמה צווי הריסה שניתנו על-פי בקשתה על-ידי בית-המשפט נגד מבנים שהוקמו בניגוד לחוק על שטח עירוני ולשלם פיצויים מאפרוים לבעלי הרכוש.

נוכח העובדה שמדיניות זו של עיריית תל-אביב עלולה לעודד בנייה בלתי חוקית מצד אחד ויש בה משום ביזבוז כספי העיריה מצד שני, רצוני לשאול את כבודו:

1. האם מפקח משרד הפנים על ביצוע פסקי דין להריסת מבנים שהוקמו בניגוד לחוק ועל קיום פסקי-דין המתייבים זאת?

2. הם יש לראות בהחלטת עיריית תל-אביב הריגה מן הגותלים הקיימים?

3. אם כן, האם עומד משרד הפנים לפעול למען ביטול ההחלטת של הנהלת עיריית תל-אביב?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אבקש את שר הפנים להשיב לשאלתה מס' 3698 של חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו.

שר-הפנים י. בורג:

אני מגיב שתליא באלם ולכן אני קורא את התשובה. גברתי היושבת-ראש, לשאלה 1: צווי ההריסה מפני נים לוועדה המקומית בלבד. אין בידי הוועדות המחוזיות הכלים האמצעים לפיקוח ולביצוע צווי הריסה המופנים לוועדות המקומיות.

לשאלה 2: מטעמים של טובת הציבור ייתכן שבמקרים מסויימים תעדיף עירייה לבצע צווי הריסה בדרך של פיגוי מרצון.

לשאלה 3: משרד הפנים משאיר לשקולה של העירייה כיצד לפעול במקרים הנ"ל, מקרה ומקרה לפי נסיבותיו.

3768. פעילות ועדת השרים לאכיפת החוק בישראל

חברת-הכנסת ז. שובל שאל את שר הפנים ביום ב' בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

ועדת שמרון המליצה על הקמת ועדת שרים לאכיפת החוק בישראל. היה פירסום כי שר הפנים משמש כיושב-ראש הוועדה.

אבקש לדעת:

מה עשה שר הפנים בנושא אכיפת החוק בישראל ומה פעלה הוועדה, אם פעלה, בנוון?

בנייה, המהווים יחד כ-2,500 דירות, הצטברו בוועדת בניין ערים המקומית בנתניה בלא שאושרו לבנייה. כמו-כן נאמר בידיעה כי מאז אוגוסט 1978 לא אושרו בקשות בנייה בנתניה.

העיכוב במתן אישור לבקשות בנייה גורם לייקור הבנייה במיליוני לירות בשל ההעלאות במחירי תשומות הבנייה ולהתמרמרות בקרב רוכשי הדירות. כן יש בה אטת קצב הבנייה ומסירת הדירות בתקופה כה קשה בתחום השיכון והדיוור משום הכבדה נוספת על הציבור.

אבקש לדעת:

1. האם ידיעה זו נכונה?

2. מה הוא ההסבר לאי אישור תכניות הבנייה בנתניה?

3. מה עומד משרדך לעשות למען זירוז תהליכי אישור בקשות הבנייה בארץ בכלל ובנתניה בפרט?

4. מה עשה משרדך באופן מעשי במקרה הנדון?

שר-הפנים י. בורג:

הידיעה אינה נכונה. הוועדה המקומית לבניין ערים בנתניה מתכנסת לעתים קרובות ודנה בבקשות להיתרי בנייה. טוב יעשו בונים וקבלנים אם למען החשת תהליכי כי האישור יגישו את בקשותיהם כשהן תואמות את החוק מלכתחילה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת, לחברת-הכנסת מיכאל דקל.

מיכאל דקל (הליכוד):

תכנית המיתאר של נתניה, מאיוז שנה היא והאם היא תואמת את צרכי הבנייה בעיר דהיום?

שר-הפנים י. בורג:

אם אקבל את השאלה בכתב אענה עליה.

3630. מסחר בחמץ בפסח

חברת-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר הפנים ביום י"ב באייר תשל"ט (9 במאי 1979):

נדע לי כי בכמה מקומות מרכזיים ברחבי הארץ — כמו התחנה המרכזית בתל-אביב — נמכרו בפסח פיתות ומצרי חמץ אחרים בראש חוצות.

אודה לך אם תשרב לי:

מכיוון שלעתים מדובר ברוכלות שקשה לפעול נגדה בדרכים רגילות, מה יש בודעת משרדך לעשות כדי לעצור בעד פירצה זו ולמנועה בעתיד כליל?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אבקש את שר הפנים להשיב לשאלתה מס' 3630 של חברת-הכנסת אברמוביץ. הוא איננו.

שר-הפנים י. בורג:

אני רוצה לענות.

לצערי, עם כל הכאב שבדבר, העיריות אינן מוסמכות על-פי פקודת העיריות למנוע מכירת חמץ בפסח — לא מכירת חמץ לפני הפסח אלא בימי הפסח — וגם לא ניתן לאלצן לעשות כן. עם זאת ניתנות לעיריות סמכויות למנוע רוכלות בלתי חוקית, ובמסגרת זו הן רשאיות לפעול במלחמה ברוכלות הבלתי חוקית ובמטרדים הנגמים לציבור עקב כך.

3780. תוכן תדרוך שניתן למגוייסי הג"א על-ידי קצין המשטרה האחראי

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הפנים ביום ט' בסיון תשל"ט (4 ביוני 1979):

ביום 16 באפריל 1979 תידרך קצין המשטרה האחראי על הג"א במרחב הירקון, מר גולן, את כל המגוייסיים לשירות מילואים במרחב זה שהתגייסו יום קודם, ב-15 באפריל 1979 לשירות של 25 יום. במסגרת הסבריו על תפקידו של איש הג"א — המשרת בדרך כלל כשהוא מזוין בגשק חם, תת מקלע עזוי — התנהגותו וסמכו-יותיה, הוא אמר את הדברים האלה: "עליכם לקחת בחשבון שתל-אביב מלאה ערבים: כל העובדים במס-עדות, כל העובדים בכתי-מלון ועוד. והם מספקים ערבים לדעת שכל הערבים מחבלים.

הנני שואל את כבוד השר:

1. האם תדריך כזה הוא בהתאם למדיניות משרד הבטחון והרואיתיו?

2. האם מוכן כבוד השר לחקור ממי קיבל מר גולן, האחראי על הג"א במרחב הירקון, את ההנחיות לתי-דרוך מסוג זה?

3. האם מוכן כבוד השר לנקוט צעדים נגד קצין המשטרה מר גולן על התידוך הנ"ל?

4. מה הם הצעדים שמשרד הבטחון חושב לנקוט כדי שתידרוכים למגוייסי הג"א מסוג התידוך הנ"ל לא יתורו יותר?

שר-הפנים י. בורג:

קצין המשטרה הנזכר בשאילתה מכחיש מכול וכול כי אמר במסגרת התידוך לאנשי הג"א כאילו כל הער-בים הם מרגלים. התידוך ניתן סמוך למועד פיצוץ מטען החבלה בשוק הכרמל בתל-אביב ולפיכך ניתן דגש מיוחד באופן ביצוע התפקיד ורמת הערנות והיעילות של הכו-חות הפועלים. קצין המשטרה הסביר לכוחות שיטור את העובדה שבאזור המרחב ובאובייקטים המוזכרים בשאילתה מועסקים בני מיעוטים רבים, חלקם ברשיון וחלקם ללא רשיון. עובדה זו מחייבת בדיקות קפדניות ומשנה ערנות וזאת כדי לגלות ולמנוע פעילות עוינת או חתרנות מכל סוג שהיא. כאמור מכחיש קצין המש-טרה את האמירה שיוחסה לו בשאילתה ומוסר כי דבריו סולפו והוצאו מהקשרם הנכון.

חיו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת טובי.

תופיק טובי (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אינני רואה סתירה בין אבטחת הבטחון הציבורי ובין הכלל המחייב את כיבוד זכויות האזרח במדינה. האם מוכנה המשטרה לבדוק תלונות של אנשים שהיו עדים לשמיעת הדברים?

שר-הפנים י. בורג:

כל תלונה שתוגש בצורה שבה היא צריכה להיות מוגשת תיבדק.

3790. טיפול בתלונה על חריגה בכנייה

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום ט' בסיון תשל"ט (4 ביוני 1979):

תשובת-שר-הפנים י. בורג:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נא ראה תשובתי לשאילתה מס' 5234.

2. ועדת השרים דנה בישיבותיה בעיקר בנושאים הנובעים מדין-וחשבון ועדת שמרון, כגון: דין-וחשבון על עבודת הוועדה לפעולות משולבות; הפעלת בתי-משפט לשיפוט מהיר; נושא ההתפרצויות וחברות הביטוח ועוד.

3770. הטיפול בכעיית התפיסה של קרקעות המדינה בנגב ובגליל

חבר-הכנסת ד. רוזוליו שאל את שר הפנים ביום ב' בסיון תשל"ט (28 במאי 1979):

לאור ידיעות חוזרות ונשנות על תפיסת קרקעות מדינה בנגב ובגליל, הקמת מבנים בלתי חוקיים עליהן, והוצאת צווי הריסה, רצוני לשאול:

1. מה היא כמות הקרקע שנתפסה בניגוד לחוק?

2. כמה צווי הריסה של מבנים בלתי חוקיים הוצאו?

3. כמה צווי הריסה בוצעו?

4. מה יש בדעת השר לעשות כדי למנוע תופעה הולכת ומתחזקת של תפיסה בלתי חוקית של קרקעות המדינה?

שר-הפנים י. בורג:

לשאלה 1: קשה להעריך במדוייק את כמות הקרקע שנתפסה בניגוד לחוק אולם היא מסתכמת בעשרות אלפי דונאמים.

לשאלה 2: במחוז הדרום הוצאו כ-3,000 צווי הריסה ובמחוז הצפון הוצאו כ-200 צווי הריסה של מבנים בלתי חוקיים.

לשאלה 3: במחוז הדרום בוצעו 112 צווי הריסה ובמחוז הצפון בוצעו 30 צוויים.

לשאלה 4: הפיקות על הבנייה הבלתי חוקית במחוזות הדרום והצפון הוגבר בשנה האחרונה וכתוצאה מכך נעצרה במידה רבה הבנייה הבלתי חוקית, אם כי היא לא נעלמה כליל.

חיו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

רשות לשאלה נוספת, לחבר-הכנסת רוזוליו.

דניאל רוזוליו (המערך):

אני שאלתי על כמות הקרקע שנתפסה בניגוד לחוק.

שר-הפנים י. בורג:

זו שאלה שאני צריך לבדוק אם בסמכותי להשיב.

דניאל רוזוליו (המערך):

אני מבין שאחרי הבדיקה אקבל תשובה על תוצ-אותיה.

שר-הפנים י. בורג:

זו שאלה נוספת.

חיו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

לא, זה המשך השאלה.

שר-הפנים י. בורג:

בבקשה.

שול מגורים. עם זאת מעידה התופעה על ליקוי בתיכנון ובבנייה, שכן אין בתיכנון ובבנייה של משרדים חדשים כדי לספק את הצרכים ולכן נדרשים לדירות מגורים.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. מה עושה משרד הפנים כדי למנוע שינוי שלא כדין של ייעוד דירות מגורים?
2. א. האם פעל משרד הפנים לאכיפת חוק התיכנון והבנייה ולהשבת דירות המשמשות למשרדים ליי-עודן המקורי?  
ב. אם כן, מה היו התוצאות שהושגו?
- ג. האם פעל המשרד גם נגד משרדי ממשלה ששיכנו את משרדיהם בדירות מגורים, ואם כן — מה היו התוצאות?

שר-הפנים י. בורג:

לשאלות 1—2: ברור שהפתרון לבעיה שמעלה חבר הכנסת בשאלתה הוא בעידוד בניית בנייני משרדים. משרד הפנים נותן דעתו לכך בתכנית המיתאר וסומנו די שטחים למשרדים. אכן קיימת פלישה של משרדים לשטחי מגורים ומשרד הפנים פועל לאכיפת החוק על ידי הורעות המקומיות המגישות תביעות משפטיות בנדון. עיקר הבעיה קיימת בתל-אביב והעיריה הגישה מאות תביעות על שימושים שלא בהתאם. התביעות נדונות בבתי-המשפט.

3892. הטיפול בבקיעת הסחר כסמים בבתי-הכלא

חברי-הכנסת ע. ברעם שאל את שר הפנים ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

בעתונים מתפרסמות ידיעות על סחר בסמים "קשים" בתוך בתי-הכלא בישראל.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה הן הפעולות הננקטות על-ידי רשויות בתי-הכלא כדי למנוע סחר מעשי בסמים מסוכנים בתוך בתי-הכלא?
2. מה הן הפעולות לגמילה מסמים מסוכנים שנעשות על-ידי רשויות בתי-הכלא בישראל?

שר-הפנים י. בורג:

לשאלות 1 ו-2: החדרת סמים אל בין כתלי הכלא נעשית על-פי מיטב הידע שנצבר באחת מן השיטות שאינני רוצה לפרטן כי ביצעו יושבים בני נוער. הפירות יבוא בפרוטוקול; 1. הברחה בתוך הפצים אישיים או חלקי לבוש; 2. החדרת סמים באמצעות מבקרים; 3. השלכת סמים מעבר לחומת בית-הסוהר על-ידי גורמים חיצוניים; 4. החדרת סמים לפי הטבעת; 5. בליעת סמים ופליטתם דרך פי הטבעת.

כדי למנוע את להפחית עד למזער את החדרתם של אלה נוקט השירות ככמה אמצעי מנע וביניהם (וגם אותם לא אקרא): 1. קיום חיפושים בצידים ועל גופם של האסירים הנכנסים או החוזרים לבית-הסוהר; 2. ביצוע חיפושים על צידם וגופם של מבקרים הנכנסים לבית-הסוהר; 3. קיום שיגרת חיפושים תדירה בתוך אגפי המגורים ושטחי המזיה של בית-הסוהר; 4. בידודם של אסירים השוזבים לתקופה של 48 שעות עם חזרם למי-תקני הכלא כדי להבטיח פליטת סמים שהוחדרו לגופם; 5. ביצוע חוקן לאסירים חשודים החוזרים לבית-הסוהר. בסוגיה קיימת בעיה משפטית המחייבת ליבון.

הובא לידיעתי העתק של מכתב שנשלח אליך בדבר חריגת בנייה במבנה המוקם בפינת הרחובות ישעיהו — סוקולוב בתל אביב.

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

מה עושה ועשה משרדך כדי לבדוק את נכונות טענותיהם של הדיירים המתלוננים ואיזה צעדים מתכוון משרדך לנקוט כדי למנוע בנייה בלתי חוקית בבית אם יתאמתו טענות אלה?

שר-הפנים י. בורג:

יושב-ראש הוועדה המחוזית הורה לפרקליט, התובע מטעם הוועדה המחוזית, להגיש בקשה לצו הפסקה שי-פוטו ולתביעה משפטית על החריגות שבנדון המוזכר בשאלתה.

3884. פעולות המשטרה בעקבות הקמת אירגון אצ"ל חברי-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הפנים ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

מידיעה בעתון מתברר כי הוקם אירגון השאי בשם אצ"ל האמור להיאבק למען הישגות ימית בידי יש-ראל ואשר חבריו, שאינם מוכנים להודות, טוענים כי "לא יהססו ללכת לקרב של ממש" וכי "לא יוותרו כפי שהיה בגן הירק".

רצוני לשאול את כבוד השר:

- א. האם ידועה למשטרה זהותם של חברי האירגון ומטרות פעולתו?
- ב. האם אנשי האצ"ל הללו מזויינים בנשק, הם?
- ג. האם אין לראות בהכרזותיהם משום מרד?
- ד. האם חוקרת המשטרה בעניין זה, והאם יש בדעתה לעצור את חברי האירגון?

שר-הפנים י. בורג:

לשאלות א—ד: במשטרה התקבל מידע בלתי בדוק על קיומו של ה"אירגון" הנזכר בשאלתה ועל זהות חלק מחבריו היא נוקטת צעדים לאימות המידע ולטיפול בו כמתחייב.

היו"ר ש. ארבליא אלמזולינו:

רשות לשאלה נוספת, לחבר-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מה יכול שר הפנים לדוות לכנסת על המעשים האלימים שנעשו לפני יומיים בימית, על חסימת הדרכים, היסת בית בימית ואיום מפורש בהריסת בתים נוספים? האם ניתן לקשור מעשים אלימים אלה באירגון המתקרא אצ"ל?

שר-הפנים י. בורג:

היות שהדבר קרה לפני יומיים והיות שהידיעות על האירגון המתקרא אצ"ל אינן בדוקות, ממילא על דבר שקרה לפני יומיים קשה לענות על שאלה הנוגעת לו וקשה אפילו להכריע אם יש מקום לשאלה.

3888. הפיכת דירות מגורים למשרדים

חברי-הכנסת ב. צ. רובין שאל את שר הפנים ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

בערים הגדולות מחריפה הבעיה של הפיכת דירות מגורים למשרדים. הדבר כרוך לרוב בעבייה על חוק התיכנון והבנייה הקובע שיש לבקש היתר לשינוי ייעוד

אודה לך אם תשיב לי :

האם מוכן משרדך לבדוק את הנעשה בשכונות החרדיות בירושלים (סנהדריה מורחבת, עורת תורה, חב"ד, קרית צאנז, קרית מטרסדורף, כרם אברהם, כנסת א', כנסת ב', בית וגן והאחרות) מבחינת מתן שירותים עירוניים, להשוות זאת עם שכונות אחרות בירושלים ובערים אחרות ולדווח על הממצאים?

תשובת שר הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הדברים שנאמרו בכתבה אינם מדויקים. עיריית ירושלים נותנת לשכונות הדתיות שירותים באותה רמה כפי שהם ניתנים לכל השכונות האחרות.

4006. ביצוע פעולה הכרוכה בחילול שבת על-ידי המשטרה

חבר הכנסת ש. לוריניץ שאל את שר הפנים ביום כ"ו בסיון תשל"ט (21 ביוני 1979):

נמסר לי כי בליל שבת, אור ל"ד סיון תשל"ט (9 ביוני 1979), הגיעה גיידת משטרה יחד עם מכונית גרר של חברת "מגור" כדי לגרור רכב שנפגע בתאונת דרכים שאירעה כמה שעות קודם לכן, בשעה 15:00, בקרן הרחובות ירושלים—רמב"ם (ליד שפת המדרכה) בבני ברק. הגרירה נמנעה רק לאחר התנגדות חריפה שגילו השכנים ועוברי אורח לכוך.

אודה לך אם תשיב לי :

1. האם לא קיימת במשטרה הוראת קבע האוסרת פעולות שאינן כרוכות בפיקוח נפש כמו הג"ל בשבת ובמועד?

2. אם לא, האם מוכן הינך להוציא הוראה מתייבת בעניין זה?

3. אם כן, האם יינקטו צעדים נגד מפירי ההוראה במקרה הג"ל, במיוחד לאור הפגיעה התמורה שהיתה בתושבי העיר החרדיים?

שר הפנים י. בורג :

לשאלות 1—3: לא קיימת הוראה האוסרת על אנשי המשטרה להיכנס לאזורים הסגורים לתנועה בשבת ולדעת אינן צורך בהוראה כזאת. אנשי המשטרה נמנעים כדרך כלל מהליכנס לאזורים אלה כדי למנוע עד כמה שאפשר פגיעה ברגשות התושבים אולם כאשר יש צורך חיוני בכך, צורך המגיע לאו דווקא עד כדי פיקוח נפש, חייבות גיידות המשטרה להיכנס לשטח הסגור ולמלא את משומותיהן, דבר הנעשה בדרך כלל באין מפריע. במקרה הגדון בשאלתך, משנתבקשה עורת המשטרה לגרירת הרכב שנפגע בתאונה, לא היה ברור מלכתחילה כי מדובר באזור סגור לתנועה וכן היה חשש כי הרכב עלול להפריע לתנועה ועל כן יש צורך לפנותו מהמקום. משהוברר כי הרכב מצוי באזור הסגור ונוכח התנגדות התושבים ניתנה לאיש המשטרה הוראה לעזוב את המקום והרכב נגרר רק במוצאי שבת.

4027

תיגבור כוחות המשטרה בתל-אביב על-ידי כוח נוסף ממשמר הגבול

חבר הכנסת א. שפייר שאל את שר הפנים ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

ידוע כי ממדי הפשיעה בתל-אביב הולכים וגדלים וכי למשטרת תל-אביב יש בעיות כוח אדם תמורות.

בעיית הסמים בכלל הינה בנראה נאמנה לאותה בעיה אשר ממדיה החריפו מחוץ לחומות הכלא. בתי הסוהר עושים את מלוא המאמצים לחסימת דרכי הכניסתם של סמים אל תחומיהם.

3966. הכשלת אורה על-ידי אנשי משטרה

חבר הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

באמצעי התקשורת פורסם שלשום כי שופט השלום אפרים דורון קבע כי נאשם שהובא בפניו נפל קרבן למזימה נפשעת, פרי קשר פלילי ודוני שגרם בין אנשי משטרה בעלי דרגות מכובדות. השופט קיבל את טענות בא-כוח הנאשם כי אנשי משטרה הורו למרשו לנהוג כמה מטרים ברכב כדי לטמון לו פח. כן קבע השופט כי רס"ר ורס"ר"ת ותיקים שהעידו בעניין במהלך הדיון המשפטי שיקרו במצח נחושה כדי להפיל את הנאשם. כן ציין השופט לגבי שני עדים אלה ולגבי מפקחת משנה שהיתה עם השניים בשעת התקרית, כי אילו היה הדבר נתון בידי הוא היה "פוסל" אותם מלהוסיף ולקיים בדם מרות".

שאלותי לכבוד השר :

1. האם בדק את העניין?
2. האם הוציא מסקנות ומה הן?
3. מה יעשה כדי שתופעות כאלו לא תחזרנה?

שר הפנים י. בורג :

לשאלות 1—3: הנושא המועלה בשאלתה נבדק על-ידי המשטרה בעקבות פסק דינו של כבוד השופט דורון. הבדיקה נסתיימה וחומר הבדיקה יועבר לעיונו ולהחלטתו של היועץ המשפטי לממשלה אשר יחליט על הצעדים שיינקטו כלפי אנשי המשטרה הנוגעים בדבר.

הד"ר ח. גרוסמן :

רשות לשאלה נוספת, לחבר הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

לא ניתנה תשובה לשאלה מה יעשה כבוד השר כדי שתופעות אלו לא יישנו.

שר הפנים י. בורג :

אם יתקיים משפט, ויחליט בית המשפט מה שיחליט, יש בזה משום צעד חשוב שתופעות כאלו לא יישנו.

3970. שירותים עירוניים לשכונות החרדיות בירושלים  
חבר הכנסת מ. פרוש שאל את שר הפנים ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

בעתון "המדיע" מיום כ"ה באייר תשל"ט (22 במאי 1979), פורסם כי השירותים העירוניים אינם ניתנים כדורש לשכונות החרדיות בירושלים; "מצד הרשויות ומצד העירייה יש מגמה להחזיק את התפתחותן של הישוב החרדי בעיר. הנכנס לשכונות החרדיות מרגיש בנקיון המפגרי מאוד בעוד גובה המסים עולה; שירותי דת ראויים לשמם לא ניתנו על-ידי הרשות; בתי-כנסת נאלצים להיכנס למקלטים ולמרתפים; מקוואות כמעט שלא נבנו בשכונות החדשות ומה שנעשה נעשה על-ידי יזמה מקומית (של התושבים), בכמה מן השכונות הכבישים צרים, מדרכות לא נסללו על אף הפניות ויש הונחה משוערת".

ממצאי התקירה העלו בין היתר:

- א. בישראל מתנהג שוק שחור של קאסטות בלתי-חוקיות בהיקף של עשרות מיליוני לירות בשנה.
  - ב. הקאסטות הבלתי-חוקיות נמכרות בשוק במחיר-ים הנמוכים ב-50% ממחיר קאסטת רגילה.
  - ג. כתוצאה מסחר זה בקאסטות בלתי-חוקיות מפסיד אוצר המדינה כ-50% ממחיר קאסטת רגילה.
- לאור הנתונים הללו, אבקשו מאת כבוד השר להשיב לי:

- א. האם הנתונים שהוצגו על-ידי כתב "מעריב" נבדקו על-ידי המשטרה?
- ב. אם כן — מה העלתה בדיקת המשטרה?
- ג. האם אותרו יצרני הקאסטות הבלתי-חוקיות?
- ד. אם כן — אילו אמצעים ננקטו נגדם?

שר-הפנים י. בורג:

א—ד. הפיקוח על ביצוע חוקי מס הכנסה, מכס ומס קנייה מצוי בידי משרד האוצר.

4101. שכרם של סטודנטים-שוטרים

חברי-הכנסת מ. קצב שאל את שר הפנים ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

הסטודנטים המועסקים כשוטרים במשטרה (שמו"ם) טרענים כי בשנים האחרונות חלה שחיקה משמעותית בשכרם בהשוואה לסטודנטים אחרים במשק וגם בהש-וואה לעמיתיהם השוטרים.

ביגורא השנה הרעלה שכר השוטרים אך לא שכר השמו"ם.

עוד מתלוננים כי במצב הנוכחי רבים מבין הסטו-דנטים מבקשים לעזוב את המשטרה, ובמיוחד כאשר שכרם נמוך אפילו מתעריפי השכר לסטודנטים.

כידוע הסטודנטים-שוטרים ממלאים תפקידים חשובים ביחס ביחידות המשטרה, לשביעות-יצון הממונים עליהם.

אודה לשר אם יואיל להשיב:

1. האם המידע הנ"ל הוא נכון? אם לא — מדוע?
2. האם בדעת השר לנקוט באמצעים כדי לשפר את תנאי השכר של הסטודנטים-שוטרים?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. א) שכר הסטודנטים המועסקים כשוטרים מיוחדים היה תמיד מבוסס על השוואה לשכרם של אנשי משטרה בעלי דרגות שאינן דרגות תיק קצונה, בהתחשב במספר שנות העסקתו של הסטודנט במשטרה.

ב) עם השוואת שכרם של אנשי המשטרה לשכר בצה"ל והמעבר לשיטת הסיווג המקצועי במשטרה הותלט השוואת גם את שכר הסטודנטים לשכר השוטרים, והם סווגו בדירוג מקצועי בהתאם למספר שנות העסקתם במשטרה.

ג) מאחר שהשוטרים הסטודנטים אינם עובדים במשמרות מלאות ובמשך כל ימי השבוע, ומשום שאינם נמצאים בכוננות מתמדת כיתר אנשי המשטרה, לא אושרה להם תוספת השירות במשטרה והם ממשיכים לקבל את שכרם בתוספת משמרות לילה, שבתות וחגים כאשר הם מועסקים במשמרות אלה. פרט לרכיב שכר זה

פעמים מספר דובר על הצבת יחידות של משמר הגבול בעיר זו.

אודה לשר אם ישיב לי:

- א. האם בדעת השר לתגבר את כוחות משמר הגבול בתל-אביב?
- ב. מדרע לא יוצבו פלוגות נוספות של משמר הגבול בתל-אביב?
- ג. אם יש כוונה כזאת, מתי יצא הדבר לפועל?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה א: כן.

לשאלה ב: המפקח הכללי הודיע לי כי בדעתו להציב פלוגת מג"ב נוספת במחוז תל-אביב אשר תשרת את האזור.

לשאלה ג: המועד להצבת פלוגה זו טרם נקבע.

4064. טיפול המשטרה בתלונות על מסירת המחאות הפרזות כיסוי

חברי-הכנסת א. כין שאל את שר הפנים ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

צורף מכתבו של מר גרשון הרוביץ הדן באופן טיפול של המשטרה בהמתאות (שקים) חזרות. במכתב מועלית הטענה כי למעשה, כתוצאה מגוהלים פגומים, אין אפשרות להגיש תלונה פלילית נגד מוסר המתאה חסרת כיסוי.

לאור הנ"ל אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. האם הטענות הנ"ל הן נכונות?
2. מה יש בדעת השר לעשות למען תיקון נוהלים אלו?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1-2: א. המשטרה מטפלת בתלונות על עבירות מסירת שקים ללא כיסוי, המוגשות לה, מן האספקט של העמדת העבריין לדין והענשתו ולא לשם גביית החוב האזרחי. ב. לצורך פתיחת תיק פלילי נגד החשוד בביצוע העבירה חייב המתלונן להפקיד בידי המשטרה את השק המקורי המשמש מוצג משפטי נגד החשוד; ג. לעומת זאת, לצורך נקיטת הליכי הוצאה לפועל אזרחיים נגד מושך השק לשם גביית החוב אין צורך בהפקדת השק המקורי בלשכת ההוצאה לפועל אלא רק בהצגתו עם פתיחת ההליכים. השק המקורי מחזור לידי המחזיק לאחר שמוטבעת עליו חותמת המאשרת כי בגין שק זה נפתחו הליכי הוצאה לפועל, ולאחר שתצלום השק נמסר ללשכת ההוצאה לפועל יכול המחזיק להגישו למשטרה לשם פתיחת תיק פלילי; ד. הגוהל של תפיסת השק כדי שישמש כמוצג משפטי מעוגן בהוראות החוק המחייבות את הצגת הראייה הטו-בה ביותר בהליך פלילי ואין מקום לשנותו.

4066. סחר בלתי-חוקי בקאסטות

חברי-הכנסת א. אולמרט שאל את שר הפנים ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

ביום ה', 26 באפריל 1979, התפרסמה במוסף "השעות הקטנות" של "מעריב" חקירה מיוחדת של הכתב עמירם פליישר, הדינה בסחר ב"קאסטות לבנות".

4144. קיצוץ בתקציב המשטרה והשלכותיו על פעולותיה

חבר הכנסת א. שטיינר שאל את שר הפנים ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

תקציב אגף המשטרה ושירותי בתי-הסוהר קוצץ באופן דראסטי.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

א. האם הקיצוץ לא יפגע בפעילות המיבצעית של המשטרה?

ב. האם הצימצום לא יביא לירידת כוחו של משמר-הגבול ולא יפגע על-ידי כך בבטחון הפנימי?

ג. האם התכנית להקמת בתי-מעצר נפרדים לקטינים תעוכב או תואץ בגלל הקיצוצים?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

קיצוץ תקציב המשטרה לא נעשה על-פי רצונה של המשטרה, אולם היא, ככל יתר הגופים במדינה, היתה חייבת לתרום את חלקה במאמץ הכללי.

מטבע הדברים פוגע כל קיצוץ, במידה מסויימת, בפעילות המשטרה, בשיפור אמצעיה וברמת השירותים שהיא מספקת לאזרחים.

4230. תלונות עציירים על התעללות בהם מצד אנשי המשטרה

חברת-הכנסת ש. ארבלי-אלמזלינו שאלה את שר הפנים ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

לאחרונה התפרסמו מקרים מספר שעציירים משטרתיים התלוננו על הכאות והתעללויות בהם מצד אנשי המשטרה בעת שהותם במעצר.

נוכח התלונות החוזרות ונשנות על יחס גרוע כלפי העציירים, ולאור העובדה שעדי כה נבדקו תלונות אלו במסגרת המשטרה בלבד, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. כמה תלונות הועלו עד כה מצד עציירים על התעללות שוטרים בהם?

2. האם הוקמו ועדות חקירה לטיפול בתלונות אלו? אם כן — כמה תלונות נמצאו מוצדקות?

3. אם נמצאו התלונות מוצדקות, אילו צעדים נקטה המשטרה נגד האשמים?

4. האם לדעת השר מסוגלת המשטרה עצמה לנהל חקירות במחוזים אשר מתרחשים במסגרתה שלה?

5. אם לא — האם בדעת השר ליוזם הקמת ועדה ציבורית אשר בסמכותה יהיה לבדוק את מקרי התלונות על הכאה והתעללות ולתבוע את העמדת הנאשמים (אם יימצאו כאלה) לדין?

הי"ח. גרופמן:

חברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמזלינו איננה ב-אולם. אפשר להעביר את התשובה לפרוטוקול.

שר-הפנים י. בורג:

אקרא את התשובה. אין זה נוגע לזכויות של סגני יושב-ראש הכנסת. אקרא את התשובה בגלל משקלה לגבי הציבור הרחב.

שאלה 1: לא ניתן להשיב על השאלה כפי שנו-סחה. לא ברור לאיזו תקופה מתייחסת השאלת הנכבדה, וקשה לסווג, במכלול התלונות בדבר שימוש בכוח המת-

השווה שכרם במלואו לשכר השוטרים, וזאת רטרואקטיבית מ-1 באפריל 1978.

ד) יש לציין כי הפער בין שכר הסטודנטים המועסקים במשרדי הממשלה על-פי שכר הסטודנטים הקבוע למשרדי הממשלה לבין שכר הסטודנטים המועסקים במשטרה מגיע עד כדי 40% לטובת הסטודנטים המועסקים במשטרה.

ה) למשטרה לא ידוע על תופעה של עזיבת סטודנטים את שירותיה בגלל רמת השכר.

4143. האמצעים שהמשטרה נוקטת למניעת תאונות דרכים

חברת-הכנסת ח. קופמן שאלה את שר הפנים ביום י"ג בתמוז תשל"ט (8 ביולי 1979):

שלושה גורמים קובעים את רמת הבטיחות בדרכים: אכיפת החוק, הגדסת כבישים והרכב, והחינוך לבטיחות ולנהיגה נכונה.

למשטרה מספר מועט של מכשירי ראדאר ומעט שוטרים המוקצים לנושא הבטיחות בדרכים. כבישים רבים אינם מסומנים כהלכה והם בעלי פיתולים רבים. גם מצבו הטכני הירוד של הרכב המיושן הגע בכבישים תורם לריבוי תאונות הדרכים. כ-400 איש מתו במחצית הראשונה של שנת 1979 וכ-11,000 איש נפצעו.

אבקשו מאת כבוד השר להשיב לי:

1. מדוע הפסיקה המשטרה להפעיל את שוטרי התנועה רוכבי-האופנועים, בעיקר בשעות עומס התנועה ובמקדי תנועה סואנים?

2. מדוע אין מצלמות בצמתים מרכזיים ו/או במקום שבו מותקנים רמזורים כדי להרתיע נהגים מנסיעה באור אדום?

3. האם משרדך בודק אם הרשויות המקומיות מקצות את המשאבים הדרושים למימון כבישים ותימורם בתחום שטיפוטי?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. א) גם בעבר הופעלו אופנועים בכבישים הבין-עירוניים ולא בתחומי הערים. כיום עומדים לרשות המשטרה בערים נידות-סיוור וקטנועים.

- ב) בדרכים הבין-עירוניות, ובעיקר באזור תל-אביב, ממשיכה המשטרה להפעיל אופנועים, אם כי בכמות קטנה מוז שבעבר, וזאת מסיבות שונות, ובין היתר בשל הצורך להתאים את הרכב שברשות המשטרה לרמת המינע של הרכב העומד לרשות האזרחים מבחינת מהירותו ועצמתו.

- ג) האופנוע שימש בעבר בעיקר למדידת מהירויות. כיום עומדים לרשות המשטרה מכשירי ראדאר הממלאים פונקציה זו, ובקרוב ייכנסו לשימוש מכשירי ראדאר שיופעלו ממכוניות תוך כדי נסיעה ומכשירי ראדאר עם מצלמה שיופעלו בערים.

2-3: יש מצלמות מוצבות. זה עתה הזמינה המש-טרה מצלמות נוספות בהתאם לתקציב העומד לרשותה בנושא זה.

1. מה הם פני הדברים ביבנה מבחינת פשיעה והפרות סדר?
2. מה הם הצעדים שיינקטו כדי לפתור בעיה זו?

תשובת שר הפנים י. בורג:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. ממדי העבריינות ביבנה אינם שונים מאלה שבמקומות ישוב אחרים בעלי נתונים דומים. עם זאת ערה המשטרה לבעיה ופועלת לבלימת העבריינות במקום כמיטב יכולתה ובכל האמצעים העומדים לרשותה, לרבות ביצוע פעילות משטרתית מיוחדת למניעת עבריינות, המבוצעת גם על-ידי אנשי משמר-הגבול.

4236. דברים על גניבת מסמכים סודיים מתיקי המשטרה חבר הכנסת מ. קצב שאל את שר הפנים ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

ראש ענף החקירות במשטרת ישראל אישר בראיון טלוויזיה מיום 4 ביולי 1979 כי נגנבו מסמכים סודיים מתיקי המשטרה בכל הקשור לפשע המאורגן בישראל. אודה לשר אם יואיל להשיב לי:

1. האם בדעת השר לפתוח בחקירה כדי לברר את אופן גניבת המסמכים?
2. כיצד בדעת המשרד להבטיח כי בעתיד לא יתורו תופעות אלו ויובטח בטחון המסמכים הסודיים?

תשובת שר הפנים י. בורג:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. א) בראיון הנזכר בשאלתה אמר ראש אגף החקירות, למיטב זכרונו, שחלק מהמסמכים דלפו, חלק אולי הודלפו וחלק ייתכן שנגנבו. כלומר החשד בדבר גניבת מסמכים הועלה רק כאחת האפשרויות.

ב) בדעת המשטרה לקיים חקירה בדבר הדרך שבה הגיעו מסמכים אלה לידיעת גורמים בלתי-מוסמכים, ואת לאחר סיום ההליכים המשפטיים.

ג) המשטרה החליטה גם על הקמת יחידה לבטחון שדה שתטפל בנושא של בטחון מסמכים במשטרה, בנוסף על צעדים אחרים שנקטו עוד קודם לכן בנושא זה.

4238. ביטול תקן של מורה אחת בבית-הסוהר נווה-תרצה

חבר הכנסת ה. זיידל שאל את שר הפנים ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

בביקור עתונאיות בכלא נווה-תרצה התלוננו האסי-רות על כך שבשנת הלימודים הבאה תבוטל משרה של מורה אחת מבין שתי המורות העוסקות בהוראה בבית-כלא זה.

רצוני לשאול:

1. האם הוראה זו כנונה?
2. אם כן — מדוע עומדים לבטל משרה זו, דבר הנחוץ מאוד לאסירות בבית-כלא?
3. האם אפשר להחזיר את התקן של מורה שנייה בבית-הכלא?

שר הפנים י. בורג:

1—3. בבית-סוהר לנשים נווה-תרצה פעלו בשנים האחרונות שתי מורות מטעם משרד העבודה והרווחה.

קבלות במשטרה, אותן המתאימות להגדרת השואלת. חלק הארי של התלונות בדבר שימוש בכוח נגד אנשי משטרה מתייחס לתקריות כגון הפרות סדר במיתקן משטרה ורישום דו"חות תנועה, לפיזור הפגנות והתקהלויות, וכיוצא באלה אירועים שבהם יש מגע בין המשטרה לבין אזרח, לאו דווקא בהיותו במעצר.

לשאלה 2: כל תלונה בדבר שימוש בכוח המורעלית על-ידי אזרחים נגד המשטרה נבדקת באופן יסודי על-ידי המשטרה, בהתאם לנוהלים המקובלים.

פחות מ-25% מהתלונות בדבר שימוש בכוח נמצאו מוצדקות; רק כ-10% מהתלונות בדבר שימוש בכוח מתייחסות לשימוש בכוח הנעשה נגד עזירים במהלך חקירתם במשטרה, ומתוך תלונות אלה רק כ-19% נמצאו מוצדקות. הנתונים מתייחסים למחצית הראשונה של שנת 1979.

לשאלה 3: כל תלונה על שימוש בכוח המוגשת נגד איש משטרה ונמצאת מוצדקת גוררת אחריה נקיטת אמצעים משמעתיים נגד איש המשטרה הנילו. יצויין כי במקרים רבים מאוד ניתנת ההחלטה כי התלונה נמצאה בלתי-מוצדקת או בלתי-מוכחת, על דעת פרקליט המחוז, וכי במספר ניכר מאוד מבין התלונות המוצדקות ננקטים הצעדים המשמעתיים על דעת היועץ המשפטי לממשלה. במקרים רבים מחליט היועץ המשפטי לממשלה להעמיד את אנשי המשטרה הנילוגים לדין פלילי.

לשאלה 4: כן. בהיות המשטרה הגוף שהוסמך על-ידי המחוקק לערוך חקירות פליליות, ומאחר שתלונות בדבר שימוש בכוח של אנשי משטרה חלות במסגרת זו, טבעי שהמשטרה, אשר לה המיומנות והכלים לעריכת חקירות, תעסוק בחקירת תלונות אלה. אני אף סבורה כי הדבר עולה בקנה אחד עם כללי מינהל תקינים.

אציין, כי הממונה על תלונות הציבור במשטרה, שהוסמך לברר את תלונותיהם של אנשים מהציבור נגד המשטרה, הינו קצין בכיר במטה הארצי, ובשיקוליו ובהחלטותיו אין הוא תלוי במפקדים בשטח, והוא מוסמך להעביר תחת שבט ביקורת את שיקוליהם ומעשיהם של מפקדים אלה. הממונה על תלונות הציבור מוסמך להורות על תיקון עיוותים ועל נקיטת צעדים המתחייבים מבירור תלונותיהם של האזרחים המתלוננים. כן קיים נציב תלונות הציבור מחוץ למשטרה, הוא מבקר המדינה, הפועל על-פי חוק מבקר המדינה גם כנציב תלונות הציבור, והוא מוסמך לטפל בתלונות של אזרחים נגד כל גוף מהגופים המבוקרים, לרבות המשטרה, ואכן רבים הביקורים, הנערכים על-ידי המשטרה, שעוברים ביקורת על-ידי נציב תלונות הציבור.

לשאלה 5: שר המשפטים ושר הפנים מינו ועדה הדנה עתה בנושא של שימוש בכוח שלא לצורך על-ידי אנשי המשטרה. הוועדה טרם הגישה את המלצותיה.

4234. טיפול המשטרה בכעיות המשיעה ביבנה

חבר הכנסת י. ז' אמר שאל את שר הפנים ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

המועצה המקומית יבנה מועיקה זה שנה את הרשויות לפתרון בעיות הפשיעה במקום. המועצה מתלוננת על אולת-ידה של המשטרה בעניין זה.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

מצרכי הפיתוח של הענף אושר בתקציב 1979/80 על-די הממשלה והכנסת. הקצאת תקציב הפיתוח לרכבת ישראל נעשת על בסיס סולם הקדימויות של כלל ענף התחבורה. לשנת הכספים הקרובה, 1979/80, הוקצבו לרכבת רק 256 מיליון לירות לעומת צרכיה התינוניים בסכום כפול, בכלל זה סכום ראשוני של 170 מיליון לירות בשביל בניית מסילה חדשה לקישור בין קריית-גת לאשקלון, לשם הקלה ביצוא המחצבים מדרום הארץ בשנות ה-80.

3054. הורדת מטען יצוא ממטוס "אל על" לשם פינוי מקום בשביל עובדי החברה

חברת הכנסת ע. הדר (הדרבין) שאל את שר התחבורה ביום י"א שבט תשל"ט (8 בפברואר 1979):

לפי הפירסומים בעתונות הורדו ממטוס "אל על" בתאריך 26 בינואר 1979 תות-שדה במשקל של טונה אחת, ובמקומו הועלו למטוס תשעה מעובדי החברה.

אבקש לדעת:

א. האם הפירסום נכון?

ב. אם כן — מה עמדת השר בנדון?

ג. בכל מקרה, האם נכון השר להנחות את חברת "אל על" לפצות את המייצאים על הנזק שנגרם, אם נגרם כזה, בגין אותו מעשה?

תשובת שר התחבורה ח. לנדאו:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. כן.

ב. הקברניט פעל במסגרת גוהלי החברה כאשר הורה על הפחתת משקל המטוס, שכן לפי מסמכי הטיסה היה משקל הנחיתה של המטוס מעל למותר לפי המגבלות המיבצעיות.

מאידך גיסא פעל הקברניט בניגוד למדיניות החברה וגוהליה כאשר עמד על כך שהפחתת משקל המטוס תבוצע על ידי הורדת מטען מסחרי במקום הורדתם או אי-העלאתם של נוסעי השירות.

הקברניט לא היה רשאי להורות על העלאת נוסעי השירות במקום הורדת המטען. התנהגו היתה חייבת, מחד גיסא, לבצע את הוראת הקברניט באשר להפחתת משקל המטוס, אך מאידך גיסא היתה חייבת, בגסיבות המקרה, לעמוד על כך שנוסעי השירות לא יועלו למטוס.

הקברניט הועמד לבירור ונגזף. זה נרשם בתיק האישי.

ג. אין מקום להתערבות משרד התחבורה בנושא זה. קיימים הסדרים מקובלים לבירור וישוב תביעות מסוג זה בתעופה הבינ-לאומית, המעוגנים בתקנות ובחוק הבינ-לאומי.

מתוך ידיעה אישית אני מוסר שלא הוגשה תביעה נגד "אל על" על-ידי המייצאים.

3358. ייעול פעולותיה של חברת "אל על"

חברת הכנסת מ. דקל שאל את שר התחבורה ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

בעתון "תירות ונופש" מנובמבר 78, גליון מס' 21, בכתבה "שיא ל'אל על' ב... אי-יעילות" נאמר:

"כי לשעת טיסה אחת במטוס הנוסעים של 'אל על' דרושים 215 ימי עבודה, זאת לעומת 30 ימי עבודה

עבודתן התיובית של המורות כללה מיגוון רחב של פעילויות, לרבות לימוד קרוא וכתוב, הקניית ערכים חינוכיים ותרבותיים, הדרכת אמהות לטיפול בילדים ובמשפחות, טיפוח כישורים וכשרונות, והפניית אסירות למסגרות חינוכיות ומקצועיות משלימות לאחר השיחרור.

נדע לשירות בתי-הסוהר על כוונת משרד העבודה והרווחה להקטין את היקף הפעילות בשנת הלימודים הקרובה ולקצץ משרה אחת מתוך שתי המשרות הקיימות. שירות בתי-הסוהר פנה לאחרונה למשרד העבודה והרווחה ובקש שלא לקצץ בפעולות החינוכיות בתוך בית-הסוהר.

2807. פיתוחה של רכבת ישראל

חברת הכנסת א. יגורי שאל את שר התחבורה ביום י"א בטבת תשל"ט (10 בינואר 1979):

לאחרונה נמסר כי קיימת מגמה להפעיל את רכבת ישראל על בסיס כלכלי. כמו-כן נמסר על התעניינות משקיעים מחוץ-לארץ כמו G.M. מקאנאדה, קבוצה מדרום-אפריקה ומשקיעים מגרמניה, כל אלה מגלים נכונות להיכנס להשקעות בפיתוח רכבת-ישראל.

גם המחירים האלטרנאטיביים להובלת מטענים והובלת נוסעים מצדיקים את העברתה של רכבת-ישראל והפיכתה לתאגיד עסקי על בסיס רווחי.

האם מוכן כבודו להשיב לי:

א. האם ממצאים אלה מקובלים עליו?

ב. האם הוא מוכן להורות על בדיקות קונקרטיות במגמה להפיכתה של רכבת-ישראל לתאגיד עסקי?

ג. האם תקציבי הפיתוח המוצאים היום לרכבת-ישראל מאפשרים את ניהולה ופיתוחה התקין?

תשובת שר התחבורה ח. לנדאו:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א) רכבת-ישראל פועלת כחידת-סמך עצמאית במ-שרד. בהיותה שירות ציבורי קיימים אילוצים ציבוריים שונים המונעים העלאת תעריפים כנדרש וכמתבקש. לנוכח התייקרות העלויות הריאליות בהפעלתה יש לציין כי תעריפי התובלה ברכבת נמוכים כדי 50% מתעריפי התובלה במשאיות.

הגמשה בתעריפי התובלה ברכבת עשויה לאפשר חיסול הגרעון בהובלת מטענים ומעבר הדרגתי לתעריף כלכלי, תוך כדי שמירה על כושר תחרות ביחס למשאית בסוגי מטענים שבהם לרכבת יתרון יחסי — מכולות, מטענים אחידים ומטעני צובר.

ב) בשנה האחרונה נערכו במשרדי בדיקות של אפשרות שינוי מעמדה הסטאטוטורי של הרכבת. בין השאר נבדק שילובה האפשרי של הרכבת ברשות-הנמלים. הבדיקה הכלכלית הוכיחה כי העברת הרכבת לעקרונות ניהול כלכלי, בדומה לאלה של רשות-הנמלים, תצריך העלאת ריאלית של תעריפיה ב-50%, לערך, מעבר לעליית המדד השוטפת. ניתן לבצע את השינוי בדפוסי הניהול באופן הדרגתי, בשלבים מספר.

ג) גיוס הון השקעה לשותפות אמיתית בפיתוח הרכבת מחייב שינוי מוקדם של עקרונות הניהול הכלכלי שלה כמפורט לעיל.

משרד התחבורה הגיש תקציב-מסגרת לפיתוח הרכבת לשנת הקרובה בתיק של 450 מיליון לירות. רק חלק

ב. משרד התחבורה שוקל הצעה זו במסגרת התכניות השונות הקיימות בנושא.

3471. הוזלתם של חלקי חילוף לרכב

חברת הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר התחבורה ביום כ"ב באדר תשל"ט (21 במארס 1979):

אני עוקב בהערכה אחר הכנות כבודו ותשומת-הלב הרבה שכבודו נותן לחיפוש דרכים למגיעת תאונות הדרכים, שנהיו כיום ל"מכת המדינה". מומחים בנושא משמיעים ללא הפסק את הטענה כי אחת הסיבות לאסון היא יוקר חלקי החילוף למכוניות, לרבות אביזרי הבטיחות. לדוגמה: אדם הנדרש לשלם 60 לירות בעד פיסת גומי של מגב לשמשות מהסס לפעמים וסובר כי יוכל "להסתדר" עם מגב אחד בלבד. פרט "קטן" כזה גורם לפעמים לתאונה.

שאלותי לכבוד השר:

1. האם יפעל להקטנת המיסוי על חלקי חילוף בכללותם וביטולם כליל לגבי אביזרי בטיחות?
2. מאחר שמחירי הפריטים המצויינים לעיל בחוץ-לארץ הינו גבוה בהרבה לגבי מחירים בארץ, האם ינקוט כבודו אמצעים על-מנת לגרום לכך שגם בארץ יוכל כל צרכן לקנות פריטים אלה במחיר סביר?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

1. המיסוי על חלקי החילוף הורד לאחרונה ב-11.5%, לדעתי בצורה לא מספקת, ואפעל להורדה נוספת.
2. המשרד נערך לפעולה על-ידי אירגון דרכי שיווק מיוחדים למען הוזלתם של חלקי חילוף בטיחותיים.

היח"ר ח. גרופמן:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

מתי יש לצפות להוזלה ולהסדר החדש?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

בזמן סביר.

3514. חוסר ימאים ישראלים בספנות הישראליות

חברת הכנסת מ. קצב שאל את שר התחבורה ביום כ"ז באדר תשל"ט (26 במארס 1979):

חברות ישראליות, כגון "כור", "אגריסקו", המועצה לשיווק פרי-הדר, כמעט ואינן משתמשות בספנות הישראליות על-אף ההשקעות הציבוריות בחברות אלו.

אניות ישראליות רבות אשר הותכרו מופעלות ללא צוות ישראלי. מרבית הקווים הבינ-לאומיים של "צים" הם ללא צוות ישראלי. כך גוברת והולכת השתלטותם של ימאים זרים.

אבקש להשיב לי:

1. מה דעתו של השר על התופעה הנ"ל, המתפשטת והולכת?

2. מה עושה משרד התחבורה כדי להבטיח כי קווי התחבורה הימיים של ישראל לא יהיו "נקיים" מימאים ישראלים?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. דעתי שלילית.

לשעת טיסה בחברות 'לופטהאנזה', סוויסאייר' וקצת יותר מכך בחברות אירופיות אחרות.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:

1. האם הטענות המובאות בגוף הכתבה הן נכונות?
2. אם כן — מה הוא ההסכם לחוסר יעילות משוער זה?

3. מה עומד משרד התחבורה לעשות בגדון בטווח הקצר ובטווח הארוך?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

1—2. לא.

3. המשרד פועל לייעולה של החברה. בימים אלה הנחיתי את הנהלת "אל על" להחליט על ביצוע שני סקרי מחקר בגושאים האלה:

(1) האסטרטגיה העתידה של חברת "אל על". לקבוע, לאור המדיניות של שמיים פתוחים ותחרות כמעט חפשית, מה צריכים להיות קווי התיפעול שלה מבחינת תפוסת נוסעים ורווחיות; באיזה ציבור לקוחות עליה לטפל במיוחד, תוך מתן שירות אמין ויעיל, כלומר מה החלק הרצוי והאפשרי אשר יתפסו לקוחות המשתמשים במטוסים לרגל עסקיהם, מה החלק של טיסות קבוצתיות ומה החלק של טיסות-שכר. סקר זה מטרתו לקבוע את מפת הטיסות האופטימלי של החברה וכן את דרכי השיווק.

(2) סקר אשר לאור הממצאים של המחקר דלעיל יקבע את הדגם הפונקציונאלי של עובדי החברה על כל מגזריה. הנחייתי היתה כי בביצוע שני הסקרים יש להעסיק את המומחים הטובים ביותר בעולם למטרה זו.

3359. הקמת קו רכבת פדום-אילת

חברת הכנסת ש. י. גרוס שאל את שר התחבורה ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

ראש עיריית אילת מר ג. כץ המציא לחברי הכנסת העתק מתכנית שהמציא למשרד התחבורה בדבר בניית מסילת ברזל לנמל אילת שתקשר את נתל-צין וסדום.

לפי מכתבו של ראש עיריית אילת — ודבר זה פורסם גם בעתון "הארץ" ביום כ"ט בשבט תשל"ט (26 בפברואר 1979) — ביקר באזור אילת צוות מומחים של חברה קאנאדית, שהיא בעלת שם עולמי בבניית מסילות ברזל, והוא מציע למשרד התחבורה להתחיל מייד בבניית המסילה. החברה מוכנה גם לממן את הפרוייקט ולסיימו תוך שלוש שנים.

הנני מתכבד לשאול את כבוד השר:

א. האם הידיעה נכונה?

ב. אם כן — האם משרד התחבורה יהא מוכן לקבל את ההצעה של החברה הקאנאדית כדי לזרוז את בניית הרכבת לאילת? דבר זה יתן, בוודאי, תנופה גדולה למשק התחבורתי ולנמל הדרומי של המדינה.

שר-התחבורה ח. לנדאו:

א. נציגות של החברה הקאנאדית נתקבלה לשיחה אצלי ומה שהציעה בשלב זה הוא עריכת חקר על כדאיות כלכלית של הקמת קו הרכבת סדום-אילת, שבוצע על חשבונה. תמורת הקשתה בביצוע חקר הכדאיות ביקשה החברה זכות סירוב ראשון בקבלת זכיון על הקמת קו הרכבת לאילת.

3607. ידיעה בדבר צימצום ההיקף של התחבורה הציבורית

חברי הכנסת פ. שינמן שאל את שר התחבורה ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

גודע לי כי לאחרונה חל צימצום בהיקף התחבורה הציבורית.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם ידיעה זו נכונה?  
2. האם אין מקום לתיקון מצב זה, במיוחד לאור ביובו הדלק הנגרם על-ידי רכב פרטי?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

1. לא.

2. עם כניסת אוטובוסים חדשים, במסגרת תכנית ההצטיידות, למעגל העבודה אין ספק שיחול שיפור ניכר בהיקף התחבורה הציבורית.

3716. כעייית התחבורה בקו המחבר את הכפרים עוספא ודלית-אל-כרמל עם חיפה

חברי-הכנסת ת. טובי שאל את שר התחבורה ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

שני הכפרים עוספא ודלית-אל-כרמל מונים כ-15,000 תושבים. בכביש המחבר את שני הכפרים האלה עם חיפה פועלות 49 מוניות וקו אוטובוסים אחד היוצא פעמיים ביום, בבוקר ובצהריים. יש לציין שאמצעי תחבורה מוגבלים אלה משרתים גם את השכונות נווה-שאנן ודגיה ואת הסטודנטים של אוניברסיטת חיפה. כתוצאה מעומס מירבי זה נפגעים תושבי הכפרים, שרובם עובדים בעיר חיפה ואינם יכולים להגיע בזמן למקום עבודתם. הנני שואל:

1. מדוע אין מגדילים את מספר האוטובוסים הפועלים בקו המחבר את עוספא ודלית-אל-כרמל עם חיפה?  
2. מדוע אין מגדילים את מספר המוניות הפועלות בקו זה?

3. האם מוכן כבוד השר לפעול למען הגדלת מספר הקווים, האוטובוסים והמוניות בקו הנ"ל?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

1. במשך השנים האחרונות מופעל בקו זה שירות מוניות בלתי-חוקי, לפי הנתונים אשר בידי מופעל השירות הבלתי-חוקי על-ידי כ-76 מוניות המסוגלות להסיע כ-500 נוסעים ליום — שיעור תפוסה של כ-10 אוטו-בוסים. אין מקום לחייב את מפעילי שירותי התחבורה הציבורית להגביר את תדירות השירות כאשר לא קיים ביקוש לכך עקב הפעלת השירות הבלתי-חוקי של המוניות.

2. לפי התקנה 490א(ג) מתקנות התעבורה לא ניתן להפעיל שירות מוניות בתחום אזור מוניות אחד, והכפרים עוספא ודלית-אל-כרמל נמצאים באותו אזור מוניות כמו חיפה. מכאן שאין שירות המוניות הקיים חוקי. אי לכך אין מקום לדבר על הגברתו.

3. אם תבוא פנייה מצד הרשויות המקומיות הנוגעת עות, דהיינו עוספא ודלית-אל-כרמל, אל המפקח המחוזי על התעבורה למחוזות חיפה והצפון בדבר הגברת שירות אוטובוסים לכפרים הנ"ל, תוך נכונות מצד הרשויות לשותף פעולה כדי להפסיק את שירות המוניות הבלתי-

2. משרד התחבורה עושה כמיטב יכלתו, בשיתוף עם לשכת העבודה לימאים, כי אניות ישראליות תצוותנה, עד כמה שאפשר, באנשי צוות ישראליים. חוק הספנות (ימאים), תשל"ג-1973, מחייב צוות אניות ישראליות, עד כמה שניתן, באנשי צוות ישראליים. תקנות מיוחדות מכוח החוק הנ"ל, הקובעות את המספר המינימאלי של ימאים ישראלים אשר צריכים להיות מצוותים בכלי-שיט ישראליים, נמצאות על שולחן ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

3515. חסימת הדרך הראשית לבית-החולים "שמואל הרופא"

חברי-הכנסת י. תמיר שאל את שר התחבורה ביום כ"ז באדר תשל"ט (26 במארס 1979):

משידור ב"כולבוטק" התברר שמעבר כלי-הרכב בכביש המוליך לבית-החולים "שמואל הרופא" והחוצה את פסי הרכבת נחסם כליל. משום כך נאלצים האמבולאנסים הממהרים לבית-החולים לסטות מהדרך שנחסמה ולעבור בדרך תחלופית עקלקלה, המסכנת את העוברים בה לא פחות מההצטלבות שנחסמה.

בקשה לכך אבקש לדעת:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן — מדוע לא יותקן במקום ההצטלבות שנחסמה מיתקן נידד שיאפשר לרכב להמשיך ולעבור בעתות שאין הרכבת עוברת במקום?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

1-2. לאחר שהמקרה הובא לפני ביררתי עם הנוגעים בדבר את הסיבות שהביאו להצעת פתרונים שלהם. לאחר מכן ביקרתי במקום והחלטתי כי יותקן בו מחסום אוטומאטי. המחסום בבניינו, ויפעל החל מה-15 באוגוסט 1979. ובעצם היום הזה תהיה הפעלה נסיונית ראשונה של המחסום האוטומאטי.

3550. חסימת הדרך הראשית לבית-החולים "אסף הרופא" חברי-הכנסת מ. וירשובסקי שאל את שר התחבורה ביום ז' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):

בחודש האחרון (מארס 1979) התנהל מאבק עז בין משרד התחבורה ורכבת-ישראל לבין הנהלת בית-החולים "אסף הרופא" סביב כביש הגישה הראשי לבית-החולים. תחילה נחסם הכביש בשל מפגש עם מסילת הברזל, בלא מתן כל התראה מוקדמת לבית-החולים, והתנעה הופנתה לכביש צדדי צר ומסוכן. עקב שביתות, סיכסוך והפגנות נחלץ השר לפעולה וניתנה הוראה לפתוח מחדש את הכביש הראשי, תוך התקנת מחסום אוטומאטי יעיל ובטוח.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. איך ייתכן שרק לאחר שהדברים נעשו והכביש נחסם נערכו שביתות וזיבוז כסף רב בא השר למקום ומצא פתרון הולם?

2. אילו הנחיות כלליות בדעת המשרד הוציאו במטרה למנוע הישנות מקרים כגון זה?

3. האם יש כוונה לברר מי הם האשמים למחלל תחבורתי זה ולנקוט כלפיהם צעדי ענישה כלשהם?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

1-3. ראה תשובתי מהיום על השאלתה מס' 3515.

הוועדה העליונה שוקלת בישיבותיה את פרטי התקנים ומעדיפה את התקן המבטיח את מירב הבטיחות, ולגופה של עניין ממליצה על תקן זה מבלי להתחשב במקורו.

3792. מחירי האירוח של עובדי "אל על" במלונות לרום

חברת הכנסת א. אולמרט שאל את שר התחבורה ביום ט' בסיון תשל"ט (4 ביוני 1979):

הובא לידיעתי כי חברת המלונות "לרום", שהיא בבעלותה המלאה של חברת "אל על", הודיעה לכל ראשי האגפים, המחלקות והמוכרות הבכירות ב"אל על" כי על-פי החלטה מיום 16 באפריל 1979 יהיו זכאים עובדים של 101 לאירוח מלא במלון "לרום" באילת בתשלום של — 101 לירות ליום, לרבות פנסיון מלא. מחיר זה מהווה כ-5% בלבד מהמחיר המקובל בתנאים אלה במלון האמור (צורף תצלום ההודעה של חברת "לרום").

נוכח העובדה כי המלון בבעלות מלאה של "אל על" וכי מנהל חברת "לרום" הוא מר רחביה בן-שך ממנהלי "אל על", ולנוכח הגרעון הצפוי של חברת "אל על" בשיעור של 50 מיליון דולר בשנה הקרובה, אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

א. האם ידוע למשרד התחבורה על ההסדר האמור?  
ב. האם הסדר זה, הכולל הטבות מפליגות לעובדי "אל על", הוא חלק מהסכם העבודה עם העובדים?

ג. אם לאו — מה היא המסגרת החוקית לקיומו של הסדר זה?

ד. מה היא ההגדרה המדויקת של תפקיד המזכירה הבכירה הזכאית לאירוח כמעט חנם במלון?

ה. לכמה מזכירות ופקידים מתייחס ההסדר האמור?

ו. האם הטבות כספיות אלה חייבות בתשלום מס ו/או מדווחות לשלטונות המס?

תשובת שר התחבורה ח. לנדאו:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ברצוני לתקן את האינפורמציה שבדי השואל הנכבד. חלקה של "אל על" במלון "לרום" בתל-אביב הוא 10%, ובמלון "לרום" באילת אין ל"אל על" כל חלק בבעלות. מלונות "לרום" באילת ובתל-אביב מנהלים על-ידי חברת "לרום בע"מ", שהינה חברה "נכדה" של "אל על" באמצעות חברת תשת, חברה בת של "אל על". השאליתה מסתמכת על חזון פנימי של מלון "לרום" בתל-אביב, המיועד הודן בעובדי בית המלון בלבד ואינו מתייחס כלל וכלל לעובדי "אל על" בכירים, זוטרים או אחרים. חזון זה בוטל ביום פירסומו על-ידי מנכ"ל "לרום" משום שלא עלה בקנה אחד עם מדיניות הרשת.

3793. הדו"חות על עכירות חנייה עירונית שנעברו על-ידי פקידי משרד התחבורה

חברת הכנסת מ. עמאר שאל את שר התחבורה ביום ט' בסיון תשל"ט (4 ביוני 1979):

בעתונות נמסר כי דווקא פקידי משרדך, האמון על חוקי התחבורה ושמירתם, עומדים בראש מקבלי דו"חות חנייה עירוניים בירושלים מבין הגוהגים בכלי-הרכב הממשלתיים. יתר על כן, למרות הפניות למנהל הרכב הממשלתי אין הדו"חות מגיעים לתשלום.

מה בדעתך לעשות לתקון המצב באופן שדווקא

חוקי, ייבדק הנושא תוך נכונות למצוא לו פתרון חיובי.

היו"ר ח. גרוסמן:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אדוני השר, האם אפשר לדעת מה הוא שירות מוניות בלתי-חוקי?

שר התחבורה ח. לנדאו:

ודאי שאפשר. שירות מוניות בקו קבוע ובמחיר ובתעריף קבועים הוא שירות מוניות בלתי-חוקי.

3717. ליקויי בטיחות חמורים בכלי-רכב של מפעלים חברת הכנסת א. יגורי שאל את שר התחבורה ביום כ"ד באייר תשל"ט (21 במאי 1979):

במסגרת מיבצע-פתע של קציני הבטיחות במשרדך נתגלו ליקויים בטיחותיים חמורים מאוד בכלי-רכב של מפעלים.

אתכבד לשאול:

א. האם מוכן השר להורות, בנוסף על מיבצע-פתע אלה, על בדיקות תכופות יותר של כלי-הרכב במפעלים?  
ב. האם מוכן השר להורות על תקנות חדשות המחייבות מפעלים להעביר את כלי-רכבם לבדיקה מדי כמה חודשים, בפיקוח משרד התחבורה?

תשובת שר התחבורה ח. לנדאו:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. כן.

ב. לא.

3742. הצעה לאמץ תקני בטיחות אמריקניים

חברת הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר התחבורה ביום כ"ו באייר תשל"ט (23 במאי 1979):

במסיבת עיתונאים שהתקיימה בתל-אביב אמרו נציגי אגודת "מגן לצרכן" כי אלפי אנשים היו ניצלים בעשור האחרון אילו אימץ משרד התחבורה הישראלי את תקני הבטיחות המתמירים לאביזרי בטיחות במכוניות הנהוגים בארצות-הברית, במקום לאמץ את התקנים האירופיים. בהסתמכם על מחקרים שנערכו בארץ ובארצות-הברית ובהסתייעם בסרטוני בטיחות הציגו הדוברים את הירי-דה המשמעותית בשיעור הנפגעים מתאונות דרכים בארצות-הברית, שחיתה אחר אימץ תקני הבטיחות האמריקניים. כן ציינו הם כי תקני הבטיחות האירופיים, המאו-מצים גם בארץ, מפגרים לעתים בכ-10 עד 15 שנה אחרי התקנים האמריקניים.

שאלותי לכבוד השר:

1. האם בדק כבודו את הנתונים ואת הטענות המו-שמעות על-ידי אגודת "מגן לצרכן" בנושא בטיחות רכב?  
2. האם מוכן השר לאמץ את הכללים המוצאים על-ידם, ואם לאו — למה?

שר התחבורה ח. לנדאו:

1. כן.

2. לא. משרד התחבורה מאמץ מדי שנה תקני בטיחות הנעשים תנאים ליבוא וייצור רכב, וזאת לאחר דיון ממצה בוועדה העליונה, שבה מיוצגים טובי המומ-חים מאגשי הטכניון, מכון התקנים ומשרד התחבורה.

התקן האמריקני לאבזורי בטיחות, במקום התקן האירי-פי — כל זאת לדברי נציגי אגודת "מגן לצרכן" כן הם מפרטים שורה ארוכה של נזקים, וכדומה, שהיו נמנעים אילו הונהג בישראל תקן הבטיחות האמריקני. אודה לך אם תשיב לי :

1. האם בדק משרדך את הכדאיות של אימוץ תקן הבטיחות האמריקני?

2. מה היו תוצאות הבדיקה?

ש"ר-התחבורה ח. לנדאו :

1-2. אני מפנה את השואל המכובד אל תשובתי מהיום על שאלתה מס' 3742.

3898. אימוץ תקני בטיחות לרכב

חבר-הכנסת מ. וירשובסקי שאל את שר התחבורה ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

חלק ניכר מנפגעי תאונות הדרכים הם קרבנות המצב שנעדרים בכלי-הרכב אבזורי בטיחות חיוניים, הנהוגים בדגמי רכב אלה כבר שנים בארצות-הברית ובחלק מארצות אירופה.

בנושא זה אמורה לטפל ועדת התקינה העליונה במשרד התחבורה.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :

1. מדוע לא התכנסה ועדת התקינה העליונה ולא דנה בתקני בטיחות מאז ראשית 1979?

2. האם דואג משרדך, לאור ההצהרות על מלחמת חורמה בתאונות הדרכים, להזרים משאבים מוגברים למכונים הבדקים תקני בטיחות בטכניון ובמשרד עצמו, שסבלו עד כה מחוסר תקציב משוער?

3. באיזה מקום ניצב עניין תקני הבטיחות ואבי-זרייה בסדר העדיפויות של משרדך?

4. כמה פעמים התכנסה ועדת התקינה העליונה במשרד התחבורה בשנת 1978 ואילו תקני בטיחות הות-קנו כתוצאה מיישבות אלה?

5. מה הן ההמלצות האופראטיביות של המשרד בנושא נוזל הבלמים, לאור ההתפתחויות החדשות בחקר נוזל חיוני זה וגילויי הבעיה של טמפראטורת הרתיחה שלו?

ש"ר-התחבורה ח. לנדאו :

1. ועדת התקינה העליונה מקיימת את ישיבותיה כל אימת שמתאסף חומר מספיק לדיונים, המצדיק את כינוסה. אין מועדי הישיבות של הוועדה העליונה מהווים אינדיקציה לקצב פעילות החקיקה בשטח זה, כיוון שהעבודה היומיומית בשטח זה מבוצעת ברחבי העולם וביזמת הגופים הבינ-לאומיים כמו: ECE — ועדת האו"ם

העוסקת בפירסום תקני בטיחות; EEC — ועדת השוק-המשותף באותו נושא, וכן FMVSS — תקני הבטיחות הפדראליים של ארצות-הברית. המיון הראשוני נעשה בידי המכון לחקר התחבורה שבטכניון ומרכזו הבטיחות מיסודו של משרד התחבורה, וכן בידי מעבדות מכון המתכות, מכון התקנים הישראלי ומחלקת התקינה שבאגף הרכב. רק לאחר שנאספו הנתונים מכל הגופים האלה מובאים הדברים לדיון בפני הוועדה העליונה.

2. משרד התחבורה מממן חלק ניכר מתקציב הפעולות של המכון לחקר התחבורה והמרכז לבטיחות בדרכים. כן מבצע אגף הרכב פיקוח מקצועי על ייצור הרכב

משרדך ישמש, לפחות בתחום שהוא אמון עליו, כמפתח לציבור הרחב?

תשובת ש"ר-התחבורה ח. לנדאו :  
(לא הוקרא, נמסרה לפרוטוקול)

דו"חות החגיגה מתקבלים במשרדנו באמצעות מינהל הרכב הממשלתי. אגף הכספים מאתר את הנהגים על-פי תווית הזיהוי של הרכב ומפנה את הדו"ח לנהג.

חובת תשלום הקנס חלה על הנהג אישית. נמסר לנו על-ידי מינהל הרכב הממשלתי כי לא נתקבלו אצלם פניות חוזרות בקשר עם תשלומי הקנסות על-פי דו"חות משרד התחבורה.

3806. תקני בטיחות לרכב הנהגים בארץ

חבר-הכנסת מ. וירשובסקי שאל את שר התחבורה ביום ט' בסיון תשל"ט (4 ביוני 1979):

מראשית שנת 1979 חלה הידרדרות חמורה בתחום תאונות הדרכים. כמעט מדי יום נהרגים שני אזרחים בתאונות, משפחות שלמות מקפחות את חייהן.

תקינות הרכב ורמת בטיחותו הן גורמים ראשיים בתחום זה של שמירת חיי הנהג והנוסעים ברכב, אולם תקני הבטיחות בארץ מפגרים באיכות ובזמן אזור התקן האמריקני ב-10—15 שנה, ובשל כך הרכב לא בטוח ומזעזע לפרענות.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :

א. מדוע לא מאמץ משרד התחבורה את התקן האמריקני המתקדם וממשיך לאמץ את התקן האירופי המיושן יחסית?

ב. האם ידוע לשר כי הוועדה המקצועית העליונה במשרדך תומכת באימוץ התקן האמריקני? אם כן — האם מקבל השר את דעתה של ועדה זו?

ש"ר-התחבורה ח. לנדאו :

א. משרד התחבורה מעדכן את עצמו מדי שנה בכל תקני הבטיחות המתפרסמים בעולם כולו, לרבות התקנים השבדיים והיאפאניים, ומאמץ את כל התקנים שניתן לכלול במיפטי הרכב הנדרשים מן היצרנים בחוץ-לארץ.

ב. לא ידוע לי שהוועדה העליונה או אף חברים מסויימים בוועדה תומכים בתקנים האמריקניים דווקא. הי"ר ח. גרוסקין :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת וירשובסקי.

מרכיב וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
האם יפעל המשרד לכך שהתקנים יהיו הבטוחים ביותר, בגלל האחוז הגבוה של תאונות הדרכים?

ש"ר-התחבורה ח. לנדאו :

הישיבות על כך בתשובתי מהיום על השאלה שאי-לתה מס' 3742 של חבר-הכנסת שילנסקי.

3897. הצעה לאמץ תקני בטיחות אמריקניים

חבר-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר התחבורה ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

בעתון "המודיע" מיום כ"ג באייר תשל"ט (20 במאי 1979) פורסם כי חיהם של כ-700 הרוגי תאונות דרכים היו נחסכים ופציעתם הקשה של 5,000 אחרים היתה נמנעת בעשור האחרון אילו אימץ משרד התחבורה את

3976. אי-שלידת רשינום של מורי נהיגה החשודים במבחן שדה

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר התחבורה ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

לפני זמן-מה נתגלתה בבאר-שבע קבוצה של חמישה מורי נהיגה אשר שיחדו רב-בוחן במשרד הרישוי שה-עניק רישיונות נהיגה לתלמידים שלא נישאו כלל למבחן המעשי. המורים נעצרו, הודו באשמתם, אך רשינום כמורי נהיגה לא נשלל מהם (המשפט שלהם טרם התקיים).

במקרה קודם שקרה בבאר-שבע (פרטים במכתב שצורף), שבה נעצר מורה נהיגה כחשוד בקשר לטפסים משומשים למבחן בתיאוריה (עבירה פחות חמורה מו של המורים המצויינים לעיל), שאל משרד התחבורה מיידית את רשיון ההוראה, המעשית והעיונית כאחת.

שאלתי לכבוד השר:

מה סיבת ההפליה בין מורי נהיגה שעברו עבירה בשני המקרים האלה?

שר-התחבורה ת. לנדאו:

רשות הרישוי שבמשרד התחבורה לא חידשה את רישיונותיהם של המורים החשודים בעבירות של מתן שוחד, ועד לבירור דינם נתגה בידם רישיונות ומגעים.

על-פי הלכה של בית-הדין הגבוה לצדק, בתיק בג"צ 518/78 בעניין דומה, פסק בית-המשפט הנכבד כי רשות הרישוי יכולה להשתמש בסמכותה רק אם האיש הורשע בעבירה שלדעת הרשות פוסלת אותו מלשמש כמורה. בית-המשפט קבע כי "בעניין זה רציני כמו ביטול רשיון לא די גם בהודאת הנאשם בפני המשטרה". לפיכך אין הרשות, לפי הלכתו החדשה של בית-המשפט, מוסמכת לבטל או להתלות את הרישיונות של המורים האמורים. אנו שוקלים שינוי המצב החוקי, באופן שתהיה סמכות לרשות במקרים המורים כאלה לבטל את הרשיון.

היד"ר ח. גרוסמן:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

האם יהיה כבודו מוכן לבדוק למה במקרה הספציפי שתיאורו צורף לשאלתה אכן נשלל הרשיון תיכף ומייד, ובמקרים האלה לא נשלל?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

אנו פועלים לפי בג"צ ונוהגים לפי פסק-הדין של בית-המשפט העליון.

3978. תדירות יציאת האוטובוסים בקו 25 בתל-אביב חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר התחבורה ביום כ"ב בסיון תשל"ט (17 ביוני 1979):

תדירות קו 25 שמסלולו מרמת-אביב לבתי-ים נקבעה ל-4 דקות בין אוטובוס לאוטובוס. רבים מתושבי רמת-אביב מתלוננים על כך שהתוסעה השכיחה בקו זה היא שמספר אוטובוסים מגיעים בצוותה, או שהנוסעים ממתינים לעתים קרובות מאוד חצי-שעה בין אוטובוס לאוטובוס. כמו כן מתלוננים התושבים כי האוטובוסים אינם נקיים החל משעות הבוקר המוקדמות.

בקשר לכך אבקש את תשובת השר:

המקומי וחלקיו באמצעות מכון המתכות שבטכניון וה-מעבדה למכאניקה שבמכון התקנים הישראלי. הפיקוח ממומן בחלקו הגדול מתקציב המבוסס על אגרות ייצור רכב וחלקי.

3. הגרועה של אימוץ תקני הבטיחות נמצא בסדר עדיפות גבוה בתכנית העבודה של אגף הרכב.

4. הורעה קיימה שתי ישיבות במשך שנת 1978 ואישרה את התקנים אשר יהיו דרישות הרשות ואימצה תקנים בנורשים האלה: א) מכילי דלק בכל סוגי הרכב; ב) מערכת היגוי, להבטחת היגוי קל ובטוח ושמירת ההגה מפני פגיעות ההגה בעת התנגשות; ג) מיקום לוחיות זיהוי ותאורתן, לזיהוי קל של רכב המעורב בתאונה; ד) מניעת הפרעות קשר ממערכות החשמל של הרכב; ה) מבנה משענות ראש; ו) מיתקן הגנה תת-רכבי — פגוש או מגן הקבוע בחלק האחורי של המ-שאית, אשר מטרתו לבלום את עוצמת ההתנגשות ול-מנוע פגיעה בשימשת הרכב ובנוסעים שמאחוריה; ז) תקן אמריקני לטיב צמיגים; ח) תקן אחיד לתקע-שקע של חיבורי חשמל בין רכב גורר לרכב נגרר כדי להב-טיח תחליפיות של הרכב בשעת הצורך; ט) תקן אחיד לחיבורי לחץ אוויר בשביל בלמי הנגרר, גם כדי להב-טיח תחליפים של הרכב בשעת הצורך; י) תקנה 37 של הקהילה האירופית בדבר מגיני גוף לרכב.

5. נרשא שמירת נקודת התיחה של נוזל הבלמים אינו התפתחות חדישה. יצרני הרכב מכתיבים בהר-ראות השימוש של הרכב תקופות קצרות להתלת נוזל הבלמים ובמידה שאלו נשמרות כסדרן אין סיכון כי נוזל הבלמים יגיע לידי רתיחה גם בתנאים קיצוניים.

עם זאת יצויין כי גם התקן הישראלי לנוזל בלמים, שהוא תקן רשמי ומחייב מבחינת החוק, עובר בימים אלה רביזיה, כאשר הדרישות לגבי נקודות התיחה תו-עלינה במקביל למקובל בתקן 3 הפדראלי של ארצות-הברית.

3899. מעמדה של חברת "ליילנד" כפסק רכב לישראל חברת-הכנסת מ. וירשובסקי שאל את שר התחבורה ביום ט"ז בסיון תשל"ט (11 ביוני 1979):

על-פי דברי המנהל הכללי של חברת "ליילנד" הב-ריטית הרי החברה לא נכנעה מעולם לחרם הערבי, ועם זאת מתייחסים אליה כאילו נכנעה לחרם הערבי ומטילים הגבלות על יבוא אוטובוסים המיוצרים על-ידי החברה, למרות רמת הביצוע של המפעל ואיכותם הגבוהה של תוצריו.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. האם עמדת המשרד היא כי חברת "ליילנד" נכנעה לחרם הערבי?
2. אם כן — על מה מתבססת הערכה זאת?
3. אם לא — מה הם השיקולים שלפיהם מתרים המשרד את החברה כשמדובר בתירוש צי האוטובוסים?

שר-התחבורה ח. לנדאו:

- 1-2. לא.
3. משרד התחבורה אינו מתרים את חברת "ליילנד". רשויות המשרד מקפידות על הפעלת עקרונות שווים וכללים זהים, ללא אפליה, כלפי כל ספקי הרכב.

חוברת ל"ח, ישיבה רנ"ה  
— שאילתות ותשובות —

#### 4028. הקמת חברה חדשה לתובלה

חבר-ההכנסת א. שפייר שאל את שר התחבורה ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

נמסר שרשות-הנמלים ו"צים" מקימות חברת תובלה אשר תחברה ב"מפעלי תובלה".

אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם לדעת השר או מתכנני המשק הממלכתי יש צורך בחברת תובלה נוספת?

ב. האם התכנית נבדקה ואושרה על-ידי הגורמים המוסמכים במשרד התחבורה?

ג. מאילו מקורות ממומנת החברה ומה גודל ההשקעה הציבורית?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. כן, וזה לאור הצורך באבטחת הובלתו של נפח מסען מאקסימאלי לאילת ומאילת למרכז וצפון הארץ, ובדרך של תיכנון קפדני וניצול מאקסימאלי של אמצעי תובלה.

ב. ועדת השרים לענייני כלכלה שדנה בנושא החליטה ביום 3 בדצמבר 1978 כדלקמן: "א) הממשלה רואה כחיונית שמירת סחר-החוץ דרך נמל אילת; ב) יש לאפשר ללקוחות במרכז הארץ קבלת שירות ברמה ובמחירים הזהים עם אלה המתקבלים בנמלי הים התיכון חיפה ואשדוד."

לשם מימוש החלטה זו החליטה ועדת השרים, בין היתר, להטיל על רשות-הנמלים להקים את המסוף בנחל-צין ובנוסף על כך, בתיאום עם המוביל הימי, את האחריות להפעלת מערכת תובלה משולבת מנמל אילת ועד דלת הלקוח במרכז הארץ.

התכנית נבדקה על-ידי הגורמים המוסמכים במשרד התחבורה ואושרה עקרונית.

ג. החברה החדשה תמומן על-ידי בעליה.

4069. הנוק שנגרם על-ידי שביתת-פתע של עובדי שירותי התעופה

חבר-ההכנסת ד. שילנסקי שאל את שר התחבורה ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

באמצעי התקשורת פורסם אתמול כי בגלל שביתת פתע של המתדלקים בנמל-התעופה בן-גוריון לא יכלו כל המטוסים שביקשו להמריא לעשות זאת וכי הדבר גרם לנזקים גדולים לחברות התעופה.

שביתת-פתע זו היא חוליה בשרשרת ארוכה של שביתות מסוג זה, הפוגעות בכלכלתה ובתדמיתה של המדינה. יש אומרים שהשביתות ה"קטנות" מהסוג הזה, בהתחברן יחד, גורמות למדינה נזק העולה אף על "השביתות הגדולות", שגם להן הורגלנו כאילו הן מכת שמיים.

שאלותי לכבוד השר:

1. האם ידוע לו מה הנוק הכספי שנגרם לחברות התעופה (אם אפשר — לכל אחת ואחת מהן) כתוצאה משביתתה זו, הנחשבת בין ה"קטנות"?

2. מה הנוק שנגרם למדינה?

3. האם אי-אפשר היה למנוע שביתתה זו?

4. מה בדעת כבודו לעשות על-מנת שהקשח

1. מה היא תדירות יציאת האוטובוסים בקו 25 מתחנתם הראשונה ברמת-אביב לבתי-ים?

2. מה בדעת השר לעשות כדי לפקח על תדירות יציאת האוטובוסים לרווחתם של הנוסעים?

3. האם חלה חובה על רחצת האוטובוסים?

4. אם כן — באיזו תדירות רוחצים את האוטובוסים?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תדירות קו מספר 25 היא כדלקמן: בין השעות 6—6 — 6 נסיעות לשעה; בין השעות 7—7 — 10 נסיעות לשעה; בין השעות 9—9 — 12 נסיעות לשעה; בין השעות 13—13 — 10 נסיעות לשעה; בין השעות 14—14 — 12 נסיעות לשעה; בין השעות 17—17 — 11 נסיעות לשעה; בין השעות 18—18 — 12 נסיעות לשעה; בין השעות 19—19 — 10 נסיעות לשעה; בין השעות 20—20 — 9 נסיעות לשעה; בין השעות 21—21 — 7 נסיעות לשעה; ובין השעות 22—24 — 5 נסיעות לשעה.

נוסף על הנ"ל יוצאים עוד 2 אוטובוסים בשעה 21:00 ובשעה 21:10. מהשעה 21:10 פועל קו 25 מרמת-אביב ועד לרחוב מרכז בעלי מלאכה בתל-אביב בלבד ואינו מגיע לבתי-ים.

2. מפקחים מיוחדים מטעם חברת "דן", בתיאום עם המפקח על התעבורה למחוזות תל-אביב והמרכז, מפקחים על הקו הן בתחנת היציאה שלו והן במהלך הקו עצמו.

3. כן.

4. פעם ביום.

#### 4008. חילול שבת על-ידי רכבת ישראל

חבר-ההכנסת ש. לורנין שאל את שר התחבורה ביום כ"ו בסיון תשל"ט (21 ביוני 1979):

נמסר לי כי בליל שבת, כ"ב באייר תשל"ט (19 במאי 1979), נסעה רכבת משא, עמוסה קרונות ומשא כבד, על מסילה העוברת ליד המוסדות החרדיים והישיבות בבאריעק, דבר שעורר זעם רב בין התושבים הדתיים הרבים במקום.

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם ניתן היתר כחוק להפעלת הרכבת?

2. אם כן — מאיזה טעם?

3. אם לא — האם מוכן כבודו לנקוט צעדים כלפי האחראים לעבירה על החוק?

4. מה בדעתך לעשות כדי למנוע מקרים דומים בעתיד?

תשובת שר-התחבורה ח. לנדאו:  
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2—3. השאילתה מתייחסת, כנראה, לערב שבת, 18 במאי 1979. בתאריך זה בשעות אחר-צהריים אירעו שתי תאונות אשר שיבשו את לוח הזמנים הטיפעולי המבוסס על הפסקת תנועת הרכבות לפני כניסת השבת. בגלל התאונות הנ"ל לא הספיקה הרכבת לבצע את התנועות הדרושות בטרם כניסת השבת.

4. יש לראות מקרה זה כחריג, רכבת-ישראל מקפידה שלא יישנה ללא סיבה מצדקת.

2. האם הינך מוכן להורות לחברה לתגבר את תדירות הקו היחיד המשרת את השכונה ולשמור על זמני הנסיעות?

3. האם הינך מוכן להורות לחברה לדאוג לכך שאחד הקווים לכיוון תל-אביב יעבור דרך השכונה לפחות 4—5 פעמים ביום?

ש"ר-התחבורה ח. לנדאו :

1. במסגרת הבקרה והפיקוח השוטף שמפעיל משרד התחבורה נערכה ביקורת ביום 5 ביולי 1979 לגבי תיפעול קו מס' 56 של חברת "דן" בשכונת קריית-הרצוג בבני-ברק ונמצא כי הקו פעל בהתאם ללוח הזמנים. בחודשי הקיץ קיים ביקוש מוגבר לשירותי התחבורה הציבורית, אי לכך רבות יותר התקלות בשירותים הניתנים. נפתור חלק מתקלות אלה לאחר ביצוע תכנית ההצטיידות החדשה, שאושרה לא מכבר על-ידי הממשלה והכנסת.

2. קו 56 בקריית-הרצוג בבני-ברק מופעל על-פי לוח זמנים בתדירות של כל 20 דקות, ולדעת המפקח המחוזי על התעבורה למחוזות תל-אביב המרכז תדירות זו מספיקה.

3. לא. הדבר שמציע השואל המכובד כרוך בסטייה מהמסלול ועל-ידי כך יוארך באופן בלתי-מוצדק מהלך הקו וזמן הנסיעה של ציבור רחב.

4245. חילול שבת על-ידי חברות התחבורה הציבורית חברת-הכנסת ש. י. גרוס שאל את שר התחבורה ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

נדע לי כי חברת "אגד" מבצעת תיקונים בכלי-רכב בעצם ימי השבת, ובכך נגרמים חילולי שבת חמורים בחברה, בניגוד לחוק שעות העבודה והמנוחה.

אודה לך אם תשיב לי :

1. האם הינך מוכן להורות ל"אגד" ולכל יתר חברות התחבורה הציבוריות להפסיק מיד כל חילול שבת ולהימנע מכך בעתיד?

2. מה בדעת משרדך לעשות בנוסף על כך כדי למגרע חילולי שבת בחברת "אגד" וביתר חברות התחבורה הציבוריות?

ש"ר-התחבורה ח. לנדאו :

1. שירותי תיקונים במיתקנים של מפעילי תחבורה ציבורית מופעלים על-פי היתרים המוצאים על-ידי מפקחי העבודה במשרד העבודה והרווחה. הנושא אינו בתחום סמכותו של משרד התחבורה.

2. שירותי תחבורה ציבורית מופעלים בהסתמך על הסטאטוס-קוו שהיה קיים בעבר ונשמר עד עצם היום הזה.

ח"י"ר ח. גרוסמן :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת גרוס.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

מי הוא המפקח השומר על כך שלא עוברים את הקו של הסטאטוס-קוו?

ש"ר-התחבורה ח. לנדאו :

אם יהיה בידי השואל הנכבד חומר עובדתי המוכיח שעוברים על הסטאטוס-קוו אבקש שיעביר אותו אלי.

האומרי של מדינת ישראל עם העולם הרחב לא יהיה תלוי בשבייתה זו או אחרת של הגורמים הקשורים בת-עופה חפשית?

ש"ר-התחבורה ח. לנדאו :

1. בשביתת-התעופה של עובדי שירותי התעופה בע"מ הצטיידו חברות התעופה בדלק מספיק שאיפשר להן להמריא ממגל-התעופה בן-גוריון עד לגמל-תעופה הקרוב ביותר, שם הן הצטיידו בדלק כדי להגיע לייעדים הרחוקים.

רק מטוס של חברת ק.ל.מ. נאלץ לחנות חניית לילה בגמל-תעופה בן-גוריון עד גמר העיצומים, לאחר שבלאראנקה שבקפריסין סירבו למכור לו דלק.

2. במקרה הזה נגרם נזק לשמה הטובה של רשות-שדות-התעופה ובאמינות שדה-התעופה. קשה לאמוד נזק זה.

3. אין באפשרות רשות-שדות-התעופה למנוע שבייתת זה.

4. רשות-שדות-התעופה מנהלת משא-ומתן עם חברת שירותי תעופה בע"מ, במגמה להכין מכלי דלק רוורסיים אשר לא יהיו באחריות החברה אלא יופעלו על-ידי הנמל בעת שבייתה בחברה הנ"ל.

4070. מושבי בטיחות לילדים ברכב

חברת-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר התחבורה ביום ב' בתמוז תשל"ט (27 ביוני 1979):

פנתה אלי חברת "יחסקנד בע"מ", יצרנית של מושבי בטיחות לילדים קטנים במכוניות. מכיוון שאין מכירים בצורך בהנחות ממסי יבוא המוטלים על מושבי בטיחות קשה לחברה לייבא את מושבי הבטיחות לילדים, וזאת בגלל המסים הגבוהים המוטלים על החמרים שמהם מיוצרים המושבים, העומדים בתקנים האירופיים שנקבעו לצורך זה.

אודה לך אם תשיב לי :

כשר אחראי על נושא הבטיחות בדרכים במדינה, וכמי שמכיר בודאי בערך המנוע של מושבי בטיחות לילדים, האם תהיה מוכן להתערב כדי להשוות את מעמד מושבי הבטיחות לילדים (עם הגורות) לזה של תגורות בטיחות, ובכך להקטין את מסי היבוא המוטלים עליהם?

תשובת ש"ר-התחבורה ח. לנדאו :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כן.

4242. שירותי תחבורה לקויים בשכונת קריית-הרצוג בבני-ברק

חברת-הכנסת ש. י. גרוס שאל את שר התחבורה ביום י"ז בתמוז תשל"ט (12 ביולי 1979):

בעתון "המודיע" מיום כ"ג בסיון תשל"ט (18 ביוני 1979) פורסם כי תושבי שכונת קריית-הרצוג בבני-ברק הפגינו נגד חברת "דן" וחסמו את כניסת האוטובוסים לשכונה, במחאה על שהחברה אינה עומדת בזמני הנסיעות לשכונה וממנה.

אודה לך אם תשיב לי :

1. מדוע אין חברת "דן" עומדת בזמני הנסיעות לשכונת קריית-הרצוג בבני-ברק?

חברת ל"ח, ישיבה רנ"ה

— מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת; חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 35); חוק עיסקאות במקרקעין (קיום מצוות שמיטה) —

## 1. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

תשל"ט—1979, שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט.

מסקנות ועדת הכלכלה בנושאים אלה: 1. המחסור במצרכי מזון המיוצרים על-פי מיכסות ייצור; 2. נקיטת אמצעים למניעת תאונות דרכים; 3. יישוב למעלה מאלף בני מושבים בגליל; 4. המצב בענף הפרדסנות; 5 תחנת הכוח באילת (מסקנות ביניים); 6. עתידה של חברת "ארקיע"; 7. מחירי הטיסות לאילת.

## 2. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 35), תשל"ט—1979 \* (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הד"ר ח. גרוסמן:  
חברי הכנסת, לסעיף 1 יש הסתייגות של חברת הכנסת שרה שטרן-קטן אבל היא איננה. אני אעמיד להצבעה את ההסתייגות.

### ה צ ב ע

התיקון של חברת הכנסת ש. שטרן-קטן לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 2 נתקבל.

הד"ר ח. גרוסמן:  
חברי הכנסת, אני מעמידה את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 35), תשל"ט—1979, נתקבל.

## 3. חוק עיסקאות במקרקעין (קיום מצוות שמיטה), תשל"ט—1979 \*\* (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

מצוות שמיטה לא תהיינה טעונות רישום כשאר העיסקות במקרקעין. ההצעה באה לאחר שבחוק המקרקעין משנת תשי"ט—1979 נעלם נושא השמיטה מהמחוקק אף-על-פי שבסעיף 3 לחוק מקרקעי ישראל, תש"ך—1960, אכן נתן המחוקק את דעתו לנושא השמיטה כשקבע שחוק יסודי: מקרקעי ישראל לא ייפגע בפעולות הבאות לאפשר את קיום מצוות השמיטה. עקב זאת בא החוק המוצע לתת תוקף למכירה ולכל עיסקה במקרקעין שתיעשה לצורך קיומה של מצוות השמיטה בימינו.

לא עתה הזמן לתת הסבר לערכה הסוציאלי של מצוות שמיטה. הלוואי שהיינו זוכים לקיים מצווה זו כהלכתה, כשהיא גוררת אחריה את הברכה, כפי שנאמח בפרשת "בהר": "וצוית את ברכתי לכם בשנה הששית, ועשת את התבואה לשלש השנים". לצערנו לא זכינו ועלינו לקיים את מצוות שמיטה לפי תקנת חכמינו על-ידי מכירת קרקעות. לכן אנו מעוניינים לתת את התוקף החוקי לעיסקת מקרקעין הבאה לקיים את מצוות השמיטה.

הד"ר ח. גרוסמן:  
עתה נשמע הדעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

משנה למזכיר הכנסת ש. יעקבסון:  
ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית: חוק עיסקאות במקרקעין (קיום מצוות שמיטה),

הד"ר ח. גרוסמן:  
אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 35), תשל"ט—1979, קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק יביא יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה.

מנחם פרוש (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):  
כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להגיש לכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 35), תשל"ט—1979, מענק בר מצווה. חוק זה הוצע לכנסת על-ידי חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו ואושר בכנסת בקריאה ראשונה ביום 9 ביולי 1979. הצעת החוק בשאה את המספר 37 לפי החוק יעניק המוסד לביטוח לאומי מענק בשיעור של שני שלישים מהשכר הממוצע במשק לילדיו של מבוטח שנפטר. מפגיעה בעבודה בהגיעם למצוות: לנערים בהגיעם לגיל 13 ולנערות בהגיען לגיל 12.

הנני מבקש לאשר את החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. לחוק יש הסתייגות אחת.

הד"ר ח. גרוסמן:  
אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום בהתאם לגנ"כחים שצריכים להביא את החוקים. דעתי אינה נוחה כל כך מן הסידור הזה. נדון בחוק עיסקאות במקרקעין (קיום מצוות שמיטה) תשל"ט—1979, קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק יגיש חבר הכנסת שינמן בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט.

פנחס שינמן (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):  
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הריני מתכבד להביא לכנסת בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט את הצעת חוק עיסקאות במקרקעין (קיום מצוות שמיטה) תשל"ט—1979, לשם אישורו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. הצעת חוק זו הוצעה על-ידי חבר הכנסת חיים דרו"קמן כהצעה טרומית ואחר כך כהצעה לקריאה ראשונה בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט. ההצעה המקורית התייחסה לכן שהעיסקאות הנעשות במקרקעין לצורך קיום

היו"ר ח. גרוסמן:  
לא נביא לקריאה שלישית?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
אפשר לפי התקנון.

היו"ר ח. גרוסמן:  
מי בעד סעיף 1 עם התיקון שנתקבל?

ה צ ב ע

סעיף 1, בנוסח הוועדה ועם התיקון שנתקבל, נתקבל.

היו"ר ח. גרוסמן:  
עכשיו אינני יכולה להצביע בקריאה שלישית.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
אפשר לפי התקנון. היושב-ראש ודאי מבקש.

היו"ר ח. גרוסמן:  
יושב-ראש הוועדה צריך לבקש.

פנחס שינמן (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):  
אני ממלא מקום יושב-ראש הוועדה. אני מבקש להצביע בקריאה שלישית.

היו"ר ח. גרוסמן:  
אני מעמידה את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

חוק עיסקאות במקרקעין (קיום מצוות שמיטה), תשל"ט—1979, נתקבל.

## ט. חוק הנוטריונים (תיקון מס' 2), תשל"ט—1979 \* (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

מזדקנים המוכנים לפרוש מהמקצוע, וזאת במגמה להבטיח להם פרנסה בכבוד בעת זקנה. ברור שביצוע מגמה זו היה מחייב צימצום ניכר של מספר הנוטריונים, בשים לב להיקפן המוגבל של כלל הפעולות הנוטריוניות. ברור היה גם שביצוע מגמה זו היה מביא לידי שלילת סמכויות של חלק ניכר מן הנוטריונים למסמכים יוצאי חוץ וכתוצאה מזה גם שלילה של חלק מפרנסתם. אף על-פי שכאמור זכתה הצעה זו בתמיכה מלאה של מוסדות לשכת עורכי הדין דאז היא נתקלה בהתנגדות נמרצת של ציבור עורכי הדין שהיו אז נוטריונים למסמכים יוצאי חוץ. ציבור זה התייצב גם לפני ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת ועצם התנגדותו הביאה לידי הקפאת הדינים. כדי לא להתריף עוד יותר את השאלה של פגיעה "בזכויות קיימות" החליטה הכנסת פעמים מספר להקפיא את הוצאתם של רשיונות חדשים לנוטריונים למסמכים יוצאי חוץ. הקפאה זו נמשכה למעשה חמש שנים, מ-1972 ועד 1977.

בסופו של הדבר נשתנתה המתכונת של חוק הנוטריונים. המקצוע נפתח לכל עורכי הדין בעלי ותק מסויים בלי שיצטרכו לפרוש מהמקצוע וכל נוטריון

על כן מוצע החוק על דעת חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט לקריאה שנייה ולקריאה שלישית לפי הנוסח דלהלן: 1 (א) שר המשפטים ושר הדתות רשאים, באי-שור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות לעניין עיסקאות במקרקעין לשם קיום מצוות שמיטה בלבד, שיהיו על אף האמור בחוק המקרקעין, תשכ"ט—1979, או בכל דין אחר; (ב) תקנות לפי חוק זה הנוגעות למסים יתוקנו בהסכמת שר האוצר.

הבה נקווה שקיום תקנת חכמינו כדי לשמור בצורה זו על מצוות שמיטה יעניק לנו את הברכה המובטחת לקיום מצווה זו: "כל בגלל הדבר יברכך ד' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך".

הצעת החוק יש הסתייגות אחת, של חבר-הכנסת דרוקמן. אבקש להביא את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ח. גרוסמן:  
רשות הדיבור לחבר-הכנסת דרוקמן, להנמקת הסתייגותו.

חיים דרוקמן (חזית דתית לאומית):  
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כיוון שמטרת החוק היא דתית, היינו לאפשר את קיום מצוות השמיטה, יש להקפיד על כך שהחוק לא יפגום במטרתו. המלה "בלבד" היא מיותרת לגמרי מבחינת החוק ומשום כך היא פוגמת בו מבחינה הלכתית. על כך נאמר "כל המוסיף גורע". אני מבקש להשמיט מהחוק את המלה "בלבד".

היו"ר ח. גרוסמן:  
אני מעמידה את החוק להצבעה בקריאה שנייה.

ה צ ב ע

התיקון של חבר-הכנסת ח. דרוקמן לסעיף 1 נתקבל.

היו"ר ח. גרוסמן:

נביא עתה את חוק הנוטריונים. רשות הדיבור לחבר-הכנסת שזול.

משה שזול (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):  
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מקורה של הצעת חוק זו הוא בלבטים שקימו לקבלת חוק הנוטריונים, תשל"ו—1976.

הצעת חוק הנוטריונים הוגחה על שולחן הכנסת בסוף שנת 1969. הרעיון שבהצעה זו היה: איחוד התפקידים של הנוטריון הציבורי לפי החוק הוותמאני ושל הנוטריון למסמכים יוצאי חוץ. הנוטריון הציבורי עסק במתן אישורים נוטריוניים שנועדו לשימוש בישראל עצמה. התפקיד של הנוטריון הציבורי היה בידי עובד המנגנון של בתי-המשפט. לעומת זאת עסק הנוטריון למסמכים יוצאי חוץ במתן אישורים נוטריוניים שהיו מיועדים לשימוש בחוץ-לארץ ותפקיד זה היה בידי עורכי דין בעלי ותק של עשר שנים במקצוע, מהן לפחות שנתיים בישראל. לשכת עורכי הדין דאז העלתה את הרעיון ליחד את שני התפקידים האלה לעורכי דין

ההצעה בפניכם פותחת את המועדים מחדש ומאפשרת לעולים החדשים שנפגעו על-ידי ההקפאה ליהנות מההקלות ולקבל את הרשיון כנוטריון בלי שיצטרכו להמתין חמש-עשרה שנה אחרי החלילת עבודתם כעורכי דין בישראל.

גברתי היושבת-ראש, החוק נדון בוועדת החוקה, חוק ומשפט ונתקבל ללא הסתייגות בקריאה ראשונה. אני מבקש להביא אותו להצבעה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ח. גרוסמן :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה. לחוק שני סעיפים, אין לסעיפים אלה הסתייגויות.

#### ה צ ב ע ה

סעיפים 1, 2 נתקבלו.

היו"ר ח. גרוסמן :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית.

#### ה צ ב ע ה

חוק הנוטריונים (תיקון מס' 2), תשל"ט—1979, נתקבל.

### 1. החלטות בדבר אישור הוראות: 1. בצו תעריף המכס והפטור (תיקון

מס' 12), תשל"ט—1979; 2. בצווי מס קנייה על טובין (תיקונים מס'

47, 48, 51), תשל"ט—1979 \*

לפטור. במטרה למגוע ספיקות והחלף המונח "כיסוי" ב"מעטה" הנותן משמעות מדוייקת יותר לנושא.

בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 48), תשל"ט—1979, שני תיקונים: 1. חוטם, הורחב הפטור על חוטים המיועדים לשימושים טכניים תעשייתיים ואשר אינם משמשים לייצור מוצרים טקסטיליים. הפטור בא באופן חלקי, במקום פטור שניתן במסגרת סעיף 27ד' לחוק מס קנייה. מדובר בהפחתה והצו בא לאישור מסיבות פורמאליות; 2. בדים, בעבר היו בדים שעברו תהליך של ציפור, כיסוי, ריבוד או חיבור עם תומר שאינו טקסטילי פטורים בתנאי שהבד היווה אמצעי חיזוק בלבד. בתחום זה חלה החמרה. עד כה היו פטורים בדים בעלי אופי טקסטילי אם הם היו מרובדים בשכבה זעירה של חומר פלאסטי. פטור זה לא היה מוגדק כי הוא יצר פירצה במערכת המס. השינוי נועד לסתום את הפירצה ופטורים כעת ממס רק אותם בדים אשר בהם המרכיב של החומר שאינו טקסטילי הוא המכריע.

צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 51), תשל"ט—1979, עוסק ברכב המורכב מתא נהג עם שלושה מקומות ישיבה ומשטח הטענה פתוח כאשר כל הרכב בנוי כיתידה אחת רצופה. לרכב זה אופי של רכב נוסעים עד לשינוי סיווגו, כרכב מסחרי. סיווג זה אינו מצדק מבחינה עניינית והוא יצר פירצה במערכת המס. היו מקרים שבהם יובא רכב מן הסוג הנדון ונעשו בו שינויים שהביאו לכך שהרכב נעשה רכב נוסעים לכל דבר והיה צריך להיות חייב במס גבוה אחר. אי זולת הושווה

למסמכים יוצאי חוץ שערב תחולתו של החוק, 11 ביוני 1977, היה נוטריון למסמכים יוצאי חוץ היה באופן אוטומאטי לנוטריון לפי החוק החדש. הוותק במקצוע נקבע לחמש-עשרה שנה של עבודה כעורך דין בישראל. אולם הכנסת הוסיפה על ההצעה המקורית, שקבעה ותק ארוך יחסי כתנאי לקבלת רשיון כנוטריון, הקלה שנו עדה להקל על עולים חדשים וקבעה להם ותק של עשר שנים כעורך דין, מהן שנתיים לפחות בישראל. ועדת החוקה, חוק ומשפט התלבטה בשאלה עד מתי ניתן לראות אדם כעולה חדש וקבעה לעניין זה את התקופה של חמש שנים אחרי עלייתו של המועמד. משמע, המועמד הרוצה ליהנות מהקלה זו חייב להגיש את בקשתו תוך חמש שנים מיום עלייתו. הסדר זה יצר עיוות מסויים כלפי אותם עולים שנפגעו במונח על-ידי ההקפאה. לולא הוראות ההקפאה הם היו זכאים לקבל רשיון כנוטריון למסמכים יוצאי חוץ בשנים 1972 עד 1977. אילו קיבלו רשיון כזה הם היו נהפכים, בתוקף הוראת המעבר שכבר הוכרתי, הקובעת מעבר אוטומאטי ממעמד נוטריון למסמכים יוצאי חוץ למעמד של נוטריון לפי החוק החדש, לנוטריונים לפי החוק החדש. אותם מועמדים ממלאים את תנאי הוותק לפי החוק החדש גם היום אולם בינתיים עברו חמש השנים מיום עלייתם ולכן לא ניתנת להם ההקלה הנועדה לעולים חדשים לפי החוק הקיים.

היו"ר ח. גרוסמן :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להחלטות בדבר אישור הוראות בצווים. את ההחלטות יביא חברי הכנסת חיים קופמן במקום יושב-ראשו ועדת הכספים. מדובר בצווים: צו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 12), תשל"ט—1979; צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 47), תשל"ט—1979; צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 48), תשל"ט—1979; צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 51), תשל"ט—1979.

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, צו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 12), תשל"ט—1979, עוסק בפירוט שוט תעריף המכס על חיקוי תכשיטים. השינוי בא לאי-שור הכנסת מסיבות פורמאליות, מאחר שחל שינוי במבנה המס: ממס מעורב למכס קצוב בלבד. בפועל לא חלה עלייה במס מאחר שהשיעור המשולב היה גבוה מהמס הקצוב.

צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 47), תשל"ט—1979, עוסק בשני פריטים: 1. גומי לעיסה שהוא פטור ממס הקנייה החל על ממתקים יקרים. במטרה להבהיר את הנושא ולמגוע בעיות סיווג נקבע שהפטור יחול אך ורק על ממתק המכיל לפחות 10% גומי לעיסה במשקל; 2. כיסוי מבד העוטף את המכונות לצורך הגנה מפני אבק וקרינת שמש שהוא פטור ממס אם שולם המס על חומר הגלם המשמש לייצור. הפטור גרם בעיות משפטיות. היו שרצו לפטור במסגרת הסייג גגונים לתאי מטען של מכונות העשויים מחומר קשיח כאשר לא היתה כוונה

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 47), תשל"ט—1979, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 48), תשל"ט—1979, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 51), תשל"ט—1979, נתקבלה.

המס על הרכב הנדון לזה החל על רכב נוסעים רגיל והוא הועלה מ-40% ל-100%.

הד"ר ח. גרופמן:  
נעבור להצבעה.

### הצבעה

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 12), תשל"ט—1979, נתקבלה.

## יא. חוק מסים עקיפים (מס ששולם ביתר או בחסר) (תיקון), תשל"ט—1979 \*

### (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

שם היתר גולגל על הקונה, אין נובע בצורה חד-משמעית מהנוסח הקיים שמי ששילם את היתר אינו זכאי לקבל בחזרה את היתר. כדי למנוע ספיקות נקבע במפורש שיתר יוחזר — אם הטובין נמכרו — רק בתנאי שהיתר לא גולגל על הקונה; 3. התקופה הקובעת להחזר יתר היא חמש שנים מן היום שבו נתהווה היתר לגבי טובין שיובאו ושלשו שנים לגבי טובין אחרים.

לאחרונה פסק בית-המשפט העליון כי אגרות סבלות אינן חלק מהמחיר המקובל לצורך גביית מס ולפי זה המכס שנקבע עד לפסק הדין, על בסיס הכללת האגרות במחיר המקובל, הופך למס יתר ויש חשש ששלטונות המכס יידרשו להחזירה למרות העובדה שהטובין נמכרו והמס האמור נגבה מהקונים. כדי למנוע מצב זה נקבע שהתיקון לסעיף 6 לחוק העיקרי יחול גם לגבי מס ששולם ביתר לפני תחילתו של החוק.

הד"ר ח. גרופמן:

נעבור להצבעה בקריאה שנייה.

### הצבעה

סעיפים 1—3 נתקבלו.

הד"ר ח. גרופמן:

נעבור להצבעה בקריאה שלישית.

### הצבעה

חוק מסים עקיפים (מס ששולם ביתר או בחסר) (תיקון), תשל"ט—1979, נתקבל.

## יב. חוק לחיקון פקודת המכס (מס' 9), תשל"ט—1979 \*\*

### (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

בשוק הפתוח כשהמזכר והקונה אינם תלויים זה בזה (המחיר המקובל). ערכם של הטובין לעניין המכס הוא מחירים לרבות כל ההוצאות הכרוכות בייבואם עד לשעת פדייתם, למעט המסים המשולמים בישראל בשל ייבוא טובין. ואכן שלטונות המכס נהגו במשך שנים לכלול, בין השאר, את אגרות הסבלות, הסוורות והרציף בערך הטובין לעניין המכס. לאחרונה פסק בית-המשפט העליון כי אגרות סבלות אינן נכללות בערך הטובין לצורך המכס. מסקנה זו מהווה חריגה מן הכלל המקובל שיש לגבות מכס על בסיס מחירים של הטובין בשעת פדייתם. הוחלט איפוא לקבוע במפורש שכל ההוצאות — גם אם

הד"ר ח. גרופמן:

אנחנו עוברים לחוק הבא, שאין לו הסתייגויות: חוק לחיקון פקודת המכס (מס' 9), תשל"ט—1979. צר לי שעקב העדרו של יושב-ראש ועדת הכספים איננו מביאים את החוקים לפי הסדר שנקבע בסדר-היום. את החוק יביא בשם ועדת הכספים חבר-הכנסת חיים קופמן.

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, פקודת המכס קובעת שערכם של טובין מיובאים לעניין דיני המכס הוא המחיר שאפשר להשיג בעדם בשעת פדייתם במכירה

\* "דברי הכנסת", חוב' ל"ג, עמ' 3538; נספחות.

\*\* "דברי הכנסת", חוברת זו, עמ' 3877; נספחות.

חוברת ל"ח, ישיבה רנ"ה

— חוק לתיקון פקודת המכס (מס' 9); חוק מס מעסיקים (החזר מס בשל יצוא) (הוראת שעה) —

הח"ר י. מ. אברמוביץ:  
אני מעמיד להצבעה בקריאה שלישית חוק לתיקון פקודת המכס (מס' 9), תשל"ט—1979.

**ה הצ ב ע ה**

בעד חוק לתיקון פקודת המכס (מס' 9), תשל"ט  
— 1979 רוב  
נגד — אין  
חוק לתיקון פקודת המכס (מס' 9), תשל"ט—  
1979, נתקבל.

**יג. חוק מס מעסיקים (החזר מס בשל יצוא) (הוראת שעה), תשל"ט—1979 \*  
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

באישור כאמור, לקבוע. הוראות בדבר ביצוע ההחזר, השונות מהוראות ההצעה המקורית, וזה כדי לאפשר לו לזרז את ההחזר, למשל, על ידי קיזוז הסכומים מהמס שחייבים לשלם.

הח"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, אנו עוברים להגמקת ההסתייגויות להצעת החוק. רשות הדיבור להגמקת ההסתייגויות לחברי הכנסת תופיק טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אני מוותר על ההגמקה ומבקש להצביע על ההסתייגויות.

הח"ר י. מ. אברמוביץ:

לסעיף 1 אין הסתייגויות ואני מעמידו להצבעה.

**ה הצ ב ע ה**

סעיף 1, בנוסח הורעדה, נתקבל.

הח"ר י. מ. אברמוביץ:

לסעיף 2 יש הסתייגות של חברי הכנסת טובי.

**ה הצ ב ע ה**

בעד התיקון של חברי הכנסת ת. טובי  
לסעיף 2 — 3  
נגד — רוב  
התיקון של חברי הכנסת ת. טובי לא  
נתקבל.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אדוני היושב-ראש, היו שלושה קולות מול שלושה.

הח"ר י. מ. אברמוביץ:

נצביע שנית.

**ה הצ ב ע ה**

בעד התיקון של חברי הכנסת ת. טובי  
לסעיף 2 — 3  
נגד — רוב  
התיקון של חברי הכנסת ת. טובי לא  
נתקבל.

הח"ר י. מ. אברמוביץ:

אני מעמיד להצבעה סעיף 2 בנוסח הורעדה.

הן משתלמות כאגרות — בשל שירותים הניתנים בקשר לטובין עד לאחסנתם או למסירתם לצריכה בארץ, לפי המוקדם — יובאו בחשבון מחירים של הטובין לעניין המכס.

הח"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. לסעיף 1 אין הסתייגויות. אני מעמידו להצבעה.

**ה הצ ב ע ה**

סעיף 1, בנוסח הורעדה, נתקבל.

הח"ר י. מ. אברמוביץ:  
אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק מס מעסיקים (החזר מס בשל יצוא) (הוראת שעה), תשל"ט—1979. החוק מבא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. יביא את החוק בשם ועדת הכספים חברי הכנסת קופמן.

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק מס מעסיקים (החזר מס בשל יצוא) (הוראת שעה), תשל"ט—1979, בא להקל על התעשיינים התקלאים הישראלים המייצאים את מוצריהם ותוצרתם בתחרות עם התעשיינים התקלאיים בארצות שאליהן הם מייצאים. הוא הדין בתחום התשתית של התיירות, בתי-המלון. החוק מוצע כהוראת שעה כדי שאפשר יהיה לבחון לאור התוצאות אם אכן הרשגה המטרה האמורה. אם יתברר כי אין די בשגנה אחת לבחינה זו ניתן להאריך את תחולת החוק כהוראת שעה לשנה נוספת. עידוד הייצוא מוצע בצורת החזר חלק ממס המעסיקים שיינתן למי שמייצא, בין במישרין ובין באמצעות סוכן, לפחות 5% או 20 אלף דולר, וזאת לעומת 20% בהצעת החוק המקורית. ההקלה לבעלי בתי-מלון מוצעת במקומה להקל בתחום התשתית הבסיסית של התיירות. משום כך מוצע לתיתה אך ורק לבעל בית-מלון שמגימום של 5% מהלינות במלונו או 20 אלף דולר הן של תיירי חוץ, וזה לעומת 20% בהצעת החוק המקורי רית.

תיקון נוסף שהועדה הכניסה בעת דיוניה הוא בענין חברת יצוא. נקבע שההחזר יינתן גם לחברת יצוא, דהיינו חברה העוסקת בשיווק ואשר לפחות 20% מהשיווק שלה הם מכירות לתוך-לארץ של מוצרים תעשייתיים שיוצרו בישראל או תוצרת חקלאית יש-ראלית, בין דרך מכירה של מוצרים בתוצרת כאמור שקנתה ובין דרך מכירתם בשביל אחר תמורת עמלה. בהצעה המקורית נקבע כי המבקש החזר ימציא לפקיד השומה אישור של רואה חשבון בדבר סכום ההתזה המגיע לה הורעדה קבעה שזה יהיה רק אם הוא חייב להגיש דין-תחשבון מאושר בידי רואה חשבון; ואם הוא איננו חייב הוא ימציא הצהרה שתפרט את סכום ההחזר המגיע לו ופרטי החישוב של הסכום האמור. כן נקבע בהצעה המקורית ששר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי להחיל הוראות חוק זה גם לגבי שנת המס 1979. הורעדה הוסיפה שרשאי הוא,

\* "דברי הכנסת", חוב' כ"ח, עמ' 2694; נספחות.

— חוק מס מעסיקים (החזר מס בשל יצוא) (הוראת שעה); חוק רשות השידור (הוראת שעה) —

### ה צ ב ע ה

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

לסעיף 3 יש הסתייגות של חברי הכנסת ת. טובי.

### ה צ ב ע ה

התיקון של חברי הכנסת ת. טובי לסעיף 3 לא נתקבל.

סעיף 3, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

לסעיפים 4 עד 9 אין הסתייגויות ואני מעמידם להצבעה.

### ה צ ב ע ה

סעיפים 4 עד 9, בנוסח הוועדה, נתקבלו.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

אני מעמיד להצבעה בקריאה שלישית חוק מס מעסיקים (החזר מס בשל יצוא) (הוראת שעה), תשל"ט—1979.

### ה צ ב ע ה

בעד חוק מס מעסיקים (החזר מס בשל יצוא) (הוראת שעה), תשל"ט—1979 — רוב

נגד — אין

חוק מס מעסיקים (החזר מס בשל יצוא) (הוראת שעה), תשל"ט—1979, נתקבל.

## יד. חוק רשות השידור (הוראת שעה), תשל"ט—1979 \*

### (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

חייבת להיות מעודכנת ממקור ראשון בנושא שהיא בצורה זו או אחרת מופקדת עליו ולהגביל את התוספת על האגרה. יש להבין זאת על רקע המצב הכלכלי המידרדר, המגביל אנשים רבים מהגאות קטנות, אך מה שמדהים יותר מכול, רבותי חברי הכנסת, זוהי עצם העובדה שהיום אני פותח את עונו "דבר" ואני מתבשר שוועדת הכספים של הכנסת אישרה את ההעלאה של החצי השני של אגרת הטלוויזיה מ-450 לירות ל-600 לירות ואת אגרת הרדיו מ-270 לירות ל-315 לירות. אני חושם שזאת שערוריה, — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
כך מנהלים את המדינה. ברשה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

אתה לא רצית לנמק את ההסתייגות. תן לו לנמק.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
זו קריאה ביניים.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
החוק הונח היום על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. ועדת הכספים בניגוד לחוק ועוד לפני אישורו מחליטה על ההעלאה. אז מה הטעם? אינני מבין בשביל מה אתם צריכים את החוק. הרי אתם יכולים להשתמש ברוב הקואליציוני שלכם בוועדות ולהעביר כל דבר בלי חוקים. בשביל מה המשתק הזה בדמוקראטיה? זאת צביעות וזה מאפיין את דרך פעולתה של הממשלה והנועליציה שלה.

ואם ברשות השידור אנחנו עוסקים אי-אפשר שלא להתייחס למה שקורה באותה רשות. הטלוויזיה הישראלית התיישרה כבר עם הקו. ואם יש כאלה המסרבים להתיישר דואג המנכ"ל, שהוא גם המנהל של הטלוויזיה היום ושודאי כפי שכתב אתמול אהרון בכר יהיה מחר גם המגיש במקום יבין והרוקד במקום ההקות, ליישור. האגרה."

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הוא יהיה גם המשק של הטלוויזיה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק רשות השידור (הוראת שעה), תשל"ט—1979, המובא לקריאה שנייה וקריאה שלישית. יביא את הצעת החוק בשם ועדת הכספים חברי הכנסת קופמן.

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק רשות השידור קובע שהוועד המנהל יטיל, בדרך שתקבע בתקנות, אגרה בעד החזקת מקלט רדיו ואגרה בעד החזקת מקלט טלוויזיה שתכלול תשלום בעד החזקת מקלט רדיו. בתקנות כאמור ייקבע מועד תשלום האגרות ובלבד שיותר לשלם את האגרה בעד החזקת מקלט טלוויזיה בשני תשלומים חצי שנתיים שווים. כדי לאונן את תקציב רשות השידור לשנת 1979 נמצא צורך להעלות את תעריפי אגרות הרדיו והטלוויזיה. התשלום החצי שנתי הראשון לשנה זו כבר שולם והגדלת התשלום החצי שנתי השני לא תיתכן אלא מכוח חקיקה. הוראת שעה הזאת באה כדי לתת את הסמכות להגדיל את התשלום הזה. למעשה הובאו כל הנתונים לפני ועדת הכספים וזאת החליטה, כפוף לאישור החוק, לאשר את העלאתה של אגרת הטלוויזיה ב-150 ל"י ושל אגרת הרדיו ב-45 ל"י. סכומים אלה מהווים תוספת של 16% על האגרה המקורית.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

הסתייגות לחברי הכנסת ת. טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
ינמק את ההסתייגות חברי הכנסת ביטון.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו מציעים שבחוק רשות השידור (הוראת שעה), תשל"ט—1979, יחולו השינויים האלה: א. אחרי המלים "ועדת הכספים של הכנסת" יבוא: "ועדת החינוך והתרבות"; ב. אחרי המלה: "תוספת" יבוא: "שלא תעלה על חצי אחוז מגובה האגרה."

אני אנסה להסביר מדוע ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, שמתוקף שמה אחראית גם על נושא הטלוויזיה,

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

ואם יש אחרון המסרב בתוקף להתיישר הרי עריפת ראשו היא הצעד הבא. ועוד יהיו ראשים ערופים ברשות השידור. דוגמה למה שמתחולל בטלוויזיה היתה לנו כאן אתמול. רבותי חברי הכנסת, חברי למידע, חברי-הכנסת תופיק זיאר, עלה לנמק אתמול את עמדתנו בקשר לחוק המביש על אדמות הברואים. על-פי סקר מהימן של אחד מעובדי הטלוויזיה הישראלית, נסים משעל, שאי אפשר להשדך בו שהוא חבר במאפיה השמאלנית, מתברר שהופעות החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון על המסך אינן מגיעות ל-10% של מה שצריך היה להיות לפי גדלה ומיקומה לעומת המפלגות האחרות. אבל למרות זאת העז אתמול שר המשפטים להתרעם על כך שה-טלוויזיה מצלמת את חברי-הכנסת זיאר בשעת נאומו. השר תמיר הרי צריך לדעת שצילום עדיין אינו מבטיח הופעה על המסך. וכפי שהיה צפוי מראש לא ניתן אפילו חלק קטן מנאומו של חברי-הכנסת זיאר. אבל לא זה מה שמרתיה. מרתיה אותי שעם הערותיו של השר תמיר ובגללן גרע הצלם והפסיק לצלם. וזה כבר יותר מדי. האם כך אפשר לשמור על עצמאות כביכול של דיווח מהימן ואובייקטיבי? האם העובדים בטלוויזיה יוכלו לדווח במהימנות כשעל ראשם מונפת חרב הגערות וההערות? ההערות מצד אנשי הקואליציה מצד אחד והוסר הגנה מצד המנכ"ל מצד שני יביאו בסופו של דבר לדיווחים מגמתיים. זהו התליך בלתי נמנע. כי אם כל מי שמעו להתייצב מנגד מועף מהטלוויזיה ומי שנשאר מתיישר עם הקו, איוו מין טלוויזיה תהיה לנו? תהיה לנו טלוויזיה שתשדר בכל יום תכניות "מורשה" ו"שלום לבוא שבת" ועוד כל מיני תכניות לחינוך מחדש שהשר המר אינו מסתפק בהחזרתן לילדינו בבתי-הספר אלא זומם להעבירן גם אלינו, המבוגרים, כשאנחנו יושבים מול הקופסה הקטנה. אינני מומחה גדול לתקשורת ולעיתונות, אדוני הירשבראש, אבל חוסר המומחיות שלי אינו מפריע לי לראות את ההרס שלקראתו צועדת הטלוויזיה בפרט ורשות השידור בכלל.

אם לא נקיים כאן בכנסת דיון מעמיק על מה שמתרחש, אם לא נביע בכל הזדמנות את מחאתנו נגד המגמות של התלת צנוזרה על מוצא פיהם של מתנגדי השלטון הנוכחי, סופנו שמבוקר עד ערב נצפה בטלוויזיה וגשמע בראדיו עד כמה גדולה ונהדרת הממשלה, עד כמה בעצם טוב לנו ואנחנו לא יודעים, ואיזה טיפשים אנחנו שהרי איננו מבינים עד כמה טוב לנו. כל טוב, חברי הכנסת.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת טובי, להצעה לסדר מהמקום.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושבראש, זוהי שערוריה בלתי-חוקית; אמנם אין שערוריות חוקיות אבל זו שערוריה אנטי קונסטיטוציונית שוועדת הכספים מחליטה על העלאת האגרה עוד בטרם נתקבל החוק בקריאה השנייה ובקריאה השלישית. שערוריה זו יוצרת מצב שאין מקום להחליט על החוק הנה בטרם תבורר ההחלטה הבלתי-חוקית של ועדת הכספים. לכן אני מבקש לא לקיים את ההצבעה בקריאה השנייה ובקריאה השלישית עד שהדבר הזה יבורר בוועדת הכנסת.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

אני מבקש מחברי-הכנסת קופמן להשיב בשם ועדת הכספים.

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים):

אני רוצה לומר שעדיף, רצוי ומקובל להצביע בקריאה שנייה ובקריאה שלישית ואנחנו גידון בוועדת הכספים על העלאת האגרה רק לאחר קבלת החוק. מה שקרה כאן הוא שביקשנו מחברת החשמל לגבות בעד הטלוויזיה ולייעל את הגבייה. חברת החשמל לא נענתה לכך עד היום וזה יכול לגרום למשבר כספי רציני לרשות. אבל אני בהחלט מקבל שעדיף ורצוי ומקובל שקודם כול נצביע על החוק ואחר כך ועדת הכספים תתכנס, לפי בקשתי, ותדון על העלאת האגרה.

זיאר עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):

אינני מביין. האם החוק יכנס לתקפו?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הוא כבר בתוקף.

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים):

החוק יכנס לתקפו.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

אני מקבל את תשובתו של חברי-הכנסת קופמן.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני אינני מסתפק בתשובתו.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אבל מה עם ההחלטה של ועדת הכספים?

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים):

בקשר לאגרה אנחנו נתכנס ונחליט אם כן או לא.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אבל מה עם ההחלטה הקודמת?

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים):

ההחלטה הקודמת תבטל. אף שלא התייעצתי אני מקבל על עצמי את האחריות.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אי אפשר להצביע על החוק כל עוד לא מבררים את העניין בוועדת הכנסת.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

שמענו את דבריו של חברי-הכנסת קופמן.

השר מ. נסים:

אני מבקש להעיר הערה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

בבקשה, כבוד השר.

השר מ. נסים:

לאור דעתו הברורה של ממלא מקום יושבראש

ועדת הכספים ונציג ועדת הכספים, שההחלטה שנתקבלה היום בוועדת הכספים כאילו לא נתקבלה, הרי יש בפני הכנסת רק לאשר או לא לאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. לפי דעתי יש להצביע כעת על ההסתייגות ועל הצעת החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

אני חייב לענות לחברי-הכנסת טובי. אני מקבל את התשובה של חברי-הכנסת קופמן ואנחנו נצביע.

שמאל טולדיאנו (התנועה לשינוי ויזמה):  
האם יש לו סמכות לכך?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
איך הוא יכול להודיע כך?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
זה לא ייתכן, אנחנו בית-מחוקקים, לא ועד כיתה של בית-ספר.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:  
אני מקבל את התשובה של חבר-הכנסת קופמן, זו זכות.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אדוני היושב-ראש, זכותך גם לנעול את המליאה ולקחת את המפתחות הביתה.

זידאן עמשי (התנועה לשינוי ויזמה):  
אדוני היושב-ראש, אף כנסת אינה יכולה לחייב את עם ישראל לשלם כך וכך — — —

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים):  
החלטנו לרדת מזה, מה אתך?

זידאן עמשי (התנועה לשינוי ויזמה):  
אפשר לדחות את זה.

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים):  
אי אפשר לדחות את זה. אנחנו יוצאים לפגרה.

משה קצב (הליכוד):

חבר-הכנסת עשטי, דווקא אתה מדבר כך?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
הכסף יענה את הכול. לא תקנון, לא גורמה, העיקר הכסף.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אני מבקש לשאול את הכנסת אם היא רוצה להצביע.

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים):  
בסדר, אני מציע שנשאל את הכנסת אם היא רוצה להצביע.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, בתור יושב-ראש זכותי להכריע ואני מכריע שאני מקבל את תשובת חבר-הכנסת קופמן וגם את הודעת השר. אנחנו עוברים להצבעה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
אבל הוא לא ענה על ההסתייגות.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:  
אנחנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר-הכנסת ת. טובי לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

שמאל טולדיאנו (התנועה לשינוי ויזמה):  
מי לא משתתף בהצבעה? מי נמנע?

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
תימנע בהצבעה בקריאה שלישית.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:  
אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק רשות השידור (הוראת שעה), תשל"ט—  
1979, נתקבל.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
הודעה לנמנעים.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:  
מי נמנע?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):  
כל הסיעה נמנעה. אני מבקש רשות להודעה בשם הנמנעים.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת רובינשטיין, להודעה על הימנעות סיעתו מהצבעה.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ידוע שבכנסת פועלים על-פי רוב ומיעוט וידוע גם שיש משמעת סיעתית ומשמעת קואליציונית. אבל כאשר משמעת זו מופעת בדרך המנוגדת ליסודות הפארלאמנטאריים של משטר תקין, של שלטון החוק, של מרשגים מקובלים של הגינות, אנחנו מתחילים לקעקע את היסודות של שיתוף פעולה בבית הזה. אני ידע שהיום יש רוב אחד, מחר יהיה רוב אחר; היום נמצאת מפלגת שלטון אחת, מחר עשויה להיות מפלגת שלטון אחרת. משום כך צריכים לקבוע כללי התנהגות שבהם אין הרוב מנוצל לרעה. מה שקרה היום זהו ניצול משווע של הרוב האוטומאטי המצביע, לדעתי, גם בדברים שבהם הוא לא עמד על טיב העניין.

אומר חבר-הכנסת קופמן ומבטיח כאן שוועדת הכספים תבטל את החלטתה שהתקבלה שלא כדיון.

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים):  
בהשתתפות נציגכם שנמנע.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אני לא מדבר על ויכוח מפלגתי, אני מדבר על משהו יותר חשוב. חבר-הכנסת קופמן, יום אחד אולי גם אתה תימצא במיעוט ואתה לא תרצה שישתמשו נגדך באורח בלתי-חוקי, באורח בלתי-קונסטיטוציוני ברוב הזה. הרי אתה לא מוסמך, לפי תקנון הכנסת, ואין שום חבה ועדה, לרבות יושב-ראש הוועדה, המוסמך להתחייב כאן בפני המליאה על כך שוועדת הכספים — — —

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים):  
היה גם חברך בוועדה.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אני לא מדבר על כך, אני מדבר על זה שלך, חבר-הכנסת קופמן, אין הסמכות, על-פי תקנון הכנסת — — —

(סגן ראש הממשלה י. דיין קורא קריאת-ביניים)

לא מדובר בחילוקי דעות לגבי החוק עצמו, לגבי העלאת האגרה. על זה לא מדובר, אדוני סגן ראש הממשלה. לא מדובר על השאלה אם צריך להעלות את האגרה או לא.

פנן ראש הממשלה י. דיין :  
מדובר בחוק.

מחצית שנייה של אגרה שאיננה שווה בשיעורה למחצית הראשונה. כל עוד הצעת חוק זו לא הפכה לחוק תקף לא היתה ועדת הכספים רשאית לקבל החלטה על העלאת המחצית השנייה. אבל עם זאת אין מקום ולא היה מקום לדחות את ההצבעה כי מה שקובע הוא החוק ולא ההחלטה. חוק עדיף על החלטה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
זה היה ביוזי לכנסת.

השר מ. נסים:

תרשה לי רגע, חברי הכנסת תופיק טובי, אתה שמעת את אשר אמרתי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):  
החלטות אלה נוגדות כל סדר טוב.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):  
זה שאתה מצדיק את העניין זה גורא.

השר מ. נסים:

אתה אינך צודק.

החוק עדיף על החלטה. ההודעה של חברי הכנסת קופמן לא יכולה להיות בשם כל ועדת הכספים אבל היה בה כדי לרכך עובדה שנעשתה. דהיינו, את החלטה של ועדת הכספים. כולנו יודעים, חברי הכנסת רובינשטיין וחברי הכנסת תופיק טובי, שהחלטה זו לא היה לה ערך משפטי כלשהו ולו היו הולכים לגבות אגרה על-פי החלטה זו היתה האגרה בלתי-חוקית.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):  
באמת.

השר מ. נסים:

לכן צריך היה להצביע על הצעת החוק ואי-אפשר היה להציע לדחות את ההצבעה. שאלת ערכה של החלטת ועדת הכספים ששגתה הקדימה החלטה לחוק היא עניין אחר. אפשר להתלונן על ועדת הכספים בוועדת הכנסת; אפשר לטעון שעשתה מעשה שלא ייעשה; אבל להציע דחיית ההצבעה על החוק ולראות באי-הדחיה כאילו היה בזה פגם קונסטיטוציוני סארלאמנטארי? אתמהה. החלטת ועדת הכספים, אם התקבלה כזאת היום לפני קבלת החוק, היא כאילו לא היתה ואין ספק שאם ועדת הכספים תרצה להעלות את האגרה מעבר ל-450 לירות אזי היא תצטרך להתכנס אחר שהחוק החדש ייכנס לתוקף כדי לקבל החלטה. ולכן לדעתי נהגה הכנסת כראוי כאשר הצביעה על החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):  
צריך לעשות מזה תשדיר שירות.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויוזמה):

לא. תוך כדי ההצבעה הובאה לתשומת לבנו העובדה שוועדת הכספים קבעה כבר לפני כן וכעת בא חברי הכנסת קופמן, ועם כל הכבוד אני מקבל את דבריו כביטוי של עמדה אישית. אין לו כל אפשרות להתחייב בפני הכנסת על הצבעה של ועדת הכספים. גם אם הוא היה יושב-ראש ועדת הכספים הוא לא היה יכול להתחייב לכך.

ארי אבנרי (מחנה שלי):

אילו הוא היה יכול להתחייב זה היה יותר גרוש. פירושו של דבר היה שלוועדה בכלל אין דעה.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויוזמה):  
נכון.

מה אנחנו ביקשנו? — ביקשנו דבר אחד: שתכנס ועדת הכספים כעת, בכל מספר חברים שיש בה, כדי לבטל את החלטה לפני שאנחנו מצביעים על העניין המהותי. זו תביעה כל כך מרחיקת לכת? זו תביעה כל כך קיצונית כאשר יש בה כדי לשמור על אורח פארלא-מנטארי תקין בבית הזה? ואני חוזר ואומר: היום יש לקואליציה הרוב והיום יש אופוזיציה מסוג אחד; זה יכול להתחלק. בלי כללים של הגינות פארלאמנטארי כולנו נסבול, כל חברי הכנסת מכל הסיעות. אין מדובר פה באיוו שהיא מחשבה למרשב מיוחד בפגרה ואין מדובר באיוו שהיא סחבת מכוונת אלא מדובר בבקשתנו שחוק זה ירשב בתחתית סדר-היום ובינתיים תתכנס ועדת הכספים ותביא בפנינו את החלטה. תביעה צנועה ומינימאלית זו גרמסה על-ידי הרוב האוטומאטי ומשום כך סירבנו להשתתף בהצבעה ונמנענו.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לשר נסים.

יזראל עמישי (התנועה לשינוי ויוזמה):

השר נסים מציע פשרה?

השר מ. נסים:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תמהני על חברי הכנסת רובינשטיין, שהוא מומחה ידוע למשפט קונסטיטוציוני, על דבריו כאן. גם אני חשתי אי-נחות כאשר שמעתי, ורק עכשיו, שוועדת הכספים כבר קיבלה החלטה על שיעור המחצית השנייה של האגרה כאשר סכום המ-חצית הזאת עולה על הסכום שהיוותה את המחצית הרא-שונה. דבר זה אסור היה לעשותו משום שהחוק הקיים קובע שהאגרה תחולק לשני תשלומים שווים. הצעת החוק הזאת הוגשה כדי לאפשר לוועדת הכספים לקבוע

## טו. חוק פטור ממסים (הסכם להקמת שדות תעופה בנגב),

תשל"ט—1979 \*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הרשץ לי לפני-כן כמה מלים: מהחלטת ועדת הכספים השמיטו שהעניין כפוף להחלטת הכנסת על עצם החוק הוה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים לחוק פטור ממסים (הסכם להקמת שדות תעופה בנגב), תשל"ט—1979. רשות הדיבור לחברי הכנסת קופמן.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
יש לי הרגשה שזאת השמטה מכוננת.

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים):  
זו טעות טכנית, טעות במזכירות.

היז"ר י. מ. אברמוביץ:  
לעצם החוק, בבקשה.

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים):

חוק פטור ממסים (הסכם להקמת שדות תעופה בנגב), תשל"ט—1979, בא בעקבות ההסכם שבין ממשלת ישראל לבין ממשלת ארצות-הברית של אמריקה בדבר הקמת שדות תעופה בנגב, שנחתם ביום ט' בניסן תשל"ט (6 באפריל 1979).

סעיף 11 להסכם דן, בין השאר, בפטורים מהמסים השונים שיינתנו לממשלת ארצות-הברית ולעובדיה וכן לקבלנים שתעסיק ממשלת ארצות-הברית ולעובדיהם. ואלה עיקרי הדברים: 1. ממשלת ארצות-הברית תהיה פטורה ממסים ישירים ומכל מסי היבוא ומסים על רכישה מקומית בקשר לביצוע ההסכם. 2. לעובדי ממשלת ארצות-הברית יהיה מעמד עדיף על זה של עובדים אחרים: להם ולבני משפחתם הנלווים אליהם יהיו לפחות אותן הזכויות המוענקות לאנשי האדמיניסטרציה וה- סגל הטכני של הממשלחת הדיפלומטית של ארצות-הברית בישראל. מעמד זה מקנה זכויות לפטורים שונים ממסים עקיפים ופטור ממש הכנסה; 3. לעובדיהם של הקבלנים יינתנו פטורים ממסי יבוא רק על טובין למשק ביתם ועל הפציהם האישיים אם יובאו בתוך שישה חודשים מיום בואם לישראל לשם ביצוע הפרוייקט. לא יינתנו להם פטורים על רכישות מקומיות אלא בקאנטיות ובחנניות שיקימו ממשלת ארצות-הברית או קבלניה בתוך מחנות העבודה; 4. הקבלנים, אם אינם אמריקאים (ואף לא ישראלים, כמובן), יהיה משיעור מס הכנסה של 25% בלבד. אם הם יוכיחו כי לא יינתן להם באר- צותיהם זיכוי של מלוא המס ששולמו בישראל יהיו פטור- רים בישראל מחלק המס שאין עליו זיכוי כאמור.

לשם מתן תוקף חוקי לסעיף 11 האמור, המעניק פטורים רחבים מאלה שניתן להעניק לפי חוק המסים השונים, יש צורך בחקיקת חוק, כמוצע.

בעת הויוון בוועדה הכניסה הוועדה שני תיקונים: 1. התקנות שיתקין שר האוצר בכל עניין הנוגע לביצוע החוק תהיינה טעונות אישור של ועדת הכספים; 2 שר האוצר יפרסם "רשומות" את נוסח סעיף 11 להסכם האמור, הן בפטורים ממסים.

היז"ר י. מ. אברמוביץ:

לחוק זה יש הסתייגויות. אני מזמין את חברי-הכנסת עדיאל אמוראי לנמק את הסתייגותו. הוא איננו.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
הוא בוועדת הכספים עכשיו.

היז"ר י. מ. אברמוביץ:  
אני יודע. רשות הדיבור לחברי-הכנסת אורי אבנרי, להנמקת הסתייגותו.

אורי אבנרי (מחנת שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שדות התעופה האלה בנגב מהלכים אימים ומשבשים את סדרי השלטון התקינים במדינה הזאת. אתמול קיבלה הכנסת בקריאה

ראשונה חוק המשבש לחלוטין את עקרונות המשפט הישראלי ואני רוצה להתנגד בפני הכנסת שבגלל תקלה אישית לא השתתפתי בהצבעה. מובן שקולי היה ניתן לשלילת הצעת החוק הזאת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):  
חבל, היה יכול להיות רוב.

אורי אבנרי (מחנת שלי):  
אני מצטער על כך.

עכשיו באים לשבש סדרי שלטון בשטח אחר ואני מזוהר את הכנסת מפני התוצאות של הדברים שהולכים לעשות כאן. אם כל הסחורות האלה יוכלו להיכנס לישראל כשהן פטורות ממס, מדינת ישראל תוצף בסחור- רות של שוק שחור בממדים שהדמיון אינו יכול לתארם. כל אחד בבית הזה, אם יקדישו לכך רגע של מחשבה, יבין זאת.

אדוני היושב-ראש, בשביל מה היה דרוש כל זה? אפשר היה להטיל את המכס על הסחורות האלה ולהחזיר את הכסף לאחר מכן לממשלת ארצות-הברית כדי שהיא תוסיף זאת לשכר העובדים. אבל הצורה שבה זה נתקבל היא חסרת שחר, חסרת הגיון וחסרת שכל ישר כמו כל הדברים הקשורים בשדות התעופה האומללים האלה. זה נעשה בחפזן וללא מחשבה מספקת. לא היה שום צורך בעשיית הסכם זה. ואם חתמו על חוזה ללא מחשבה ובחפזן הרי גם חוזה אפשר לתקן בהסכמה הדדית כאשר מגלים את המוקש הטמון בו. לא היה שום צורך בכך כאשר אפשר היה לפתור את הבעיה באלף צורות אחרות. לשחרר כמות כה גדולה של סחורות הנכנסות לישראל מן המכס של המדינה וזהו פתיחה של "תיבת פאנדורה".

אני הצענו כי סעיף 2 בחוק ינוסח כך: "הפטורים ממסים בסעיף 11 להסכם יהיו כפופים לתקנות שיתקין שר האוצר באישור הכנסת, ובלבד שלא ישחררו מכל מס, מכס ובלו, סחורות צריכה הנרעדות לשמש בישראל".

אם ממשלת ארצות-הברית רוצה שהדבר לא יכביד על העובדים שהיא מביאה לארץ, כאמור, הדרך הפשוטה היא להטיל את המכס ולהחזיר את הסכומים לקבלנים או לממשלת ארצות-הברית שתוסיף את הסכומים האלה לשכר העובדים. אם זה לא יעשה אני בטוח שתוך זמן קצר יתחילו לשלם בארץ בשביל שירותים — כשרים ולא כשרים — בבקבוקי יוסקי משוחזרים ממכס ובעוד אלף מיני סחורות אחרות משוחזרות ממכס הארץ תהא מוצפת בהם.

היז"ר י. מ. אברמוביץ:

הואיל וחברי-הכנסת אמוראי הגיע אני נותן לו את רשות הדיבור כדי לנמק את הסתייגותו.

עדיאל אמוראי (המערד):

ברשות היושב-ראש, אני בא עכשיו משיבת ועדת הכספים.

היז"ר י. מ. אברמוביץ:

כן, בבקשה.

עדיאל אמוראי (המערד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שהחוק הזה בא, כביכול, להסדיר יביא למעשה להקמת מדינה בתוך מדינה, דוגמת הקאפיטולאציות שהיו במשטר

אנו בונים זול, בחצי מחיר ממה שיקבלו האמריקאים, אנו בונים בצורה יעילה. אילו היו פוטרים אותנו ממכר זים ומכל מה שמשחררים את האמריקאים חוקה על "סילל בונה" שהיה עושה זאת טוב יותר. האמינו לי. אבל מה עושים אצלנו? אנו נבנה שיכונים בחוסר יעילות והאמריקאים יבנו מאוד ביוקר את שדות התעופה ויגררו את כל המשק אחריהם.

אבל היות שאי אפשר היה להגיש אחרי הקריאה הראשונה, הסתייגות השוללת את החוק כולו או מציעים כי בסוף סעיף 2 יבוא: "ויבלד שכל מקרה של מתן פטור כאמור יהיה טעון אישור הכנסת דרך החלטת". כלומר, אסם האמריקאים ירצו לקנות קופסת סיגאריות בלי מכס הם יצטרכו קודם להביא את בקשתם לקריאה ראשונה כדי לדון בזה ובקשתם תצטרך לעבור קריאה שנייה וקריאה שלישית; ואז, אם הם יקבלו אישור אפשר יהיה למכור לאמריקאי קופסת סיגרות "מרל" ברו" ללא מיסים.

הי"ר. י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר פעיל, להנמקת הסתייגות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, מעל במה זו אני רוצה להזכיר לליכוד, למפלגה הליברלית בליכוד, איזון מהומה, מבוכה ומבולקת עשה אז חבר הכנסת אברהם כץ בכנסת נגד חוק וולפסון. והוא צדק.

השר מ. נסים:

ולף, לא וולפסון.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

נכון, נגד חוק קרן וולף. וזאת בטענה של שמירת עקרון הממלכתיות: איך יכול מיליונר, חשוב ככל שיהיה, לכפות על מדינה לשנות את חוקיה כדי שיואל בטובו להעניק ממון לכל מיני קרנות תרבות, שבלאו הכי לא נשלוט בהן במאה אחוז. או אני קורא לאלה היושבים פה עכשיו.

מנחם פבידור (הליכוד):

אתה מכיר את הסיסמה: Beggars cannot afford to be Choosers.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

זה לא מה שאמרנו חבר הכנסת אברהם כץ ומפלגתך לפני ארבע שנים. הו"ח מזה, I am not sure that we are that kind of beggars indeed זה — ואמר את זה חבר הכנסת עדיאל אמורי — אני מודיע מעל במת הכנסת: אפשר היה לבנות את כל שדות התעופה על-ידי אנשינו ובעבודתנו. לא היה קורה כל אסון שהוא אילו היו בונים את השדות קצת יותר לאט. בטחון ישראל יכול להסתדר בבנייה עצמית של שדות התעופה זה לאחר זה ותוך ניצול הבנייה המעולה שיש לנו פה. אפילו היינו נהנים במקצת מכך שהכסף מארצות הברית היה עוזר לשמן קמעות את כלכלתנו ולא היינו צריכים להשקיע אותו בפרייקט שהאמריקאים גם מבצעים אותו.

אבל עכשיו אני רוצה לומר: הממשלה נחפזה לחתום חוזים עם אמריקאים או עם חברות אמריקניות ואלה מתייבים מראש שיגנו חוק של הכנסת. אחר-כך היא באה אל הכנסת לא על תקן — אשתמש במונחים של

התורכי בארץ ישראל. מה אומרים אנשי המכס? איך הם מנסים להתגבר על העניין? — חבר הכנסת פעיל, כדאי לך לשמוע את התסריט.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

בהחלט, אני מקשיב, אני מסכים אתך.

עדיאל אמורי (המערך):

הם אומרים כך: יפוך מטען במכולות בנמל חיפה או בנמל אשדוד; הנסיעה מן הנמלים תהיה בשירות — חוזרים לתקופת השיירות — על-מנת שאיוז מכולה לא תפוק בדרך; כאשר יגיעו לאתר מסויים תהיה בו תחנת דלק שבה אפשר יהיה לתדלק את כלי הרכב ללא תשלום של מסים ובלו נוסף על כך יהיו שם קאנטינות לוויסקי, לליקרים, לסיגאריות ולאספקה קטנה שבהן אפשר יהיה לרכוש מוצרים בתלושים. אנו רואים כבר היום מה קורה עם כוח האו"ם בלבנון. כאן לא יהיו אנשי צבא, לא יהיו אנשי משטרה — כולם אנשים טובים אבל אנו זוכרים מה היה בתקופת הצנע כאשר היה מסחר ב"נקודות" — ויהיה מסחר בתלושים. אנו זוכרים גם שבצה"ל היו הברחות של דלק. אז היה דלק ורוד, ללא מסים, עכשיו זה כבר לא משנה. אנו נגיע למצב שתהיה כאן מדינה עם אזור סחר חופשי בלבה ושם אפשר יהיה לקנות הכול ללא מסים. ואל גשכת כי מסביב לאזור הסחר החופשי הזה לא קיימת מדינה שבה שיעורי המכס הם 4% או 5%, שספק אם כדאי להסתכן בשביל זה, אלא זו מדינה של שיעורי מכס בעשרות ובמאות אחוזים. מה שקורה היום בכמה מקומות בדיונגוף כתו-צאה מכך שמבריחים במטוסים, ומה שהיה פעם באבר-רודיס כתוצאה מהברחות באניות, ייעשה עכשיו בדרך המלך, במכולות. פרומיל אחד או שני פרומיל ממכות האספקה הקטנה, פרומיל אחד או שני פרומיל ממכות הדלק או חלקי החילוף שייגעו לארץ, ושלום על ישראל ושלום על המכס ושלום על תשלום מסים. רק זה עוד חסר לנו.

אני כבר שומע שזה לא ייגמר בזה אלא יהיו גם חוקי עבודה מיוחדים. יש הצעת חוק שלפיה מותר יהיה להעסיק ילדים בשעות הלילה, נשים ללא שוויון ובכלל... אבל אני לא רוצה לדבך על החוק ההוא, אני לא כל כך מבין בדברים האחרים, אני מבין בזה ואני יודע שתהיה חגיגה גדולה, לא יוכל להיות פיקוח כלשהו. אלה הקוראים לנו "אבירי הפיקוח", אלה האומרים שהם מתנגדים לפיקוח, שהם בעד גיהול משק לפי חוקי השוק ללא פיקוח, האם הם יצליחו לנהל את זה? לא 80 עובדים, לא 800 עובדים, לא 8,000 עובדים, אולי 80,000 עובדים או 800,000 עובדים יוכלו לפקח, ובעצם צריך פי שלושה שיעבדו בשלוש משמרות.

זו באמת איוולת, זה הרס כל מערכת המיסוי. זה בעיקר הרס התשתית של המס העקיף שפחות או יותר במדינת ישראל — אני אומר פחות או יותר — משלמים אותו. בשוליים יש לעתים בעיות, בעיקר בשלב האחרון, בעיקר במס ערך מוסף, אבל משלמים מכס, משלמים מס קנייה. לבוא ולהרוס הכול, על מה ולמה? מפגי שכל העניין הזה ראשיתו בחטא. כל מסירת הבנייה של שדות התעופה לאמריקאים היא איוולת מלכתחילה. תמיד אומרים שאנו איננו טובים בבניית שיכונים כי אנו בונים שיכון במשך שנתים בעוד שבמקומות אחרים בונים אותו שיכון במשך ארבעה או שבעה חודשים. במת אנחנו טובים? אנו טובים בבניית שדות תעופה. אנו בונים מהר,

אף מבקש להביע מחאה על כך: הסכם שנחתם בין ממשלות ארצות-הברית וישראל ב-6 באפריל 1979 לא הונח כלל על שולחן חברי הכנסת. אף שההסכם הוא חלק מהחוק שאנחנו מתבקשים לאשר הוא לא הונח עד כה על שולחן חברי הכנסת. אם כן, קודם כול עושים הסכם והוא מוצג בפני חברי הכנסת כעובדה מוגמרת; אחרי כן מביאים הצעת חוק שההסכם הזה הוא כביכול חלק ממנה, ואותו הסכם אינו מונח כלל על שולחן הכנסת; וזאת כאשר כל אחד יודע שבעצם הצעת חוק זו היא חלק מן ההסכם ולא להיפך. זה פגם רציני מאוד, ובהסתייגותי — שאני מקווה כי היא תאושר אכן — אני מציע שסעיף 11 להסכם שנחתם בין ממשלות ארצות הברית וישראל באפריל 1979 יהיה חלק מהחוק.

שנית, מבחינת תוכן ההסכם: אף שההסכם נעשה באופן חפוז — וכולנו יודעים את הלחץ שבו היתה נתונה ממשלת ישראל ואת רצונה להגיע לידי מחוייבות אמריקנית מבחינת לוח המזנים — הרי שכמה תיקונים — שהיו אפשריים גם בהסכם — שלא הוכנסו ניתן לדעתי להכניסם היום. ובכן, ראשית, הנקודה הלאומית, הכבוד הלאומי. אנחנו מופיעים כקבוצים, כמסכנים, ואין הדבר דומה לרצון שלנו לרכוש, למשל, מטוסי

אפ-15 מארצות-הברית שהרי איננו יודעים לייצר את המטוסים האלה. אבל שדות תעופה אנחנו יודעים לבנות טוב, ואפילו טוב מאוד, לדעת האמריקאים עצמם. אם האמריקאים הם הקבלנים הראשיים עדיין יש אפשרות שיהיו קבלני משנה ישראלים. יש הבדל עצום אם חברה ישראלית, חברת "סולל בונה" או חברה אחרת, היא זו שמביאה את הפועלים הזרים אבל בתנאי שכה ישראלים והכול נעשה על-פי החוק והתקנים הישראליים, לבין מצב שבו מתפתח שוק חדש וחברה זרה היא קבלנית ראשית ופועלת באמצעות חברות משנה, קבלני משנה, שגם הם זרים. הרי החוק נותן פה עדיפות לחברות זרות. מהר אותו סעיף הנתון פטור, מלא או בשיעור של 25% מס הכנסה לחברות זרות או לצד שלישי, כפי שזה מנוסח? הרי לגבי רוב החברות הזרות שתעבודנה יש הסכמים על החזר מס הכנסה בין ממשלותיהן לבין ממשלת ישראל. ובכן גם 25% אלה ינוכו, כלומר, גם חברות שהן קבלני משנה יעבדו בפרוייקט זה בלי לשלם מס הכנסה וזאת העדפה מוחלטת של חברות קבלניות זרות לעומת עובדים ישראלים. לחברות ישראליות לא הותר למעשה להיכנס למכרה. זה ניתן לשינוי היום. הוא הדבר לגבי עובדיהן של החברות. ומדובר באלפי עובדים — מקוריאה, מפארטוגל, השד יודע מאיפה עוד — כל אלה פטורים ממש בייבוא חפצים אישיים ללא כל הגבלה ואפילו הבקשה שלנו בוועדת הכספים בדיון שלאחר הקריאה הראשונה שהיחזור ייעשה כאשר אותו עובד עובד את הארץ, אפילו בקשה זו לא נענתה בחיוב. איני יודע אם ירדע לחברי הכנסת כי באותו הסכם שלא חולק לחברי הכנסת כתוב לדוגמה: כלי רכב לא צבאיים שיהיו בשימוש מחוץ לשטח הפרוייקט עצמו או שישמשו על כבישי הארץ יקבלו רישיונות אולם ללא תשלום. שימו לב, רישיונות ילא תשלום. מכוניות צבאיות לא יודקו לרישיונות. לעובדי מפתח של קבלני הפרוייקט דהיינו לא החברה הראשית אלא עובדי החברה הראשית או עובדים של קבלני משנה של החברה — המדובר באלפים — אשח תפקידיהם מחייבים שימוש במכוניות בישראל מחוץ לשטחי הפרוייקט יונפקו תלושי דלק פטורים ממש. האם

חבר-הכנסת סבידור — של קבוצן אלא של קבוצן בן קבוצן ואומרת: היתני עבד כנעני כאשר דיברתי עם האמריקאים ועכשיו אני באה לכנסת ואומרת: היו גם אתם, כבית המחוקקים של המדינה, קבוצים ושנו את החוק. לפי דעתי העניין הוא הרבה יותר עקרוני ממה שנדמה. החוק המוצע בזה על-ידי הממשלה הוא ביון ממלכתי לישראל. ואני מודיע לכם היום שאם חברות אמריקניות אינן רוצות לבנות את שדות התעופה — וכבר כל אחד יודע איפה הם יהיו — אלא אם יתנו להן את ההנחות במסים שצריך לומר להן: לכו הביתה. ממשלת ארצות-הברית תעזור בכספים ואנחנו נבנה את שדות התעופה בנצמנו. לא נשנה את חוקי ישראל בשיטת הקאפיטולאציות העותמאנית. ישנה גם הסכנה כי מיסמוס החקיקה יתחיל במסים, יעבור ליחסי עבודה ולכלכלה ובסוף יבקשו לשנות לגביהם גם את החוק הפלילי; ואם יהיו שם עובדים מתאילנד יבקשו, לפי השיטה הזאת, להפעיל לגביהם את החוק הפלילי התאי-נדי. וחבר-הכנסת סבידור יאמר לי: Beggars cannot afford to be choosers. קבוצים אינם יכולים להרשות לעצמם להיות ברגנים. חבר-הכנסת סבידור, עד כדי כך הידרדרה עצמאות וקוממיות ישראל?

עכשיו נכנס האולם חבר-הכנסת כץ ואני מקווה שהוא ישכנע את חבריו מן הסיעה הליברלית. היתני אומר לו: מה שהצעת לכנסת לפני שלושה-ארבע שנים בקשר לקרן וולף — והנימוקים של ממלכתיות ועצמאות מחייבים פי כמה בכל הפרשה של החוק העלוב והאנטי-ממלכתי הזה — צריך לחול גם כאן. הכנסת צריכה לה צביע נגד החוק וממשלת ישראל תבוא לאמריקאים ותאמר: זהו דבר הכנסת. אתם רוצים לעבוד פה? תעבדו על-פי חוקיגו. אינכם רוצים לקבל את חוקיגו? שלום. תעוררו לנו בתמיכה כספית כפי שסוכם ואנחנו נבנה את השדות בעצמנו; נבנה אמנם לאט יותר, אבל בצורה ישר-אלית יותר, באופן עצמאי יותר. ואם היה לנו ייחוד בטחוני במלחמות שהיו לנו בעבר הרי שהוא היה מתוך כך שנלחמנו שהפעלנו את כוח היצירה שלנו ונלהמנו על-פי המתכונת שלנו ועל-פי שיטותינו.

אני פונה בזה בפעם האחרונה לאנשי הליכוד, כי כל האחרים מתנגדים לחוק: אירור טיפת אומץ, הרימו יד נגד עניין זה ולמדו גם אתם את הממשלה שלכם קצת לקח. הגיע הזמן ששרי הממשלה לא ישתוללו לגמרי ויבינו שממלכתיות ישראל אינה יכולה להיכנע, להתמוגג ולהיגמס בפני לחצים כלכליים זרים.

היו"ר י. מ. אכרמוביץ:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אמרי רון, להנמקת הסתייגותי.

אמרי רון (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני מציע לה-סיר את הצעת החוק, אני מציע לקבל אותה בהסתייגויות האלה:

מאיר פעיל (מחנה שלי):

תציע, תציע, מה יש?

אמרי רון (המערך):

אבל הכנסת יכולה להתחיל בחיוב על ההסתייגויות ואז הפסדנו יצא בשכרנו. כפי שהדבר הובא בפנינו יש פה אבסורד אחד גדול, קודם כול מבחינת חוקית, ואני

שהסעיף יפורסם בתקנות. כלומר, אי בכך סוד ציבורי; רק אנחנו מתבקשים להחיל בחוק דבר שגראה אותו לאחר מכן מפורסם בתקנות. ובכן אם אין זה סוד יביא אותו לפני הכנסת; אם יש בזה טעם לפגם או צריכים לדעת אדותיה. כל זאת מן הבחינה התחיקתית.

עכשיו מן הבחינה הכלכלית: זה כבר לא מעשה של הזנחה ושל חוסר תפיסה אלא זה מעשה המנוגד בתכלית, במאה ושמנונים מעלות, להגיונה של הכלכלה הישראלית לית ולהגיונה של הממשלה הזאת כפי שהיא מצהירה על קווי מדיניותה. הביטור, המטרה העליונה של הכלכלה הישראלית היא שיפור במאזן התשלומים. הסכנה המוחשית הגדולה ביותר, המעידית ביותר, הקרובה ביותר היא מאזן התשלומים. האמריקאים נתונים מלווה עם מענק, מלווה בתנאים לא פשוטים של 10% ריבית, של 3 מיליארד דולר. זה צריך לספק את ההוצאות. כלומר, כל דולר שנחסך יהיה מתוך תקציבנו, מתוך כספינו. יש קבלנים ראשיים אמריקנים ואני מקבל זאת. קיים הצורך העליון לגמור את זה בזמן והוא מעבר לכל שיקול של מחיר; הרצון לערב את האמריקאים באחריות פעל כנגד השיקול לעשות זאת בעצמנו ולהרוויח. לכן יש פנים לכאן ויש פנים לכאן בשאלה אם לקבל את דעת הממשלה. אגב, אני הייתי בעד השיקול הממשלתי. אבל מרגע זה אנחנו מצווים על הסכום מאקסימאלי בדרך לרים. עכשיו, אותו קבלן ראשי צריך לקחת קבלני משנה. אביא דוגמאות, לא רק היפותטיות אלא מעשיות: אותו קבלן יכול לקחת לעבודה חברה, נניח כמו "סולל בונה". "סולל בונה" — עבודת חוץ ונמלים" פונתה מפרס ומאחר צות אחרות ויש לה עוד כושר ייצור. במה היא מתמחית? — במסלולים, בעבודות עפר. ואם תחשדו בסקטוריוזא" ציה הרי לא רק "סולל בונה"; קבלנים פרטיים רבים עבדו בארצות חוץ. הצעת החוק הזאת מונעת מהם מלהשתתף במכרזים מפני שהחברות הישראליות צריכות להביא בתחשיב את מס ההכנסה שיוטל עליהן. לעומת זאת חברה קוריאנית, שאינה יעילה יותר מהחברות האלה ואף אם היא פחות יעילה מהן, היא תוכה במכרז. והחוק הישראלי הזה קובע שאנו מצווים על ביוזבו דולרים. אם יכול לעשות זאת גורם ישראלי או גורם זר נעדיף את הגורם הזה ובלבד ש... אינני מבין ובלבד שמה.

עכשיו אמירה אחרונה: חברי הכנסת יכולים לחשוש, נכון, היתה פה טעות, היתה צריך לעשות דבר אחר, אבל ההסכם נחתם, צריך לכבד את ההסכם. אין גורם שיבין את התערבותו של המחוקק בעניין ההסכם יותר מאשר האמריקאים. האדמיניסטרציה האמריקנית רגילה ויודעת שאם היא חותמת הסכם אין הסגאט חייב לדון ולאשר; הוא יכול לדון ולא לאשר. קרו דברים מעולם. לכבוד יותר את הכנסת אם בנושא הזה נציב נקדה ונכפה על ממשלת ישראל לשנות את ההסכם ולהטיל מס הכנסה שווה על חברות זרות וישראליות; ואחר-כך, אם החברות הזרות יהיו יעילות יותר, בבקשה.

הר/יר י. מ. אברמוביץ :

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה.

ה צ ב ע

סעיף 1 נתקבל.

ואב כץ (המערך):

אני מבקש להצביע.

מישהו ראה את ההסכם הזה לפניו אני חושב שלא. על מה אתם מתכוננים להצביע, רבותי?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הם יצביעו על מה שיגידו להם.

אמרי רון (המערך):

אם כך אמשיך לצטט מההסכם: כל פעולות הכנסה או טראנסאקציות של הפרוייקט וקבלניו בישראל, גם קבלני משנה לא רק האמריקניים, בקשר להסכם זה, כולל מיתקני השירותים שיוקמו במסגרת הסעיפים הללו יהיו פטורים ממסים, ממסים, מתשלומים, מהפקדות וכל תשלומים אחרים לצרכי רישיונות ורישומים. היכן גשמע כדבר הזה? אני מדגיש: המדובר הוא הן לגבי החברה הקבלנית הראשית שלגביה ההסכם כבר נחתם וצודקים חברי הכנסת האומרים: It is too late, והן לגבי קבלני המשנה שלגביהם עדיין לא נחתם כל חוזה, והן לגבי העובדים שעדיין לא הובאו. הבה נאשר את ההסתייגות הזאת, שכל הפטור לא יינתן לעובדים ולא יינתן לחברות-בת או לקבלני המשנה כדי שלא ייווצר פה משק חדש, חפשי ממסים עם העדפה ברורה לחברות הזרות. הרי זה אבסורד מוחלט והכנסת עדיין יכולה לשנות את המצב.

אני רוצה לסכם בכך שאני מציע לכנסת לקבל את החוק ואת ההסתייגויות האלה: אחרי סעיף 2 יבוא: "3. סעיף 11 להסכם יהיה נספח לחוק זה והוא לא ייכנס לתקפה אלא לאחר שנעשו בהסכם שינויים אלה: (1) מינהלת הפרוייקט תוציא מכרז שיאפשר לחברות קבלניות ישראליות להתמודד עם קבלת עבודה בתנאים שווים — מה שלא קיים היום, רבותי — (2) לא יינתן לחברות זרות העדפה או הנחה כלשהי שתגרום הפסד לישראל — לפי דעתי לא היתה כוונה להעדיף את ישראל — (3) לעובדיהם של הקבלנים לא יינתנו כל פטור רים ממסים ומכסים, למעט התור מס על ייבוא חפצים אישיים שיינתן עם עזיבתם את הארץ." בתנאים האלה אפשר לאשר את החוק. אני מציע לכנסת לאשר את ההסתייגויות אלה.

הר/יר י. מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לחברי הכנסת דוד גולומב, להנמקת ההסתייגויותיו.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שהגענו כאן לאחד השיאים — אנחנו רגילים לשיאים כאלה יום יום בזמן האחרון — שבו חברי הכנסת מתבקשים להצביע בנושא שהם אינם יודעים מה הוא אך לא מפני שהם אינם מקשיבים לדיון אלא מפני שהם מתבקשים לאשר חוק האומר שיש לקיים את מה שכתוב בסעיף 11 מבלי שניתנת להם האפשרות לעיין בסעיף 11. חברי הכנסת, אולי כתובים בסעיף 11 כמה דברים שלא הייתם יכולים בכלל להעלות על דעתכם? עכשיו אני מדבר לא על כך שאכן כך כתוב, אני מדבר על עצם החקיקה. איך אפשר להביא לכנסת חוק ולבקש את המליאה לאשרר בחוק הסכם שהכנסת איננה מכירה אותו בגלל הטיעון הזה, בגלל קו החשיבה הזה, מבחינת התקדים, מבחינת ההגיון המשפטי וההגיון התחיקתי, יש לפי דעתי לקבל את ההסתייגות של חבר הכנסת אמרי רון, להכליל בחוק את סעיף 11. צאו וראו, זה אינו מעשה של לא כלום, זה מעשה שלומיאלי, מפני שכתוב בחוק

— חוק פטור ממסים (הסכם להקמת שדות תעופה בנגב); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת; הצעה לסדר-היום —

הד"ר י. מ. אברמוביץ:  
אני אמנה שני מונים: חברי-הכנסת דוד גולומב ותבריה הכנסת יגאל הרביץ.

**ה צ ב ע ה**

- בעד התיקון של חברי-הכנסת ע. אמוראי לסעיף 2 — 28
- נגד — 35
- התיקון של חברי-הכנסת ע. אמוראי לסעיף 2 לא נתקבל.
- התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 2 לא נתקבל.
- התיקון של חברי-הכנסת מ. פעיל לסעיף 2 לא נתקבל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הצעה לסדר: ההסתייגות שלי מלה במלה נתקבלה על-די ועדת הכספים והיא כלולה בסעיף 3. אם הצבעתם עכשיו נגד ההסתייגות שלי הרי הצבעתם נגד החוק.

הד"ר י. מ. אברמוביץ:

איי-אפשר להעיר באמצע ההצבעה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מדבר על תוכן ולא על נוהל.

הד"ר י. מ. אברמוביץ:

נחזור להצבעה.

**ה צ ב ע ה**

- התיקון של חברי-הכנסת ד. גולומב לסעיף 2 לא נתקבל.
- סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

**זו. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת**

הד"ר י. מ. אברמוביץ:

עתה נשמע הוועדה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

משנה למוכיר הכנסת ש. יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת מסקנות ועדת הכלכלה בעניין בעיות השיכון של חיללים משחררים דרומים, צירקסים

**יו. הצעה לסדר-היום**

מצוקת ניהול הערים הגדולות והדרכים לשיפור המינהל (עם יובל השבעים של תל-אביב)

יוסף תמיר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מקבל את הודעת היושב-ראש אם כי הכנתי דברים למלוא הזמן הרגיל.

תל-אביב, העיר העברית המהוללה, מרכז התרבות והחיים התוססים, היתה למעשה אחד הכלים שהכשירו את הקרקע להקמת המדינה. היא חוגגת היום את יובל ה-70 ואני חושב שעל דעת היושב-ראש ועל דעת חברי

הד"ר י. שמיר:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעות לסדר היום. אני מבקש ממגיש ההצעות, בגלל צום ט' באב, לקצר בדבריהם ולהסתפק בחמש דקות. רשות הדיבור לחברי-הכנסת יוסף תמיר, להעלאת הצעתו, מצוקת ניהול הערים הגדולות והדרכים לשיפור המינהל (עם יובל ה-70 של תל-אביב). אני מבקש את סליחת מגישי ההצעות אבל זה הכרת כל יגונה.

התיקון של חברי-הכנסת א. רון אחרי סעיף 2 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. רון לסעיף 3 לא נתקבל.

סעיף 3, בנוסח הוועדה, נתקבל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

צריך שאנשים יקראו על מה הם מצביעים ולא יתנהגו כמו עדר.

הד"ר י. מ. אברמוביץ:

אני מעמיד להצבעה את החוק בקריאה שלישית.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה): יש בקשה למנות.

הד"ר י. מ. אברמוביץ:

בבקשה, אם מבקשים למנות, אני ממנה אותם המונים, חברי-הכנסת גולומב וחברי-הכנסת הרביץ. יש זכות לחבר לבקש מונים. אני מעמיד שוב להצבעה את החוק בקריאה שלישית.

**ה צ ב ע ה**

- בעד חוק פטור ממסים (הסכם להקמת שדות תעופה בנגב), תשל"ט—1979 — 36
- נגד — 31
- חוק פטור ממסים (הסכם להקמת שדות תעופה בנגב), תשל"ט—1979, נתקבל.

הד"ר י. מ. אברמוביץ:

אני קובע שחוק פטור ממסים (הסכם להקמת שדות תעופה בנגב), תשל"ט—1979, נתקבל בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

חלקה טובה. ובצד כל אלה אנחנו רואים כיצד העיר הפכת להיות בלתי-ניתנת לניהול וכיצד מתפתחות בה תופעות של העדר תיכנון ואכיפת החוקים.

לעיר יש בעיות דחופות, כגון הנתיצות לפתור את צרכי השוק הסיטוני המרכזי החונק היום, במידה רבה, את האזור המסחרי והעסקי. יש צורך להיערך להגנה בפני השתוללות האימים של הפשע המאורגן הישראלי והמאורגן הלא-ישראלי וחברות הרחוב הבריזיות ההור-סות את מערכות החיים התקניגים. על העיר לגבור על הבזיון של ליכלוך הפוקד את כל המדינה הזאת ועריה. עליה לגבור על ההתנהגות השלילית של חלק מן הציבור ברשות הרבים, התל מהדבקת מודעות על כל מה ש אפשר להדביק ועד שדידת אדמות הציבור. על העיר לשמש מופת בהתנהגות האזרחים האוהבים את מקום מגוריהם.

בעיות העיר הן מכה קשה של העידן שאנחנו חיים בה. אולם כיוון שהאוכלוסיה מרוכזת היום רובה ככולה בערים — 90 וכמה אחוזים — שומה על הכנסת לתת את דעתה על תופעה זו. לכן אני מציע למצות את הגושא ולטכס עצה כיצד לתקן את פני הדברים. יובלה של תל-אביב זו הודמנות נאותה לכנסת לתת את דעתה לסוגיה הנכבדה.

הי"ר י. שמיר :

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בדעתי להציע לכנסת להעביר את הצעתו של חבר-הכנסת תמיר לוו-עדת הפנים ואיכות הסביבה. הגושא מכובד. הוא מכובד גם אלמלא יובל השבעים של העיר היהודית תל-אביב— יפו שהן יחדית אחת. אפילו לו היה זה יום התולדת ה-69 או ה-71 גם כן הייתי מציע להעביר את הגושא לוועדה. אנחנו עומדים לפני אחת הבעיות החמורות ביותר של חיי האדם המודרני, שוודאי יודע שקשה מאוד להיות בבדידות אבל טרם מצא תשובה נאותה לשאלת החיים בערים הגדולות.

כמעט באופן מאתמאטי ניתן לנסח, שכלל שהעיר גדולה יותר כן הפרובלמות שלה יותר גדולות ויותר קשות. לכן לא רק באופן ארימטי אלא גם באופן מהותי וגיאומטרי ברצוני לומר שבשלוש הערים הגדולות במדינה מתגורר רבע מתושבי המדינה, קרוב למיליון תושבים. זה משתקף גם בהוצאות. תקציב הערים הללו מהווה 30% מסך התקציב של הרשויות המקומיות. שלוש הערים האלה גובות 37% מסך ההכנסות העצמיות של הרשויות המקומיות. ומה שמעניין, שלוש הערים האלה מקבלות 45% מאותן ההכנסות המתעברות לרשויות המקומיות המותרת מסי רכש ומסי רכב. לעומת זה השתתפות הממשלה בתקציב שלוש הערים האלה לגבי האוכלו-סיה הוא — כ-26%. פירושו הדבר הוא שהערים האלה מממנות, בחלק מסויים, את העודף שלהן מתוך המקור רות שלהן.

באשר מצוות היושב-ראש חלה גם על המשיבים ולא רק על המציעים ובאשר חבר-הכנסת תמיר הרדיע לנו שהוא דולג על פרקים מסוימים מתוך הנאום החשוב שלו, אני אעשה אותו הדבר. לא אתאר עכשיו את הפרק בלמאטיקה הנוצרת ממה שקראים היום בעברית שלגו "יוממות", כלומר, אדם בא בבוקר לעיר לעבוד בה ועוזב אותה בסוף היום. זהו דבר שאנחנו מכירים מערים

הכנסת נשלח ברכה לראש העירייה, לחברי המועצה ולתושבי תל-אביב לרגל היובל.

חברי הכנסת, בעשור האחרון עובר משבר חמור על הערים הגדולות, לא רק בארצנו אלא ברחבי תבל כולה. הערים במרכזיהן התבלו, וחלקן הפכו להיות כמעט עיי חרבות. ההזדקנות המתמדת של המגורים והאוכלוסיה היא גורם שלילי בערים. למרבה הצער, בתל-אביב בולטת התופעה הזאת יותר משום שתל-אביב מרכוזת בתוכה 20% של אוכלוסיית המצוקה בארץ אף שרדים בה רק 9% של כלל אוכלוסיית המדינה. משכנות העוני והגילויים הבלתי-נמנעים המלווים זאת גורמים ל-25 אלף משפחות הנתונות במצוקת דיור וזו מולידה תופעות קשות של פשע ואלימות המופיעות בכל הסקטורים החב-רתיים של ימינו. מצב זה הוא אחד הגורמים להידרדרות איכות חיינו וסביבתנו. אגב, אוניברסיטת שטוטגארט ערכה במשך שנים מספר מבחן ומחקר לגבי ההשפעות ההדדיות של המגורים וטיבם ומצב האוכלוסיה שחיה בהם וההתפתחות של המנהגים שלהם והיחס לתרבות המגורים. התוצאה מורה על קשר הדוק בין שני הגור-מים וזה משתקף בחלקים אלה של דרום תל-אביב. לפנינו תוצאה של תרבות המגורים הירודה.

אולם תל-אביב אינה סובלת רק מבעיות דמוגרפיות ומהלחצים המיוחדים של היותה מטרופולין. שירות החינוך והתברואה, התנועה והתחבורה, הבריאות והסעד וכל היתר מושפעים גם מן הנהירה העצומה של שכני תל-אביב אל העיר בשעות הפעילות שלה. אל העיר נכנסים בכל יממה פי שלושה אוכלוסיה מאשר הגרים בתוכה; נכנסים אליה 28 אלף כלי הרכב הגורמים למטרדי רעש, זיהום ותופעות שליליות אחרות. אני מדגל על פרטים רבים שהכנתי להנמקת הצעתי ומדגיש כי תל-אביב הופכת, בחלקה הדרומי בעיקר, להיות גורש האוכלוסיה הנתון להשפעות שליליות של חברה אלימה בחלקה, שאורמת להיבה מאוד תופעות שליליות שאנחנו מצויים להילחם בהן ולעשות הכול כדי לצמצמן אם לא לעקרו כליל.

העובדה היא רבות, שבתל-אביב — יפו, כמו בירושלים וכן גם בחיפה, יש נהייה וכמיהה לצמיחה. אולם הצמיחה אינה עולה תמיד בקנה אחד עם טובת האינטרסים הקשורים במעמס השירותים היעילים והת-קינים ובמצב המגורים ויכולת הממון שלהם. לתל-אביב — יפו יש קשיים מיוחדים במתן שירותי תברואה, תחבר-רה, תנועה, סעד וכדומה. הסיבה לכך היא פשוטה: תל-אביב היא העיר הראשונה שבה מהפוזנים החיים התרבותיים והכלכליים, חיי המשק, הכספים, התיירות, האמנות, העתונות וכו'. אביא דוגמה למצב מכביד מיוחד שאיננו מרבים לעסוק בו: התושב התל-אביבי מייצר אשפה במשקל של 500 ק"ג בשנה, כפליים מאשר בירושלים, האשפה מצברת ואין יכולת לסלקה ולכן אנחנו עדים ל"חיריות" למיניהן הצעות בלב הישוב.

המצב הכספי של תל-אביב מחריף והולך. הגרעון המצטבר ל-31 במארס 1979 עלה על מיליארד לירות. כדי להמשיך ולהפעיל את שירותי העיר נוטלים הלוואות והרביית קצוצה על-פי רוב וההסתכסכות גדלות והולכות. בצד הפיתוח הנרחב של חוף הים וטיהורו, בצד המאמ-צים לטפח ירק וגינון ואת פארק הירקון הנהדר, בצד שיפור התיכנון הפיסי והקמת מבנים שיעמדו שנים רבות ובייחוד בתשתית, קיימת בנייה בלתי-יחוקית ההורסת כל

שיחייב כל רשות מקומית להכין תקן בכפיפות למסגרת שיא כוח אדם שיוקבע לה באישור השר. בעניין סל העיריות, בגלל הבעיות הנוצרות על-ידי האופי המטרופוליטאני של הערים הגדולות, משרד הפנים הקים ועדה הבודקת את כל נושא התיכנון והבנייה תוך שימת לב מיוחדת לערים הגדולות. מתוך מודעות לנושא ובגלל חשיבותו אני מציע להעביר אותו לוועדה.

הי"ר י. שמיר:

חבר-הכנסת תמיר, אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדה?

יוסף תמיר (הליכוד):

אני מסכים.

### הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

## יח. חוק השיפוט הצבאי (תיקון) (אישור גזר דין של בית-דין צבאי),

תשל"ט—1979 \*

(הצעת חבר-הכנסת מ. פעיל)

הזאת. אני בעצם גם לא מציע לנגוע בכל השיטה הקיימת בצה"ל לגבי בתי-הדין. לתעבורה, גם בה אני לא מציע לנגוע. זו שיטה מוצדקת בצה"ל, לפי דעתי. כחוקי השיטה הקיימת בחברה האזרחית של בתי-משפט מחוזיים ובית-המשפט העליון. יש בתוך צה"ל מוסד הנקרא בית-דין מחוזי במחוזות שיפוט. בדרך כלל זה פוזורים בתי-הדין הצבאיים המחוזיים לפי האיפרכיות היבשתיות, לפי הפיקודים — דרום, מרכז וצפון — ולפי האיפרכיות השונות של חיל האוויר וחיל הים. בתי-הדין הצבאיים המחוזיים יש להם סמכות לדון חיילים או אנשים שעברו עבירות באזורי שיפוט צבאיים, בסמכות דומה לבית-המשפט המחוזי האזרחי. על מה הם דנים? — על עבירות פליליות. השיפוט המשמעתי הצבאי לא מוסמך לדון בכלל בעבירות פליליות. בעבירות פליליות יכול לדון רק בית-הדין המחוזי, בסמכות דומה לזאת של בית משפט מחוזי אזרחי. בית-הדין הצבאי המחוזי יכול לדון בעבירות משמעטיות חמורות מאוד, כבדות מאוד, כמו נפקדות ארוכה או עריקה. בית-הדין יכול לדון בעבירות משמעט כבדות ממין אחר.

מעל בית-הדין המחוזי הציבה חוקת השיפוט, שה' כנסת הסכימה עליה ועל כך אני מערער, את המפקד הצבאי, המפקד היבשתי או מפקד חיל הים וחיל האוויר, שהוא אלוף פיקוד או אלוף בצה"ל. הוא איש בכוח מאוד בהירארכיה הצבאית, לא צריך שיהיה בעל הכשרה משפטית, הוא הסמכות המאשרת, כך כתוב. הוא רשאי לאשר פסקי דין וגזרי דין של בתי-דין צבאיים מחוזיים ויש לו גם סמכות להקל בעושה. סמכות דומה יש לרמ"טכ"ל לגבי בתי-הדין הצבאי לעירעורים. בית-הדין הצבאי לעירעורים הוא הסמכות המשפטית הגבוהה ביותר בצה"ל. אליו מובאים עירעורים על פסקי דין וגזרי דין של בתי-הדין הצבאיים המחוזיים והחלטתו היא ההחלטה של האינסטאנציה השיפוטית הגבוהה ביותר הקיימת בצה"ל. לפי מיטב ידיעתי לא מכהן מעליה

גדולות ברובעים שלמים. כאן זו תל-אביב רבתי. אני מוותר על התיאור הזה של בעיות של עיר מרכזית שלדעתנו הפתרון להן יכול להימצא רק באופן מטרופוליטאני. תל-אביב בלבד אינה מסוגלת לפתור את הבעיות שנוצרות על-ידי influx יום יום, על-ידי ההופעה של אנשים מחדרה עד גדרה לשם עבודה ובילוי בתל-אביב. הפתרון צריך להיות מטרופוליטאני. אנחנו שמים לב לכך.

ברצוני לסיים בהערה אחת: הוועדה הממלכתית לענייני שלטון מקומי בראשותו של משה זנבר רואה את שיפור גיהולן של הערים הגדולות כדבר חשוב מאוד. אנחנו נקבל ממנה המלצות ביניים בנושא שיפוט הדין והתים הכספיים שלפיו שיהרור כספים מהממשלה לרשויות המקומיות לא יהיה מותנה באישורים שוטפים. כן יועמד לרשותן שדות מס דינאמיים, ובעיקר ארנונת עסקים על בסיס הערך המוסף שיהווה בסיס איתן להכנסות העצמיות. אנחנו הולכים לקראת הקמת מינהל שירות עובדים

הי"ר י. שמיר:

אנחנו ניגשים להצעת חוק מס' רע: חוק השיפוט הצבאי (תיקון) (אישור גזר דין של בית-דין צבאי), תשל"ט—1979, של חבר-הכנסת מאיר פעיל. אינני יודע אם שמעת את בקשתי, חבר-הכנסת פעיל, אני ביקשתי מכל המציעים לקצר היום כדבריהם בגלל תשעה באב. ביקשתי כן גם מן המשיבים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

תודה רבה, אדוני. אני אעשה כמיטב יכלתי אם כי לדעתי הנושא הוא עקרוני.

אני מתכבד להציע לכנסת באורח פרטי הצעת חוק שעניינה הפורמאלי כרוך אמנם בשינוי קטן מאוד אך אני רואה חובה להסבירו. הוא אינו גובע דווקא מהאצ'רעים האחרונים. אני הגשתי את ההצעה הזאת באמצע מאי 1979, לפני שפרץ הפולמוס בעניין הקלת ענשו של הקציני הצעיר. אני הושפעת, בהכנת החוק הזה, מהמידע שהגיע אלי על החלטות ועדת שמגר שדנה בכל פרשת בתי-הדין ובסמכויות השיפוט של צה"ל. אני יודע שהמסקנות שלה שמורות ולא ניתנו לפירסום. שמך מהן הגיע אלי. אף ששירתתי הרבה שנים בכוחות הבטחון לא שמתי לב לדברים אלה והמסקנות עוררו את תשומת לבי רק מאוחר יותר. אני מודה שפרשת חייל הג"א, ישראל לדרמן, שרצח אדם בירושלים ונידון ל-20 שנות מאסר על-ידי בית-הדין הצבאי המחוזי ובית-הדין הצבאי לעירעורים הקל בעונשו והורידו ל-10 שנים והרמטכ"ל ל-3 שנים, על-פי סמכותו, הדליקה אצלי גורה אדומה וגרמה לזימת תקיפה זו.

אני רוצה בעדכן את הכנסת ולהזכיר את החוק הקיים בצה"ל. יש בצה"ל דין משמעתי — אינני נוגע בו, הוא ראוי, זו השיטה שצריכה להתקיים. יש שיפוט משמעתי — שופטים זוטרים, שופטים בכירים, שופטים עוד יותר בכירים, לפי ההירארכיה — אינני מציע לנגוע בשיטה

(קריאת ביניים: גם כאשר הוא נתן פקודה לתקוף אין סמכות כזאת.)

גם מ"כ נתן פקודה לתקוף ולא נתנו לו סמכויות ביזאנטיות. למ"כ או למ"מ ניתנת סמכות לתקוף; ומ"מים יש אלפים. אבל סמכות לשפוט אין להם. מכאן שמן הסמכות לשלוח אנשים לאש לא נובעת הסמכות לאשר משפטים או גזרי דין. סמכות זו נוגעת, לפי העקרונות הליבראליים של המדינה המודרנית, לרשות השופטת או לרשות המבצעת.

מה אני רוצה להציע? אני מציע עדיין את מלוא המלצות ועדת שמגר. אני מציע להעביר את הסמכות הזאת לשר הבטחון.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
זה פוליטיזאציה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

זה לא פוליטיזאציה. לשר הבטחון, כמו לכל שר בישראל, יש סמכות ביזאנטית. מעליו נמצאת הכנסת והיא יכולה לבקש הסבר — בשאלתה, בהצעה לסדר-היום — וועדת החוץ והבטחון שלה יכולה גם היא לבקש הסבר או אף ועדה אחרת.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
גם היום אפשר לפנות לשר הבטחון.

מאיר פעיל (מחנה שלי):  
לא. אני מצטער לומר לך שאינך יודע.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):  
כן.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אתה אינך יודע כשם שאינך יודע הרבה דברים. ערב תשעה באב אני מודיע לך שאינך יודע בנושא זה יש לרמטכ"ל שיקול סופי. לשר הבטחון אין מה לומר בנושא.

עם כל מה שקורה ויקרה שר הבטחון יודע שמעליו הכנסת. שר הבטחון נבחר על-ידי העם הישיב בציון. שר הבטחון יודע שעליו להסביר את שיקוליו ולנמק את החלטתו בפני אחת מוועדות הכנסת. כך נוצר מין לחץ ציבורי של המסד הדמוקרטי עליו. זה מה שאני מציע.

בקיצור, עניינה של ההצעה לומר שהסמכות המאשרת, לאחר שיתקבל החוק, עדיין תישאר בתחומי מערכת הבטחון, בידי האיש הממוקד להיות שר הבטחון או סגנו, בידי הדרג הפוליטי, הדרג של שלית הציבור, הדרג שחייב לעמוד בביקורת הכנסת או ועדה של הכנסת, בביקורת הציבור, ולשאת באחריות באופן עקרוני; ולא בידי דרג שיש לו בנושא זה סמכות שאני קורא לה סמכות ביזאנטית שבינה ובין ריבונו של עולם אין דרג ביניים. לפי דעתי יטיב הכנסת לעשות אם התלהח בהצגתו של החוק הזאת. אני מציע לא לערב את ההצעה עם מה שקורה היום. לא איכפת לי שהממשלה תקבל החלטת להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והבטחון כדי שהיא תדון בהצעה וייקבע שם, כבוד השר משה נסים, שהחוק הזה יחל רק עם תום כהונתו של הרמטכ"ל הנוכחי. אל תבינו מן ההצעה שיש בה משום הממשד המאבק נגד הרמטכ"ל בפרשת טוהר הנשק. את המאבק נגד הרמטכ"ל הנוכחי בעניין טוהר הנשק ננהל במקום אחר. אני מציע לכם לראות בעניין זה כאילו המאבק ההוא והפולגותה היא אינם קיימים.

שום מוסד שיפוט אחר. דינה דומה מאוד לדין בית-המשפט העליון האזרחי. בית-המשפט העליון האזרחי עליו עליה בנושא של בגיזים אבל לא בנושא של עררים או עירעורים. והנה, מעל בית-הדין לעירעורים הציב החוק הקיים את הרמטכ"ל. הוא איש חשוב מאוד. על זה לא מתווכחים. הוא רשאי כאדם ממונה — הוא אפילו לא נבחר — לאשר גזרי דין. הוא הסמכות המאשרת של רוב גזרי הדין. רק לגבי פסק דין מוות הסמכות המאשרת היא שר הבטחון; יתר גזרי הדין — הרמטכ"ל. הוא יכול לאשר וגם להקל אם הוא רוצה. אני יכול לצטט את המסקנות של ועדת שמגר. הן לא פורסמו אבל אני יודע אותן. יבדוק את הדברים מן הרוצה. ועדת שמגר המליצה שהסמכות המאשרת הנתונה לרמטכ"ל ולאופי הפיקוד — מפקדי חיל אוויר וחיל הים — תבוטל. הוועדה גם המליצה שלשר הבטחון לא תהיה סמכות כזאת ושדין בית-הדין הצבאי ובית-הדין הגבוה לעירעורים יהיה כדין בית-משפט מחוזי אזרחי בית-משפט עליון. מה שיקבע בית-הדין הצבאי העליון יהיה סופי. גביא המדינה יכול לחון על-פי הנהלים הקיימים בישראל.

יש בצה"ל מוסד נוסף — שאיני מערער עליו — "הוועדה לעיון בעונש". על-פי החוק יש בוועדה זו שלושה חברים: הפרקליט הצבאי הראשי ועוד שני קצרים. היה לי העונג להיות חבר הוועדה במשך שנים לא מעטות בתקופה שאל"מ (מיל). מאיר שמגר היה הפרקליט הצבאי הראשי. אני מערער על סמכויות ועדה זו. יש לה סמכות להקל, במקרה של ענשים כבדים, לאחר תקופת-מה של ריצוי עונש מאסר. היא שוקלת שיקולים הומאניטריים, אנושיים, לפעמים עקרוניים, וממליצה לרמ"כיל או קובעת שיתרוו מוקדם. אני רוצה לפגוע בכך, וזאת מתוך הנחה שהצבא הוא בכל זאת משהו מיוחד. ועדה של שלושה יכולה, כעבור שנה-שנתיים, להמתיק גזרי דין קשים ואולי לשנותם. אני רוצה לפגוע בנהוג זה.

אני מציע לכנסת לאמץ חלק מהמלצות ועדת שמגר ולומר שלא תהא עוד לרמטכ"ל או לאלוף הפיקוד סמכות מאשרת או מפחיתה בעונש, וזאת משתי סיבות: אחת, אדמיניסטרטיבית; ושנייה, עקרונית באשר היא נוגעת ברעיון הדמוקרטי. ועדת שמגר נגעה בסיבה האדמיניסטרטיבית. יש סכנה שעובד ציבור בכיר, קצין בכיר מאוד, בצה"ל, יהא אשוי יאה, העושה עבודה חש-בה מאוד, כאשר בא לפגוע גזר דין של בית-דין צבאי או של בית-דין לעירעורים הוא עצמו יושב וחוכך בכך והוא יכול למצוא עצמו נתון להשפעת של גורמים צדדיים — חברות, רעות עם איש אחד או שניים, זה קורה, אין דבר טבעי מזה, לפעמים גם טינה וקנאה וגם זה טבעי. אני מדבר דווקא על שיקולים חיוביים. יכולים להיות גם לחצים פה ושם. האיש לא חייב לתת דין בפני אף אחד. החלטתו היא סופית. כדי להימנע משיטה זו של לחצים בענשים חשובים, שכמעט לא ניתן להימנע מהם, כלפי בתי-דין צבאיים שתמיד יש בהם משפטן אחד או שניים ראויים לכך וקצינים שגב-חיים לשם כך במיוחד, יש לבטל את הסמכות.

ועכשיו לסיבה החשובה יותר: ראו, הסמכות של הרמטכ"ל היא סמכות ביזאנטית. כאשר אני אומר "ביזאנטית" מה אני רוצה לומר? כאשר הרמטכ"ל מחליט להקל את העונש או לאשרו אין סמכות במדינת ישראל ובעולם שיכולה לקרוא אותו לסדר.

שמאל פוליריאנו (התנועה לשינוי ויזמה):  
 יש לי המכתב.

הד"ר י. שמיר:

רשות הדיבור, לתשובה, לשר משה נסים.

השר מ. נסים:

חיים קורפו (הליכוד):  
 שר הבטחון אמר שבמקום שיש שיקול דעת לרמטכ"ל  
 הוא אינו מתערב.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תמצית הצעתו של  
 חבר-הכנסת פעיל היא להעביר את הסמכות המאשרת  
 מידי המפקד הצבאי לידי שר הבטחון. הממשלה אינה  
 מקבלת את ההצעה הזאת. דבריו של חבר-הכנסת מאיר  
 פעיל, שביקש לעגן את הצעתו בשיקולים קונסטיטוציוני-  
 יים, עם כל הכבוד, אינם עומדים במבחן. חוק יסוד: הצבא  
 קובע שהצבא נתון למרות הממשלה. הדרג הפיקודי  
 העליון בצבא הוא ראש המטה הכללי. ראש המטה הכללי  
 נתון למרות הממשלה וכפוף לשר הבטחון — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):

טוב שהוספת "וכפוף לשר הבטחון".

(חבר-הכנסת א. רובינשטיין קורא  
 קריאת ביניים)

יכול להיות שאינם יכולים ואינם רוצים. אבל האח-  
 ריות הפארלאמנטארית היא של הממשלה ויש אמצעים  
 קונסטיטוציוניים כדי להפעיל את האחריות הפארלאמנ-  
 טארית.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להסיר הצעת החוק  
 מסדר-היום.

מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה):

בזמן האחרון לא כל כך ברור למי כפוף הרמטכ"ל,  
 לממשלה או לשר הבטחון.

השר מ. נסים:

חוק יסוד: הצבא שהוחק בשנת 1976 אומר: "הצבא  
 נתון למרות הממשלה. השר הממונה מטעם הממ-  
 שלה על הצבא הוא שר הבטחון. הדרג הפיקודי העליון  
 בצבא הוא ראש המטה הכללי. ראש המטה הכללי נתון  
 למרות הממשלה וכפוף לשר הבטחון". בכל אשר אמרת  
 בצד הקונסטיטוציוני חטאת למציאות המשפטית האמ-  
 תית כי על כל מעשה שנעשה בצה"ל יש ביקורת פארלא-  
 מנטארית ואחריות של הממשלה. ויש אמצעים פארלא-  
 מנטאריים כדי לבקר את הממשלה על כל עניין שאח-  
 ריותה עליו. הממשלה שוללת את התפיסה של העברת  
 הסמכות המאשרת לידי שר הבטחון. הנוהג המקובל  
 בהרבה ארצות בעולם, וטמוז בתפיסה הישראלית שבאה  
 לידי ביטוי בחוק השיפוט הצבאי שימיו כמעט כימי  
 המדינה, היא שהסמכות המאשרת היא של הדרג הפיקודי  
 העליון בצבא. איננו גורסים שהעברת הסמכות לידי שר  
 הבטחון תשרת מטרה כלשהי, לא קונסטיטוציונית ולא  
 עניינית. היפוכו של דבר: יכול להיות שיש טעם מיוחד  
 באי-העברת סמכות של הדרג הפיקודי העליון לשר  
 הבטחון משום שהדרג הפיקודי עוסק יום ביומי בענייני  
 צבא. הוא זה שיכול לשקול את השיקולים האמיתיים  
 והרלבנטיים והוא אשר צריך לעקוב ולאשר פסקי הדין.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

איך אתה יכול לומר שהממשלה רואה את עצמה  
 אחראית להתלטותיו של הרמטכ"ל כאשר גם שר הבטחון  
 מעל במת הכנסת וגם ראש הממשלה, במכתב ששלח,  
 אומרים שאינם אחראים.

השר מ. נסים:

עם כל הכבוד, אתה אומר משהו שאינו מדויק.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

ראש הממשלה אמר בטלוויזיה שהוא לא ראה את  
 פסק הדין.

השר מ. נסים:

לא ראש הממשלה ולא שר הבטחון אמרו שהם  
 אינם אחראיים על מעשיו של הרמטכ"ל. אני לא רואית  
 את המכתב שאתה מנסה לצטט.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להשיב  
 בקצרה על דבריו של כבוד השר נסים: על-פי החוק  
 היום אין שר הבטחון יכול להתערב בשיקוליו של הרמ-  
 טכ"ל בנושא זה. כמעט כל החלטת אחרת של הרמטכ"ל  
 יכול שר הבטחון לשנות אך החלטת בנושא זה הוא איננו  
 יכול לשנות. לכן הסמכות כאן היא ביואנטית. זה דבר  
 אחד. דבר שני, אני מבקש מהכנסת לזכור את מלחמת  
 יום הכיפורים וכיצד, בגלל חוסר הבהירות בהגדרת  
 הסמכויות בין סמכויות הרמטכ"ל, סמכויות שר הבטחון  
 וסמכויות הממשלה, היו אי-בהנות. הכנסת תיקנה את  
 החוק והיום הרבה יותר ברור שהממשלה היא האחראית  
 על כלל ענייני הבטחון ושהרמטכ"ל כפוף לשר אחד בלבד,  
 לשר הבטחון. לכן, אם אנו מעוניינים שענייני הבטחון  
 יימצאו יותר קרוב לדרג המחליט, אני מציע שהכנסת  
 תוכל לתברע ממנו אחריות.

אני מציע איפוא לכנסת שלא להסכים להצעת השר  
 נסים אלא להסכים להעביר את הצעת החוק לוועדת  
 החוץ והבטחון לשם הכנתו לקריאה ראשונה.

הד"ר י. שמיר:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה.

### ה הצ ב ע ה

בעד העברת הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון)

(אישור גזר דין של בית-דין צבאי), תשל"ט—

1979, לוועדת החוץ והבטחון — מיעוט

נגד — רוב

ההצעה להעביר הצעת חוק השיפוט הצבאי

(תיקון) (אישור גזר דין של בית-דין צבאי),

תשל"ט—1979, לוועדת החוץ והבטחון לא

תקבלה.

## יט. הצעה לסדר-היום דו"ח ועדת אגרנט

אם ייפצע — ייאסף, אם ייהרג — תובא גופתו לקבורה ולא תהיה הפקר לעוף השמיים או להיות המדבר. זו חובה אלמנטארית של הצבא ללוחמיו; זו מסורת שטופ-חה בצה"ל, בהגנה ובמחתרות במחיר דמים עצום והפכה לגורמה מוסכמת. אם רוצים להבטיח את המוטיבאציה של החייל אין להפקיר לוחמים. אסור לתת לקצינים צעיריים לקבל על עצמם את ההחלטה אם להיכנע או לא כאשר יש מפקדות ממונות עם קשר אליהן, כפי שקרה במוצב המוח; אסור שמשהו יחליט על חשבון משהו אחר להפוך אנשים לוחמים ל"סמלי מצדה". אלה אינם ספרות, אלה בני אדם הם. כאשר אפשר להלץ לוחמים ממעוזים מכותרים יש חובה לעשות זאת. היו במלחמה הזאת תופעות שאין לעבור עליהן לסדר-היום. זהו עולל זועק שמלחמות פרטיות בין דרגי פיקוד עולות במחיר חיי לוחמים.

ראש אמ"ן לשעבר, שלמה גזית, אמר בראיון ל"דיעות אחרונות": "מחדל יום הכיפורים עלול לקרות שוב". האימננטזם אם כך, אילו לקחים הופקו? מה הועלנו? מה פעלנו? אנחנו חייבים לזכור כי יש כאלה המשלמים בחייהם בעד מחדלים אלה.

בלילה שבו פורסם דין-וחשבון ועדת אגרנט אמרתי בראיון בטלוויזיה: "כשאני מדבר על הדין-וחשבון ניצב בים נגד עיני חברי הלוחמים, אלה שאינם כאן ואני במידה מסויימת פה להם... נעו אמות הספים בארץ הזאת אך מה שקורה הוא שיטח עבה מאד מכסה על הסדקים. אני לא יודע מה עוד צריך לקרות. אני יודע שהפער הזה בין החזות החשופים של החברים שלי בגשר פירדאן ובמקומות האחרים מול הדין-וחשבון השקט והמאופק הזה, הפער הזה זועק. זה לא מה שציפיתי לו." באותו לילה עצמו כאשר חזרתי לביתי הגיעו אלי עשרות טלפונים. אחד מהם היה של ראש-הממשלה דהיום מר מנחם בגין. הוא אמר: "היית פה לרובות ישראלים. לא ניתן לכסות על האמת. נדרוש את פירסום הדין-וחשבון במלואו. לך הזכות והכוח המוסרי לומר את אשר אמרת. יישר כוונך".

חברי הכנסת, יש תחושת אי-נוחות עצומה בכל הדרגות, אצל כל הקצינים, אצל כל החיילים ובעם כולו נוכח אי-פירסום הדין-וחשבון. הגיע הזמן לתת לעם לשפוט. יקרא הוא וישפוט.

האם החומר הוא חומר סודי בעל אופי מדיעני או מוראלי שצריך לגנוז אותו במשך שלרשים שנה? או כך תוכל הממשלה בהסתרייות בוועדת החוץ והבי-טחון של הכנסת לתת את דעתה.

יגאל דיין ועוד שניים מחברי הוועדה המליצו על פירסום הדין-וחשבון במלואו. בעתון "מעריב", מתאריך 21 בפברואר 1979, נאמר: "בתשובה לשאלת סופר "הארץ" אישר פרופ' יגאל דיין, בזמנו חבר ועדת אגרנט וכיום סגן ראש הממשלה, כי אכן המגמה האמורה נשקלת עכשיו בין הוועדה. דיין ציין כי פירסום הספרים מבטל במידה רבה את הצורך לשמור בסוד את החלק החסוי של דין-וחשבון ועדת אגרנט". בהמשך אותו מאמר כתוב כי "לדעת חברים בוועדת אגרנט על הציבור להתודע אל מלוא השיקולים שהובילו לאותן מסקנות וכן להיות ערים לתופעות חמורות באורח

היו"ר מ. שמיר :

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2552, דין-וחשבון ועדת אגרנט, של חבר-הכנסת אסף יגורי, רשות הדיבור לחבר-הכנסת יגורי.

אסף יגורי (יעד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דין-וחשבון ועדת אגרנט נולד על-פי החלטת הממשלה מ-18 בנובמבר 1973. בתאריך 21 בנובמבר 1973 הוקמה ועדת החקירה. היא קיימה 156 ישיבות, שמעה 90 עדים ו-188 עדים נוספים. סדויות אפפה את דיוניה. היא קיימה את ישיבותיה מאחורי דלתים סגורות. החלטה זו אושרה גם על-ידי ועדת החוץ והביטחון ב-19 בנובמבר 1973.

האם מאז השגנו שקט? האם מאז יש רגיעה? תשובתי: לא השגנו שקט וגם לא יהיה שקט.

ראשיתו של העיזות והסילוף הוא במקורו הדין-וחשבון בעצם כתב המינוי אשר היה בלתי שלם, בלתי מקיף, ולא חייב התאמצות לרדת לשורשי העובדות והאירועים ולהגיע לכל המסקנות.

הצבא לא קיבל את הדין-וחשבון ולא השלים עמו. למעטם היתה גישה לחומר. רבים בצבא חיים עד היום בתחושה הכבדה כי הלקחים לא נלמדו ולא מוצו. את כל השכבות מלווה תחושה חריפה כי הדרג המדיני הפקיר את הדרג הצבאי מידת נכונותה של תחושה זו צריכה להיראות. ואני שואל כאן והיום: האם נלמדו הלקחים? ראש-הממשלה לשעבר יצחק רבין קבע, ואני מצטט: "אין סמכות בלי אחריות, הדרג המדיני נושא באחריות מלאה לכל החלטה שנתקבלה". ראש-הממשלה יצחק רבין הציע שלא לקבל את הדין-וחשבון, פשוט לדחותו.

חברי הכנסת, היה מן ההכרח להרחיב את סמכות הוועדה מעבר לקרבתו הבלמיה בדרום, מעבר לשמונה באוקטובר. יתכן כי גם פירסום המלאג של הדין-וחשבון לא תסולקנה התחושות ולא יסולקו הספקיות המכרסמים ותהיה זו רק ראשיתה של פעולת חקירה מקיפה, יסודית וממצה. וכך ראוי שיעשה. אסור שכל שבאמר בעניין מלחמת יום הכיפורים יהיה חלקי, מקרי, מכוון או סלקטיבי. הדין-וחשבון המלאג על כ-2,000 עמודיו, איננו בשום פנים ואופן התמונה בשלמותה. נושאים כמו: סיוע חיל האוויר, נפילת המוצבים בדרום, נפילת מוצב החרמון, מחדלי המודיעין, רשלנות ברמת התחזוקה, כל אלה יחד עם נושאים כמו: נושאי המשמעת, אי-מילוי פקדות, דיווחים לא נכונים, התנהגות בלתי הולמת נוכח פני האויב — כל אלה ואחרים לא מוצו עד תום ועד אשר הם לא ימוצו עד תום לא יהיה שקט.

אדוני היושב-ראש, היתה במלחמה הזאת גבורה, היו בה גם גיבורים, אך כולם היו קודם כול בני-אדם, אנשים, להם ולאחרים יש הזכות לדעת את האמת כולה. על-מנת להחזיר את המוטיבאציה של הלוחמים והמסעירים, אלה החושפים את עצמם מול כדורים — אלה שמאחריהם בתים, נשים וילדים וקוקים למוטיבאציה עצומה כדי לקום ולהסתער — צריך להחזיר להם את האמון, ולעצמנו את האמינות.

זכותו של כל לוחם היא הידיעה כי הוא יחולץ משדה הקרב ולא יופקד ולא יזנוח בו. עליו להיות בטוח כי

וחשבון ועדת אגרנט במלואו. אדוני הירשבראש, חברי הכנסת, אם תבוא היום הצעה מפורשת מטעם הממשלה כי הנושא יועלה מחדש לבדיקה רצינית ואחראית בממ"שלת ישראל במגמה לפירסום הדין-וחשבון אראה בכך צעד אמין ונכון. על רקע התסיסה הבלתי פוסקת הצורך בחשיפת האמת ובעשיית צדק, מתוך דאגה לעתידו של צה"ל, לשמירת הנורמות המוסריות שלו ולטיפוח מוטיבאציות של הלוחמים והמסתערים אסכים להצעה להעביר את הנושא הזה לדיון בממשלה ובלבד שהדין-וחשבון יראה אור. אל יהיה דמנו בראשנו.

הד"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לשר משה נסים, לתשובה.

השר מ. נסים:

אדוני הירשבראש, כנסת נכבדה, תכליתה של ההצעה לסדר-היום של חברי הכנסת יגורי היא להביא לידי כך שדין-וחשבון ועדת אגרנט יתפרסם. כידוע, לאחר שוועדת אגרנט ובממשלה להמלצותיה ולמסקנותיה היא החליטה מכוח החוק לפרסם חלק מן הדין-וחשבון ולא לפרסם חלק אחר שלו. החלטה זו היא היתה יפה לשעתה. אולם יש אולי לא מעט הגורסים שהגיעה העת לשקול מחדש את ההחלטה, ואולי יש מקום לדון בפירסום הדין-וחשבון כולו.

אמנם נכון, חוק ועדות חקירה תוקן באחרונה ויש בידי הממשלה להתליט על פירסום. לאחר שהיא מחליטה היא צריכה אישור של ועדה של הכנסת שתפנה אליה להתיח פירסום של דין-וחשבון כמו דין-וחשבון ועדת אגרנט. ואמנם אני יכול לומר שדין מחדש בנושא הזה יתקיים בממשלה; אינני יכול לערוב מה יהיו תוצאותיו ואינני יכול לערוב מה יהיה מעמדו אבל יש מקום לכך והממשלה אמנם תדון בנושא זה של פירסום אותו חלק בדין-וחשבון ועדת אגרנט אשר טרם פורסם.

לפיכך אני סבור — ואני גם פונה לחברי הכנסת אסף יגורי — שיש להסתפק בדברי התשובה האלה ולא לכלול בסדר-היום של הכנסת את ההצעה משום שגם עלי-שי החוק הממשלה יכולה לקבל החלטה ורק לאחר ההחלטה נדרש אישור הכנסת. לעניות דעתי יכול חברי הכנסת אסף יגורי להסתפק בהודעה שאמנם דיון כזה יהיה בממשלה.

הד"ר י. שמיר:

חברי הכנסת אסף יגורי, האם אתה מקבל את הצעת השר נסים?

אסף יגורי (יעד):

כן, על רקע דבריו של השר שהבטיח להעלות זאת בממשלה.

הד"ר י. שמיר:

כלומר, אתה מוריד את הצעתך.

החיים שהיה מקובל בדרגים הבכירים בצבא... ולהתוודע אל שיטות פעולתה ורמת תיפקודה של המערכת הצבאית שתוצאותיה היו הכשלונות במלחמת יום הכיפורים".

רמטכ"ל מלחמת יום הכיפורים פותח את מכתב התפטרותו במלים: "אני משוכנע שנעשה לי עוול". על כך נאמר: דמי אחיך זועקים אליך מן האדמה.

בחוק ועדות חקירה, תשכ"ט—1968, בסעיף 20א, נאמר: "ועדת החקירה תפרסם ברבים את הדין-וחשבון שלה סמוך אחרי הגשתו לממשלה ואולם רשאית היא שלא לפרסם את הדין-וחשבון כולו או מקצתו אם ראתה צורך בכך לשם שמירה על בטחון המדינה, לשם הגנה על המוסר או לשם הגנה על שלומנו של קטין". בסעיף 26 לאותו חוק נאמר: "המפרסם ללא אישור... דינו מאסר שישה חודשים". בתאריך 9 באפריל 1979 נעשתה תוספת חשובה מאוד לסעיף 26, שבה נקבע: "הממשלה באישורה ועדה מיוחדת הכנסת רשאית להחיר עיון בדין-וחשבון או את פירסומו". הממשלה שמינתה את ועדת אגרנט יש בכוחה גם להסיר אותו חלק המתייחס לסודיות. באמצעות חוק שהוקקה הכנסת הוסרה אי-הבהירות. הממשלה היא שרשאית להורות כי הדין-וחשבון שחוגש לה יותר לפירסום לאלתר.

יש טענות רבות על עיוות דין; יש פניות בכתב ובעל-פה המאשימות באי-אמינות, בחוסר אמת, בהעלמת מסמכים. עד מתי תכוסה האמת? הגיע הזמן להורות על פרסום הדין-וחשבון בשלמות.

אדוני הירשבראש, לאחרונה פורסמו ספרים רבים, ביניהם הספר של דוד הכולל כרך שלם על אירועי מלחמת יום הכיפורים, ספרו של ברן המגיש בפירוט רב את אשר התרחש בחזית הדרום, ובכלל קרבות ה-8 באוקטובר שיש לי מעורבות ישירה בהם. בעתונות פורסמו דברים מפי מפקדי חילות, אגודות, חטיבות וגדודים. כל אלה כשלעצמם מצדיקים פנייה לממשלה לשקול מחדש החלטה לפירסום הדין-וחשבון, וזאת בניגוד להמלצה קודמת שהדין-וחשבון לא יראה אור במשך שלושים שנה.

בינתיים פירסם מבקר המדינה את דיווחיו על מיבצע ליטאני. הדין-וחשבון שהוא חושפני בהיקפו ובממדיו הינו בלתי ריגיל בעצם העובדה שתוך שנה מעת ההתרחשויות מצאו אלה את ביטויין בדין-וחשבון מוסמך. גם עובדה זו יצרה תקדים רב חשיבות אשר מוכיח על חשיבות הפירסום כאמצעי לחימה. וייתכן שאילו דין-וחשבון ועדת אגרנט היה רואה אור במלואו לא היה בא לעולם מיבצע ליטני על אירועיו ומחדליו הגוראים.

חברי הכנסת, בתיקון בסעיף 26 באה הכנסת והסירה כל ספק לגבי סמכויותיה וזכותה של הממשלה להתיח את פירסומו של הדין-וחשבון במלואו. אני פונה לממ"שלת ישראל להתיח ללא דיחוי את פירסומו של דין-

## ג. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

מוזכר הכנסת נ. לורך:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי הונחה היום על שולחן הכנסת הודעה שר התינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת התינוך והתרבות בנושא: ריכוז קטינים במקדש קרישנה בתל-אביב.

הד"ר י. שמיר:

נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

## כא. חוק לתיקון דיני הראיות (אזהרת עדים וביטול שבועה),

תשל"ט—1979 \*

(הצעת חבר הכנסת ש. י. גרוס)

בבג"צ מקרה של אדם שטען שהוא אגנוסטיקן, שהוא אינו יודע אם הוא מאמין או לא, בפסק הדין שהיבר שופט בית-המשפט העליון מר מגנחם אלון, פסק המשפך את ההלכה — ומר אלון הוא גם בקיא גדול במשפט נאמר: "מסכים אני שזוהי המדיניות הרצויה — לא לה- שפיע על עדים — וכך ראינו שזוהי דעתו של המחוקק שמצפה הוא ליום שיבוא ויהא ניתן לבטל כליל את הצורך בשבועה, ולדידי קיים נימוק, נוסף למדיניות רצויה זו: גדול הוא הויליול וקשה הוא העלבון בראותנו יום כיצד מעשה השבועה, אשר לו משמעות עמוקה דווקא לאדם המאמין, הופך לדבר שהשיגרה אוכלת בו בכל פה, למילמול ולויליול בעלמא". לדברים אלה של שופט בית-המשפט העליון מגנחם אלון הצטרפו גם יתח השופטים.

אני רוצה עוד לצטט משפט אחד מהרמב"ם, הלכות שבועה, פרק י"א: "וכיצד מאיימין על הנשבע? — אומרים לו: הווי יודע שכל העולם כולו גודעו בשעה שאמר הקדוש-ברוך-הוא למשה 'לא תשא את שם ה' אלוקיך לשוא', וכל עבירות שבחורה נאמר בן 'ונקה' וכאן נאמר 'לא ינקה'; כל עבירות שבחורה נפרעים ממנו, וכאן — ממנו וממשפחתו... ולא עוד אלא גורם להי- פרע משונאיהם של ישראל, שכל ישראל ערבין זה בזה". אם כן אנו רואים את חומרת הדבר.

בכל זאת, בגלל דברי כבוד שר המשפטים שאין לבטל לגמרי את מוסד השבועה, הסכמתי ברוצן — ושן המשפטים הסביר זאת — שאם יש מקרים יוצאים מן הכלל שבהם משוכנע השופט שיוכל להוציא את האמת מן האיש שבשבעה אפשר להישבע. וזה מה שכתבתי בסעיף 5 להצעת החוק, בכל מקרה אחר שיופיע העד על הדוכן גיד לו השופט, כפי שאני מציע, שהוא לא צריך להישבע והוא גם יסביר לו שדין הצהרה בהן צדק כדון שבועה והעונש על הצהרת שווא הוא כעונש על שבועת שווא.

אני מקווה שכבוד שר המשפטים יעשה את הדבר הטוב הזה ותהיה לו זכות גדולה, אם יתקבל התיקון הזה, למנוע מאלפי איש את המכשול של שבועת שווא. אני מקווה שהשר יסכים להעביר את הצעתי לוועדה.

הד"ר י. שמיר:

רשות הדיבור לשר המשפטים, לחשובה.

שר המשפטים ש. תמיר:

אדוני הירשבראש, חברי הכנסת, אולי באמת זכות היא לדון בהצעה זו עם חתימתו של המשב הבלתי שיגרתו והסוטר שעבר על כולנו, ואם מותר להוסיף: רק אתמול היה דיון על ערכן של הצעות חוק פרטיות, על מקומן של הצעות חוק פרטיות ועל התייחסות הממ- שלה להצעות חוק פרטיות.

הנורא הזה של קיום שבועה וביטולה בבתי- המשפט מעסיק את בתי-המשפט והעסיק את משרד המשפטים שנים על שנים, כאשר קיימת, סמוך לכני- סתי לתפקיד, בירורים עם היועץ המשפטי לממשלה

הד"ר י. שמיר:

אנחנו עוברים לחוק לתיקון דיני הראיות (אזהרת עדים) (ביטול שבועה), תשל"ט—1979, של חברי הכנסת שלמה יעקב גרוס. רשות הדיבור לחברי הכנסת שלמה יעקב גרוס.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

אדוני הירשבראש, כנסת נכבדה, יהיה זה סימן טוב לכנסת ישראל אם מושב הקיץ יסתיים בדבר טוב, בתיקון גדול שאני מתכבד להציע ושמטרתו למנוע מכשול מנאות יהודים תמימים שאינם יודעים את חומרת איסור השבועה ועוברים מבלי משים על הדיבר הרביעי: "לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא". באף דיבה אחר לא כתוב "כי לא ינקה", רק בדיבר הרביעי.

רבותי חברי הכנסת, התיקון הזה בחוק הראיות שאני מתכבד להציע אינו דבר חדש, עוד בשנת 1952 הציע מר תיים כהן, מי שהיה היועץ המשפטי לממשלה וכתב שופט בית-המשפט העליון, את ההצעה לבטל את השבועה בבית-המשפט ולהסתפק בהצהרה בהן צדק.

במשך כל השנים היתה בבתי-המשפט לא פעם מבוכה כאשר העד שאריך היה להעיד במשפט סירב להישבע. היו כאלה שסירבו מטעמים דתיים, משום שלפי ההלכה השבועה היא אחד הדברים החמורים ביותר. בבתי-הדין התורניים הטילו שבועה רק לעתים רחוקות מאוד. כאשר היו מקרים שחייבו מישוה בשבועה נעשו מצד הרבנים ומצד בני המשפחה כל המאמצים כדי לש- כנע את האיש שלא יישבע אף שהוא משוכנע שהוא נשבע על האמת. כשחייבו איש בשבועה קרו על פעם מקרים שאנשים ויתרו על סכומי כסף גדולים ובלבד שלא יישבעו, ואם היה מישוה שנשבע, במיוחד כשמדובר בדיני ממונות, היו מסתכלים עליו בעין לא יפה וכל שומר נפשו הרחיק עצמו משבועה. מצד שני היו עדים שאזהירו בבית-המשפט שאינם רוצים להישבע מפני שהם אינם מאמינים. כתוצאה מכך הונגה שבתי-המשפט יסתפקו בהצהרה בהן צדק כאשר העד דרש זאת ועומד על כך, אבל ברוב המקרים עולים אנשים פשוטים על הדוכן וכאשר השופט מבקש מהם להישבע הם שמים את ידם על התנ"ך — וזו שבועה בנקיטת חפץ, שבועה דאורייתא — מבלי לחשוב לא על הבחינה ההלכתית ואפילו לא על הבחינה המצפונית שבמעשים. העד ממלמל בדרך כלל, בשיגרה: אני נשבע באלוהים. הוא נשבע באלוהים שיגיד את האמת. לצערנו ה- אפשר להגיד שברוב המקרים השבועה היא שבועת שווא כי שבועה נקראת שבועת שווא גם כשלא מדייקים. הוא יכול להעיד אבל אם הוא לא אומר אמת אפילו בנקודה אחת כבר נשבע שבועת שווא. כל המסתכל מן הצד על עד שנשבע מרגיש שאין כל ערך לשבועה שממלמלים מן השפה ולחרץ ורק מכשילים אנשים יום יום בדרישה לתת שבועת שווא. יודע שאין לתת לפני עיוור מכשול, ובוה אנשים נכשלים שוב ושוב. בזמן האחרון היה

הקודם, פרסם ברק, וצם חברים אחרים בצוות נתלקו הדעות לכאן ולכאן. אני אישית נטייתי מזה שנים למת-שבה שהגיעה העת, ברוב המקרים, לבטל את השבועה אבל צצו סוגיות אחרות שגראו דוחקות יותר, לוחצות יותר, והשהינו את ההכרעה בנרשא זה. והנה באה היוזמה האישית והצעת החוק הפרטית של חבר הכנסת גרוס שדחפה אותנו, והביאה אותנו לצורך בקבלת ההתלטה, לי נדמה שהצורך הזה הוא תיובי וכי בשלה השעה לכך ואני אציע לבית להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדה ולהכנתה לקריאה ראשונה.

אדוני היושב-ראש, אנמק במלים ספורות את עמדותי זו. אין כל ספק שבשענה שבדגונים 500 אלף המשפטים המקויימים בישראל מדי שנה, כמעט נתון מראש שבכל משפט תהא לפחות שבועת שקר אחת כי כמעט תמיד יש שני צדדים למשפט ושניהם נשבעים ורק גירסה אחת היא בדרך כלל האמת. לכן יש פה ללא ספק משום תילול השבועה, בין שהמדובר ביהודי דתי ומאמין, בין שמדובר במוסלמי דתי מאמין ובין שמדובר באזרח שאינו רואה עצמו כמאמין.

המושג "שבועה" במסורת היהודית, כפי שלמדנו אותו במשנה ובגמרא, כלל את רק את עצם אמירת המלים "אני נשבע באלוהים" אלא הוא היה, בטקס מיוחד של השבעה, בהשבעתו של האדם היתה השללת חובה מסוימת והטקס, לפי כל המסורות, היה מעורר מורא ופחד וחרדה בלב הנשבע. מי שהטילו עליו שבועה צריך היה לשקול ולבחון היטב אם הוא רוצה בתהליך זה אי שמא יתרצה בדרך אחרת. אצלנו נעשה עניין השבועה מאוד מאוד שייגרת. על השולחן באלום בית המשפט מונח תנ"ך ומונה ספר קוראן: שמים כיפה על הראש — ואם אין כיפה שמים מטפחת על הראש או כף יד — ובכל מקרה של העמדת עציר לדין משמיעים את המלים "אני נשבע" וכו'. דבר שייגרתו להלוטין, ואפילו דהוי כלשהו, ולא רק זאת אלא אף ספק אם משרת הוא את המטרה.

יש בעיה נוספת: רשאים שלא להישבע אנשים המצ-הירים על עצמם כמאמינים ודבקים באמונתם או אלה המצהירים על עצמם שהם כופרים בכלל שהשבועה אינה איו בה לדידם דבר. אבל חלק גדול מן הציבור אינו נמנה לא עם אלה ולא עם אלה, אני כעורך דין, הייתי עד למצב שבו בית המשפט לא האמין לאדם גלוי ראש ומגולח שאמר כי הוא אינו רוצה להישבע מכיוון שהוא מאמין באלוהים. הוא היה גלוי ראש, הוא לא קיים את כל תנ"י המצוות, אבל הוא האמין באלוהים. בית המשפט הטיל ספק בדבריו וביקש להשתכנע בנכונותם. בבג"צ שדיבר עליו חבר הכנסת גרוס היתה תופעה הפוכה: בית המשפט הטיל ספק בכנות כפירתו של האיש הבלתי מאמין והחל לחקור אותו איוזה סוג של בלתי מאמין הוא.

אלה מצבים קשים ביותר והם עלולים להתרבות כהנה וכהנה. יתר על כן, הלכה למעשה כבר עשינו צעדים רבים מאוד בדרך לביטול השבועה. כל התצהירים הניתנים בפני עורכי דין באזהרה, שערכם מבחינת החוק הפלילי מקביל לשבועה, הם ללא שבועה. מדוע, אם כך, בחלק מן הנושאים אין לנו שבועה ובחלק מן הנושאים יש לנו שבועה? צריכה להיות אחידות.

לכן נראית לי ההצעה ואני חושב שבשלה השעה שתבטל בדרך כלל השבועה בבתי המשפט ובכל הער-כאות הדיוניות המקבילות, פרט למקרים מיוחדים.

אדוני היושב-ראש, אם כי אני יודע שאנו כבר עם השעון ביד לקראת סיום המושב יורשה לי לספר על עובדה שהייתי בה כמו עיני בבית המשפט. עד במשפט רצח עמר וסיפר סיפור שלום על הנאשם שרץ עם הסכין ביד ואמר לו: רצחתי את פלוני אלמוני. עורך הדין של הנאשם היה עורך דין מצויין והוא חקר את העד חמש שעות, מכל הצדדים, אבל לא הצליח להזיזו מגי-רתו. הוא נשבע והוא דבק בשלו: הנאשם אמר לי במח-פיו כשהוא רץ עם הסכין ביד שרצח את פלוני אלמוני. עורך הדין משאל הצליח מה שנקרא "לשבור" את העד גואש, התיישב וסיים את חקירתו. משמעות הדבר היתה שלקוחח עלול להיות מורשע ברצח. אז קם עורך הדין ואמר: אני מבקש סליחה, אדוני השופט, ברצוני לשאול את העד עוד שאלה אחת בלבד. הוא פנה אל העד ואמר לו: אנחנו עתה בין ראש השנה ליום הכיפורים, שים ירך מחדש על התנ"ך. אני אומר לך שכל מה שסיפרת לנו כאן היום הוא שקר ואתה עשית זאת כי אתה שונא את הנאשם. החוויר העד ואמר: נכון, כל זה היה שקר. הרגע שבו הוא נתבקש להישבע באלוהים היה קריטי אצל העד בנסיבות הללו. זה הדבר שהרתיע אותו מלהמשיך ולשקר ובסופו של דבר יצא הנאשם זכאי.

שלמה לורינין (אגודת ישראל):  
לפני כמה שנים היה מקרה זהו

שר המשפטים ש. תמיר:  
לפני כעשרה שנים.

שלמה לורינין (אגודת ישראל):  
בינתיים הצליחו כנראה לקלקל את הציבור.

שר המשפטים ש. תמיר:  
בכל זאת יש עוד כאלה. אתה, הרב לורינין, בוודאי יכול להסכים אתי שיש עוד כאלה שעם ידם על התנ"ך, בין ראש השנה ליום הכיפורים, חוששים לשקר.

לכן אני חושב שצריך להשאיר את הסעיף המיוחד המתיר לבית המשפט להטיל שבועה במקרים שציינו לו, בין לפי בקשת אחד הצדדים ובין לפי יזמתו שלו, והוא ינמק אותם בהתלטה מיוחדת. וכאן, אדוני היושב-ראש, ברצוני להציע לחבר הכנסת גרוס, ואני יודע שהוא יסכים לכך אם כי הוא לא ראה לעצמו יכולת להעלות הצעה זו בשמו. חבר הכנסת גרוס דיבר על כך שמותר יהיה להטיל שבועה. אני אומר שמותר יהיה להטיל שבועה באלוהים כי בכך אני רואה את ההרתעה לגבי חלק נכבד מן הציבור. ובנתון להסכמה זו של חבר הכנסת גרוס — ואני מבין שהוא מסכים כי הוא מניח בראשו לאות הסכמה — אני חוזר על הדברים הנלה כדי שיירשמו בפרוטוקול: אני מסכים שהצעת החוק הפרטית שלו תורעה לוועדה כדי לעבד שם את הנוסח הסופי. אני חושב שזאת תהיה תרומה הן לציבור הן לבתי המשפט, לשופטים, לעדים ולכל באיו.

הר"ר י. שמיר:  
ובכן, חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת: להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט, ואני מעמיד אותה להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת החוק לחיקון דיני הראיות (אזהרת עדים), (ביטול שבועה), תשל"ט—1979, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

חברת ל"ח, ישיבה רנ"ה, ח' אב תשל"ט (1 אוגוסט 1979)  
 — דברי יושב-ראש הכנסת לסיכום המושב השלישי של הכנסת התשיעית —

## כב. דברי יושב-ראש הכנסת לסיכום המושב השלישי של הכנסת התשיעית

היו"ר י. שמיר :

חברי הכנסת, עם מיצוי הסעיפים של סדר-היום הגענו לסיכום המושב השלישי של הכנסת התשיעית.

מאחרונינו עבודה רבה ויבול עשיר של דיונים בה-צעות לסדר-היום, בהצעות חוקים שנתקבלו ונדחו, בדיונים כלליים על נושאי העם והמדינה, וביניהם הדיון הארוך והחשוב על הסכם השלום. לפנינו המושב הרביעי של הכנסת התשיעית אשר יתחיל לאחר החגים הבאים עלינו לטובה והצופן בתוכו בעיות, נושאים ודאגות שאתם נהיה מצויים להתמודד בעתיד הקרוב. המושב שאותו אנו מסיימים היום הצטיין בכמה וכמה דיונים קשים ועימותים חריפים, ואלה מצפים לנו גם מאחורי הכותל של הפגרה אשר אנו נוטלים היום.

אני מקווה כי לחברי הכנסת יהיה פנאי בתקופת חופשתם לחשוב על מצב האומה והמדינה בהווה ובעתיד, איש איש לפי השקפותיו, הערכותיו, משאלותיו וציפיותיו. יורשה לי להביע משאלה שבשעות של חופש מלחץ טרדות יומיומיות נהרהר על כך שכולנו, על סיעותינו ומפלגותינו, מצויים לא רק בכנסת אחת אלא גם בסירה אחת העושה דרכה על פני גלים סוערים, ומרוח התירות למלחמות פנימיות בין השייטים ובין הגוטים איננו בלתי מוגבל, לא במהות, לא בכמות ואף לא

בדרגת החריפות. הייתי מייעץ לכולנו לבדוק את דרכינו בשעות חופש ורוגע ולהסתכל בחילוקי הדעות הקיימים לא בזכוכית מגדלת אלא בעיניים פקוחות הרואות נכוחה את מצבנו על סיכונים, ולאורם — את הממדים האמיתיים של הבדלי ההשקפות כפי שהם וללא הפרזה. אני רוצה לקוות שהסתכלות כזאת תביא לצימצום ולמיתון, אם לא במהות הרי לפחות בצורה ובאינטנסיביות של מלחמות הדעות ועימותי ההשקפות.

בתקווה זו אני מאחל לחברי הבית חופשה נעימה ומבריאה. אני שולח לראש הממשלה איחולי רפואה שלמה, החלמה מהירה ושיבה קרובה לעבודתו החשובה. ברכות הצלחה לחברי הממשלה, למפקדי צה"ל ולחיילי צה"ל ולאנשי כל כוחות הבטחון ולאזרחי ישראל כולם. ברכת חופשה משיבת כוח לעובדי הכנסת ולכתבים הפארא-לאמנטאריים.

יהי רצון שבימי החופשה נזכה לבשורות טובות על התאוששות והתחדשות, תוך אחדות בונה ויוצרת. להתראות בריאים ורעננים בפתחת המושב הרביעי של הכנסת.

הישיבה הבאה של הכנסת תתקיים ביום ב', ראש חודש חשוון תש"ס, 22 באוקטובר 1979, בשעה 4:00 אחרי-הצהריים. ישיבה זו נעולה.

הישיבה נעולה בשעה 14:23.

## נספחות

## א. סדר-היום לשיבות דנ"ג—דנ"ה

- א. הצעות להביע אי-אמון לממשלה.
- ב. חוק רכישת מקרקעין בנגב (הסכם השלום עם מצרים), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- ג. חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 6), תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ד. חוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ה. חוק רשות השידור (הוראת שעה), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- ו. חוק דיני עבודה (הסכם להקמת שדות תעופה בנגב), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- ז. חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 12), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- ח. חוק הצלילה הספורטיבית, תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ט. חוק הנוטאריונים (תיקון מס' 2), תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- י. חוק מס מעסיקים (החזר מס בשל יצוא) (הוראת שעה), תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יא. חוק מסים עקיפים (מס ששולם ביתר או בחסר) (תיקון), תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יב. חוק פטור ממסים (הסכם להקמת שדות תעופה בנגב), תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יג. סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו — תשובת השר.
- יד. הצעות לסדר-היום.
- טו. שאילתות ותשובות.
- טז. סקירת שר התקשורת על פעולות משרדו — גמר הדיון.
- יז. סקירת שר החינוך והתרבות על פעולות משרדו — גמר הדיון.
- יח. סקירת שר התחבורה על פעולות משרדו — תשובת השר.
- יט. סקירת שר העבודה והרווחה על פעולות משרדו — גמר הדיון.
- כ. סקירת שר האנרגיה והתשתית על פעולות משרדו — גמר הדיון.
- כא. חוק העמותות, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 12), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 13), (קריאה ראשונה).
- כד. חוק התיכנון והבנייה (תיקון) תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק יסודות המשפט, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כו. חוק יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- כז. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ט—1979.
- כח. חוק יסוד: בתי-המשפט (הוראות מעבר), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כט. חוק יסוד: בתי-המשפט (קריאה ראשונה).
- ל. חוק שכר מינימום, תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- לא. חוק העונשין (תיקון מס' 5), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- לב. חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 16), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- לג. חוק העונשין (תיקון מס' 9), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- לד. חוק תקנת השבים, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- לה. חוק לתיקון פקודת ההסגר, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- לו. הצורך בייעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף — הצעת חברי-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו, ג. האוזנר, ד. גולומב וש. אליהו.
- לז. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעת חברי-הכנסת י. כהן.
- לח. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח — הצעת חברי-הכנסת מ. עמאר, מ. פעל, מ. וירשובסקי, א. אבטבי וד. שילנסקי.
- לט. מעמדם של עובדי מדינה — הצעת חברי-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו וא. מלמד.
- מ. יום הסביבה הבין-לאומי — הצעת חברי-הכנסת י. תמיר.
- מא. כינון המטה למלחמה באינפלציה — הצעת חברי-הכנסת ע. אמוראי.
- מב. החלטת הממשלה על הקפאת המחירים — הצעת חברי-הכנסת ד. גולומב.
- מג. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1978 (קריאה ראשונה).
- מד. חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תשל"ח—1978.

גב. המלצת ועדת הכנסת להסיר חסינות מחברי הכנסת שמואל פלאטו-שרון בגין עברות נגד חוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב) תשל"ט—1969.

נג. חוק לתיקון פקודת המכס (מס' 9), תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

גד. חוק רשות השדיוור (הוראה שעה), תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

גה. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 35), תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

גו. חוק עיסקאות במקרקעין (קיום מצוות שמיטה), תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

גז. החלטות בדבר אישור הוראות בצווים:

1. צו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 12), תשל"ט—1979; 2. צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 47), תשל"ט—1979; 3. צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 48), תשל"ט—1979; 4. צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 51), תשל"ט—1979.

## ב. הצעות לסדר-היום לישיבה רנ"ה

693. י. תמיר (הליכוד): מצוקת ניהול הערים הגדולות והדרכים לשיפור המינהל (עם יובל ה-70 של תל-אביב).

694. א. יגורי (יעד): דו"ח ועדת אנרנט.

## ג. הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה (מס' 6), תשל"ט—1979

2. הוספת סעיף 894

אחרי סעיף 94 לפקודה יבוא:

"894. תקנות באישור ועדה של הכנסת

ראה השר כי הדבר דרוש לשם פעולתה התקינה של המשטרה, רשאי הוא, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, להתקין תקנות בעניין אירגון המשטרה, ניהולה והמשטר והמשמעת בה, שיש בהן לאסור או להגביל —

(1) התראיינות שוטרים שלא בהתאם לפקודות הקבע של המשטרה;

(2) השתתפות של שוטרים באסיפות, בהפגנות ובתהלוכות;

(3) כל פעולה הנוגעת לאירגון שוטרים כמשמעותו בסעיף 393.

3. תיקון סעיף 55

בסעיף 56(ב) לפקודה, במקום פסקה (1) בוא:

"(1) קנס שאינו עולה על שכר עשרים ואחד יום";

תשל"ב, עמ' 22; תשל"ג, עמ' 23, עמ' 173; תשל"ד,

מה. העדר רופאים בירוחם — הצעת חברי הכנסת י. ז' אמיר, ת. טובי, ר. מילוא, וש. שטרן-קטן.

מו. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).

מז. השביתה בציי-הסוחר — הצעת חברי הכנסת מ. אלגרבלי, י. ז' אמיר, מ. כהן, מ. פעיל וש. שטרן-קטן.

מח. הצעות חוק של חברי כנסת.

מט. חוק לתקון פקודת המכס (מס' 9), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).

נ. חוק שיפוט בתי-דין יהודים קראים (נישואין וגירור-שין), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).

נא. חוק מכירת מקרקעין (שמיטה), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).

1. הוספת סעיפים 293 ו-293

אחרי סעיף 293 לפקודת המשטרה (נוסח חדש), תשל"א—1971 (להלן — הפקודה), יבוא:

"293. איסור התארגנות

(א) שוטר לא יהיה חבר באירגון שוטרים ולא יטול חלק בפעולות להקמתו, לקיומו או לניהולו של אירגון כזה.

(ב) עבירה על הוראות סעיף זה תיחשב כעבירה הפוגעת בסדר הטוב ובמשמעת.

(ג) בסעיף זה —

"אירגון שוטרים" — כל התארגנות או נציגות, בין קבועה ובין ארעית, שבין מטרתה או פועלה לותיה נמנה הטיפול באירגון המשטרה, ניהולה, המשטר, המשמעת ותנאי השירות של שוטרים או ייצוג של שוטר בנושאים אלה;

"תנאי שירות" — לרבות שכר, יחסי עבודה, תנאי עבודה ותנאי פרישה.

293. מועצה ציבורית

השר רשאי להקים מועצה ציבורית אשר תיעץ לו בעניינים הנוגעים לרווחתם של שוטרים; הודעה על הרכב המועצה תפורסם ברשומות."

1 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 17, עמ' 390; ס"ח עמ' 46; תשל"ה, עמ' 89.

## הסתייגויות לחוק הנ"ל

- 1 לסעיף 1  
מ. עמאר מציע :  
בסעיף 293(א) בסופו יבוא :  
"למעט אירגון לענייני רווחה של השוטרים".
- מ. זירשובסקי מציע :  
למחוק את סעיף 293.
- א. אבנרי ומ. פעיל מציעים :  
למחוק את הסעיף.
- 2 לסעיף 2  
(א) אם הצעת א. אבנרי ומ. פעיל לסעיף 1 לא תתקבל,  
א. אבנרי מציע :  
סעיף 294 ינוסח כך:  
"294.  
רשאי השר, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, להתקין תקנות בעניין אירגון המשטרה, ניהולה והמשמר והמשמעת בה, שיש בהן לאשר או ליוזם את —  
(1) הקמת אירגון שוטרים, חברות בו ונקיטת כל פעולה הבאה לקדם הקמת אירגון כאמור, כולל הקמת איגוד מקצועי ;  
(2) התראיינות שוטרים ;  
(3) הפגנות ותהלוכות."
- 3 לסעיף 3  
ת. טובי מציע :  
בסעיף 294 למחוק סעיף קטן (1).  
א. אבנרי ומ. פעיל מציעים :  
למחוק את הסעיף.

## ד. הצעת חוק לתיקון ולהארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), תשל"ט—1979

1. הארכת תוקף  
תקפן של תקנות-שעת-חירום (אבטחת מוסדות חינוך), תשל"ד—1974 (להלן — התקנות), בשינויים המפורטים להלן, מוארך בזה עד יום י"ט באלול תש"ם (31 באוגוסט 1980).
2. תיקון תקנה 2  
בתקנה 2(א) לתקנות, במקום "שמלאו להם 16 שנה" יבוא "מכיתה י' ומעלה".
3. תיקון תקנה 3  
האמור בתקנה 3 לתקנות יסומן (א) ואחריו יבוא :  
" (ב) הודעה לפי תקנת משנה (א) למנהל מוסד רואים אותה כאילו הגיעה לידיעתו באחת מאלה:  
(1) אם נמסרה לידינו;  
(2) אם נשלחה אליו בדואר רשום לפי מען המוסד;  
(3) אם פורסמה בחזור המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות.  
(ג) הודעה לפי תקנת משנה (א) למי שחייב באבטחה רואים אותה כאילו הגיעה לידיעתו באחת מאלה :  
1 ק"ת תשל"ד, עמ' 1902; ס"ח תשל"ה, עמ' 18, עמ' 196; תשל"ו, עמ' 174, עמ' 274; תשל"ז, עמ' 210; תשל"ח, עמ' 213.
- (1) אם נמסרה לידינו ;  
(2) אם נשלחה אליו בדואר רשום לפי מען מקום מגוריו הקבוע."  
4. תיקון תקנה 7  
האמור בתקנה 7 לתקנות יסומן (א) ובו יימחקו המלים "ובאישור תקציבי של משרד החינוך והתרבות במקרה הצורך" ואחריו יבוא :  
" (ב) הותקנו מיתקנים לפי סעיף קטן (א), רשאי הממונה להורות כי אוצר המדינה ישא בתוצאות התקנתם, כולן או מקצתן, במסגרת התקציב המיועד לכך במשרד החינוך והתרבות."  
5. סמכות ביטול לפני המועד  
שר החינוך והתרבות, באישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, רשאי בכל עת, בצו שיפורסם ברשומות, לבטל את התקנות, כולן או מקצתן, או להגביל סמכויות על פיהן.  
6. תחילה  
תחילתו של חוק זה ביום ח' באלול תשל"ט (31 באוגוסט 1979).

## ה. הצעת חוק עיסקאות במקרקעין (קיום מצוות שמיטה), תשל"ט—1979

1. הסמכה להתקין תקנות  
(א) שר המשפטים ושר הדתות רשאים, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות לעניין עיסקאות במקרקעין לשם קיום מצוות שמיטה
- בלבד, שיחולו על אף האמור בחוק המקרקעין, תשכ"ט—1969, או בכל דין אחר.  
(ב) תקנות לפי חוק זה הנוגעות למסים יותקנו בהסכמת שר האוצר.
- 1 ס"ח תשכ"ט, עמ' 259.

## הסתייגות לחוק הנ"ל

לסעיף 1

ח. דרוקמן מציע:

בסעיף קטן (א), אחרי "לשם קיום מצוות שמיטה", המלה "בלבד" — תימחק.

## ו. הצעת חוק הנוטריונים (תיקון מס' 2), תשל"ט—1979

1. תיקון סעיף 2  
בסעיף 2(א) לחוק הנוטריונים, תשל"ו—1976,<sup>1</sup> במקום פסקה (2)(ג) יבוא:
- "(ג) עסק במקצוע של עורך דין 10 שנים לפחות, מהן שנתיים לפחות בישראל, והגיש את בקשתו לרשיון תוך שבע שנים מהיום שבו היה לראשונה תושב ישראל."
2. הוראות מעבר  
חבר לשכת עורכי הדין שנתקיימו בו כל תנאי הכשירות להיות נוטריון לפי חוק הנוטריונים, תשל"ו—1976, פרט לתנאי שבסעיף 2(א)(2) לאותו חוק, יהיה כשיר להיות נוטריון ויחולו עליו כל יתר הוראות חוק הנוטריונים, תשל"ו—1976, ובלבד שנתקיימו בו כל אלה:
- (1) היה לראשונה תושב ישראל אחרי יום כ"ב בסיון תשכ"ו (10 ביוני 1966);  
(2) היה לראשונה כשיר להיות נוטריון למסמכים יוצאי-חוץ לפי חוק הנוטריונים למ"י
- סמכים יוצאי-חוץ, תש"י—1950,<sup>2</sup> אחרי יום י"ז בסיון תשל"ב (30 במאי 1972) ונבצר ממנו לקבל רשיון לכהן כנוטאריין למסמכים יוצאי-חוץ מחמת האמור בחוק נוטריונים למסמכים יוצאי-חוץ (הוראת שעה), תשל"ב—1972,<sup>3</sup> בחוק נוטריונים למסמכים יוצאי-חוץ (הוראת שעה), תשל"ד—1974,<sup>4</sup> בחוק נוטארייר-נים למסמכים יוצאי-חוץ (הוראת שעה), תשל"ה—1975,<sup>5</sup> או בחוק הנוטריונים, תשל"ו—1976; או —
- (ב) בתקופה שבין יום כ"ה בסיון תשל"ז (11 ביוני 1977) לבין היום השלושים אחרי פיר-סומו של חוק זה, תמו שבע שנים מיום היותו לראשונה תושב ישראל ואותו זמן עסק במקצוע של עורך דין 10 שנים לפחות, מהם שנתיים לפחות בישראל;
- (3) לא יאוחר משנה אחת מיום פירסומו של חוק זה הגיש את בקשתו לקבלת רשיון לפי חוק הנוטריונים, תשל"ו—1976.

<sup>1</sup> ס"ח תשל"ו, עמ' 196; תשל"ח, עמ' 92.

<sup>2</sup> ס"ח תש"י, עמ' 141.

<sup>3</sup> ס"ח תשל"ב, עמ' 110.

<sup>4</sup> ס"ח תשל"ד, עמ' 134.

<sup>5</sup> ס"ח תשל"ה, עמ' 126.

## ז. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות מכס או המטילות מכס

- בהתאם לסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949,<sup>1</sup> מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 12), תשל"ט
- 1979—2, שכתוצאה מהן מוגדל מכס או מוטל מכס על טובין שהיו פטורים ממנו.

<sup>1</sup> ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ך, עמ' 18.

<sup>2</sup> ק"ת תשל"ט, שיעורי מק"ח 262, עמ' 579.

**ח. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין**

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (טובין ושיררו- תים), תשי"ב—1952, וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949, מחליטה הכנסת לאשר

- 1 ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.
- 2 ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ד, עמ' 18.
- 3 ק"ת תשל"ט, שיעורי מק"ח 262, עמ' 580.

**ט. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין**

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (טובין ושיררו- תים), תשי"ב—1952, וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949, מחליטה הכנסת לאשר

- 1 ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.
- 2 ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ד, עמ' 18.
- 3 ק"ת תשל"ט, שיעורי מק"ח 262, עמ' 580.

**החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין**

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (טובין ושיררו- תים), תשי"ב—1952, וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949, מחליטה הכנסת לאשר

- 1 ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.
- 2 ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ד, עמ' 18.
- 3 ק"ת תשל"ט, שיעורי מק"ח 262, עמ' 584.

**יא. הצעת חוק מסים עקיפים (מס ששולם ביתר או בחסר) (תיקון), תשל"ט—1979**

יתר יוחזר למי ששילמו, אם הוא ביקש את החזר תוך התקופה הקובעת, והוכיח להנחת דעתו של המנהל אחת מאלה:  
 (1) שהוא לא מכר את הטובין;  
 (2) שהוא מכר את הטובין אולם היתר לא נכלל במחיר שהקונה שילם.

1. תיקון סעיף 3 בסעיף 3(3) לחוק מסים עקיפים (מס ששולם ביתר או בחסר), תשכ"ח—1968 (להלן — החוק העיקרי), במקום "ובמחיר המקובל בשוק פחות אותו חסר" יבוא "במחיר שלא נכלל בו אותו חסר".

3. תחולה  
 הוראות סעיף 2 יחולו גם לגבי יתר ששולם לפני יום פירסומו של חוק זה.

2. החלפת סעיף 6 במקום סעיף 6 לחוק העיקרי יבוא:  
 "6. החזר יתר

- 1 ס"ח תשכ"ח, עמ' 156.

**יב. הצעת חוק לתיקון פקודת המכס (מס' 9), תשל"ט—1979**

(ב) אחרי סעיף קטן (א) האמור יבוא:  
 "(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) רשאי שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע סוגי אגרות והוצאות שלא יהיו חלק מהמחיר המקובל אם מתחייב כך מאמנה שישראל צד לה".

1. תיקון סעיף 131 (א) האמור בסעיף 131 לפקודת המכס יסומן (א) ובו, בפסקה (2), אחרי פסקת משנה (ה) יבוא:  
 "(1) אגרות סבלות, אגרות סוורות, אגרות רציף ואגרות והוצאות אחרות בשל שירותים הניתנים בקשר לטובין משעת ייבואם ועד להחסנתם או עד למסירתם לצריכה בארץ, לפי המוקדם".

1 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 3, עמ' 39; ס"ח תשכ"א, עמ' 28; תשכ"ב, עמ' 82; תשכ"ה, עמ' 118; תשכ"ח, עמ' 157; תשל"ב, עמ' 16; תשל"ו, עמ' 17, עמ' 294; תשל"ח, עמ' 148.

## יג. הצעת חוק מס מעסיקים (החזר מס בשל יצוא) (הוראת שעה), תשל"ט—1979

1. הנדרות

בחוק זה —

(1) "תעשיין" — בעל מפעל תעשייתי שעיקר פעילותו מפעלו בשנת המס היא פעילות ייצורית, כמשמעותה בחוק עידוד התעשייה (מסים), תשכ"ט—1969 (להלן — חוק עידוד התעשייה);

(2) "חקלאי" — בעל משק חקלאי שעיקר פעילותו משקו בשנת המס היא בייצורה וגידולה של תוצרת חקלאית;

(3) "יצוא" — בין במישרין ובין באמצעות אחר, לרבות מכירה לגוף המייצא את כל המוצרים או התוצרת שהוא בקנה מהתעשיין או מהחקלאי כמות שהם, ללא כל עיבוד;

(4) "חברת יצוא" — חברה העוסקת בשיווק ואשר לפחות 20% מהשיווק שלה הם מכירות לחוץ-לארץ של מוצרים תעשייתיים שיוצרו בישראל או של תוצרת חקלאית ישראלית, בין דרך מכירה של מוצרים ותוצרת כאמור שקנתה ובין דרך מכירתם בשביל אחר תמורת עמלה;

(5) "פדיון שנתי" —

(א) לעניין תעשיין או חקלאי — סכום שנתי קבל או שזכאים לקבלו, בשנת המס, בעד מכירת מוצרים או תוצרת, למעט מסים עקיפים המוטלים על המוצר המוגמר הנמכר, ובתוספת החזרי סכומים ששילם יצואן כמכס וכמס קנייה על הטובין ששימשו לו בייצור המוצרים המיוצאים;

(ב) לעניין חברת יצוא — סכומים כאמור בפסקת משנה (א) לגבי מוצרים או תוצרת שקנתה ומכרה אותם ובתוספת מחירים של מוצרים או תוצרת שמכרה בשנת המס בשביל אחר וכן סכום העמלה שקיבלה או שהיא זכאית לקבל בשל המכירות האמורות;

(6) "פדיון בעד יצוא" —

(א) לעניין תעשיין או חקלאי — הפדיון השנתי בניכוי הסכום שנתקבל או שזכאים לקבל, בשנת המס, בעד מכירות שאינן יצוא, למעט מסים עקיפים המוטלים על המוצר המוגמר הנמכר;

(ב) לעניין חברת יצוא — הפדיון השנתי בניכוי הסכום כאמור בפסקת משנה (א) לגבי מוצרים או תוצרת שקנתה ומכרה אותם ובניכוי מחירים של מוצרים או תוצרת שמכרה בשנת המס בשביל אחר במכירות שאינן יצוא וכן סכום העמלה שקיבלה או שהיא זכאית לקבל בשל המכירות האמורות;

(7) "מסים עקיפים" — בלו, מס קנייה, מס ערך מוסף והיטל לפי תקנות שעת חירום (תשלומי חובה), תשי"ח—1958;

(8) "שנת המס" — שנת המס 1978;

(9) תהא לכל מונח אחר המשמעות שיש לו בחוק מס מעסיקים, תשל"ה—1975<sup>3</sup> (להלן — חוק מס מעסיקים).

2. החזר מס מעסיקים לתעשיין, לחקלאי ולחברת יצוא תעשיין המייצא ממוצריה לפחות 5% או תמורת 20,000 דולר, חקלאי המייצא מתוצרתו לפחות 5% או תמורת 20,000 דולר, וכן חברת יצוא, זכאים, בכפוף לאמור בסעיף 4, להחזר חלק ממס המעסיקים שהם חייבים בו לשנת המס, שהוא ביחס הפדיון בעד יצוא בשנת המס לפדיון השנתי באותה שנה.

3. החזר מס מעסיקים לפעל בית מלון

בעל בית מלון כמשמעותו בסעיף 49(3) לחוק עידוד התעשייה, שבשנת המס 5% לפחות מכלל הלינות במלונו היו של תיירים שהם תושבי חוץ, או שקיבל 20,000 דולר לפחות תמורת לינות כאמור, זכאי, בכפוף לאמור בסעיף 4, להחזר חלק ממס המעסיקים שהוא חייב בו לשנת המס, שהוא כחיס מספר הלינות של תיירים כאמור בשנת המס לכל הלינות שהיו במלונו באותה שנה.

4. פייג להחזר

(א) מס מעסיקים יחזור, על פי חוק זה, רק למי שניהל פנקסים קבילים לשנת המס.

(ב) המבקש החזר ימציא לפקיד השומה אישור של רואה חשבון בדבר סכום החזר המגיע לו אם הוא חייב להגיש דו"ח מאושר בידי רואה חשבון, ואם איננו חייב כאמור ימציא הצהרה שתפרט את סכום החזר המגיע לו ופרטי החישוב של הסכום האמור.

5. ביצוע החזר

(א) החזר מס מעסיקים ייעשה בדרך של ניכוי סכום החזר מסכום המס שהזכאי להחזר חייב בו לשנת המס על פי הדו"ח שהגיש, ובלבד שאם סכום החזר עולה על המס המגיע מהזכאי להחזר, ישולם לו הסכום העודף כאילו היה החזר מס בעקבות דו"ח.

(ב) בקשה להחזר מס מעסיקים תוגש עם הדו"ח לשנת המס; מי שביום פירסומו של חוק זה הגיש כבר את הדו"ח יגיש את הבקשה תוך חודשיים מיום הפירסום האמור.

6. ביטול החזר

החזר מס מעסיקים ולאחר מכן נפסלו ספריו של מקבל החזר, חייב הוא בהשבת החזר, תוך שלושים ימים מיום שנקבע סופית כי ספריו אינם קבילים, בתוך ספת ריבית והפרשי הצמדה וריבית כמשמעותם בסעיף 159א לפקודת מס הכנסה<sup>4</sup>, מיום ביצוע החזר ועד יום השבתו לפקיד השומה.

7. פכום החזר — הכנסה חייבת

סכום מס מעסיקים שהחזר יהיה הכנסה חייבת, לעניין פקודת מס הכנסה, בשנה שבה בוצע החזר.

<sup>1</sup> ס"ח תשכ"ט, עמ' 232.

<sup>2</sup> ס"ח תשכ"ד, עמ' 175.

<sup>3</sup> ס"ח תשל"ה, עמ' 118.

## 8. סמכות להחיל החוק בשנת 1979

9. ביצוע ותקנות  
שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, ובכללן הוראות בדבר הדרכים להוכחת יצוא מוצרים או תוצרת כנדרש בהגדרת יצוא.

שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי להחיל את הוראות חוק זה גם לגבי שנת המס 1979 ורשאי הוא, באישור כאמור, לקבוע הוראות בדבר ביצוע החוזר השונות מהוראות סעיף 5.

4 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

## הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 3

ת. טובי מציע:

במקום "5%" יבוא "50%".

לסעיף 2

ת. טובי מציע:

במקום "5%" יבוא "30%".

## י. הצעת חוק רשות השידור (הוראת שעה), תשל"ט—1979

1. תוספת אנרה בעד מקלטים לשנת 1979

ראדיו ומקלט טלוויזיה שנקבעה לפי סעיף 29 לחוק האמור; התוספת תצורף לתשלום החצייהשנתי לתקופה שמ"1 באוקטובר 1979 עד 31 למארס 1980 ותהווה חלק ממנו לכל דבר ועניין.

הוועד המנהל של רשות השידור, לאחר התייעצות עם השר שהמשלה הסמיכה אותו לבצע את חוק רשות השידור, תשכ"ה—1965, ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי להטיל תוספת על האגרה להחזקת מקלט

1 ס"ח תשכ"ה, עמ' 106; תשל"ד, עמ' 22.

## הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 1

ת. טובי מציע:

(ב) אחרי המלה "תוספת" יבוא "שלא תעלה על 0.5% מגובה האגרה".

(א) אחרי המלים "ועדת הכספים" יבוא "וועדת החינוך והתרבות".

## טו. הצעת חוק פטור ממסים (הסכם להקמת שדות תעופה בנגב),

תשל"ט—1979

3. ביצוע ותקנות

שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו; שר האוצר יפרסם ברשומות את נוסח סעיף 11 להסכם.

1. הנדרות

בחוק זה, "ההסכם" — ההסכם שבין ממשלת ישראל לבין ממשלת ארצות-הברית של אמריקה, בדבר הקמת שדות התעופה בנגב, שנחתם ביום ט' בניסן תשל"ט (6 באפריל 1979).

2. פטור ממסים

הפטורים ממסים המוענקים בסעיף 11 להסכם יחולו כאמור באותו סעיף על אף האמור בכל דין.

## הסתייגויות לחוק הנ"ל

א. אכנרי מציע:

הסעיף ינוסח כך:

"הפטורים ממסים בסעיף 11 להסכם יהיו כפופים לתקנות שיתקין שר האוצר באישור הכנסת, ובלבד שלא ישוחררו מכל מס, מכס ובלו סחור" רות צריכה הנועדות לשימוש בישראל."

לסעיף 2

ע. אמוראי מציע:

כסופו יבוא:

"ובלבד שכל מקרה של מתן פטור כאמור יהיה טעון אישור הכנסת דרך החלטה".

3" סעיף 11 להסכם יהיה נספח לחוק זה והוא לא ייכנס לתקפו אלא לאחר שנעשו בהסכם שינויים אלה:

(1) מינהלת הפרוייקט תוציא מכרו שיאפשר לחברות קבלניות ישראליות להתמודד על קבלת עבודה בתנאים שווים;

(2) לא תינתן לחברות זרות העדפה או הנחה כלשהי שתגרום הפסד לישראל;

(3) לעובדיהם של הקבלנים לא יינתנו כל פטורים ממסים ומכסים למעט החזר מס על יבוא חפצים אישיים, שיינתן עם עזיבתם את הארץ."

#### לסעיף 3

א. רון מציע:

הסעיף ינוסח כך:

"שר האוצר יתקין תקנות, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לביצוע הוראות חוק זה."

מ. פעיל מציע:

הסעיף ינוסח כך:

"כדי לקיים את סעיף 11 להסכם יתקין שר האוצר תקנות שיובאו לאישור ועדת הכספים של הכנסת."

ד. גולומב מציע:

הסעיף ינוסח כך:

א. אזרחי חוץ העובדים בהקמת שדות התעופה בנגב יהיו פטורים ממסים עקיפים ומכסים על יבוא חפצים אישיים, כמפורט בסעיף 11 להסכם.

ב. שיעור מס ההכנסה על חברות זרות שיעסקו בהקמת שדות התעופה בנגב יוקטן בשיעור שימונע תשלום כפל מס. שיעור מס ההכנסה לא יעלה על שיעור המס המשולם על-ידי חברה ישראלית.

א. רון מציע:

אחרי סעיף 2 יבוא:

### זו. הצעת חוק השימוט הצבאי (תיקון) (אישור גזר דין של בית-דין צבאי),

תשל"ט—1979

בסעיף 441(ג) לחוק נקבע כי "הרשות המאשרת" הוא שר הבטחון, הרמטכ"ל וראש המחוז השיפוטי — הכול לפי מהותו של גזר הדין שניתן על-ידי בית-הדין הצבאי.

מוצע לתקן את סעיף 441(ג) לחוק ולקבוע בו כי הרשות המאשרת תהיה שר הבטחון או סגנו בלבד (סעיף 1 של הצעת החוק).

בדרך זו תרכזו הסמכות בעניין אישורי גזרי הדין של בתי-הדין הצבאיים בידי הדרג האזרחי העליון של הצבא וכן תתאפשר ביקורת פארלאמנטארית על החלטת שר הבטחון או סגנו בהפעלת סמכותם זו.

התיקונים המוצעים בסעיפים 2 ו-3 של הצעת החוק הם תיקוני-תיאום המתחייבים מהתיקון לסעיף 441 לחוק העיקרי.

יודגש כי הצעת החוק אינה באה לקבוע כל שינוי בסמכות הרמטכ"ל להמתיק עונש משמעתי (לפי סעיף 167 לחוק) וכן בסמכויות הרמטכ"ל וראש המחוז השיפוטי לשנות גזר דין של בית-דין צבאי לתעבורה (לפי סעיף 444 לחוק).

1. תיקון סעיף 441

בסעיף 441 לחוק השימוט הצבאי, תשט"ו—1955 (להלן — החוק העיקרי), במקום סעיף קטן (ג) יבוא: "ג) הרשות המאשרת היא שר הבטחון או סגנו."

2. החלטת סעיף 443

במקום סעיף 443 לחוק העיקרי יבוא: "443. נוהג הרשות המאשרת הרשות המאשרת הייבת, לפני החלטתה לפי סעיף 442, לעיין בחוות דעתו של הפרקליט הצבאי הראשי."

3. תיקון סעיף 540

בסעיף 540 לחוק העיקרי יימחק "441(ג)(2)".

דברי הסבר

הפרק השישי בחלק ה' של חוק השימוט הצבאי, תשט"ו—1955, קובע הוראות בעניין אישור גזר דין של בית-דין צבאי. לפי הוראות אלה מובא כל גזר דין של בית-דין צבאי לפני "הרשות המאשרת" אשר רשאית לאשר את גזר הדין או להקל בעונשו.

1 ס"ח תשט"ו, עמ' 171; תשל"ח, עמ' 161.

### יז. הצעת חוק לתיקון דיני הראיות (אזהרת עדים וביטול שבועה),

תשל"ט—1979

להעיד את האמת בלבד ואת האמת כולה, וכי יהיה צפוי לעונשין הקבועים בחוק אם לא יעשה כן.

3. אזהרה במקום שבועה

מקום שחוק מתיר או מחייב כי דבר פלוני ייעשה בשבועה, ייעשה הדבר באזהרה בדרך הקבועה בסעיף 2 ובשינויים המחוייבים לפי העניין; ומי שמוסמך על פי אותו חוק להשביע יתא מוסמך להזהיר כאמור.

1. ביטול שבועה

עד העומד להעיד, בכל הליך שיפוטי או מעין שיפוטי, אין משביעין אותו, על אף האמור בכל דין אחר.

2. אזהרת עד

עד העומד להעיד, בכל הליך שיפוטי או מעין שיפוטי, מזהירים אותו תחילה, בלשון המובנת לו, כי עליו

4. דין אוהרה

דין אוהרה לפי חוק זה כדין שבועה לענין חוק העונשין, תשל"ז—1977.

5. השבועה על-פי החלת בית-המשפט

היה לבית-המשפט יסוד להגיה, כי השבעת העד עשויה לסייע לגילוי האמת, רשאי בית-המשפט להשביעו, וזו לשון השבועה;

"אני נשבע, כי עדותי בבית-המשפט זה תהא עדות אמת, האמת כולה, והאמת בלבד".

דברי הפבר

החוק המוצע בא לבטל את ההוראות הקיימות כיום בחוק, שלפיהן משביעין את העד בטרם ימסור את עדותו (סעיף 1 של ההצעה), וכן אותן ההוראות המחייבות או המתירות הוכחת דבר על-ידי הצהרות בשבועה או חקירה בדבר בדרך השבעת הנחקר, אף שלא לצורך בתי-המשפט, כגון פקודת האפוטרופוס הכללי, 1944 (סעיפים 28—129), ופקודת פשיטת הרגל, 1936 (סעיף 269) (סעיף 3 של ההצעה). במקום השבועה מוצעת האזהרה (סעיף 2 להצעה).

החוק המוצע בעקבות חוק הראיות, שפורסם מטעם משרד המשפטים בשנת תשי"ג—1952, סעיפים 19 ו-111. בדברי ההסבר לסעיף 19 נאמר בין היתר: "לפי החוק הקיים הכלל הוא שאין עדות אלא בשבועה; מי שאין לו אמונה דתית, וכן מי שדתו אוסרת עליו להישבע, מוסר הצהרת 'הן צדק' במקום השבועה, ודין הצהרה כזו כדין שבועה לכל דבר... בימינו ובמקומנו נתרוקנה השבועה עה מכל תוכן; היא נעשתה לפורמולה שבשיגרה שהעדים בבתי-המשפט חוזרים עליה במילמול שפתיים ללא כל מחשבה או כוונה... והגיעה השעה לבטלה". ואשר לכות האזהרה נאמר שם: "אזהרה כזו זו, שהיא יוצאת מפי השופט בצורה גסה אשר העד מסוגל להבינה, עלולה להשפיע עליו ולעורר בו הכרת ערך העדות וזאת תכלית כל התבועה מביחנת החוק".

יש לציין, כי לפי החוק הקיים השבועה המקובלת עכשיו בבתי-המשפט אינה שווה לכל נפש. יהודים מאמינים גם המדקדקים במצוות פוטרים את עצמם בדרך כלל מן השבועה ומוסריהם הצהרת "הן צדק". כמו כן אלה שמגדירים את עצמם כמחוסרי אמונה. נמצא שמשביעים רק אנשים שאינם נותנים לעצמם דין-וחשבון על חומרת השבועה ומוסרים את השבועה רק מן השפה לחץ, ואצל אנשים כאלה השבועה אינה עשויה לשמש כוח הרתעה שלא ישקרו.

אמך שהשטח הזה יהיה שכתוצאה מכל הנתונים הללו; תוך שימת יד על התנ"ך אין כל מקור בחוק הישראלי, והיו מקרים שבתי-המשפט בא במבוכה משפטית כאשר אחד העדים סירב למסור שבועה בנוסף ובטכס המקרי-בלים (עיין פסקי דין של בתי-המשפט המחוזיים, כרך ה', תשי"ב, עמ' 108).

בגלל סירובו של אחד העדים להישבע בבית-משפט השלום, בהצהירו שהוא אגנוסטיקן, הגיעה סוגיה זו של השבעת עדים לבית-המשפט העליון, בשבתו בבית-משפט גבוה בג"צ, 17278. בפסק הדין המנומק מיום א' באולול תשל"ח (3 בספטמבר 1978) כותב בין היתר כבוד

השופט מנחם אלון, אליו הצטרפו כבוד השופטים אשר ובכור, הדברים דלהלן:

"מסכים אני שווה המדיניות הרצויה וכך ראינו שווה דעתו של המחוקק שמצפה הוא ליום שיבוא ויהא ניתן לבטל את הצורך בשבועה. ולדידי קיים נימוק נוסף למדיניות רצויה זו. גדול הוא הזילזול וקשה הוא העלבון בראותנו יום יום כיצד מעשה השבועה, אשר לו משמעות עמוקה דווקא לאדם המאמין, הופך לדבר שהשיגרה או-כלת בו בכל פה, למילמול ולזילזול בעלמא".

פרופ' י. זמיר, כעת היועץ המשפטי לממשלה, שהר-פיע במשפט זה כבא-כוח העותר, אמר: "שלא רק מבחינת פירוש לשונו של סעיף 154 צריכים אנו להגיע למס-קנה האמורה, אלא גם מבחינת המדיניות הרצויה, ומדי-ניות זו היא לצמצם את הצורך בשבועה ככל האפשר. הן משום ההגנה על חופש הדת והמצפון... והן משום הספקות הרציניים באשר ליתרונות של השבועה על ההצהרה בהן צדק כדרך המסייעת לאמירת האמת" (פס"ד ב"מ עליון, הג"ל סעיף 19).

בחוק לתיקון פקודת העדות, תשט"ו—1955, בוטלה כבר השבועה לענין "הצהרות בשבועה", ואזהרה כפי שהיא מוצעת כאן באה במקומה. אותם שיקולים שהביאו לידי ביטול השבועה בהצהרות, כוחם יפה גם לגבי ביטול השבועה בעדות.

לפי ההלכה העברית מזהר האדם בכל לשון שלא להישבע שבועת שווא או שבועת שקר ו"עוון זה מן החמורות הוא".

ברמב"ם, הלכות שבועות, פרק י"א, נאמרים הדברים החמורים דלהלן: "וכיצד מאיימין על הנשבעו — אומרים לו: הווי יודע שכל העולם כולו נודעו בשעה שאמר הקדוש-ברוך-הוא למשה 'לא תשא את שם ה' אלוֹקֶיךָ לשווא', וכל עבירות שבתורה נאמר בן 'ונקה' וכאן נאמר 'לא יקה'; כל עבירות שבתורה נפרעים ממנו, וכאן — ממנו וממשפחתו... ולא עוד אלא גורם להי-פרע משונאיהם של ישראל, שכל ישראל ערביין זה בזה". ובפרק י"ב של הלכות שבועות אומר הרמב"ם: "ועוון זה (עוון שבועת שקר) מן החמורות הוא, ויש בו חילול השם המקודש, שהוא גדול מכל העוונות".

כדי להסיר כל ספק מוצע בסעיף 4 להוסיף את ההוראה שהמעיד עדות שקר או משיב דבר שקר לאחר שהוזהר כדין, דינו כדין מעיד או משיב שקר בשבועה לענין הוראות החוק הפלילי.

סעיף 5 שבהצעת החוק הועתק כלשונו מסעיף 20 בהצעת חוק הראיות, תשי"ג—1952. בדברי ההסבר לסעיף זה כתוב לאמור: "יש מהם, ובעיקר מן השופטים, שאומרים שאברץ שכלנו אין השעה כשרה לביטול השבועה. לדבריהם של הסובריים כך נרתעים אנשים פרימיטיביים... משבועת שקר ואינם נרתעים מעדות שקר. אם מודמן לו לבית-המשפט עד שכוח תהיה, לפי סעיף זה, הרשות בידו להשביעו בין לאחר שכבר התחיל להעיד ובין לפני שהתחיל. מנוסח השבועה הושמט שם אלוֹקֶיךָ כדי למנוע חששות מבחינה דתית". לפי סעיף זה לא נשלל לגמרי מבית המשפט להשתמש בשבועה, אבל בלי איכוור השם, וזאת כדי למנוע הסתבכויות בבית-המשפט כפי שהיו בעבר.

## יח. מסקנות ועדת הכספים בעניין הצורך בהגדלת הוצאות ופירסומים על-ידי רשויות ממלכתיות וציבוריות

(ה) שר האוצר יורה לחשב הכללי לקבוע הוראות קבע לגבי הוצאה לאור שיכללו בין היתר:

- (1) הפצתו של כל פירסום תופסק עד לאחר בדיקת רשימת התפוצה וקבלת האישור ממקבלי הפירסום כי אכן הם מעוניינים בהמשכת קבלתו. גודל המהדורה ייקבע בהתאם לכך.
- (2) בכל משרד ממשלתי ימנה המנכ"ל אחראי לקביעת רשימת הפירסומים של המשרד על כל אגפיו ושלוחותיו, למניעת כפילויות.
- (3) ייקבע במפורש שאין לחייב עובדי משרד לחתום על פירסומי המשרד. פירסומים המיועדים לקהל הרחב יימכרו במזיר ריאלי, לא מטובסד.

(ו) הוועדה קוראת לחברי הכנסת לשמש דוגמה בכך שיבדקו את הפירסומים הממשלתיים והציבוריים המגיעים אליהם וכי יבקשו את הפסקת המשלוח של פירסומים שאין הם מעוניינים בהמשך קבלתם.

(ז) הוועדה קוראת לכל האירגונים הציבוריים הנתמכים או שאינם נתמכים על-ידי תקציב המדינה לבדוק את חיוניות פירסומיהם והיקפם במגמה להגיע לחסכון מירבי בנייר, לצמצום הנטל על משרד התקשורת ולחסכון זמנם של הנמענים.

(ח) הוועדה מבקשת דיווח משר האוצר בתום שישה חודשים על ביצוע ההמלצות ואומדן החסכון שהושג בעקבותיו.

ביום כ"א בתמוז תשל"ח (26 ביולי 1978) החליטה הכנסת להעביר לדיון בוועדת הכספים את ההצעה לסדר-היום שהגישה חברת-הכנסת ש. שטרן-קטן בנושא הנ"ל.

לאחר מספר ישיבות של ועדת הכספים, שבהן שמעה גם את נציגי האוצר ולשכת הפירסום הממשלתית, והתרשמותם האישית של חברי הכנסת, המוצפים פירסומים, באה הוועדה לידי מסקנה שאמנם יש ביזבוז משווע וכפירסומים בפירסומים ממשלתיים וציבוריים ויש לנקוט בכל האמצעים האפשריים כדי לצמצמם עד למינימום החיוני.

על רקע המסקנה הנ"ל הוועדה ממליצה:

(א) לתבוע מהממשלה שתטיל על כל השרים בדיקת הפירסומים במשרדיהם במגמה לצמצם את תקציבי הפירסומים עד למינימום החיוני.

(ב) לקבוע סטאנדארטים ותקן לרמת ההוצאה לאור של פירסומים ממשלתיים, חברות ותאגידיים ממשלתיים ורשויות מקומיות, אשר יכללו טיב הנייר, איכות הדפוס, הגראפיקה וכיוצא בזה.

(ג) ההוצאה לפירסומים תהיה אך ורק מסעיפים תקציביים מאושרים ומיועדים לכך-במפורש.

(ד) התחלת פירסום כלשהו תהיה טעונה אישור מנכ"ל המשרד וזה יכלול הוראות לפי העקרונות המפורטים בסעיפים ב' וג' לעיל, לרבות גודל המהדורה.

## יט. הודעת שר האוצר בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה בדבר הצורך הדחוף בפתיחת המחלקה הקארדיולוגית בבית-החולים רמב"ם בחיפה \*

הנני להודיעך כי בעקבות המלצות ועדת העבודה והרווחה, המחלקה הקארדיולוגית בבית-החולים רמב"ם בחיפה נפתחה ופועלת. כיום יש בה 17 מיטות.

בברכה,  
שמחה ארליך  
שר האוצר

אל: יושב-ראש הכנסת,  
מר יצחק שמיר

הנדון: מסקנות ועדת העבודה והרווחה בדבר הצורך הדחוף בפתיחת המחלקה הקארדיולוגית בבית-החולים רמב"ם בחיפה

\* הונחו על שולחן הכנסת ביום ט"ז בסיון תשל"ח (21 ביוני 1978).

## כ. מסקנות-ביניים של הוועדה המיוחדת (ועדת החוץ והבטחון, ועדת הכספים וועדת הכלכלה) בדבר התכניות לפיתוח שקע הירדן מנקודת-ראות אוורית וישראלית וניצול הבדלי הגובה בין הים התיכון לים המלח להפקת אנרגיה מתחנות הידרו-חשמליות

א. נוכח הצורך החיוני בדרכים חדשות להפקת אנרגיה (חשמל) ובגלל הירידה המתמדת בגובה מפלס ים המלח יש צורך דחוף לבדוק את הרעיון הישן בדבר חפירת תעלה מים התיכון לים המלח, המצטמק והולך בעקבות הטיות מקורות הירדן לצרכי השקיה בישראל ובירדן.

ב. האינטרסים המשותפים של הארצות השכנות

ביום כ"ט בחשוון תשל"ט (29 בנובמבר 1978) העביר רה מליאת הכנסת לדיון בוועדת הכנסת הצעה לסדר-היום שהגיש חברת-הכנסת י. אלון בנושא הנ"ל. ועדת הכנסת החליטה ביום ה' בכסלו תשל"ט (5 בדצמבר 1978) להעביר את הנושא לדיון בוועדה משותפת של ועדת החוץ והבטחון, ועדת הכספים וועדת הכלכלה. עיקרי ההצעה לסדר-היום היו:

עולה, חשיבותן של תכניות אשר תאפשרנה הפקת חשמל ותבטחנה את מצבו התקין של אזור ים המלח.

(2) יש להחיש את קצב הבדיקות והמחקרים אשר טרם נעשו כדי שאפשר יהיה לקבל החלטה אם אמנם יש תכלית לחזון חיבור הימים, ואם כן באיזו חלופה לבחור.

(3) מהבדיקות שנערכו עד עתה מתברר כי כל החלופות עשויות להפיק 1,300 מיליון קוט"ש לשנה, אך מחיר ההפקה שונה מחלופה לחלופה. לפיכך ממליצה הוועדה כי ייקבעו קריטריונים אחידים לפיהם תחושב עלות הפרוייקטים וכדאותם. יחד עם זאת יש לבחון את האפשרות להשתמש בטכנולוגיות נוספות על מנת להגדיל את תפוקת החשמל בניצול הפרשי הגובה וכמות המים המזורמת.

(4) יש לבחון מהו מפלס המאקסימום הרצוי לים המלח, תוך התחשבות גם באינטרסים של ממלכת ירדן, אשר לחופו המזרחי של הים, וכן את ההיבטים הכלכליים, ההנדסיים והתעשייתיים שלפיהם ייקבע מה יהיה גובה הסכרים אשר יש לבנות בחלקו הדרומי של ים המלח.

(5) יש צורך דחוף לבחון את טיבם וכמותם של המים הזורמים בגאון הירדן וכן את השינויים לרעה העלולים לחול בהם עם התקדמות מפעלי איגום מקורות הירדן לצרכי השקיה בממלכת ירדן. בדיקה זו חיונית ביותר כדי להגיע למסקנה האם ניתן לוותר על מימי הנהר והפיכת אפיקו למוביל מי ים התיכון לים המלח.

(6) גם אם יתברר כי ניתן לנצל את אפיק נהר הירדן להזרמת המים המלוחים יש צורך בבדיקה מדינית האם מקובל הדבר גם על הצד השני, אף שחלק מהקרקעות המעובדים בקירבת הנהר עלולים להיות מומלחים, אין להוציא מכלל אפשרות כי הסיכוי להקמת תחנת כוח הידרו-חשמלית, לא רק לישראל, במוקדם או במאוחר עשויה לעניין גורמים נוספים. הבנה בין-לאומית, ולו גם עקיפה, עשויה להקל על גיוס הון בין-לאומי למימון הפרוייקט.

(7) יש להשלים את מערכות הקידוחים בתוואים השונים כדי לצמצם את אי-הוודאות הגיאולוגית וההידרולוגית שעדיין נותרה.

(8) הוועדה התרשמה מאוד משיעור ההתקדמות בייצור אנרגיה סולארית. הפוטנציאל העצום הטמון ביצירת אנרגיה סולארית במפגש שבין מימי ים-התיכון וים המלח מחייב העמדת משאבים לרשות הגורמים שזכו בהישגים מדעיים וטכנולוגיים ביצירת האנרגיה הסולארית כדי ליישם את הישגיהם בממדים גדלים והולכים. מבחינת המומחים לאנרגיה סולארית אין הבדל מאיזה כיוון יזורמו מי ים התיכון ובאיזה אזור יופלו לים המלח.

(9) מתחת צפיפות האוכלוסין השוררת לאורך חופו של הים התיכון ממליצה הוועדה לבחון את התנאים הקרקעיים, הכלכליים והמדיניים ליצירת אגם או מקווה מים אחר בנגב (אולי באזור חלוצה), תוך תיאום עם רשויות התיכונן האורחיות והצבאיות כדי לרכוש סביבם בעתיד תחנות כוח ומפעלי תעשייה הזקוקים לקירור במים, וכן מפעלי תיירות וקיש. המלצה זו אינה מותנית בהחלטה מראש בדבר העדפת החלופה הדרומית. היא יכולה להיות חלק ממנה או פרוייקט בפני עצמו.

(10) כמו כן ממליצה הוועדה שתבידקנה תועלות נוספות, כמו בריכות לגידול אצות כחומר גלם לתעשייה

לאורך שקע הירדן, בייצור אנרגיה, בשמירת מפלס ים המלח ובפיתוח מפרץ אילת, יש בהם הסיכוי לשיתוף פעולה אזורי בכבוד העת.

ג. מתכנית כזו ("תעלת הימים") עשויות לנבוע גם תועלות נוספות בתחומי פיתוח התעשייה, התיירות, החקלאות, האנרגיה הסולארית, הארכת חופי ים ושיפור איכות הסביבה.

הוועדה בישיבותיה — עד כה שלוש-עשרה במספר — שמעה את בעלי התכניות ומומחים במיגוון רחב של תחומים, וכן עיינה בחומר שהוגש לה בכתב כדי לעמוד על כלל ההיבטים של התכניות. הוועדה קיימה רב-שיח בהשתתפות בעלי התכניות והמומחים השונים, במשך יום תמים, בנושא מורכב זה. הוועדה מביעה תודתה לכל אלה שתרמו לדינאיה.

צוות יועצים מקצועי בראשותו של פרופ' ברוך רן, מנהל המרכז הבינ-תחומי לבניית ולחיוני טכנולוגי באוניברסיטת תל-אביב, הושיט עזרתו הפוריה לוועדה בעבודתה. תודתנו נתונה לראש הצוות, פרופ' תמר אגמון וד"ר עקיבא פלכסר מאוניברסיטת תל-אביב אשר נענו לפניית יו"ר הוועדה והתנדבו לסייע לה בעבודתה.

כמו כן מביעה הוועדה תודתה לאוניברסיטת תל-אביב אשר איפשרה התנדבות זאת, וכן על שאירחה את הרב-שיח אשר נתגלה כשיטה מועילה ללימוד בעיות, הבהרת עמדות, לעתים נוגדות או מאמחות ולעתים משלימות זו את זו.

בדיקת הריאליות והכדאיות של חזון כריית התעלה מים התיכון לים המלח עמדה במרכז בדיקותיה ודינאיה של הוועדה הפארלאמנטרית. הוועדה עשתה כמיטב יכולתה לבחון את האפשרויות השונות, ללא דעות קדוריות, על מנת להמליץ — גם ברוח דברי שר האנרגיה והתשתית, מר יצחק מודעי, בהשיבו על ההצעה לסדר-היום — על התכנית הרצויה ביותר, אם בכלל.

אף שבדיקת הפרוייקטים השונים מתמשכת על פני מספר שנים עדיין לא ניתן לקבל חומר מקצועי מגובש, שיאפשר להגיע למסקנות חותכות וקבלת החלטה בדבר הגשמת החלופה כלשהי.

עדיין נותרו אי-ודאויות טכנולוגיות, כלכליות ומדיניות המינועות, בשלב זה, קבלת המלצות סופיות לחיוב או לשלילה לגבי מספר קטעים והיבטים חיוניים של התכנית הכוללת והחלופותיה. לפיכך מחליטה הוועדה להגיש, בשלב זה, המלצות ביניים בדבר אמצעים שיש לנקוט כדי לאפשר קבלת החלטה סופית.

הוועדה המשוותת תמשיך להתקיים ותעקוב אחר המשך הבדיקות והמחקרים, וכל אימת שתמצא לנכון תתכנס לגיבוש המלצות נוספות וקביעת עמדה לגבי ההתפתחויות החדשות.

הוועדה תקיים מגע שוטף עם משרדי הממשלה הנוגעים בדבר ועם ועדת ההיגוי בראשותו של פרופ' יובל גאמן, וכן עם גורמים אחרים המטפלים בפרוייקט.

ואלה מסקנות הוועדה:

(1) לנוכח משבר האנרגיה המתמיר והולך, ההתייכרות הדראמאטית במחירי הדלק, הקשיים בהשגת מקורות אספקה והמשך הירידה המתמדת במפלס ים המלח,

המתוך, הקשור לאקוויפר המתוך המרכזי של ישראל, ירקון-תנינים; שנית, כריית מנהרה כרוכה בסיכונים שקשה לחזותם מראש. מחירים עלול לעלות על המחיר החזוי, וחמור מזה — היא כרוכה בסכנת חיי אדם; שלי-שית, באזורים סייסמיים הסיכונים הכרוכים בשימוש במנהרה גבוהים לאין שיעור מאלה שבתעלה פתוחה.

יש צורך לבחון את המשמעות המדינית בדבר מי-קומה של נקודת המוצא בחבל עזה וכן את ההיבטים הגיאולוגיים-כלכליים של התוואי בטרם ניתן יהיה לקבל החלטה בנדון.

התכנית המרכזית מורכבת משתי חלופות: האחת מוזיקים למצדה, באורך 92 ק"מ, כולה במנהרה; והשניה מניצנים לקומרון, באורך של 77 ק"מ, גם היא כולה במנהרה. בעוד שחלופת זיקים-מצדה עוברת כולה בתחומי ה"קו הירוק" עובר חלק מהמנהרה של קו ניצנים-קומרון במעמקי הרי יהודה, לרבות נקודת ההתחברות שלה עם ים המלח.

גם שתי חלופות אלה עשויות לייצר כל אחת כ-1,300 קוט"ש לשנה.

לשתי החלופות מגרעת משותפת חמורה ביותר: הן חוצות אקוויפרים מתוקים עשירים ביותר. סדקים או מפולת במנהרה עלולים לגרום להמלחת המים ללא תקנה.

התכנית הצפונית — גם היא מציעה חלופות מוגבלות או נרחבות שונות. התוואי המקורי מוצאו במפרץ חיפה, לאורך הקישון עד להמדיה (בקעת בית שאן) ומשם לאורך הבקעה עד לקליה שבצפון ים המלח. אורכה — 85 ק"מ תעלה פתוחה. אם יתגלה צורך ניתן להחליף 14 ק"מ מהם במנהרה למניעת פגיעה בקרקעות חקלאיות בעמק יזרעאל. אם לא יתגלו גורמים מונעים ניתן יהיה להזרים את המים באפיק הירדן הטבעי עד ים המלח. תחנת הכוח הישראלית אמורה להיות ממוקמת בקירבת חמדיה. למניעתה של המלחת קרקע עידית יהיה צורך בדיפון הרמטי של התעלה.

לא ניתן יהיה לנקוט עמדה סופית לגבי חלופה זאת לפני שתתברר האפשרות של שימוש בערוץ הירדן, הן מבחינת התועלת המופקת עתה ממימיו והן מבחינת מדינית כנאמר לעיל (עמ' 3). למקרה הצורך הועלתה חלופה לתכנית המקורית: מחמדיה ועד לים המלח יוקם מוביל מים מלאכותי כתחליף לנהר הירדן, לאורך בקעת הירדן ממזרח לנהר. חלופה זאת תחייב, כמובן, השקעה נוספת לבניית מוביל המים המלאכותי. גם תכנית זאת אמורה להפיק בערך 1,300 קוט"ש לשנה.

יש צורך, כמובן, בבדיקת השפעת אגם המים שיווצר על יד חמדיה על טיב הקרקע והאקוויפרים בסביבתו הבלתי אמצעית.

לכשיאפשרו זאת התנאים המדיניים ניתן יהיה לשלב במפעל גם תחנת-כוח הידרו-חשמלית לשימושה של שכנתנו במזרח.

לסיכומי של דבר מתברר כי ועדת נאמן תצטרך לבחון את כל אי-הוודאויות שנתרו, באמצעות הגורמים הנוגעים בדבר כדי שאפשר יהיה לקבל החלטה סופית בנדון. הוועדה הפארלאמנטארית המשותפת ממליצה על כך שהבדיקות והמחקרים יסתיימו, אם רק ניתן, תוך שנה ומחצה.

וגידולים אחרים תוך ניצול מימי ים התיכון אשר יאוגמו בדרכם לים המלח.

## מפרץ אילת

אם וכאשר יושלים צה"ל את נסיגתו מסיני תיוותר אילת עם חוף באורך של 12 ק"מ בלבד. בחוף קצר זה מצויים כבר נמל נפט, נמל מסחרי, נמל צבאי ומפעלי קיט ותיירות אשר אינם מותירים מרחב לפיתוח נוסף.

כדי לאפשר את חידוש תנופת פיתוחה של אילת ממליצה הוועדה לגשת ללא דיחוי להארכת קו החוף של ים סוף, באמצעות הפירת תעלה באורך של 10—12 ק"מ, ברוחב ובעומק אשר יאפשרו תנועת ועגינת אניות בעלות נפח גדול, ממפרץ אילת צפונה אל תוך הערבה בקירבת הגבול עם ממלכת ירדן. תעלה כזאת תגדיל את נמל אילת ותאפשר פיתוח מפעלי קיט ותיירות ומרכזים מסחריים לאורך קו המים. את מסוף מסילת הברזל המתור-כנת, וכן את נמל האוויר הקיים, יש להעתיק מלב העיר אל אתר סמוך לקצה הצפוני של התעלה. כמו כן יש לאתר בקירבת המסוף מרכז תעשייתי אשר יתמונה באספקת מוצרים ליצוא בשווקי אפריקה, אסיה, המזרח הרחוק, וכן לאספקה אזרחית וצבאית בדרומו של הנגב.

הובא לידעת הוועדה כי לא יהיה קושי בגיוס הון בין-לאומי בתנאים כלכליים למימון הפירת התעלה והש-למת מסילת הברזל. הוועדה ממליצה אפוא בכל לב שה-ממשלה תקבל החלטה חיובית לביצוע מפעל משולב זה, לאחר שיושלמו הבדיקות הסופיות שתאפשרנה את תיכנון הפרוייקט.

ביצוע תכנית זאת יחולל מהפכה כלכלית-חברתית באילת ואין בה כדי לעורר בעיות מדיניות. אדרבה, אין להוציא מכלל אפשרות שממלכת ירדן תלמד מנסיונו ותכרה תעלה מקבילה.

למותר להדגיש כי יש לתאם תכניות אלה עם עיריית אילת, המועצה האזורית חבל אילות ורשויות התיכנון השונות.

## תיאור החלופות השונות

על שולחן הוועדה הפארלאמנטארית המשותפת הונחו שלוש תכניות — דרומית, מרכזית וצפונית — שכל אחת מהן מורכבת משתי תת-חלופות.

התכנית הדרומית מקורה בחבל קטיף (בדרום עזה) עד למצדה. אורכה כ-110 ק"מ ומרכיבה במנהרה. הוגשה גם הצעה לבדוק תת-חלופה, היינו תעלת משנה אשר תסתעף מנקודה דרומית לרמת חובב עד למישור אפעה לצורך קירור כורים וליצירת אגם באזור דימונה. אורכה טרם נקבע סופית.

תכנית זאת אמורה לייצר, כאמור, כ-1,300 קוט"ש לשנה. אם יתחפר גם תעלת המשנה ינוצל רוב החשמל המופק שאיבת המים. אגמים מלאכותיים בנגב עשויים, כפי שצויין לעיל, לאפשר הקמת תחנת-כוח, מפעלי תעשייה ומפעלי קיט ותיירות, וכן חקלאות ימית.

מצד שני קיימים גם סיכונים: ראשית, סכנת הגברת המליחות של השוליים המלוחים יחסית של האקוויפר

## כא. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא ההדלפה בבחינות הבגרות

אסיה ואפריקה. אחוז המצליחים בבחינות בקרב אוכלו-סיה זו נמוך פי ארבעה מאחוז המצליחים בה בקרב בני יוצאי ארצות אמריקה ואירופה. אי-שוויון שבהודמנויות נמדד גם ביכולתם של בני העשירים להתכונן לבחינות באמצעות מורים פרטיים.

### להלן מסקנות הוועדה:

(א) בחינות הבגרות גורמות נזק לאתגרי החינוך של בית-הספר העל-יסודי ובולמות את יכולתו של סגל ההוראה להיות גורם המחנך את בני-הנוער לחיים. שינוי פני בית-הספר העל-יסודי על מטרותיו מחייב, בראייה ארוכת טווח, את ביטול בחינות הבגרות.

(ב) הוועדה ממליצה כי עם גמר הלימודים בבית-הספר העל-יסודי יקבל כל תלמיד תעודת סיום שתפרט את ציוניו ותעיד על הישגיו בתחום ההשכלתי, הלימודי והחברתי. הערכת התלמיד תהיה מצטברת במשך שנות לימודיו בית-הספר.

בציוני התלמיד יועתק הדגש מהערכת הבקאות בחו-מר הלימודי, מבחינת בור סוד שאינו מאבד טיפה, אל יכולתו של הבוגר להשתמש באופן יצירתי בחומר הנלמד (מבחינת כמעייין המתגבר). משקל יתר יינתן לעבודות גמר עצמיות שיכינו התלמידים ולמשימות התנדבות לאומיות וחינוכיות. התלמידים ישתתפו בפעילויות חברתיות, תרבותיות ואמנותיות... תינתן הערכה על פעילויות אלו והיא תהיה חלק ממערכת הציונים הכללית.

(ג) הוועדה ממליצה למצוא פתרון לשתי בעיות עיקריות אשר אותרו על ידה במהלך גיבוש ההצעה לבי-טול בחינות הבגרות.

(1) המוטיב התחרותי והחשש מפני הכשלון בב-חינות הבגרות מגדילים את הנעת התלמיד; ביטול הבחינות מחייב את המערכת למצוא מוטיביציות אחרות דוגמת הללו שצויינו בסעיף ב'.

(2) בית-הספר יקנה לתלמיד, כאמור, תעודת סיום אשר תעריך באופן אובייקטיבי, ככל שניתן, את הישגיה הלימודיים האישיים והחברתיים של התלמיד. התעודה תהיה מוכרת על-ידי המוסדות להשכלה גבוהה והמעסיקים.

(ד) הוועדה מציעה לבטל את בחינות הבגרות בשלבים:

(1) שלב ההגשמה — יש להמשיך בתהליך ההג-שמה של הבחינות שהחל עם הנהגת הרפורמה בבחינות הבגרות. על הבחינות להעניק עידוד לתלמיד היודע לחשוב ולהבין ולא רק לשנן. יש להרבות מקצועות הבחירה שאפשר יהיה להיבחן בהם ולעודד המרת הבחינות בעבודות גמר בנו-שאים שונים.

(2) השלב הנסיוני (יימשך 7 שנים) — ביטול בחינות הבגרות ייעשה בתחילה במספר בתי-ספר בכל חלקי הארץ ויכלול את כל סוגי בתי-הספר העל-יסודיים הקיימים: עיוניים, מקיפים מקצועיים, חקלאיים וכיוצא באלה. זאת תוך יצירת מערכת בקרה של משרד החינוך והתרבות.

הוועדה ממליצה ששר החינוך והתרבות יקבע

מליאת הכנסת העבירה לדיון בוועדת החינוך והתר-בות ביום כ' בתמוז תשל"ז (6 ביולי 1977) הצעות לסדר-היום שהגישו חברי-הכנסת ר. מילוא וצ'. ביטון בנושא הנ"ל

הוועדה דנה בנושא זה במשך ישיבה אחת והחליטה לסמוך ידה על המלצות של ועדה ציבורית אשר הקים משרד החינוך והתרבות לבדיקת בעיות ההדלפה של בחינות הבגרות תשל"ז. באשר לסוגיית קיומן של בחי-נות הבגרות, הצורך בביטולן ומציאת האלטרנאטיבות לתכנים והערכה בבתי-הספר העל-יסודיים, החליטה הוועדה להקים ועדת משנה שתדון במכלול הנושאים ותגיש מסקנותיה. כן קיימה ועדת החינוך והתרבות ביום כ"א בחשוון תשל"ז (4 בנובמבר 1976) יום עיון רב משתתפים בנושא בחינות במערכת החינוך. תכנו של יום העיון הוצא לאור ויוגש למליאת הכנסת כספח למס-קנות אלו.

ועדת המשנה נפגשה חמש פעמים לאחר יום העיון ושמעה דברים מפי מורים במוסדות להשכלה גבוהה, מנהלי בתי-ספר, תלמידים, פסיכולוגים וסוטולוגים. ועדת המשנה התחבטה רבות בשאלת ביטול בחינות הבגרות. הדריכה אותה העובדה כי רמת בית-הספר העל-יסודי בארץ נמדדת לפי אחוז התלמידים שעברו את מבחני הבגרות.

### להלן ממציאה העיקריים של הוועדה:

(1) הלימודים בבית-הספר העל-יסודי מכוונים לקר-את הצלחה בבחינות בגרות, שהן חיצוניות. התמודדותם של המורים והתלמידים עם כמות רבה של חומר לימודי הנצרך להצלחה בבחינות מונעת מהם את האפשרות להר-זיב לימודיהם בתחומים חינוכיים מרכזיים או אפילו להעמיק בנושא בו נערכת הבחינה. הבחינות גורמות להנעה ערכית שלילית בהציבן את הישגי היחיד בראש סולם הערכים של התלמיד במקום להדגיש מטרות חינו-כיות, כגון עזרה לזולת והתנדבות ליעדים חברתיים-חלוציים.

(2) למבחני הבגרות יש השפעה שלילית על התל-מידים והמורים גם יחד. החרדה והמתח הנפשי שנגרמים לתלמידים עקב היות ציוניהם מדד עיקרי להצלחה יוצרים מצבים בהם מוכנים התלמידים למעשי רמייה, לקניית שאלונים, גניבה והעתקה. כמו כן יוצרות הבחי-נות לחץ כבד על המורים בהיותן מדד מקיף לכשרון ההוראה שלהם.

(3) עקרון השינון והזכרון, עליו מבוססת הבחינות, גורם ללימוד שטחי של החומר ולשכחת הנלמד זמן קצר לאחר מועד הבחינה.

(4) שיטת הבחינות לוקה בעיוותים בסיסיים הנוב-עים בין היתר מאופן חיבור השאלונים, מהימנותם ותק-פותן של שיטות ההערכה, מחוסר האחידות בדרישות בין שנה לשנה וממערכת שיקלול של ציונים. כמו כן אין מיתאם בין ההצלחה בבחינות הבגרות לבין ההצלחה בלימודים גבוהים.

(5) בחינות הבגרות הקיימות מנציחות פערים בחב-יה הישראלית. הן מהוות מחסום גבוה מדי בדרך אל ההשכלה הגבוהה בשביל תלמידים בני יוצאי ארצות

תבטלנה בחינות הבגרות בבתי-הספר העל-יסודיים.

ועדת החינוך והתרבות מגישה מסקנות אלה למליאת הכנסת ומבקשת משר החינוך והתרבות לדווח לה בעוד שישה חודשים על התקדמותו בביצוען.

תוך שנה רשימת בתי-ספר בהם יחל בשנת הלימודים תש"ם המסלול הניסויי.

הרישום לבתי-ספר אלה חייב להמשיך במתכונת הקיימת מבחינת מיגוון האוכלוסיה. המסלול הניסויי צריך להתחיל מכיתה י'. לאחר שבע שנים

## הצעות מיעוט

(ב) מאחר שבחינות הבגרות מודדות רק את ההיגים הלימודיים ומשקפות בעיקר את המאמץ שעשה התלמיד בשלב האחרון של לימודיו, ממליצה הוועדה.

(1) בכל מקצוע יינתן משקל מסויים בציון תעודת הבגרות לרצף ההישגים הלימודיים של התלמיד באותו מקצוע במשך שלוש השנים הקודמות (כיתות ט'—י"א).

(2) יינתן משקל מסויים בציון הכולל של תעודת הבגרות גם בעד פעילות חברתית והתנדבותית של התלמיד במשך ארבע שנות לימודיו בבית-הספר התכוון.

ש. שטרן-קמף, א. נמיר, א. שדורון, כ. צ. רובין, א. אולמרט, א. מויאל ומ. קצב מציעים:

לאחר ההקדמה יבוא:

להלן ממצאיה העיקריים של הוועדה:

(א) ועדת החינוך והתרבות רואה בבחינות הבגרות מדד ארצי להישגים הלימודיים בית-הספר התיכון. אף על פי שאין שביעות רצון ממכשיר זה יש להמשיך לקיימו כל עוד לא נמצא מכשיר טוב ממנו למדידת הישגים בהיקף ארצי.

## כב. מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא המחסור באחיות

לעומת זאת, כי יש להעביר לכוחות-עזר תפקידים שאין הכרח שיבוצעו על-ידי אחות מוסמכת דווקא.

מנכ"ל משרד הבריאות פרופ' מרדכי שני הגדיר את נושא המחסור באחיות כ"כמעט משבר לאומי", שאת הסיבות לו הוא מסביר מצד אחד בהיצע האחיות שאיננו מדביק את הביקוש הגובר, ומצד שני — בנשירה של אחיות שכבר עובדות או בהעברתן למשרות חלקיות (לדבריו, כ-25% מן האחיות העובדות כיום מבקשות לפרוש).

פרופ' שני רואה גם הוא את עיקר המחסור באחיות בבתי-החולים. הוא הזכיר את התלסתה האחרונה של הממשלה לראות זאת כמקצוע מועדף.

את הפתרון לבעיית המחסור באחיות רואה מנכ"ל משרד הבריאות בארבעה:

- 1) שכר (כולל הטבות שונות כגון השתתפות בהחזקת ילדי אחיות במעונות וכו');;
- 2) הסטאטוס של האחיות וסמכויותיה;
- 3) תדמית מקצוע האחיות במדינה;
- 4) הגדלת כושר הקליטה של בתי-הספר לאחיות.

פרופ' הראל, מנהל בתי-החולים העירוניים בתל-אביב, הצטרף לתביעה להגדלת כושר הקליטה של בתי-הספר לאחיות והזכיר את בעיית המחסור באחיות, במיוחד במחלקות חדישות ומתוחכמות של בתי-החולים. פרופ' הראל טען שבסיס השכר של כלל האחיות צריך להיות זהה, עם תוספות לימוד נוסף ותפקידים מיוחדים, עבודת משמרות וכו'.

נציגי משרד הבריאות טענו בנושא התקנים כי לעומת הקריטריון הרצוי של 0.88 אחיות למיטה קיים אצלנו תקן של 0.63, וזה לעומת תקן של כ-1.3 אחיות למיטה בארצות מתקדמות.

מנהלת בית-הספר לאחיות שלידי בתי-החולים הדסה בירושלים הסבירה את המחסור באחיות על רקע ירידת

מליאת הכנסת העבירה לוועדת העבודה והרווחה ביום כ"ח בחשון תשל"ט (28 בנובמבר 1978) הצעה לסדר-היום שהגישו חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוולין, ש. דרון וש. שטרן-קמף בנושא הנ"ל.

הוועדה דנה בנושא בשלוש ישיבות, שבמהלכן שמעה את המנכ"ל ונציגי משרד הבריאות, נציגי הסתדרות האחיות, נציגי מרכז קופת-החולים ונציבות שירות המדיני, נה, מנהל בתי-החולים העירוניים בתל-אביב ומנהלת בית-הספר לאחיות שלידי בתי-החולים הדסה בירושלים.

הוועדה שמעה מפי נציגי הסתדרות האחיות על הסיבות לנשירת אחיות מהמקצוע — הן אלו הפורשות כליל מן העבודה והן אלו העוברות למשרות חלקיות.

נציגי הסתדרות האחיות תבעו להעלות את בסיס השכר של כל האחיות, בבתי-החולים ובקהילה, ולאחר מכן להוסיף הטבות לסוגים השונים בהתאם לייחודיות של כל ענף.

נציגי הסתדרות האחיות תבעו להרחיב ולפתח את שירותי הקהילה למען קידום הבריאות, חינוך לבריאות, ומניעת מחלות.

נציגי מרכז קופת-החולים טענו כי המחסור העיקרי באחיות הוא בבתי-החולים. נציגי מרכז קופת-החולים תבעו להפנות לבתי-החולים מתנדבות לשירות לאומי. הם עמדו על התופעה המדאיגה של קבלנים פרטיים המספקים אחיות לשמירת-לילה ליד מיטת החולה בבית-החולים, תמורת שכר גבוה, דבר המושך אחיות מעבודה קבועה בבתי-החולים. את הפתרון רואה מרכז קופת-החולים בתשלום מיוחד בעד שמירת-לילה לאחיות בבית-החולים עצמן. בדברים אלה תמך גם מנכ"ל משרד הבריאות.

נציגי מרכז קופת-החולים עמדו גם על בעיות הגלישה של כוחות-עזר לתפקידי האחיות המוסמכת מחוסר תקנים מספיקים לאחיות מוסמכות. נציגי משרד הבריאות טענו,

לרבות מהן ככל האפשר לעבוד לפי בחירתן במשרה חלקית.

(7) הוועדה מביעה דאגתה נוכח האחוז הגבוה של אחיות מעשיות הממלאות תפקידים של אחיות מוסמכות. הוועדה ממליצה לפני שר הבריאות לדאוג להכנת תכנית השתלמות לאחיות מעשיות כדי להעביר רבות מהן ככל האפשר למעמד של אחיות מוסמכות.

(8) הוועדה ממליצה לפני שר הבריאות ושר האוצר:

(א) לבדוק את תקני הסיעוד במגורים השונים כדי למצות טוב יותר את הפוטנציאל המקצועי של האחיות, תוך ראציונאליזציה בחלוקת התפקידים בהתאם לרמות השונות ותוך ויסות הולם של כוח-האדם הסיעודי במדינה וייעול עבודתו;

(ב) להקצות תקנים לעובדי מינהל ומשק אשר ימלאו פונקציות הנעשות כיום על-ידי אחיות מוסמכות.

(9) הוועדה שוללת את הנסיון לפתור את המחסור בכוח-אדם סיעודי בבתי-החולים באמצעות קבלנים פרי-טיים או יבוא אחיות מחוץ-לארץ. הוועדה ממליצה לפני שר הבריאות ושר האוצר על מתן תמריצים מיוחדים לאחיות במשרות שלמות אשר תעבודנה חלק מהזמן במשמרת ערב ולילה. כן ממליצה הוועדה על תשלום מיוחד לאחיות שתסכמנה לעשות שמירות מיוחדות נוסף לעבודתן במשרה שלמה.

כן ממליצה הוועדה לפני שר הבריאות ושר האוצר על מתן תמריצים מיוחדים לאחיות במחלקות האישפוז וכן לאחיות העובדות ביחידות טיפוליות.

(10) הוועדה מביעה הערכה ועידוד לאחיות הקהילה. הוועדה מחייבת את המגמה המסתמנת במשרד הבריאות לצמצם ככל האפשר את הצורך באישפוז על-ידי המשך ורצף מתן הטיפול בחולה במסגרת המשפחה והקהילה. הוועדה ממליצה לפני שר הבריאות לבדוק אפשרות הפחתת העומס על בתי-החולים על-ידי העברת חולים, במידה שהדבר ניתן, לטיפול מבית-החולים לקהילה, תוך מתן יתר סמכויות ועצמאות לאחיות הקהילה.

(11) כפתרון לטווח ארוך ממליצה הוועדה לפני שר הבריאות לפעול להגדלת ולהרחבת של יכולת הקליטה של בתי-הספר לאחיות כדי שיוכלו לקלוט תלמידות יותר. כן ממליצה הוועדה על הרחבת מסגרת ההשתל-מיות של אחיות לסוגיהן השונים במגמה לשפר את רמת הטיפול.

(12) הוועדה ממליצה לפני שר הבריאות על נקיטת פעולות הסברה שיטתיות בבתי-הספר העל-יסודיים ובציבור הרחב לפנות למקצוע הסיעוד. כמו כן ממליצה הוועדה לפני שר הבריאות לפעול לעידוד החזרה לעבודה של אחיות שנשרו מהמקצוע. הוועדה ממליצה לפני שר הבריאות ושר העבודה והרווחה להכין תכנית להסבה מקצועית של עולות חדשות למקצוע הסיעוד.

(13) הוועדה ממליצה לפני שר הבריאות לפעול לעידוד הפיכת מקצוע הסיעוד למקצוע אקדמי, דבר שיאפשר להסב למקצוע הסיעוד צעירות ממקצועות לימוד אקדמיים אחרים הנדרשים פחות למשק.

(14) הוועדה מביעה הערכתה לאירגוני המתנדבים הפועלים ליד שירותי הבריאות ובאים לעזרתם. הוועדה ממליצה על עידוד יתר של ההתנדבות בתחום זה.

הסטאטוס של המקצוע, העדר סמכויות מספיקות לאחיות והעדר מעורבות מספקת של האחיות בקביעת מדיניות שירותי הבריאות. גם היא תבעה להגדיל את כושר הקליטה של בתי-הספר לאחיות. אמצעי ההחזרת אחיות נושרות לעבודה היא רואה באפשרות קבלתן למשרה חלקית, ואת הפתרון לבעיית המחסור באחיות — בחיזוק הדגש בשירותי הקהילה, בחיסול כפילויות בשירותי הבריאות, בפתירת בתי-ספר אזוריים לאחיות ובאקדמיזציה של המקצוע.

מר הכסטר מנציבות שירות המדינה התנגד לדרישה לשוויוניות בתנאי השכר של סוגי האחיות השונים. הוא תבע לקבוע בסיס תשלום שונה לבעלי הסמכה שונים ולתנאים סביבתיים שונים.

בסיום דיוניה באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

(1) הוועדה סבורה כי יש לראות במכלול שירותי הבריאות מערכת אחת שלמה, שכל חלק ממנה משלים את החלקים האחרים, תוך דאגה להמשכיות ורצף בטיפול.

(2) הוועדה מביעה הערכתה לעבודתן של האחיות בכל המגזרים, הנעשית במסירות ובנאמנות, בתנאים קשים ותוך דאגה לחי אדם.

(3) גירסה א'

הוועדה ממליצה על קביעת בסיס שווה לאחיות כמקצוע בכל המגזרים תוך מתן תוספת מיוחדת שתבטא את תנאי העבודה המיוחדים של האחות בקהילה, בישובי הספר, באזורי המצוקה והפינתות, ובמיוחד תנאי העבודה המיוחדים של אחיות בבתי-החולים.

גירסה ב'

הוועדה ממליצה על קביעת בסיס שווה לאחיות בכל המגזרים תוך מתן תוספת מיוחדת המתחייבת מתנאי העבודה המיוחדים של האחיות בבתי-החולים ליד מיטת החולה, בישובי ספר, בקרב אוכלוסיית מצוקה ובאזורי פיתוח.

(4) הוועדה תובעת להכיר במקצוע הסיעוד כמקצוע מועדף ורושמת לפנייה את הודעת משרד הבריאות כי ועדת השירות לענייני שכר אישרה את מקצוע הסיעוד, וביחוד הסיעוד בבתי-החולים, כמקצוע מועדף.

(5) הוועדה מחייבת בהטחת השתתפות בהוצאות ילדי אחיות במעונות יום והגדלת ההשתתפות בהוצאות ההסעה של האחיות לעבודה בבתי-החולים ובהוצאות לדיור של האחיות ליד בתי-החולים ובאזורי ספר.

(6) הוועדה מחייבת קיצור שבוע העבודה של אחיות בבתי-החולים ורושמת לפנייה את הודעת נציג משרד הבריאות ברוב ההסכם החדש שנחתם לאחרונה עם הסתדרות האחיות ולפיו אושרו לאחיות בבתי-החולים:

(א) תוספת השתתפות בהחזקת ילדיהן במעונות;

(ב) חלוקת יום העבודה של האחות בבתי-החולים לארבע משמרות במקום שלוש, היינו קיצור משמרת האחות מ-8 ל-6 שעות;

(ג) קיצור שבוע העבודה של אחיות בבתי-החולים ל-36 שעות.

הוועדה ממליצה לפני שר הבריאות לבדוק אפשרות של עיבוד תכנית עבודה לאחיות בבתי-החולים שתאפשר

17) הוועדה סבורה שיש לשתף את האחיות בדיון-נים מקצועיים בעניינים הנוגעים להן, תוך שיתופן המלא בתיכנון ובקביעת מדיניות הבריאות בארץ.

18) הוועדה מבקשת משר הבריאות להגיש לה דיון-וחשבון על ביצוע המסקנות תוך שישה חודשים.

## כג. מסקנות ועדת העבודה והרווחה בדבר מצוקתן של אלמנות שאירים וילדיהן נוכח שיעור הקיצבאות מטעם הביטוח הלאומי

2) הוועדה חובעת להגבר את מערך השיקום של האלמנות בעובדים מתוך המערכת, בסניפים בהם הם חסרים, במטרה לפעול לאיתור אלמנות ולא לחכות שאלמנות תפנינה ביוזמתן הן אל המוסד.

3) הוועדה ממליצה לפני המוסד לביטוח לאומי: א) להגדיל את התוספת המשולמת כיום ליתומים במסגרת קיצבאות שאירים מ-5% לילד זכאי עד גיל 14 ל-7.5%;

ב) להגדיל את ההכנסה המינימאלית המובטחת על-פי הסכם ההטבה הסוציאלית לאלמנה עם ילד זכאי עד גיל 14 ב-5% מהשכר הממוצע.

4) הוועדה ממליצה לעשות כל מאמץ לעודד אל-מנות עם ילדים לצאת לעבודה. מנקודת מוצא זו ממליצה הוועדה לפני שר האוצר לשקול הפרדת הכנסותיה של אלמנה עובדת אם לילדים מפנסיה ומקיצבאות שאירים, מהכנסתה מעבודה, לצורך חישוב מס הכנסה.

5) הוועדה ממליצה על הענקת נקודת זיכוי נוספת במס הכנסה לאלמנה עובדת אם לילדים (1+3 נקודות במקום 1+2).

6) הוועדה רשמה לפנייה את דיון-וחשבון הצוות שמינה שר העבודה והרווחה לבדיקת דרכי הטיפול באלמנות שאירים וההסדרים בין משרד העבודה והרווחה והמוסד לביטוח לאומי.

7) הוועדה פונה אל הגורמים השונים העוסקים בשירותים חברתיים — לרבות אירגוני המתנדבים — בתחומי החינוך, שירותי הבריאות ובריאות הנפש, שירות התעסוקה ושירותים חברתיים אחרים שבתחום אחריותם, ברמה הארצית וברמה המוניציפאלית — להעניק לקבוצת האלמנות והיתומים תשומת-לב מיוחדת למען קידום השירותים לאלמנות וטיפולן.

8) הוועדה מבקשת משר העבודה והרווחה ומשר האוצר להגיש לה דיון-וחשבון על ביצוע ההמלצות הנ"ל תוך שישה חודשים.

9) הוועדה מבקשת משר העבודה והרווחה להגיש לה תוך שישה חודשים דיון-וחשבון על ביצוע מסקנות הצוות שמינה כאמור בסעיף 6 לעיל.

15) הוועדה ממליצה לפני הממשלה על הפניית מספר רב ככל האפשר של מתנדבות לשירות לאומי לעבודה במערכת שירותי הבריאות.

16) הוועדה ממליצה לפני שר הבריאות להקים ועדה ממלכתית-ציבורית שתבדוק את מהות מקצוע הסי-עוד במדינה ותגבש המלצות והצעות לתיקון יסודי של בעיית המחסור באחיות ושיפור מעמדה של האחיות.

מליאת הכנסת העבירה לדיון לוועדת העבודה והרווחה ביום כ"ו באייר תשל"ט (23 במאי 1979) את ההצעות לסדר-היום שהגישו חברי-הכנסת י. ז' אמיר וק. כהנא בנושא הנ"ל.

הוועדה החלה לדון בנושא מצוקתן של אלמנות שאירים כבר בראשית חודש מאי בזמת מספר חברי הוועדה. הוועדה שמעה נציגות של אירגון אלמנות שאירים וקיבלה מהן תזכירים בכתב.

נציגות האלמנות העלו לפני הוועדה את תביעותיהן של כ"ג אלף אלמנות שאירים עם כ"ג אלף ילדים, בעיקר בשלושה תחומים: 1) הגדלת קיצבאות הביטוח הלאומי; 2) הגדלת העזרה בשיקום; 3) הקלות במסים וארנונות.

נציגות האלמנות העלו לפני הוועדה את הבעיות המעיקות עליהן בתחום השיקום האישי והשיקום המקצועי. הן ביקשו להגדיל את מספר עובדי השיקום בסניפים שבהם הם חסרים. כמו כן ביקשו להכיר בזכותן של אלמנות עובדות אמהות לילדים להקלות נוספות במס הכנסה כדי לעודד אלמנות לצאת לעבודה ולהקל על מצוקתן הכספית של האלמנות, במיוחד של אלו שאינן עובדות, על-ידי הגדלת שיעורי הקיצבאות שהן מקבלות.

הוועדה שמעה פרטים על תכניות המשרד לשפר את ההסדרים החברתיים וכן הכלים לייצוץ משפטי וכלכלי לאלמנות ולעזרה במיצוי זכויותיהן, וכן בדבר הפעלת אירגוני הנשים, המתנסים וכו' לעזרה לאלמנות בעיקר בתחומי הפעילות החברתית.

הוועדה מציינת כי חל שיפור בנושא העזרה בהכשרה מקצועית לאלמנות ובדמי המחיה המשולמים ליתומים הלומדים בבית-ספר על-יסודי, בעקבות תיקונים שאישרה הוועדה לאחרונה בתקנות ההכשרה המקצועית ודמי מחיה לאלמנות וליתומים.

בסיום דיוניה באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

1) הוועדה מביעה דאגתה נוכח מצבן הקשה של חלק ניכר מאלמנות השאירים, ובמיוחד אלו המתקיימות מקיצבת הביטוח הלאומי בלבד, ללא פנסיה וללא הכנסה מעבודה, ביחוד אותן אלמנות המטופלות בילדים, שקשה להן לצאת לעבודה הן בגלל מצבן הנפשי הקשה והן בגלל קשיים במציאת סידור לילדים.

### הצעות מיעוט

ש. ארבל-אלמוזלינו, ז. כץ, א. מויאל וצ' ביטון מציעים:

אחרי סעיף 3 יבוא

במקום הסעיף שנתקבל על-ידי הוועדה יבוא:

(4) הוועדה ממליצה על הגדלת הסכום הקובע בהכנסתה של אלמנה מעבודה שמותר לה להש-תכר מבלי שתאבד את זכותה להטבה סוציאלית: מרבץ מהשכר הממוצע במשק כפי שקיים היום למחצית השכר הממוצע במשק.

(2) הוועדה תובעת לתגבר את מערך השיקום של האלמנות בעובדי שיקום באותם סניפים בהם חסרים עובדים אלה כדי לאפשר טיפול גם באותן אלמנות שטרם נוצר אתן קשר.

### כד. מסקנות ועדת הכלכלה בעניין המחסור במצרכי מזון המיוצרים

#### על פי מכסות ייצור

##### המלצות

- (1) כדי להפחית חלק מההשפעה האינפלציונית תשלם הממשלה מפרעות במסגרת ההתחשבות עם המ-גדלים.
- (2) הסדר ההתחשבות יונהג בכל ענפי הייצור החק-לאי שמחירי תוצרתם מבוקרים.
- (3) ייבדקו מדי פעם מרכיבי ההתחשבות ובעיקר מרכיב העבודה.
- (4) יישמר המצב בו משלם הצרכן המקומי את מלוא המחיר בעד הבשר המיובא.
- (5) אם יסובסד הבשר המיובא יסובסד במקביל לו הבשר מייצור מקומי.

בישיבת הכנסת מיום כ"ט בחשוון תשל"ט (29 בנו-במבר 1978) הוחלט להעביר לוועדת הכלכלה הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת זכאי בנושא הנ"ל.

ועדת הכלכלה מינתה מתוכה ועדת משנה בהרכב חברי הכנסת: ע. הדר — יו"ר, א. כץ (עוז), א. אבטבי, י. כהן, מ. דקל, ללימוד הנושא ולגיבוש סיכומים ומס-קנות.

ועדת המשנה שמעה בישיבותיה את נציג משרד החקלאות, נציג משרד האוצר, נציגי משרד התעשיה, המסחר והתיירות וכן נציגי אירגונים חקלאיים. על סמך סיכומי ועדת המשנה באה הוועדה לידי המסקנות והמל-צות הבאות:

(6) הממשלה תקלוט, במחיר שנקבע מראש, את כל ייצור בשר הפטימים במסגרת התיכנון הקבוע והזמני.

(7) הממשלה תחזיק מלאי אופראטיבי של בשר מיי-צור מקומי בהיקף של כחודש צריכה, היינו כ-12 אלף טון.

(8) שיווק בשר ההודי יתנהל אף הוא במסגרת מחי-רים קבועים ומובטחים ליצרן ולצרכן.

(9) הממשלה תשתף בעתיד את היצרנים בהחלטות הנוגעות לתיכנון הייצור החקלאי.

(10) שלוחת ביצי המאכל תוחזר למסגרת התיכנון, הכמות המתוכננת תיבדק מדי פעם ותותאם לביקוש, בשלב זה ממליצה הוועדה כי ייוצרו 1.3 מיליארד ביצי מאכל לשנה.

(11) יוחמרו הענשים נגד עברייני מכסות ויהודק הפיקוח על ביצוע התיכנון.

(12) הממשלה תקנה ותפדה מכסות ביצי מאכל לצרכי התיישבות.

הוועדה פונה למשרדי החקלאות והאוצר לדווח לה תוך שישה חודשים על ביצוע ההמלצות וכן לדווח לה מדי שלושה חודשים על המתרחש בענפי הייצור החק-לאי.

##### מסקנות

(א) הובהר לוועדה כי בשנת תשל"ח ירדה הרווחיות בייצור החקלאי ב-9 אחוזים לערך, וכי עלולה לחול ירידה נוספת של כ-11 אחוזים בשנת תשל"ט.

הגורמים לירידה זו הם: הפיגור ברמת מחירי התפוקה לעומת גידול הוצאות הייצור שעלו בתשל"ח בכ-60 אחוזים, האיחוד בעידכון מחירי תוצרת חקלאית בין האוצר למגדלים וכן העלייה המתונה של שער החליפין, שלא הדביק את הגידול בעלויות המקומיות.

(ב) הובהר לוועדה כי לאחרונה נמכר הבשר הקפוא המיובא על-ידי הממשלה בפחות מעלותו ובסיבסוד מאסיבי וכי הדבר פגע באפשרות השיווק של הבשר מהייצור המקומי וכתוצאה מכך ברווחיות הענף.

הוועדה רושמת לפניה את הודעת הממשלה בעניין ביטול הסובסידיה לבשר המיובא.

(ג) הובהר לוועדה כי ביטול התיכנון בשלוחת ביצי המאכל גרם לשיווקן במחירי הפסד.

הוועדה מביעה צערה על כי ביטול זה נעשה באורח פתאומי וללא הידברות ותיאום עם אירגוני היצרנים.

### כה. מסקנות ועדת הכלכלה בדבר נקיטת אמצעים למניעת תאונות דרכים

ביום 16 בפברואר 1978 העביר משרד התחבורה ליושב-ראש ועדת הכלכלה תזכיר המפרט פעולות שנ-קטו על מנת למנוע הישנות תאונות במקום:

בישיבת הכנסת מיום כ"ה בטבת תשל"ח (4 בינואר 1978) הוחלט להעביר לוועדת הכלכלה הצעות לסדר-היום שהגישו חברי-הכנסת מ. שחל, מ. סבידור, א. אבטבי וצ' ביטון בנושא הנ"ל.

העדר התקציבים מונע טיפול ביותר מאשר שני מסגשים לשנה.

(ב) הובהר לוועדה כי הטיפול במגשג הרכבת בבית צפאפה התעכב בעיקר בגלל בעיות הפקעת שטחי הקרקע הדרושים לסלילת תוואי כביש חדש אשר בגשר שמעליו תעבור הרכבת.

(ג) הוועדה ממליצה כי ייגטו לאלתר הצעדים הדרושים להקמת המערכת הדו-מפלסית בבית צפאפה. הוועדה מבקשת ממשרד התחבורה ורכבת ישראל לדווח לה על הצעדים שננקטו.

הוועדה מפנה תשומת לב ממשרד התחבורה ורכבת ישראל לסיכומי ועדת הכלכלה בנושא מפגשי רכבת מיום 19 ביולי 1976.

(א) קביעת הכביש לחד סטרי; (ב) הצבת שלטי אוהרה; (ג) הצבת רמזור מהבהב.

כמו כן הובטח כי תוכן בהקדם תכנית עבודה לביצוע מערכת דו-מפלסית בבית צפאפה.

ועדת הכלכלה הקימה מתוכה ועדת משנה בהרכב חברי הכנסת: א. ג. בדיאן — יו"ר, י. ז. אמיר וז. ורטהיימר.

הוועדה, בדונה בנושא, שמעה את נציגי משרד התחבורה ונציגי רכבת ישראל.

להלן מסקנות הוועדה והמלצותיה:

(א) הובהר לוועדה כי עדיין יש עשרות מפגשי רכבת בלתי מוגנים (מוגנים על-ידי תמרוז בלבד), כאשר

### כו. מסקנות ועדת הכלכלה בעניין יישוב למעלה מאלף בני מושבים בגליל

(א) הובהר לוועדה כי העדר תקציבים מונע הרחבת יישובים קיימים.

(ד) הוועדה קובעת כי היקף הסיוע התקציבי הניתן לבני מושבים אינו מספיק ואינו תואם את ההוצאה המיוזמת הכרוכה בבנייה במושבים.

(ה) הוועדה בדעה שלא עולה על הדעת שבני מושבים יופלו בסיוע הנ"ל לעומת זוגות צעירים ביישובים עירוניים.

לאור האמור לעיל ממליצה הוועדה:

(1) יש להשוות את הקריטריונים למתן סיוע לבנייה למגורים של זוגות צעירים בהתיישבות העובדת בגליל לאלו הנהוגים ביישובים עירוניים ומעבר לקו הירוק.

(2) יוקצו משאבים כדי לסגור את הפיגור בין התכנית לפיתוח הגליל והביצוע בשטח וכי תנוצל התשתית הקיימת בהתיישבות העובדת על מנת "לעבות" את היישובים הקיימים.

הוועדה פונה למשרד החקלאות, משרד הבינוי והשיכון, משרד האוצר ומחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית לדווח לה על ביצוע המלצות אחת לשישה חודשים.

בישיבת הכנסת מיום כ"ט באדר תשל"ט (28 במארכ 1979) הוחלט להעביר לוועדת הכלכלה הצעה לסדר היום שהגיש חבר הכנסת י. זכאי בנושא הנ"ל.

עיקרי ההצעה היו:

(א) לנושא פיתוח הגליל משולם מס-שפתיים, אולם באורח ממשי נעשה מעט מדי.

(ב) קיימת אפשרות לגצל את התשתית הקיימת במושבי העובדים בגליל ולהכפיל את מספר המשי פחות בהם.

הכנסת העבירה את הנושא לוועדת הכלכלה שבדונה בו שמעה את נציגי משרד הבינוי והשיכון, נציגי תנועת המושבים ונציגי מחלקת ההתיישבות בסוכנות היהודית.

על סמך העדויות שהושמעו לפניו באה הוועדה לדי המסקנות הבאות:

(א) יש מאות בני מושבים, שעקב העדר בינוי למגורים במושביהם עוזבים את הגליל.

(ב) אם לא יורחבו מושבים קיימים ולא יוקמו מושבים ויישובים חדשים יש חשש כי שטחי אדמה נרחבים ייתפשו באופן בלתי-חוקי.

### כו. מסקנות ועדת הכלכלה בדבר המצב בענף הפרדסנות

(ב) בשנה האחרונה ירדה רווחיות הייצור בענף כתוצאה מן הסיבות הבאות:

(1) ירידה ביבול הממוצע לדונאם הנובע, בין היתר, מהזדקנות פרדסים ובעיות אגרוטכניות שונות;

(2) התמורה ליצוא והגידול בשער החליפין אינם מדביקים את ההתייקרויות בעלויות המקומיות.

(ג) הוועדה מציינת כי ענף זה לא נוקט, בדרך כלל, לתמיכה ממשלתית ומגדלי פרי ההדר הם שביצעו את כל השקעות בסיחות הענף ובייעולו.

ועדת הכלכלה במסגרת המלצותיה לסייע לענפי יצוא בני סיכוי תחרותי, שמסיבות שונות ירדה רווחיותם בשיעור ניכר במיוחד וגרמו להם הפסדים, ונוכח החשש

בישיבת הכנסת מיום י"ח בטבת תשל"ט (17 בינואר 1979) הוחלט להעביר לוועדת הכלכלה הצעה לסדר היום שהגיש חבר הכנסת פ. גרופר בנושא הנ"ל.

ועדת הכלכלה, בדונה בו, שמעה את מנכ"ל משרד החקלאות, יושב-ראש המועצה לשיווק פרי הדר ומנכ"לה ונציגי יצרני ומשווקי פרי הדר. לוועדה הוגשו מסמכים והיא קיימה סיוור כדי לעמוד מקרוב על בעיות הענף.

מסקנות הוועדה:

(א) הוועדה התרשמה כי ענף פרי ההדר, המשתרע על שטח של 380 אלף דונאם והמייצר למעלה מ-1.5 מיל-יון טון בשנה וערך יצואו כ-250 מיליון דולר לשנה ובערך מוסף גבוה, הוא בעל כושר תחרותי וסכויים נאותים לקיום ולהתפתחות.

החזקת משרדים חדשים. היקף זה הוא כמחצית מהוצאות הענף למטרות אלה;

(2) בהלוואה לענף בהיקף של 250 מיליון לירות. המלצות אלו הופנו למשרדי הממשלה באפריל שנה זו.

הוועדה מבקשת ממשרד החקלאות וממשרד האוצר לדוות לה על מימוש ההמלצות ועל סכויי הענף בשנה הקרובה.

### כת. מסקנות ביניים של ועדת הכלכלה בדבר תחנת הכוח באילת

(ג) הוועדה פנתה לשר האנרגיה כדי שישתה את סגירת התחנה עד למציאת פתרונות תעסוקה לכ-60 העובדים בה נוכח הצטברות בעיות מחסור בתעסוקה בכמה מוקדי תעסוקה מסורתיים בעיר.

שר האנרגיה השיב לפנייה זו כי התחנה תיסגר בסוף שנה זו (1979), והתשובה הועברה לעיריית אילת.

(ד) הוועדה פנתה למשרד העבודה שידווח לה על הפתרונות המוצעים לעובדי תחנת הכוח שיפוטרו אך עד כה לא קיבלה מידע זה.

(ה) הוועדה פונה למשרד האנרגיה והתשתית לדווח לה בהקדם אם ההחלטה בעניין זה בעינה עומדת, תוך התייחסות להיבטים הבטחוניים ולנושא אספקת מים לעיר.

(ו) הוועדה פונה שנית למשרד העבודה לדווח לה בהקדם על פתרונות התעסוקה שיוזם המשרד לעובדים המפוטרים.

### כט. מסקנות ועדת הכלכלה בדבר עתידה של חברת ארקיע

מציינת הוועדה את תרומתה החיובית של חברת "ארקיע" לפיתוח אילת והגליל.

(ג) הוועדה מבקרת את השתתותה של הממשלה בקבלת מסקנות וקביעת דרכי פעולה באשר לעתידה של חברת "ארקיע".

כדי לחלץ את חברת "ארקיע" מן המצב שאליה נקלעה, תוך שמירה על עקרונות כלכליים של פעילות משק התעופה, ממליצה הוועדה:

יש לחתור למיזוג החברות והמיתקנים העוסקים בתעופה הפנים-ארצית. לפיכך נראה לוועדה כי רצוי שחברות ארקיע וכנף-ארקיע תמוזגנה על-ידי שינוי הולם במבנה הבעלות שלהן. מיזוג כזה יאפשר חסכון בהוצאות כלליות, ייעול הנוהל והגברת הרווחיות. מהלך זה מתחייב במיוחד נוכח צימצום המרחב האווירי של התעופה הפנים-ארצית עקב פינוי סיני.

הוועדה מפנה את תשומת לב שר התחבורה להמלצות ועדת הכלכלה בעניין ארקיע מיום 27 בפברואר 1978 וכי הנושא מחייב החלטות לאלתר.

הוועדה פונה לשר התחבורה לדווח לה תוך שישה חודשים על פעולותיו להבראת החברה, לרבות מימוש המלצות הוועדה.

כי מצב זה יגרום לירידה ניכרת בהקף יצואם בעתיד, המליצה לסייע לענף ההדרים כדלקמן:

(1) במענק של כ-9 מיליון דולר לשם השתתפות בהוצאות פירסום וקידום מכירות; בהוצאות הור" בלה למזרח הרחוק ולארצות יבשת אמריקה; ביצוא ליאפאן ולמזרח אירופה; בהוצאות להחזקת מלאי פרי בנמלי חוף-לארץ ובהשתתפות בהוצאות

בישיבת הכנסת מיום י"ח בטבת תשל"ט (17 בינואר 1979) הוחלט להעביר לוועדת הכלכלה הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת ש. הלל בנושא הנ"ל.

ועדת הכלכלה דנה בנושא במסגרת ועדת המשנה הקבועה לענייני אילת.

ועדת המשנה שמעה לצורך זה את ראש העיר אילת מר ג. כץ, מזכיר מועצת פועלי אילת ג. לוי, נציגי משרד האנרגיה ונציגי חברת חשמל ועל סמך סיכומי ועדת המשנה היא קובעת:

(א) נושא חיסול תחנת הכוח באילת הוא חלק ממכלול בעיות בהן מתלבטת העיר אילת בתחום התעסוקה והתשתית הכלכלית. הוועדה תג'יע למסקנות סופיות במכלול הנושאים לאחר שתלמד את כולן.

(ב) הוועדה רשמה לפנייה את נימוקי משרד האנרגיה וחברת החשמל לסגור את תחנת הכוח באילת, שלדעתם אין היא יעילה. לדעתם זול יותר למשוך קו מתח גבוה ממרכז הארץ דרומה.

בישיבת הכנסת מיום י"א בטבת תשל"ט (10 בינואר 1979) הוחלט להעביר לוועדת הכלכלה הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת מ. עמאר בנושא הנ"ל.

ועדת הכלכלה בדונה בו שמעה את שר התחבורה מר ח. לנדאו ואנשי משרדו, את יושב-ראש מועצת המנהלים של חברת "ארקיע" מר מ. בן-ארי ונציגי הנהלת החברה, נציגי ועדי עובדי ארקיע וראש עיריית אילת מר ג. כץ.

הוועדה אף קיבלה חומר רקע בכתב.

ואלה מסקנות הוועדה:

(א) חברת ארקיע צוברת לאחרונה הפסדים והיא נקלעה למצב כלכלי קשה כתוצאה מכמה סיבות:

- (1) יויידה בהיקף ההזמנות של מערכת הבטחון;
- (2) מערך ציוד מיושן;
- (3) הוצאות תיפעול גבוהות;
- (4) מבנה הבעלות וצורת הניהול;
- (5) צימצום המרחב האווירי.

(ב) יש חשיבות בקיומה של חברת תעופה שתתמחה בטיסות פנים ארציות ובטיסות אזוריות. בהקשר זה

## ל. מסקנות ביניים של ועדת הכלכלה בעניין מחירי הטיסות לאילת

(ג) הובהר לוועדה כי תושבי אילת נהנים ממחיר טיסה מוזל, כרבע מן המחיר הרגיל — 520 לירות לעומת 2,400 לירות.

(ד) לוועדה הובהר כי מחירי הטיסה לאילת נקבעים על-ידי כמה גורמים:

- (1) תפוסה, היינו רמת. ניצול המטוסים;
- (2) מחירי התשומות הקגויות על-ידי ארקיע;
- (3) הוצאות משתנות.
- (4) מבנה הבעלות ודרכי הניהול של חברת ארקיע.

דיון בגורמים אלה ייערך במסגרת דיון שהוועדה מקיימת אודות חברת "ארקיע" והעיר אילת.

(ה) בשלב זה הוועדה רושמת לפנייה את הסברי משרד התחבורה והנהלת "ארקיע" אודות העלאת המחיר, רים, ותביע דעתה עליהם ביתר פירוט בסכמה את דיונה בנושאי ארקיע ואילת.

בישיבת הכנסת מיום י"ח בסיון תשל"ט (13 ביוני 1979) הוחלט להעביר לוועדת הכלכלה הצעה לסדר-היום שהגישו חברי-הכנסת י. בן-מאיר וי. ז'. אמיר בנושא הנ"ל.

ועדת הכלכלה, בדונה בו, שמעה את מנכ"ל משרד התחבורה א. שילו ואנשי המשרד, את נציגי הנהלת ארקיע, ואנשי אילת. כמו כן הוגשו לוועדה מסמכים בכתב.

ואלה מסקנות הוועדה:

(א) הובהר לוועדת הכלכלה כי ההתייקרות האחרונה במחירי הטיסות לאילת, בשיעור של כ-50 אחוזים, נעש"תה על בסיס ההתייקרויות בסל עלויות הטיסה.

(ב) הוועדה ערה להשפעת העלאת מחירי טיסות לאילת על תושבי אילת וכלכלתה, המבוססת במידה רבה על תירות הויץ ופנים.

## לא. מסקנות ביניים (חלק ב') של ועדת הכלכלה על בעיות שיכון לחיילים משוחררים דרוזים, צ'רקסים ובדואים

(ב) הבדואים נמצאים היום בשיאו של תהליך, שעיי-קרו: מעבר לישובי קבע ותעסוקה בעלת אופי עירוני, על כל ההשלכות שיש לכך לגבי רמת החיים, ההשכלה והמבנה השבטי.

(ג) חילוקי-הדעות בין הבדואים לממשלה החלו לפני מספר שנים והיו אף נושא להצעה לסדר-היום שנדונה בוועדת הכלכלה של הכנסת השמינית.

הצורך בפתרון בעיית הבדואים החרף לאחרונה עקב כמה סיבות:

- (1) מרחבי הנגב הם הרורבה הקרקעית הפנויה האחרונה של מדינת ישראל לכל הצרכים;
- (2) הלחץ על רורבה זו גובר נוכח פינוי צה"ל מסיני;
- (3) באורח מידי עומד על סדר-היום אזור תל-מלחה בו יוקם שדה-תעופה דור-תכליתי בין-לאומי.

(ד) עיקרי טענות הבדואים כפי שהושמעו לפני ועדת המשנה:

- (1) הבדואים סובלים ממחסור בקרקע;
- (2) לבדואים יש זכות בעלות על האדמות שעליהן הם יושבים;
- (3) הבדואים המתגוררים היום באזור תל-מל-חה המיועד להקמת שדה-תעופה רוצים לדעת אם יפוצו ומה יעלה בגורלם;
- (4) הפיצויים המוצעים היום לבדואים על-ידי הממשלה אינם מספקים אותם.

להלן מסקנות הוועדה:

(א) הוועדה קובעת כי עמדת ממשלת ישראל המתבטאת בהכרת זכותם של הבדואים בנגב לסייע ממ"שלתו בפינוי הקרקעות שעליהם הם יושבים, על אף

בישיבת הכנסת מיום כ"ג בשבט תשל"ח (31 בינואר 1978) הוחלט להעביר לוועדת הכלכלה הצעה לסדר-היום שהגיש חברי-הכנסת א. נסראלדין בנושא הנ"ל.

ועדת הכלכלה החליטה להקים מתוכה ועדת משנה בהרכב חברי הכנסת: י. ז'. אמיר — יושב-ראש, ז. ורט" היימר, ת. קופמן וא. נסראלדין ללימוד הנושא ולגיי-בוש הצעה לסיכום ומסקנות.

ועדת המשנה הגישה מסקנות-ביניים בעניין הדרוזים וצ'רקסים למליאת ועדת הכלכלה וזו הניחה אותן על שולחן הכנסת ביום 24 בינואר 1979.

ועדת המשנה, כפי שנהגה בעניין הדרוזים והצ'ר-קסים, בבואה לדון בעניין הבדואים, הרחיבה אותו מעבר להגדרתו הצרה, בפרט נוכח התהליכים המתרחשים עתה בנגב.

כדי לעמוד מקרוב על הבעיות סירה ועדת המשנה ביום 17 במאי 1979 בנגב, במשך יום תמים, בלוויית נציגי משרדי הממשלה, נפגשה עם נציגי השבטים ושמעה מחד גיסא את טענותיהם, ומאידך גיסא את הפתרונות המוצעים על-ידי הממשלה.

לוועדה אף הוגש חומר בכתב.

ועדת המשנה מביעה תודתה לממונה על המחוז במשרד הפנים י. ורדימון וליועץ לענייני ערבים במשרד ראש המשלה ב. גור אריה ולנסים קוז ממשרד המשפטים, וכן לנציגי משרד החקלאות, נציגי מינהל מקרקעי יש-ראל ונציגי משרד הבינוי והשיכון אשר התלוו לוועדת המשנה בסיורה ולא חסכו הסברים ומאמצים כדי שתמו-נת המצב תהיה שלמה וברורה.

על סמך דיוני ועדת המשנה קובעת הוועדה:

(א) הבדואים מונים היום 24,000 נפש ומהווים כ-10 אחוזים מן האוכלוסיה המוסלמית בארץ.

מגזרים רחבים שבשבי הבדואים כדי להנציח את הניצול החברתי והכלכלי של אנשים פשוטים למען שמירת האינטרסים שלהם על ידי רתימתם במאבק שמונע מהם להשתלב בהתפתחות המודרנית, תוך קבלת התמריצים המוצעים להם למטרה זו.

(ה) הוועדה סבורה, כי לרגל התפתחות זו יש לקבוע הסדרי בורות מחייבים לשם הכרעה בכל הנושאים השנויים במחלוקת בקשר להסדר הקרקעות באזור.

(ו) הוועדה מציינת בצער, כי כלי התקשורת בישראל, ובמיוחד הכלים הממלכתיים, לא נתנו דעתם לשיקוף המציאות האמיתית בציבור הבדואי בארץ, ההתפתחות והשיגשוג שחלו בשבטי הבדואים בדרום, באופן שנוצר פער גדול בדעת הקהל בישראל ובחוץ לארץ, המנוצל למטרות פוליטיות שליליות כתוצאה מאי-הבנת המציאות החדשה שנוצרה.

(ז) הוועדה מציינת כי הממשלה החליטה בשנת 1975, מתוך מניעים הומאניים ומתוך התחשבות בתביעות הציבור, על פשרה וולונטארית לפנים משורת הדין, לפיה תתן המדינה פיצוי על הקרקע לאלה מביניהם שעיבדו אותה מאז תקופת המאנדאט, בשיעורים הבאים: 65% מערך הקרקע בכסף (לפי הערכת שמאי או 20% קרקע בבעלות); 30% בכסף, או שטח עד 4 ארבעות דונאם בהשקעה ויתרת הפיצוי בכסף.

תנאים אלה הוצעו לבדואים לאחר פגישות אתם ולאחר שנפגשו פעמיים עם ראש הממשלה דאז, חבר-הכנסת י. רבין.

במסגרת ועדת הכלכלה של הכנסת השמינית מיום 27 ביולי 1976 כוננו הצעות אלה "נדיבות מדי", הוועדה דאגה ביקשה מן הממשלה דאגה לשוב ולדון בהן והממשלה שבה והחליטה כבראשונה. אף היום הוועדה קובעת כי ההצעות אכן מתאימות למציאות.

הוברר לוועדה כי כבר בשנת 1965 החליטה הממשלה על הקמת ישובי קבע מתוכננים ופיתוחם, כל זאת על חשבון המדינה, כדי לאפשר להגיש לבדואים שירותים מודרניים. בשנת 1979 יושקעו בכך 150 מיליוני לירות.

(ח) הוועדה ביקרה ב"רהט" והתרשמה לחיוב מן האפשרות הניתנת לבדואים להקים לעצמם בתים (וילות וקוטג'ים) כאשר מחיר הקרקע הוא אפסי לעומת המקובל באזורים יהודיים סמוכים.

(ט) הוועדה קובעת כי טענות כאילו ריכוזם בישובי קבע אינו מאפשר להם להמשיך את חייהם באורח המסורתי אין להם ביסוס באשר מרביתם, 93% — למעשה הצעירים — אינם מתקיימים מרעיית עדרים אלא בענפי משק אחרים המאפשרים להם רמת חיים גבוהה פי כמה מזו השוררת בין אלה הממשיכים באורח החיים המסורתי. הובהר לוועדה כי למעלה מ-50% מכלל הבדואים הוא בתהליך של מעבר למגורים בעיירות למטרת התיישבות קבע.

הוברר לוועדה כי ריכוזם של הבדואים מאפשר להם רמת חיים גבוהה יותר, הן מבחינת רמת השירותים שיזכו לה והן מאפשרויות התעסוקה בענפי המשק השונים.

(י) הוועדה קובעת כי בניית שדה-תעופה באזור תל-מלחה הוא צורך לאומי ממדרגה ראשונה; הוועדה אף הסבירה זאת לנציגי הבדואים השונים באזור:

העובדה שאין להם זכות משפטית על הקרקע, היא עמדה מוצדקת מבחינה מוסרית והוגנת מבחינת הקריטריונים שנקבעו למימוש.

הוועדה מקבלת את עמדת המוסדות ולפיה קביעת בית-המשפט כי האדמות, שלגביהן טוענים הבדואים זכות בעלות הן למעשה אדמות מדינה, אינה מבטלת זכות מוסרית זו.

(ב) הוועדה מציינת כי העובדות מבציעות על כך, כי רוב רובו של הציבור הבדואי בנגב קיבל מדיניות זו בהבנה ותמך רצון לקחת חלק בתהליך החדש של התיישבות קבע והשתלבות במעגלי עבודה, חינוך ופיתוח מוסדות ציבור בריכוזים הנושאים אופי משולב, כפרי ועירוני. עדות מרשימה וחוכמת למגמת התפתחותם של הבדואים כחברה מסורתית ומגובשת ניתן לראות בבניית רתם לבניית בתיהם בעיירה רהט, ליד קיבוץ שובל, תוך סיוע משלתי בהקצאת קרקע ותמריצים לפיתוח החיים הקהילתיים באזור זה.

(ג) הוועדה סבורה, כי זרועות הממשל בישראל לא הקדישו תשומת לב מספקת לשקף בצורה מתאימה את שאיפותיהם ונכונותם של רוב האזרחים הבדואים להשתמש בתמריצים אלה להתיישבות קבע, תוך ניצול מרשימים ומעורר הערכה של כוח יצירה, הסכון ועמל בבניית חייהם החדשים, בהקמת ישוב גדול, המשתרע על אזור נרחב, שהבתים הנבנים בו בנויים לתפארת הן מבחינה משקית והן מבחינה ארכיטקטונית והם מאכלסים ציבור שוקק ומלא חדות חיים וסיפוק עצמי. הנהירה הנמשכת של בדואים מרחבי הנגב לאזור מצביעה על הצלחתו של תהליך זה ויש בה כדי להפריך את הטענות בדבר מדיניות מכוונת לנישול הבדואים מקרקעותיהם וריכוזם באזורים עירוניים מתוך כוונה לשנות את אופי החברה הבדואית המסורתית.

עם זאת מקבלת הוועדה את טענותיהם של נציגי הישובים באזור ולפיהם תהליך ספונטאני זה יוצר בעיה מיוחדת מפני שהוא מביא עמו פיתוח מואץ של מרכז עירוני גדול. זה עלול להביא להקמת עיר בדואית בנגב אשר תסבול מהרס הרקמות המסורתיות תוך שיחרור דחפים סוציאליים שליליים שמצמיחה עמה חברה אשר התפתחותה אינה מלווה בהקמת מוסדות מתאימים ואמ-צעים מבוקרים לעיצוב דפוסי החיים החדשים. הוועדה מקבלת את טענות נציגי הישובים היהודיים כי גם מבחינת הישובים האלה, גם מבחינת העיירה הבדואית "רהט" רצוי לעצור בעד תהליך צמיחתה של עיר ולדאוג לביצוע מגמות להקמת ריכוזים נוספים, באזורים שבהם מתקיימים הבדואים, תוך שמירת רקמת חייהם השבטיים, כדי למנוע תופעות שליליות אלה. במקביל לכך על המוסדות לספק ל"רהט" שירותי קהילה מתאימים ולשתף פעולה עם הישובים שמסביב לעיצוב החיים המשותפים באזור.

(ד) הוועדה קובעת בצער כי השלטונות לא הקדישו תשומת לב מספקת למניעת מצב שבו ינוצל תהליך טבעי זה של מעבר הבדואים להתיישבות קבע למגמות של יחידים וקבוצות אינטרסנטיות בקרב הציבור הבדואי להתעשרות ספקולטיבית על רקע ההכרח שנוצר לזרז את תהליך פיגויין של משפחות הבדואים מהאזורים שגורו עדו להיערכות החדשה של צה"ל בעידן השלום. הוועדה מסתייגת מן השימוש שעושות קבוצות מנהיגות מסורתיות בקרב ציבור הבדואים, המחזיקות בשליטה חברתית על

הקשורות בפינוי האדמות והתיישבות-קבע של משפחות הבדואים.

(2) על זרועות הממשל לבוא בדברים עם נציגי הי- שובים באזור כדי לפתור את הבעיות הקשורות בהתפתחותה של העיירה רהט.

(3) על הממשלה להיערך למבצע הסברה מיוחד בקרב שבטי הבדואים בנגב למניעת החופעות השליליות של לחצים המופעלים על-ידי מיעוט קטן המבקש לקיים את החוקה המסורתית שלו על שכבות רחבות בחברה הבדואית למען האינטרסים שלהם, המנוגדים לכלל החב- רה הבדואית והישראלית.

(4) על הממשלה ליוזם הסברה בארץ ובחוץ-לארץ להדגשת התפתחותה והישגיה של החברה הבדואית בנגב כתופעה המשקפת את הקידמה החברתית והכלכלית בישראל.

(5) הוועדה פונה לראש הממשלה, לשר המשפטים, לשר החקלאות ולשר הבינוי והשיכון לדווח לה תוך שישה חודשים על ביצוע המלצותיה.

(יא) הוועדה רואה בחומרה רבה את העובדה של התמקמות ובנייה בלתי-חוקית של מיעוט בדואי בחבלי הארץ בכלל ובנגב בפרט, בכלל זה בתחומי רשויות מקומיות כמו דימונה.

(יב) לוועדה הוברר כי לבדואים ניתנה אפשרות לכלל אזרח במדינת ישראל ליהנות משירותי חינוך וברי- אות וכן מאפשרויות של דיור ותעסוקה.

(יג) הוועדה מביעה את הערכתה לעובדי המדינה במשרדים השונים המבצעים במסירות את תפקידם, ומו- קיעה אותם גורמים המנסים לגרוף הון פוליטי מן הנושא, לעתים מבלי לבדוק את העובדות.

(יד) הוועדה מביעה את הערכתה למועצה האזורית "בני שמעון" שבתחומיה שלוש מתוך שש העיירות שבהן מתרכזים הבדואים, ולעמוד בראשה, על המאמץ שהיא עושה במתן שירותים לעיירות ובפרט ל"רהט".

להלן המלצות הוועדה:

(1) על הממשלה והרשויות המקומיות לפעול בדחי- פות להשלטת חוק וסדר בביצוע ההחלטות הממלכתיות

## לב. מסקנות ועדת העלייה והקליטה בדבר הצורך בהמשך המאבק לשיחורום של יוסף מנדלביץ ושוני חבריו ולזכות יציאה מברית-המועצות לכל יהודי הרוצה בכך

בעקבות הדיונים האלה באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

(1) הוועדה שוכנעה שמצבו של מנדלביץ בכלא הסובייטי קשה מנשוא וחייבו בסכנה בגלל בריאותו הרעועה, בגלל אמונתו הדתית העמוקה וכן החומרה שבה הוא מתייחס לשמירת המצוות.

(2) הוועדה מביעה את צערה על שבעת שיחורור חמשת אסירי-ציון, תמורת עשרה מרגלים סובייטיים, לא ננקט הלחץ הדרוש להביא גם לשיחורורו של יוסף מנדלביץ.

(3) הוועדה ממליצה לפני הממשלה, כמו גם לפני האירגונים הציבוריים הנאבקים למען יהודי ברית-המר- עצות, לפתוח בפעילות אינטנסיבית ורחבה כדי להסביר בעולם את התועבה שבהתעללות באדם על שהוא שומר מצוות-דת.

(4) הוועדה פונה לרבנים הראשיים, לשר הדתות וכן לכל ראשי הקהילות הדתיות בארץ, כי יפנו לכלל ראשי הדתות בעולם ולאישיו רוח בעלי השפעה כדי להביא לפניהם את עניינו הספציפי של יוסף מנדלביץ, הסיובל בכלא רק משום שהוא דבק במצוות דתו.

(5) הוועדה ממליצה לפני הממשלה להגביר את לחצה הציבורי לקראת האולימפיאדה הקרבה כדי להביא לשיחורור מייד של אסירי ציון.

ביום כ"ו באייר תשל"ט (23 במאי 1979) העבירה מליאת הכנסת לוועדת העלייה והקליטה הצעה לסדר- היום שהגישה חברת-הכנסת ג. כהן בנושא הנ"ל.

הוועדה קיימה דיון עם אסירי ציון שנפגשו עם יוסף מנדלביץ בכלאו, אריה (לייב) חנוך, שמעון גריליוס ומנדל גורדין. כמו כן נפגשה יושבת-ראש הוועדה דא, חברת-הכנסת ג. כהן, עם אחותו של מנדלביץ. הוועדה שמעה גם את ראש המחלקה במשרד החוץ האמונה לספל ביהודי ברית-המועצות.

הוועדה שמעה בדאגה כי מצבו של יוסף מנדלביץ, הכלוא כבר תשע שנים, גרוע ממצבם של אסירים אחרים משום שהוא שומר מצוות בקפידה. כך, בגלל סירובו לעבוד בשבת — ועל אף נכונותו להשלים את שעות העבודה ומכסותיה ביום א' או בכל יום אחר — הוא הועמד למשפט במחנה העבודה ונדון לשלוש שנות מאסר בבית-סוהר.

בשל היותו שומר כשרות אין הוא אוכל אפילו את המזון הדל המוגש לאסירים. הוא חי למעשה רק על לחם, דיסה ומים, ואינו נוגע במרק המכיל מעט עצמות ושומן, על אף היתר מיוחד ששלח לו הרב שלמה גורן. מי שפגש את מנדלביץ לפני כמה חודשים סבור שהוא בסכנת מוות. הוא שוחרר בזמנו משירות צבאי בגלל יתר לחץ דם ומחלת לב. אחד ממכריו אמר לוועדה שאין טעם לנסות ולשכנע את מנדלביץ להקל בשמירת המצוות; כל כוח עמידתו הנפשי והמוסרי קשור קשר בליינתק לשמירת המצוות.

## לג. מסקנות ועדת החינוך והתרבות על יום חינוך ארוך

הוועדה דנה בהצעה במשך שמונה ישיבות ובמ- הלכן, שמעה דברים מפי נציגי משרד החינוך והתרבות נציגי משרד האוצר, מנהלי בתי-הספר, נציגי הסתדרו-

ביום כ"ח בתמוז תשל"ח (2 באוגוסט 1978) העבירה מליאת הכנסת לדיון בוועדת החינוך והתרבות הצעה לסדר-היום שהגישה חברת-הכנסת ש. דורון בנושא הנ"ל.

8) תישקל הצעה לגביית תשלום מדורג מהנהנים מן היום הארוך.

9) כל התוספות בכוח-אדם יושקעו בעבודה ישירה עם הילד ולא במערכת הסיקוח והמינהל.

10) עובדי החינוך ביום הארוך יהיו כפופים להנהלה אחת ורשות אחת תשלם את שכרם.

11) תוספת העבודה באחזקת המבנים ושירותי המינהל ביום הארוך תבוצע על-ידי התלמידים במסגרת חינוכם לעקרונות עבודה עצמית.

12) ישותף כוח-אדם המצוי בקהילה כסיוע לעובדים המקצועיים ביום הארוך תוך שילוב תנועות הנוער, אירגוני מתנדבים, פנסיונרים, מדריכים צעירים, מדריכי מתנסים וסטודנטים.

13) משרד החינוך והתרבות ימציא לוועדה ממצאי והשגותיו בהחלטת יום חינוך ארוך בגני הילדים.

14) יש לסייע למורות האמהות, העובדות בתכנית היום הארוך, באחזקת ילדיהן במעונות יום בהתאם למשאלת הסתדרות המורים.

ועדת החינוך והתרבות מציינת כי משרד החינוך והתרבות הקדים בנושא זה את הצהרת המדיניות להכנות להפעלת התכנית, בלא שהכין מראש תשתית של הכשרת כוח-אדם ולפני שידע בנודאות את היקף מקורות המי-מון. למרות העובדה שניציגי משרד החינוך והתרבות הציגו לפני הוועדה פירוט הכנותיהם להפעלת היום הארוך קובעת הוועדה כי הקדמת ההצהרה המדינית והטלת התכנית על המערכת קודם שהוכנה וגובשה עשויות לגרום לכך שכמה בעיות מרכזיות שלא נמצא להן בשלב זה פתרון עלולות לעכב את ביצוע היום הארוך.

ועדת החינוך והתרבות של הכנסת תעקוב בהתמדה אחר ביצוע היום הארוך במספר ישובים בארץ. הוועדה מבקשת משר החינוך והתרבות להודיע לה על אופן ביצוע המלצותיה בתום שישה חודשים מיום הנתנת על שולחן הכנסת.

יות המורים, מרכז השלטון המקומי, נציגי ועד ההורים הארצי ונציגי ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל.

ועדת החינוך והתרבות מחייבת הפעלת היום הארוך בבתי-הספר לשם הקניית מסגרת חינוכית נאותה לפעילותיו השונות של הילד, מתן עזרה נוספת בלימודים והעשרת ידע, העמדת בית-הספר במרכז חיי הקהילה והשכונה, עזרה לאם העובדת והרחקת הילד מהרחוב.

אי לכך באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

1) יום ארוך יוטל כחובה במערכת החינוך היסודי (א'-ו'), חמישה ימים בשבוע עד ארבע אחר-צהריים על-פי הקדימויות המוצעות: שכונות המצוקה, ערי הפיתוח, בתי-הספר טעוני ואזורי המגורים בהם רב מספרן של האמהות העובדות מחוץ למשק ביתן. יש להקפיד על עקרון זה כדי למנוע העתקת משאבים אל מקומות הישוב המבוססים.

משרד החינוך והתרבות מתבקש לעדכן את רשימת הישובים שבהם יונהג יום ארוך על פי עקרון זה.

2) משרד החינוך והתרבות יקפיד בשמירת עקרון האזוריות של הפעלת יום ארוך תוך שיתוף פעולה מלא עם הרשות המקומית, הסתדרות המורים ועדי ההורים.

3) תכנית היום הארוך תכלול: שיעורי עזר, חיזוק תלמידים חלשים, סיוע בהכנת שיעורי-בית, שיתוף התלמיד במשימות קהילתיות והצעת מגוון חוגים להעשרה תרבותית.

4) מספר השעות להוראת לימודים עיוניים לא יעלה על עשרים אחוז מתוספת השעות ביום הארוך. יימחק הקו המפריד בין הלימוד העיוני לבין העיסוק המשלים.

5) המנהל וצוות המורים יבחרו את הדגם ליום הארוך הרצוי לבית-ספרם.

6) באותם ישובים שבהם מבוצעת מתכונת אזורית או עירונית יאוחדו התקציבים המשמשים לימוד יום ארוך בצורתו השונות.

7) יוצעו פתרונות חילופיים, חסכוניים ומזינים, למפעל ההזנה. לא יותנה ביצוע היום הארוך בקיום מפעל ההזנה במתכונתו הנוכחית.

## הצעות מיעוט

י. יצחקי מציע: במקום סעיף 1 יבוא:

1. הגשמת יום חינוך ארוך במערכת החינוך היא יעד חשוב לשם קידומם של התלמידים, אולם במערכת העדיפויות של משרד החינוך והתרבות עומדות מטרות מרכזיות אשר הוכרו כבר כיעדים בעלי חשיבות ראשונית וטרם בוצעו או שביצוען לא הושלם מטעמים שונים. יש לבצע הלכה למעשה מטרות אלה לפני הגשמת יום חינוך ארוך. ואלה המטרות:

1. ביצוע השלמת הרפורמה במבנה החינוך בהתאם לכתוב בחוק חינוך חובה ולהמלצות הוועדה הפארלאמנטארית לבחינת מבנה החינוך העל-יסודי בישראל.

2. הקניית קריאה וכתביבה לכל ילדי כיתות א-ב במדינה.

3. החלת חוק לימוד חובה על גילאי שלוש ארבע.

4. מציאת מסגרת שיקומית לכל הנוער שנשר ממערכת החינוך, נוער שוליים ונוער עברייני.

5. חיזוק בית-הספר היסודי הקיים בכוחות הוראה בתכניות לימודים ובהעשרה.

6. איבחון טיפול וסיקום הילד החריג מגיל האיבחון ועד גיל עשרים ואחת.

מ. פעיל מציע:

במקום סעיף 8 יבוא:

משרד החינוך והתרבות לא יסטה מעקרון חוק חינוך חובה וחנים ולא יגבה שכר לימוד מדורג כדי להפעיל יום חינוך ארוך.

## לד. מסקנות ועדת העבודה והרווחה בעניין התארגנות משרדי הממשלה השונים לצורך ביצוע תכנית קבוצות לערי-פיתוח

טלפון של תושב או מפעל אל מחוץ למושבו הקטן יחז-  
שבו כשיתח-חץ.

מנהל מרכז ההכונה לערי-פיתוח מסר נתונים על  
מספר העובדים אל ערי-פיתוח והנושדים מהן. הוא טען  
כי בשנת 1977 עלה מספר העובדים על מספר הנכנסים.  
מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון מסר נתונים על הת-  
חלות הבנייה בערי-פיתוח: בשנת 1979 נערך המשרד  
לכ-17 אלף התחלות בנייה חדשות. הוא הסביר את הפר-  
ראמה לחידוש מלא של כאלפים יחידות דיור תת-  
סטאנדארטיות. לקראת 1980 יהיו כ-64 אלף יחידות דיור  
בשלב בנייה שונים. הבעיה העיקרית, לדבריו, בשלב  
זה היא בעיית התשתית הפיסית, בעיקר בתחום התחבורה  
והתקשורת.

מתאם פעולות הממשלה בגליל מסר נתונים על הת-  
חיות לפיתוח ישובים בגליל אלף הקרובה: מתוכננים  
8 ישובים חדשים, עם פיתוח 125 אלף ממ"ר בנייה תע-  
שייתית. גם הוא עמד על הבעיה של חוסר מגוון תעסוקתי  
בערי-פיתוח. הבעיה, לדבריו, היא בחוסר תיאום  
בביצוע, לא בתיכונן. הוא תבע חלוקה גיאוגרפית אחי-  
דה של אזורים לכל המשרדים, כשאת הפתרון הוא רואה  
בהקמת רשתות על מיתות שתפקע על פעולת המשרדים  
הספציפיים. במשפט מסבר את האוזן טען: כל עוד תונח  
לבנה אחת במרכז הארץ — לא תהיה ישועה לערי-  
הפיתוח.

מנכ"ל משרד החינוך והתרבות הזכיר את הנושא  
של אימוץ ערי-פיתוח על-ידי תורמים מחוץ-לארץ  
המפנים אליהן משקיעים. הוא הזכיר את התחלופה הרבה  
של מורים, דבר המוריד את רמת החינוך בערי-הפיתוח.  
הוא רואה את ההישג העיקרי בתחום החינוך בערי-פי-  
תוח בהתאמת מערכת ההוראה לישובים השונים והזכיר  
כי כשליש מתקציב הפיתוח לבנייה של משרד החינוך  
והתרבות מיועד לשנה לבנייה באזורי פיתוח. כן מסר  
נתונים על הפעולות לעידוד גרעיני נח"ל וגרעינים של  
תנועות-נוער לשנת שירות בערי-פיתוח. הוא עמד על  
התופעה של שליחת נוער בגיל תיכון לפנימיות מחוץ  
למקום, דבר המרוקן למעשה את העיריות מנוער בגיל  
זה ומנוע פיתוח פעולות חברתיות במקום.

במהלך דיוניה שמעה הוועדה גם משלחת של הסכ-  
תדרות על זרועותיה השונות — מועצות הפועלים, געמ"ת,  
קופת-החלים וחברת שיכון עובדים, כור, חברת תיעוש  
וחברת השיווק ההסתדרותי שהסבירו את פעולת ההסתדר-  
ות בהירתמות למאמץ הלאומי והפניית משאבים. הוועדה  
סיירה כאורחת ההסתדרות באזור מעלות ותפן. כן שמעה  
הוועדה את נציגי התנועה הקיבוצית שמסרו פרטים על  
הקצאת משאבים מטעם התנועה הקיבוצית לעזרת ערי  
פיתוח.

בעיית הצורך באיכלוס הגליל קיבלה לאחרונה ממד  
מיוחד לאור התנופה הגדולה החזויה בעתיד הקרוב בכי-  
תוח הנגב בעקבות חוזה השלום עם מצרים. הועלה  
החשש מפני התדלדלות האוכלוסיה היהודית בגליל, גם  
לאור הנתונים הסטטיסטיים בדבר ירידת האחוז של  
תושבים יהודים בגליל בשנים האחרונות.

בהקשר זה שמעה הוועדה על נושא הגרעינים העי-  
רונים השונים, כגון גרעין מורשת, המתארגנים לעלות

ביום כ"א בתמוז תשל"ת. (26 ביולי 1978) העבירה  
מליאת הכנסת לוועדת העבודה והרווחה הצעה לסדר-  
היום שהגיש חבר-הכנסת ח. בר-לב בנושא הנ"ל.

ועדת העבודה זנה בנושא באחת-עשרה ישיבות,  
ולאחר מכן העבירה אותו לוועדת משנה להכנת מסקנות.  
הוועדה במליאתה הרחיבה את הדיון מעבר לנושא  
הספציפי של ביצוע תכנית קל"פ ושמעה מפי הגורמים  
הנוגעים בדבר על מצב ערי-הפיתוח ועל הדרכים השור-  
נות המוצעות לפיתוחן ולעידודן, הן בדרג המיניסטריא-  
לי המינהלי, הן באמצעות חקיקה והן באמצעות שיפור  
הביצוע בשטח.

הוועדה שמעה מפי המציע חבר-הכנסת ח. בר-לב  
על הסיבות להעלאת הצעתו לסדר-היום: בעיקר בגלל  
אי-ביצוע של התכנית להקמת קבוצות לערי-פיתוח,  
הקיימת בממשלה מזה זמן, ועל אי-ניצול התקציבים  
העומדים למטרה זו. ביצוע התכנית היה נותן, לדעת  
המציע, תנופה ניכרת לפיתוחן ולקידומן של ערי-הפיתוח.

הוועדה שמעה מפי שר העבודה והרווחה ומנהל  
משרדו על ההתעוררות שחלה לאחרונה בציבור ההליכה  
לערי-פיתוח. השר טען כי ועדת השרים לערי-פיתוח  
סועלת בתחום זה כשיתוף עם ועדת השרים לרווחה  
בראשות סגן ראש הממשלה. הבעיה כיום איננה של  
חוסר תעסוקה בערי הפיתוח, הסביר השר, אלא של מגוון  
תעסוקתי מצומצם שאיננו מאפשר פיתוח עיסוקים ברמת  
שכר גבוהה יותר.

שר הבריאות עמד על הצורך בהשלמת התשתית  
החברתית בערי-פיתוח במטרה להעלות את איכות החיים  
בהן בשטח הבריאות, החינוך והדיור, נוסף על שיפור  
הכמות. את הבעיה העיקרית הוא רואה בחוסר תכנית  
יעד לאומי לאזורי הפיתוח.

יועץ סגן ראש הממשלה הציג לפני הוועדה את  
מערכת התמריצים לעוברים לערי-הפיתוח אשר הוחלט  
עליהם בוועדת השרים לחברה ולרווחה ובוועדת השרים  
לערי פיתוח בעקבות המלצות הציוות הבין-משרדי שברא-  
שותו. הוא דיווח לוועדה על הקמת צוות לקביעת קרי-  
טריונים מחודשים לסיווגן של ערי-הפיתוח, שיגיש מס-  
קנותי בקרוב לוועדות השרים.

נציגי ערי-הפיתוח העלו את בעיית הנשירה מערי-  
הפיתוח. הם הסבירו כי גם בהתחשב בשלושת הסוגים  
של גידול מקומי — ריבוי טבעי, העברה ממרכז הארץ  
וקליטת עלייה — ברבות מערי-הפיתוח מספר האר-  
כלוסייה הולך וקטן בגלל הנשירה הגדולה מהן. ערי-  
פיתוח רבות כגון קרית-מונזה, בית-משמש ואחרות, הפכו  
למעשה לתחנות מעבר, כשמספר התושבים שעברו דרכן  
במשך השנים היה כ-90 אלף אך מספר האוכלוסין בהן  
בכל עת לא עלה על 16 אלף. בין הסיבות לכך שמנו  
נציגי ערי-הפיתוח: השכר הגמוך הממוצע לעומת השכר  
במרכז הארץ; יוקר החיים הגבוה יותר וחוסר התמריצים  
לתושבי הקבע של ערי-הפיתוח לעומת התמריצים לעוב-  
רים אליהן.

את סדר העדיפות הם רואים קודם כול בנושא התע-  
סוקה, לאחר מכן השיכון, ולאחר מכן בנושא החברתי.  
הועלתה גם הצעה בדבר האחדת שירותי הטלפון באזור  
גדול יותר לאזור חיוג אחד כדי להימנע ממצב ששיתוח

- (1) הגדרה מחודשת של "עיר-פיתוח";
  - (2) קביעת קריטריונים בהתאם לסוג הצרכים של כל עיר-פיתוח.
- הוועדה רשמה לפנייה בחיוב את הודעת עוזר סגן ראש הממשלה בוועדת המשנה כי הוקם צוות בין-משרדי לעיבוד התכנית בנדון ועל ההכנות המעשיות הנעשות כיום לסיווג מחודש של ערי הפיתוח, שיתבסס על שני רבדי הגדרות:
- (א) קריטריונים על בסיס מצבה של כל עיר-פיתוח בדיוור, רווחה, חינוך ותעשייה;
  - (ב) מקומה במערכת פיזור האוכלוסיה ומיקומה כאזור ספר, בגליל או בנגב.
- (3) הוועדה ממליצה על בדיקה מחודשת של הגדרת האזורים מבחינה אדמיניסטרטיבית תוך קביעת אחידות מינהלית וגיאוגרפית לכל משרדי הממשלה.
  - (4) הוועדה קוראת לממשלה לקבוע מסגרת תקציבית ברורה לאזורי פיתוח, הן לגבי תקציב הפיתוח והן לגבי התקציב השוטף, על מנת להעניק עדיפות והתאמת הקריטריונים בכל תחום לצרכים המיידיים של אזור הפיתוח.
  - (5) הוועדה ממליצה לפני הממשלה לקחת על עצמה את עלות הקרקע ופיתוחה לצורך בנייה בערי-פיתוח כדי למשוך אליהן בנייה פרטית.
  - (6) הוועדה ממליצה לפני הממשלה להורות למשרדים השונים להעדיף רכישות מתוצרת מפעלים הממוקמים באזורי פיתוח על פני מפעלים המייצרים מוצרים דומים במרכז הארץ, הן כדי לתת תמריץ למפעלים באזורי הפיתוח והן כדי להימנע מתחרות בלתי הוגנת מצד מפעלים במרכז הנהנים מעדיפות אובייקטיבית.
  - (7) הוועדה ממליצה לפני הממשלה על שימת דגש במתן עדיפות מיוחדת לאיכלוס הגליל, הן על-ידי חיזוק היישובים הקיימים והן על-ידי עידוד הקמת יישובים חדשים בגליל לרווחת כלל התושבים. הוועדה רואה חשיבות מיוחדת בכך בעיקר לאור ההכנות להיערכות החדשה בנגב והדגש שיושם בעתיד הקרוב בהורמת משאבים לנגב.
  - הוועדה רואה באגדה רבה את הסחבת בטיפול בקבוצות מאורגנות המבקשות להתיישב בגליל ומתכות כבר שנים לאישור. הוועדה ממליצה לפני הממשלה לפעול ביחד עם הסוכנות היהודית לזירוז הטיפול והקמת יישובים חדשים בגליל, הן באמצעות תכנית הקמת המצפים והן באמצעות עזרה בתשתית להקמת יישובי קבע חדשים.
  - (8) הוועדה ממליצה לפני הממשלה לזרז ולהרחיב את ביצוע התכנית הקיימת של קבוצות לערי-פיתוח כדי למשוך אליהן קבוצות מבוססות ממרכז הארץ. הוועדה רשמה לפנייה בחיוב את התכנית שהוצגה על-ידי נציג הסוכנות היהודית בדבר הקמת שכונות כפרברים בתוך ערי-פיתוח, דוגמת מעלות, במטרה להגדיל ולגוון את האוכלוסיה בהן.
  - (9) הוועדה ממליצה לפני הממשלה על הקמת גרעין נח"ל בתוך ערי-הפיתוח בדומה לגרעיני נח"ל המתארגנים כיום ביישובים חקלאיים. הוועדה רשמה לפנייה את הודעת עוזר סגן ראש הממשלה כי

להתיישבות בגליל, המחכים כבר שנים לאישור לעלות, ועל הקשיים הביורוקראטיים המוערמים בדרכם. הוועדה שמעה בדאגה כי למרות ההכרה הכללית בצורך לעודד העברת קבוצות לערי-פיתוח ובצורך באיכלוס הגליל — כאשר מתארגנות קבוצות המעוניינות לעבור לגליל או לערי פיתוח באזורים אחרים (כגון אופקים, ירוחם וכו') אין הן זוכות לעידוד ולעזרה הדרושים והן מטולטלות ממשרד למשרד ונתקלות בקשיים ביורוקראטיים ניכרים בהעמדת יישובים לרשותן.

כן שמעה הוועדה על התארגנות קבוצות של גרעינים קיבוציים בערי פיתוח.

נציג מחלקת ההתיישבות של הסוכנות הסביר את תכנית המחלקה להקים השנה 30 מצפים בגליל במסגרת התכנית לאיכלוס הגליל על-ידי פריסת יישובים כפריים וחיזוק ערי פיתוח קיימות, דוגמת מעלות.

בתום דיוניה באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

(א) הוועדה מביעה חשש מהחרפת מצבן של ערי-הפיתוח — חלקן בתחומי החברה וחלקן בתחומי הכלכלה, כלה, הדיוור, הרווחה או החינוך — ובייחוד נוכח התחלול פה הגבוהה של אוכלוסין בהן ונשירת תושבים מערי-הפיתוח.

הוועדה רואה בביצוע המדיניות להגברת איכלוסן וחיזוקן של ערי-הפיתוח צורך לאומי, בטחוני, חברתי וכלכלי ממדרגה ראשונה. הוועדה תובעת מן הממשלה לפעול לעידוד ההתיישבות בגליל, בנגב ובאזורי ספר, על סוגיה השונים.

(ב) במישור התחיקתי

(1) הוועדה ממליצה על תיקון פקודת מס הכנסה במגמה להגדיל את הפטור ממס לתושבי ערי הפיתוח, תוך בדרגות פטור שייקבעו לפי סיווג אזורי הפיתוח.

(2) הוועדה ממליצה לפני שר החינוך והתרבות לזרז תיקון בחוק לימוד חובה שיפטור משכר לימוד את כל התלמידים בערי-הפיתוח, ובכללם גילאי 3 עד 5.

(ג) במישור המיניסטרילי הבין-משרדי

(1) הוועדה ממליצה לפני ראש הממשלה על הקמת ועדה בדרג של מנכ"לים, שבראשה יעמוד סגן שר שווה יהיה תפקידו. הוא ימונה על-ידי ראש הממשלה ויהיה אחראי לפניו.

תפקידי הוועדה יהיו:

(א) תיאום בין-משרדי בכל התחומים הנוגעים לאזורי פיתוח;

(ב) ריכוז הטיפול והסמכות לגבי אזורי הפיתוח בידי גוף אחד;

(ג) פיקוח על ביצוע החלטות הכנסת והממשלה בנושא אזורי פיתוח וביקורת שוטפת על פעולות המשרדים השונים בתחום זה.

הוועדה סבורה כי דרך טיפול זו עדיפה על דרך הטיפול באמצעות ועדת שרים מיוחדת לערי-פיתוח.

(2) הוועדה ממליצה לפני הממשלה על פישוט ההליכים וקביעת קריטריונים אובייקטיביים חדשים לערי-פיתוח וסיווג חדש ואחיד של כל ערי-הפיתוח. הקריטריונים הללו יכללו:

משרדו פועל בשיתוף עם הסוכנות היהודית וצה"ל להגברת הקמתם של גרעיני נח"ל בערייפיתוח, וכי השנה נמצאים בהתארגנות שני גרעיני נח"ל כאלה.

10) הוועדה שמעה על התכניות להקמת גרעינים בעלי אופי שיתופי בערייפיתוח ופונה לממשלה לבוא לעזרת המבקשים במסגרת התמריצים שיינתנו לעובדים בערייפיתוח.

(ד) במישור הביצועי-משרדי

1) הוועדה ממליצה לפני הממשלה להעניק תמריץ צים נוספים לעובדים במקצועות חיוניים העוברים לערייפיתוח, נוסף על התמריץ הבסיסי וההקלות במס הכנסה שיינתנו לכל תושבי ערייפיתוח ולא רק לעובדים אליהן.

2) משרד הבריאות

א) הוועדה מביעה דאגתה נוכח העובדה כי שירותי הבריאות בערייפיתוח הם לרוב שירותים תים נחותים לעומת אלה הניתנים במרכז הארץ, נוכח העובדה כי בתי-החולים באזורי פיתוח הם קטנים ומפוזרים ומשרתים אוכלוסיות גדולות על פני מרחבים גדולים — בניגוד לריכוז של בתי-חולים גדולים וחדשים במרכז הארץ. במטרה לשפר את השירות ממליצה הוועדה לפני שר הבריאות לפתח ולהרחיב את התכנית לאימוץ בתי-חולים פריריאליים על-ידי מרכזים רפואיים באזור, דבר שיתן תנופה לשירות הרפואי בפריפריה ותמריץ לסגל הרפואי לשרת במרחק פאות הפריפריאליות של ערייפיתוח.

ב) הוועדה ממליצה לפני שר הבריאות להעמיד את אזורי הפיתוח — בעיקר באזורי הספר — במקום ראשון בסדר העדיפויות של המשרד בהקצאת משאבים לשיפור שירותי הבריאות. הוועדה קוראת לממשלה לסכם בהקדם את דיוני גיה בנושא התמריצים לרופאים באזורי פיתוח כדי ליצור תנאים שימשכו תושבים לאזורי הפיתוח.

ג) הוועדה רשמה לפנייה את החלטת ועדת השירותים לחברה ורווחה מפרברואר השנה, שאומצה בחודש יוני על-ידי ועדת השרים לערייפיתוח, בדבר תמריצים לאחיות בערייפיתוח.

3) משרד הבינוי והשיכון

א) הוועדה ממליצה לפני שר הבינוי והשיכון להכין סקר בנושא מצב הדיור בערייפיתוח כדי לברר באילו מהן בעיית הדיור מהווה מחסום להתפתחותן.

ב) הוועדה ממליצה לפני שר הבינוי והשיכון לדאוג להקמת דירות בסטאנדארד גבוה בערייפיתוח, למשיכת כוחות מעולים ובעלי מקצוע ממרכז הארץ.

ג) הוועדה ממליצה לפני שר הבינוי והשיכון להקצות אחוז מסויים מן המגרשים המיועדים לתכנית "בנה ביתך" לעובדים חיוניים הרוצים לעבור לערייפיתוח באמצעות מרכז ההכוונה לערייפיתוח.

ד) הוועדה רואה בדאגה את הקשיים הביורוקרטיים

קראטיים בהמצאת שיכון המועדפים בפני קבוצות המתארגנות לעבור לערייפיתוח שונות. בין היתר פנו לוועדה נציגים מאפיקים, ירוחם, נח"ל בות, מעלות, חצור ושלומי — קבוצות שעברו ממרכז הארץ והמועונינות לצרף אליהן קבוצות נוספות. הוועדה ממליצה לפני שר הבינוי והשיכון לפעול להסרת המכשולים הביורוקראטיים המיותרים בתחום זה.

ה) הוועדה מביעה דאגתה נוכח הפסקת הבנייה בהתיישבות באזורי הפתוח, הן ביישובים קיימים והן בהקמת יישובים חדשים. הוועדה ממליצה לפני שר הבינוי והשיכון להקצות אמצעים לבינייה ציבורית באזורי ההתיישבות הללו.

4) משרד החינוך והתרבות

א) הוועדה ממליצה לפני שר החינוך והתרבות לפתח תכניות לימודים והשתלמויות למבוגרים בערייפיתוח. הוועדה סבורה כי העלאת רמת ההשכלה של ההורים היא הערובה לתמריץ עצמו להעלאת רמת הלימודים של הדור הצעיר.

ב) הוועדה מביעה דאגתה נוכח התחלופה התכופה של מורים בערייפיתוח ונוכח העובדה כי רבים מן המורים בערייפיתוח הינם מורים בלתי מוסמכים או מורות-חילול. הוועדה רשמה לפנייה את ההחלטות שקיבלה הממשלה לאחרונה בנושא תמריצים למורים בתחום ההשתלמות המקצועית והאקדמית, נוסף על התמריץ הבסיסי הניתן לעובדים בערייפיתוח.

ג) הוועדה מביעה הערכתה למפעל הפנימיות לילדי ערייפיתוח. הוועדה שמעה על פגיעה אפשרית במרקם החנוכייה-מקומי של ערייפיתוח על-ידי יציאת נוער בגיל תיכון ללמוד בפנימיות במרכז הארץ. הוועדה ממליצה לפני שר החינוך והתרבות להמשיך לטפח מוסדות חינוך על-ידי ערייפיתוח ולידן.

ד) הוועדה ממליצה לפני שר החינוך והתרבות לפעול להגברת פעולתן של תנועות הנוער בערייפיתוח ולהעמיד לרשותן את הכלים והאמצעים הדרושים לכך.

ה) הוועדה ממליצה לפני שר החינוך והתרבות להגביר את תמיכתו במפעלי תרבות בערייפיתוח, הן על-ידי הבאת אמנים מהחוץ והן על-ידי עידוד וטיפוח של כוחות מקומיים, הן תלמידי דים ומבוגרים, בתחומי התרבות, האמנות, הספורט והמוסיקה.

ו) הוועדה ממליצה לפני שר החינוך והתרבות לבחון הגברת השיתוף בין מוסדות חינוך ותתי-בות בערייפיתוח לבין מוסדות החינוך והתתי-בות של ההתיישבות בסביבה.

5) משרד העבודה והרווחה

א) הוועדה ממליצה לפני שר העבודה והרווחה ושר האוצר להגדיל את השתתפות המשרד בעזרה למעונות-יום לילדים בערייפיתוח, הן כדי לאפשר הגדלת מספר הנשים היוצאות לעבודה והן כדי להרחיב את בסיס העזרה לילדי משפחות גדולות ומשפחות במצוקה.

קל על מפעלים חדשים את חבלי הקליטה הראי-  
שונים בערי הפיתוח. הוועדה ממליצה לפני  
הממשלה לשקול בנושא זה שנית את החלטותיה  
בעניין התמריצים למפעלים באזורי פיתוח.

#### (7) משרד התקשורת

(א) הוועדה ממליצה לפני שר התקשורת על  
הענקת הקלות נוספות בתעריפי הטלפון לאזורי  
הפיתוח.

(ב) הוועדה ממליצה לפני שר התקשורת לקבוע  
את אזור הגליל כולו ואת אזור הנגב כולו כאזור  
חיג אחד.

(ג) הוועדה ממליצה לפני שר התקשורת לה-  
עניק עדיפות בהתקנת קווי טלפון למפעלים  
באזורי פיתוח.

#### (8) משרד התחבורה

הוועדה ממליצה לפני שר התחבורה על מתן  
עדיפות בהקצאת אוטובוסים משופרים לאזורים  
המרוחקים של הארץ כדי שבקווים ארוכים של  
יותר מ-120 ק"מ יפעלו האוטובוסים החדישים  
למען שיפור השירות לאזורים המרוחקים.

#### (ה) שונות

(1) הוועדה מביעה הערכתה להסתדרות הכללית,  
על כל זרועותיה, על היחלצותה לעזרת עריי-הפי-  
תוח וביצוע עקרון פיזור האוכלוסיה, תוך גילוי  
אחריות לאומית. הוועדה קוראת להסתדרות להמ-  
שיך גם להבא בפעולתה הברוכה בעריי-הפיתוח.  
הוועדה מעודדת במיוחד את פעולתה של קופת-  
חולים באזורי הפיתוח.

(2) הוועדה מביעה הערכתה לכל אירגוני הנשים  
ואירגוני המתנדבים (לרבות התנועה להפצת  
התורה — תל"ח), הפועלים בעריי-הפיתוח, וקוראת  
להם להמשיך ולהרחיב את פעולתם.

(3) הוועדה מביעה הערכתה לתנועה הקיבוצית  
על היחלצותה לעזרת עריי-הפיתוח באמצעות מת-  
נדבים ומדריכים. הוועדה קוראת לתנועה הקיבו-  
צית להמשיך במפעלה ולהמשיך להקצות כוח-אדם  
לעזרה לעריי-הפיתוח, במיוחד בתחומי הבריאות,  
החינוך והעבודה הקהילתית, בעיקר מבין בעלי  
המקצועות הנ"ל שאינם מועסקים כיום במקצועם,  
בתוך הקיבוץ. הוועדה קוראת לממשלה להגיש  
סיוע לגורמים השונים הפועלים לרווחת עריי-  
הפיתוח.

(4) הוועדה מבקשת לקבל מהשרים הנוגעים  
בדבר דיווח על ביצוע ההמלצות דלעיל כעבור  
שישה חודשים.

(ב) הוועדה סבורה כי אחת הסיבות למצבם  
החמרי הנחות של תושבי עריי-הפיתוח לעומת  
מרכז הארץ היא בחוסר מגוון תעסוקתי בהן.  
עובדה זו אף מקשה על קליטתם במקום של בני  
המקום החזורים לאחר שירות צבאי והמהווה  
אחד הגורמים העיקריים לנשירה מעריי-הפי-  
תוח. הוועדה ממליצה לפני שר העבודה והר-  
ווחה ושירות התעסוקה לדאוג להכנת סקר  
תעסוקתי של עריי-הפיתוח וסביבותיהן כדי  
להרחיב את הגיוון התעסוקתי בהן. הוועדה ממ-  
ליצה לפני שירות התעסוקה על הכנה ועיבוד  
בשיתוף משרד התעשייה, המסחר והתיירות, של  
תכנית הכשרה והסבה מקצועית לעובדים במקור.  
מות הבנויים על פני תעסוקתי אחר כדי למנוע  
בעוד מועד הישנות מצבים דומים לאלה שהיו  
ב"כיתו" בבית-שאן ובדימונה.

(ג) הוועדה ממליצה לפני שר העבודה והרווחה  
ושר האוצר על השתתפות קבועה של המשרד  
בהוצאות החימום של בתים ובתי-ספר בעריי-  
פיתוח באזורים קרים — בעיקר בגליל — לפי  
קריטריונים שיומצאו למשרד על-ידי הרשות  
המקומית.

#### (6) משרד התעשייה, המסחר והתיירות

(א) הוועדה ממליצה לפני שר התעשייה, המסחר  
והתיירות לפעול למשיכת תעשיות לעריי-הפי-  
תוח במגוון תעשייתי רחב ככל האפשר כדי  
להימנע ממצב של עיר המבוססת מבחינה תעסו-  
קתית על תעשייה אחת בלבד.

(ב) הוועדה ממליצה לפני שר התעשייה, המסחר  
והתיירות על בדיקת אפשרות של פיתוח התש-  
תית התעשייתית בעריי-הפיתוח באמצעי המדינה  
כדי להקל על משיכת מפעלים אליהן.

(ג) הוועדה מחייבת הגברת פעולת משרד  
התעשייה, המסחר והתיירות בהעלאת רמת המס-  
חר הקמעוני באזורי הפיתוח על-ידי מתן עידוד  
לפתיחת מרכולים ובתי כל-בו, במטרה להווייל  
את מחירי המוצרים למקובל במרכז הארץ.

(ד) הוועדה מרגישה את הצורך בפיתוח מרכזי  
תיירות באזורי הפיתוח, להגברת תיירות פנים  
ותיירות חוץ.

(ה) הוועדה ממליצה לפני שר התעשייה, המסחר  
והתיירות לבדוק ביחד עם שר האוצר אפשרות  
של השתתפות הממשלה בהוצאות ההרצה של  
מפעלים חדשים ובהוצאות אימון של עובדים,  
הנובעות מריחוקם של מפעלים באזורי פיתוח,  
וכן קבלת עקרון המימון המשלים, במטרה לה-

## הצעת מיעוט

דלים להתנחלות ביהודה ושומרון לעומת הצימצום  
והמגבלות בהזרמת משאבים לפיתוחן של עריי-  
הפיתוח והכנת דיוור שווה לכל נפש בעריי-הפיתוח,  
בגליל ובנגב.

ח. גרופמן מציעה :

אחרי סעיף א יבוא :

הוועדה רואה בדאגה את הזרמת המשאבים המוג-

## לה. מסקנות ועדת העבודה והרווחה בענין המצב בבית החולים סורוקה בבאר-שבע

סיה על אופיה והרגליה השונים, ובכלל זה צה"ל. עובדה זו בוודאי הכבידה ולעתים שיבשה את המהלך התקין של בית-החולים. בית-החולים ניסה להתמודד עם הקשיים הרבים, הוא אף נערך לשמש כמרכז לחינוך לדור חדש של רופאים על-ידי שילובו של רופא בית-החולים בשי-רות וייעוץ במרפאות שבאזור.

(3) עם זאת ערה הוועדה למספר בעיות בבית-החולים, הנובעות מן הבנייה הגוספת והפיתוח המואץ, בעיקר בתחום התנאים הפיסיים וביחסי-אנוש בקרב הצוות הרפואי. הוועדה ממליצה לעשות לשיפור האו-רה בין צוותי המחלקות השונות.

(4) הוועדה מציינת כי בתקופה האחרונה חל פיתוח גדול, וכתוצאה מכך חל שיפור ניכר במראה החיצוני של בית-החולים וסביבתו. הוועדה מביעה התרשמותה כי קיימת מצד הנהלת בית-החולים נכונות רבה להמשיך בשיפורים. עם זאת מביעה הוועדה דאגתה נוכח התנאים הפיסיים התמורים שעדיין שוררים בבית-החולים, בייחוד הצפיפות בחדרי המיון והמצב הקשה במיוחד במחלקות הפנימיות, מחלקות הילדים ב' ו-ג' והמחלקה הכירורגית-ילדים.

(5) הוועדה תובעת לזרו ולסיים את בניית הבניין החדש של בית-החולים, שאליו יועברו המחלקות הנמצאות במצב קשה, ואז תתפאשר בצורה נאותה יותר עבודת השיפוצים במחלקות האחרות. בית-החולים סורוקה, שהוא המוסד הרפואי היחידי לאזור הנגב כולו ומשרת אוכלוסייה של למעלה מ-200 אלף נפש, ראוי לעדיפות ראשונה בחלוקת המשאבים מטעם קופת-חולים ומשרד הבריאות, לפני שמוסיפים יחידות לקאר-דיולוגיה ומחייבים במקומות אחרים. הוועדה פונה למשרד הבריאות להגדיל את המסגרת התקציבית של בית-החולים כדי לאפשר רכישת ציוד חיוני כגון מוניטורים ואולטרה-סאונד לבדיקות היריון, וכך יימנע סבל מיותר מגנשים הנאלצות לנסוע למרכז הארץ לצורך בדיקה של דקות ספורות.

(6) הוועדה ממליצה לפני מריכו קופת-חולים ומשרד הבריאות לתגבר את סגל האחיות המוסמכות בבית-החולים סורוקה. הוועדה ממליצה לפעול לקידום של האחיות המעשיות ולאפשר להן להשתלם לקראת הסמכה.

(7) הוועדה מבקשת משרד הבריאות לדוות לה על ביצוע ההמלצות לעיל כעבור שישה חודשים.

## לו. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות

### בנושא ריכוז קטינים במקדש קרישנה בתל-אביב \*

כמנהיגים צעירים בקהילתם ולתפקידי התנדבות בקהילה.

(ב) תוגברה פעולת 22 המכונים הציוניים-יהודיים-דיים וכמעט כל כיתות י"א וחלק מכיתות י"ב יצאו לסמינארים יהודיים-ציוניים חברתיים-ערכיים.

(ג) מתקיימות פעולות הסברה במסגרת שעות המחנך בבתי-הספר העל-יסודיים.

בברכה,

זבולון המר

שר החינוך והתרבות

מליאת הכנסת העבירה לדיון בוועדת העבודה והרווחה ביום כ"א בתמוז תשל"ח (26 ביולי 1978) הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת א. אבטבי בנושא הנ"ל. הוועדה דנה בנושא בשתי ישיבות, ובמהלכן שמעה מפי חברת-הכנסת שטרן-קטן את הרקע להעלאת הנושא בכנסת. חברת-הכנסת ש. שטרן-קטן מסרה לוועדה נתון-נים על המצב בבית-החולים וציינה כי הוא קשה בעיקר בשלושה תחומים:

(א) בשטח התברואה — הונחה סביבתית קשה כחצר, מתחת לחלונות חדרי החולים ערימות אשפה; בנייה ושיפוצים נעשים בתוך חדרי החולים ולדים — דבר הגורם לליכלוך רב, הונחה במטבחים, וזבובים וחר-קים אחרים.

(ב) ביחסים הבין-אישיים — האווירה והיחסים בין הצוות מעוררים ומקשים על מתן טיפול מקצועי נאות לחולים. תוך שנה אחת הוחלפו בבית-החולים שלושה מנהלים אדמיניסטרטיביים.

(ג) בתחום המקצועי — חוסר מיכשור מחד גיסא, ואי ניצול המיכשור הקיים מאידך גיסא. הדבר גרם גם לקשיים וגם משפיע על האווירה, הבין-מחלקתית הכללית בבית-החולים. כן הדגישה חברת-הכנסת ש. שטרן-קטן את הקשיים בניהול בית-החולים שהתפתח וגדל מאוד ועתה מגוהל על-ידי מנהל שהוא גם מנהל אחת המחלקות הקשות. התפקיד הכפול ללא ספק איננו מאפשר עבודה תקינה כדרוש.

בהמשך דיוניה שמעה הוועדה את נציגי משרד הבריאות, נציגי קופת-חולים ומנהל בית-החולים סורוקה, וכן את נציגות עובדי בית-החולים. כן עיינה הוועדה בדיון וחשבונו שהוגש בנדון לשר הבריאות על-ידי הרופאה המחוזית בבאר-שבע, ד"ר טרק. הם אמנם הודו כי יש קשיים, אך טענו כי המצב בבית-החולים סורוקה איננו שונה מן המצב בבתי-החולים אחרים במדינה. הם הכחישו את הטענות בדבר יחסים אישיים בלתי-תקינים המשפיעים על רעצה על המאושפזים בבית-החולים.

בסיכום דיוניה באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

(1) הוועדה מציינת בהערכה את מעורבותו הפעילה של בית-החולים סורוקה בחיי הקהילה שבאזור ותורמתו לפיתוח שירותי הרפואה בו.

(2) הוועדה ערה לקשיים בהם נתקל בית-החולים בעקבות התפתחות המהירה מבית-חולים מקומי קטן למרכז רפואי לנגב כולו, המשרת את כל חלקי האוכלוסייה.

לכבוד

מר יצחק שמיר

יושבראש הכנסת

נכבדי,

על פי תקנה 85 לתקנון הכנסת אני מפרט להלן את פעולות משרדנו המתייחסות למסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא ריכוז קטינים במקדש קרישנה בתל-אביב:

(א) נפתחו מחנות קיץ בהם משתתפים כ-12,000 בני-גוער המכשירים עצמם לתפקידים מרכזיים

\* הונחו על שולחן הכנסת ביום ז' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979).